

micHEL
de saint pierre
acuzata

univers

MICHEL DE SAINT PIERRE
ACUZATA

Traducere de *Antoaneta Gelep*

Prefață de *Dolores Toma*

Michel de Saint Pierre

L'Accusee

Editions Bernard Grasset, 1972

PREFAȚĂ

Născut în 1916 la Blois, Michel de Saint Pierre debutează în literatură după ce a acumulat o sumă de experiențe existențiale dintre cele mai variate: a părăsit la optsprezece ani o familie aristocrată și studii în colegii religioase ori la Sorbona pentru a se angaja ca muncitor necalificat la șantierele navale din Saint-Nazaire, apoi ca marinar, a luptat în război și, în 1942, în Rezistență, primind pentru aceasta diverse ordine și medalii. După debutul în 1948 cu *Ce monde ancien*, oâștigă curând notorietatea (Marele Premiu al Societății Oamenilor de Litere în 1954, Marele Premiu pentru roman al Academiei franceze în 1955, Marele Premiu pentru nuvelă în 1956). Scrierile sale, care însumează la ora actuală peste treizeci de titluri, se înscriu în direcția unui nou tip de realism, caracterizat, după cum afirmă R.-M. Alberes, de faptul că „nu mai pornește de la «mediu», ci, paradoxal, de la individ”, constituind „expresia romanțată a unei experiențe”¹; la Michel de Saint Pierre, Herve Bazin, Jean Hougron și alții, arată celebrul critic, „realitatea socială și umană nu mai este privită ca un tablou obiectiv”, ci prin prisma experienței unui personaj.

Această definiție se verifică întru totul în *Acuzata*, unde este relatată experiența traumatizantă a unei tinere femei ce se vede adusă în fața justiției, prima dată complet pe nedrept, pentru o părăsire justificată a domiciliului conjugal și un adulter pe care nu-l comisese, a doua oară, după ce nedreptatea de a i se fi luat copiii o împinsese la crimă, ca vinovată de fapt și nevinovată în intenție. Fără să neglijeze dimensiunea personală, subiectivă, a unei asemenea experiențe, romanul o aduce în prim plan pe cea socială; mai mult decât de psihologia persoanei care o suferă, el se arată interesat de aceea a grupului uman care ia parte la ea și de instituția în cadrul căreia se desfășoară. Nu etalează, ci relatează cu discreție uimirea și spaima eroinei, prinsă într-un angrenaj opriment, umilințele și suferința îndurate în postura, de acuzată, punând sub semnul criticii mentalitatea

și instituția care fac posibilă o situație cum este cea prezentată în carte.

Mentalitatea apare ca o cauză efectivă prin anatema pe care o aruncă *a priori* asupra eroinei, pentru că este femeie. În calitate de reprezentantă a acestei categorii bio-sociale interesează ea romanul și nu ca persoană particulară. Ceea ce i se întâmplă are o semnificație care o depășește, de caz care dovedește cât de disprețuită și de persecutată continuă să fie într-o anumită mentalitate femeia (nu întâmplător cuvântul apare în carte de cele mai multe ori subliniat). Asupra ei se defulează nu numai tendința de a judeca și condamna, pe care autorul o consideră generală și care rămâne de obicei latentă sau care ia forma ușoară a bârfelii, dar și violența sau cruzimea. În loc să reprime aceste porniri, cadrul instituțional care este acela al sistemului judiciar prezentat în roman le consfințește sau chiar favorizează. Dacă se ajunge la ceea ce ne apare ca o replică modernă a vânătorii de vrăjitoare e din cauză că „femeia nu și-a găsit adevăratul ei loc nici în fața legii...

nici în fața cetățenilor” și „pentru ei femeia nu are drepturi”.

În ultimă analiză conflictul angajează două concepții asupra drepturilor și obligațiilor acestei categorii bio-sociale, asupra *rolului* său, în sensul pe care-l are cuvântul în *psihologia socială*, de model de comportament legat de un anumit statut (familiar, de sex, de vârstă, profesional etc.). Se poate spune de altfel că aceasta este problematica generală a tuturor romanelor lui Michel de Saint

Pierre. Centrul de interes îl constituie într-adevăr în de, după cum afirmă R.-M. Alberes, indivizi prin prisma experienței cărora transpare o anumită imagine a realității, dar trebuie precizat că aceștia nu apar niciodată cu titlu personal, ca să spunem așa, ci în calitate de reprezentanți ai unor roluri. Așa sunt de exemplu numeroșii tineri cu care Michel de Saint Pierre își populează romanele, supunând rolul lor unei multiple focalizări: îl redă printr-o viziune din interior, omogenă dar nuanțată în funcție de personalitatea diferită a

membrilor săi, și printr-o viziune din exterior, atribuită de obicei părinților și profesorilor; îl expune în conținutul său specific de idei, credințe, sentimente, aspirații, atitudini, valori, refuzuri etc.; îl diversifică după ipostaza sa biologică, familială, de clasă socială, de grup etc. (*Les Nouveaux Aristocrates*, Laurent, *La Mer a boâre*, *Le Milliardaire*, *Les Aristocrates* etc.). Personajele adulte nu formează în romanele lui Michel de Saint Pierre o categorie omogenă în funcție de rolul de vârstă, similară aceleia a tinerilor, ci se diferențiază în funcție de rolul profesional: judecători și avocați în *L'Accusee*, patroni în *Le Milliardaire*, profesori în *Les Nouveaux Aristocrates* și Laurent, preoți în *Les Nouveaux Pretres*, scriitori în *Les Ecrivains* (după cum se vede, titlul este de multe ori semnificativ în această privință). Aceștia sunt reprezentați conform cu *imaginile* pe care și le formează în privința lor mentalitatea comună, de la care pornește și căreia i se adresează scriitorul. Ilustrând-o, precizând-o, îmbogățind-o, el o confirmă în general, dar îi și revelă uneori pre-judecățile, figurând chiar, ca în *Acuzata*, o *judecată* – în ambele sensuri ale cuvântului – care să ducă la schimbarea ei.

Dar în *Acuzata* personajele sunt descrise nu numai în funcție de rolul bio-social pe care-l reprezintă, dar și, la un palier superior de generalizare, de *genul* căruia aparțin, din cele două – al celor buni și al celor răi – existente în carte. Criteriul de departajare îl constituie atitudinea față de cei acuzați, față de Carol Mansigny în special: unii le arată înțelegere, milă și iertare, ceilalți îi fac să sufere, îi disprețuiesc, îi condamnă. În cea mai pură manieră dickensiană sau hugoliană, romanul reprezintă un univers uman polarizat dar și definitiv, precum sarcinile electrice pozitivă și negativă, în inocenți și persecutori. Primii sunt, la propriu și la figurat, copii atașanți și angelici, a căror situație în postura de victime a obținut totdeauna un efect puternic și imediat asupra cititorului. *Acuzata* Carol Mansigny, senină și nevinovată ca un copil (toți îi spun dealtfel „micuța mea”), îl

ucide pe „machiavelicul” ei soț, Laurent, nu pentru că o umilea și chinuia de multă vreme, cu o adevărată „cruzime mentală”, ci pentru a-și apăra copiii de influența lui nefastă, imposibil de înlăturat altfel, căci îi fuseseră dați în tutelă printr-o evidentă nedreptate. Crima apare astfel ca necesară și justificată, adică tragică: eroina face într-adevăr o faptă interzisă, dar o face obligată de un imperativ – care, în plus, este *bun* și din punctul nostru de vedere – dar tragicul se resoarbe aici în dramă, pe de o parte pentru că imperativul este ignorat sau neacceptat de cei mai mulți, fapta eroinei ajungând astfel să fie redusă la latura ei infracțională, pe de altă parte pentru că fapta aceasta este judecată într-un proces, adică adusă la un nivel de înțelegere și apreciere comună.

Cum „răii” nu înțeleg, deci, necesitatea uciderii lui Laurent și cum Carol, dintr-o nobilă „generozitate”,¹ refuză să dezvăluie în fața tribunalului adevărul despre caracterul și comportamentul lui, condamnarea o va amenința până la ultima pagină a cărții. Desigur, are de partea ei iubirea curată și devotamentul prietenului Rene Damiens și pe acelea ale avocatului stagiar Michel Le Hucheur, *ie* fac figură de copii mai mari, de cavaleri servanți. Polițiștii și judecătorii o simpatizează spontan și o compătimesc aproape fără voia lor (cu condiția expresă să facă parte din tabăra celor buni).

Ca în imaginile cu Cenușăreasa sau Albă ca Zăpada, păsărelele se adună în preajma ei, căci „nici unei ființe vii nu-i fusese vreodată teamă de Carol”. Dar forțele adverse par până în ultima clipă **m**

numeroase și mai puternice, în demonismul și monstruoșitatea lor absolute. „Suflete reptile”, cum ne amintim că metaforiza Hugo, se îngroașă aici în comparație-refren sau chiar se literalizează. Un martor al acuzării este „veninos și umflat ca o cobră iar după ce vorbește „își bagă limba în gură și se retrage ca o reptilă după ce a mușcatalul „își împroașcă veninul”, iar un al treilea „scuipă foc, flăcări și

¹ *Istoria romanului modern*, București, Editura pentru literatură universală, 1968, p. 286.

fum”; gardiana șefă are părul „încolăcit în șerpișori”, iar o psihiatră „veninoasă” apare ca o „sinteză a Eriniilor” sau ca o „zgripturoaică”.

Maniheismul acesta, nu lipsit de farmecul pe care-l are regăsirea unei mitologii și a unei imagistici fixate în istoria literaturii și în aceea a lecturilor fiecăruia dintre noi, se manifestă și în caracterizarea personajelor care ilustrează rolul profesional de judecător-avocat. Cele incluse în genul *bonus*, cum sunt judecătorii Thirel și Saint-Galaix, avocații Senard-Baliviere și Le Hucheur, au suflet, sunt drepte, integre, non-conformiste, reformatoare; le place „să se hrănească cu viață și cu fapte”, și nu cu dosare, dovedesc „independență de caracter, spirit critic, mândrie”... Despre toate aceste caracteristici, cu excepția primeia, ni se sugerează numai că ar fi absente sau chiar negativizate – conform opoziției simple în termenii căreia ne obișnuiește romanul să gândim – la *contratipul* care’ este Rennenski, avocatul acuzării. *Explicit* valorizată ca trăsătură distinctivă apare doar prima: lipsa de suflet ia la acest personaj formele monstruoase specifice congenerilor săi. „îi place să pedepsească”, „răutatea lui naturală”, jubilând ori de câte ori „știe că încă o femeie în lume va fi definitiv distrusă, pângărită, marcată”; este un „sadic”, un „agent al Inchiziției”, o „fiară”, ‘uti „simbol al pedepsirii” sau chiar „Diavolul” în persoană (o astfel de lectură acumulativă concordă, credem, cu spiritul cărții, punând în relief punctele deja îngroșate și rețeaua lor de ansamblu). Așa încât, dacă Thirel și Saint-Galaix erau reprezentativi pentru un anumit tip de judecător în special și pentru oamenii buni în general, comportamentul lm Rennenski, explicat exclusiv prin răutate, nu poate fi semnificativ pentru tipul opus, ci numai pentru genul malefic în care e încadrat personajul. El este dedus din acest gen și induce direct de la particularitatea sa la generalitatea lui, conform echivalenței tautologice instituite: Rennenski e rău, prin natură, deci va condamna și va pedepsi; Rennenski condamnă și pedepsește, deci este rău. Această calificare, ca

și cele citate mai sus, stimulează desigur puțin interpretarea, dar creează certitudini, impresii pregnante prin care se obține o participare sentimentală intensă.

Romanul ridică o serie de probleme importante, referitoare la starea puterii judiciare în Franța. Saint-Galaix proiectează chiar o reformă, care urmărește consolidarea acestei puteri, în raport cu altele ce tind s-o subordoneze. Pentru a intra într-o „eră legală”, de natură să asigure libertatea și demnitatea cetățeanului, ar fi necesară și suficientă, în concepția lui Saint-Galaix ca și a lui Thirel, o ameliorare a procedurii și a condițiilor în care se exercită justiția: scurtare a perioadei de detenție anterioară judecării, sprijinire a apărării, studiere mai atentă a cazurilor, mărire a numărului de magistrați, renovare a penitenciarelor, schimbare a mentalității supraveghetorilor etc. Ultimele două aspecte își au desigur importanța lor, dar dacă Michel de Saint Pierre le aduce în prim plan e poate pentru că îi par mai capabile decât altele să-l sensibilizeze pe cititor la situația acuzaților. Neajunsurile acestor aspecte sunt mai vizibile, efectele mai directe: descrierea inumanității supraveghetorilor și a mizeriei din pușcărie, cu hrana stricată și mirosurile insuportabile, cu hainele care zgârie și promiscuitatea celulelor, a efectului lor degradant și traumatizant este făcută să-l impresioneze puternic pe cititor și, mai mult, să-i trezească o reacție imediată de milă și spaimă și o atitudine de refuz. Scriitorul nu neglijează niciunul din procedeele ce puteau fi eficiente în sensul acesta. În primul rând face descrierea din punctul de vedere al eroinei, pe care groaza și dezgustul o fac să hiperbolizeze. Folosește apoi, în această descriere impresionistă și hiperbolică, *figuri* capabile să-i dea caracterul frapant al unui *tablou literar*: „Zilele de pușcărie treceau ca valurile unei furtuni înspumate și dezgustătoare, încărcată de suferință și de umilință. O deținută începea într-o bună seară să urla – zgâriind cu unghiile, însângerându-și mâinile, în ușa celului sale. Alte captive începeau brusc o luptă primejdioasă, în care toate loviturile erau permise. ... Și

pe fiecare scenă a acestui teatru prăpădit și amar domnea suveran mirosul de varză, de sudoare, de urină și de șobolan mort”.

Reacția pe care Michel de Saint Pierre urmărește să o provoace la cititorul său este de natură afectivă. Considerând că în structura omului modern s-a creat un dezechilibru „între o inteligență solicitată până la absurd și o afectivitate subdezvoltată” (*Laurent*), el pune în evidență prin toate romanele sale importanța celei din urmă și încearcă să o activeze la cititorul său. Aduce în scenă personaje – tinere, mai ales – care nu știu ce să iubească și în ce să creadă și care ajung din cauza acestei estompări sau chiar dispariții a valorilor angajante, la care individul să adere cu toată ființa și cărora să se consacre, la o adevărată derută sufletească. Elementul dezvoltat – inteligența – nu numai că nu o poate atenua sau remedia, dar chiar o agravează, pentru că provoacă îndoieli și contestări, blazare și scepticism. E vizibil în *Acuzata* că, după părerea lui Michel de Saint Pierre, exacerbarea și extinderea acestui element în detrimentul afectivității, care dispare, are consecințe pernicioase. O inteligență deosebită, dar diabolică în lipsa oricăror sentimente, îl transformă pe Laurent într-un monstru ce se delectează practicând „martirajul mental”.

Afectivitatea ar avea în schimb puterea să găsească de lucru unei „generozități șomere” (*Laurent*), să-i dea un obiect demn, transformând vidul sufletesc în „vocație”, în „chemare” și conducând la acea fericită stare de „blindaj interior și exterior”, specifică sufletelor puternice din scrierile lui Michel de Saint Pierre. Afectiva Carol Mansigny este unui dintre acestea și cunoaște o asemenea stare împotriva căreia se îndrepta de fapt sadismul lui Laurent. El vrea să tulbure un echilibru sufletesc, să provoace o derută sentimentală și reușește după cincisprezece ani de eforturi zadarnice: Carol nu mai știe bine ce sentimente are pentru soțul ei („împărțită între dorința de a-l blestema și nevoia pe care o avea de el”), ce sentimente au copiii pentru ea după gestul făcut. Acordul

ei sentimental cu lumea pare iremediabil rupt. Se vede detestată, nedreptătită, acuzată, iar ea, la rândul ei, se simte cuprinsă de „dezgust”, văzând „alianța dintre un escroc și o societate făcută pentru el”.

Dar după eliminarea elementului perturbator („însuși echilibrul ei impunea moartea lui Laurent”) și după consumarea crizei pe care acesta o provocase, acordul revine la plenitudinea anterioară. El și-a eâștigat chiar un sprijinitor sigur în persoana cititorului, întru atragerea căruia pare a se desfășura, dealtfel, procesul din carte. De fapt, cum calificarea personajelor precede înfruntarea lor, cititorul se situează de la început de partea celor buni și nevinovați. Pe parcurs însă, când aceștia sunt persecutați da „sufletele reptile”, el nu numai că este solidar cu ei, dar ar vrea chiar să-i ajute; i se trezește un reflex de protecție față de victimele neajutorate, devine adjuvant, asumând deci o funcție narativă alături de personajele care d îndeplinesc în carte. El „ține” cu Carol Mansigny și face apel pentru apărarea ei la o adevărată logică a sentimentelor: acceptă imediat circumstanțele atenuante aduse în favoarea ei, o justifică și o dezvinovățește întru totul, în timp ce pe opozanți îi denigrează și îi consideră detestabili, așa cum se spune că sunt. Participă cu emoție, așa cum este sugestionat să o facă prin explicitarea reacțiilor analogonului său din carte care este mulțimea ce asistă la proces: tensiunea crește de la „foșnetul surd” și „oprirea respirației” până la formele paroxistice ale „disperării”, „insuportabilului” și „încremenirii”, depășind „limitele permise” și trecând în „imposibil și absurd”. Mulțimea compătimentește cu acuzata, o îndrăgește și o iartă, având lacrimi în ochi la sfârșitul procesului, precum la acela celebru al lui Julien Sorel. Michel de Saint Pierre descrie la ea reacția pe care vrea să o obțină și de la cititorul său, dar trebuie spus că aceasta nu este decât de natură instinctuală. El nu își propune decât să-l cultive pe ultimul din „cele două instincte care își împart mulțimea: sadismul și mila”.

Autorul uzează în *Acuzata* de o retorică evidentă, adecvată *persuasiunii*, în sensul consacrat, care o definește pe aceasta ca tehnică de a obține adeziunea sufletească, față de *convingere*, care se adresează rațiunii, folosind dovezi. Apar frecvent în roman acumulări sinonimice, care vin să îngroașe liniile, să insiste asupra împărțirilor și calificărilor tranșante, și hiperbole, figuri de insistență prin care se face o prezentare în funcție de sentimente a persoanelor și obiectivelor, ca atare exagerată într-un sens sau altul, potrivit valorizărilor acestora. Căminul conjugal devine „viziunea conjugală”, soția „sclavă”, soțul „dușmanul”, palatul de justiție „un fabulos animal de piatră”, închisoarea „cavernă de putreziciune” unde „șobolanii, de cu zori, începeau aprige și stridente bătălii cu corbii”.

Hiperbola se bazează adesea pe o comparație, figură în care autorul excelează: „intră ca o săgeată”, „tăcut ca un mormânt” etc.

Se poate remarca în legătură cu ultimele exemple c-ă hiperbolele și comparațiile au de cele mai multe ori la Michel de Saint Pierre o *structură idiomatică*, referindu-ne prin aceasta atât la idiomul francez în general, cât și la cel literar în special. Scriitorul preia frecvent imagini intrate în uzajul comun: Carol se pierde într-un birou „ca o copilă în pădurea sălbatică și fără margini”, o tentație îi luminează spiritul „ca un fulger într-un peisaj de noapte”, curiozitatea i se trezește „precum flacăra tremurătoare a unui chibrit”. Uneori comparațiile acestea sunt dezvoltate sau multiple („Carol se alia în secretul ei ca soldatul în tranșee, ca vulpea în vizuină, ca mortul în mormânt”), semnificând astfel cu evidență și intensitate, moduri pe care Michel de Saint Pierre le cultivă cu predilecție.

Rațiunea femeii este iubirea ei.

SCHILLER

PARTEA ÎNTÂI

Această literatură, făcută cu cuvinte și imagini de toate zilele, pentru o lectură de toate zilele și cititori de toate tipurile, impune la ora actuală, fie și numai pentru audiența de care se bucură, să fie luată în considerație.

DOLORES TOMA

CAPITOLUL I

Vechiul cartier Câte Montespan era năpădit de frunzișuri și de flori iar păsările stârneau obișnuita zarvă a lunii aprilie. Una dintre de intră ca o săgeată pe fereastra bucătăriei în care Caroline, căreia i se spunea Carol, îmbrăcată într-o rochie azurie cu guler răsfrânt, își prăjea tartinele. Vrabia se cocoță pe frigider, fremătând din pricina minusculelor sale mișcări mecanice și sfredelind. Lumea înconjurătoare cu mărețele negre ale ochilor. Nu-i era teamă. Niciodată vreunei viețuitoare nu-i fusese teamă de Carol.

Ea o trata ca pe o prietenă, ca pe obișnuiții casei; continua adică să-și prăjească feliile de pâine pentru sandvișuri al căror miros o învăluia ca un șal. Pe masa dintr-un colț al bucătăriei, care avea pereții acoperiți cu un strat de lac alb, erau presărate întotdeauna diferite grăunțe; și păsările lacome, cu pânțece rotofeie, cu căutătura vioaie, intrau și ieșeau ținându-și, ciugulind, trăindu-și viețile mărunte în care imagini fugare alternau cu mișcări sacadate, atât de iuți încât nu-i era cu puțință ochiului omenesc să le perceapă.

— Bună, tinere! îi spuse Carol vrabiei.

Își savura tartinele, cu buzele spoite de unt, receptivă la micile bucurii ale vieții, rememorând cu meticulozitate programul zilei:

„Ora nouă. În continuare o să mai zăbovesc puțin, voi mai mânca una sau două tartine, o să citesc nițel, o să fac târguieli...

Dar unde să fi pus oare lista? E săcâitor, notasem acolo totul... A! Oi fi lăsat-o în baie... Copiii se dau în vuit după pepene galben și șuncă afumată. Mai trebuie să prepar hașe

Parmentier cu carne de vacă rămasă de ieri și o să cumpăr salată. Lui Dominique nu-i place să mănânce hașe Parmentier, asta-i acum! N-are decât! La vârstă lor mâncam orice... Lui Geoffroy nu-i place peștele... Barem dacă tatăl lor n-ar mai fi scornit și această supralicitare demagogică, prefăcându-se că nu le-ar refuza niciodată nimic.

Acum n-o mai pot scoate la capăt cu ei. Barem dacă..."

Regăsi astfel gândul profund pe care voia să-l înlăture, căci suferința pe care o înfrânase era gata să sară și să muște.

— Laurent!

Îi rosti numele iar vrabia zbură. Sfâșiată între pornirea de a-l blestema și dorința de-a fi cu el, pronunța în van numele soțului său. Dar nicio schimbare nu se făcea observată în acest timp pe chipul ei, pe acest chip de „fetiță exemplară”, cum zicea Laurent. Fața ovală, fără cusur, tenul proaspăt, părul blond tuns scurt, cu breton pe frunte, gura cu buzele ușor împlinite, toată această alcătuire ce părea de neschimbat disimula, sub o mască de frumusețe ingenuă, sentimentele foarte vii, pasiunile, mâniile pe care

Carol și le stăpânea până la urmă în mod desăvârșit, păstrându-și cumpătul, înfrânându-se până peste poate, pentru ca Laurent să nu se mai desfete de fiecare dată văzându-i descurajarea și amărăciunea. Starea ei de spirit nu-i era trădată decât de nasul mic ale cărui nări se dilatau fremătând de emoție, ceea ce nu puteau remarca însă decât cei care o cunoșteau foarte bine. Ochii Carolei erau mari, puțin alungiți spre tâmpile, ochi limpezi având acea culoare albastră-verzuie care pare să îmbine două fluiduri, exprimând un fel de austeritate pură și liniștită, ochi care nu se ascundeau sub pleoape și pe care nimic nu-i adumbrise.

Carol se întoarse la preocupările ei gospodărești, la tartine, la păsări. Afară soarele isca un murmur și, darnic, pătrundea în bucătărie răspândind prodigioase lumini, străpungând cu tăișul razelor sale umbrele și împrăștiind aromele frunzelor călduțe și piuitul nesfârșit al păsărilor. În ciuda amărăciunii sale, Carol, care avea o fire predispusă la vioișie, se «lăsă

asaltată de această dărnicie pariziană a lunii lui Prier. O muscă imensă cu pânțece de un albastru abject, însemnând o adevărată înjosire pentru toate nuanțele acestei culori, rătăci în jurul ei mai înainte de a se așeza pe unt, ca un diavol pe sufletul cuiva. Fără să o vatăme, cu mișcări ușoare, măsurate și precise, Carol o izgoni afară, unde această muscă ar fi putut găsi până la urmă un stârv sau un gunoi din cele care sunt răspândite chiar și prin umbrele lunii aprilie.

„După-amiază (Carol vorbea în sinea ei silențios, așa cum obișnuiesc toți cei care sunt părăsiți) voi spăla câte ceva, voi călca. De n-ar mai fi și șosetele astea! Aș merge să mă plimb, să simt miremele, să privesc copiii jucându-se în scuar... Aș fi vrut să mai am și alți copii, prunci, simt nevoia să am un prunc... De ce Laurent n-a fost de acord? Dominique are acum unsprezece ani și jumătate. Este o fetiță aproape formată, cu sânii ei micuți... ;

În curând Geoffroy va fi băiat mare. La treisprezece ani nu-i mai place să-i spun «copilașul meu». Nu mai am copilași. N-o să mai am niciodată...”

O clipă se lăsă în voia visurilor.

„Când mă gândesc că multe femei detestă perioada de așteptare! Pe mine mă încântă să fiu însărcinată! prezența, căldura lăuntrică, toropeala aceea minunată... Să mai am certitudinea că-mi îndeplinesc menirea de femeie, că realizez acel ceva pentru care am fost, la drept vorbind, adusă pe lume... Femeia este născută pentru a procrea la rândul ei, și toate vorbele, toate manifestațiile sufragetelor, cele mai frumoase teorii despre «emanciparea femeii»

sau «egalitatea între sexe» nu pot duce la nimic. Egalitatea între sexe nu există. Eu sunt aceea care și-a purtat cei doi copii în pânțece, *numai eu*”.

Gândurile i se schimbau după soare, pendulând alternativ în direcții opuse, când spre vocația sa feminină către contemplare, când spre detaliile practice ale vieții.

Două vrăbii zburând înăuntru aruncară o scurtă privire

protestatară: nu se mai aflau grăunțe în locul obișnuit, așa că făcură o larmă de pomină! Grijulie, cu toată seriozitatea, Carol căută punga și o goli în adâncitura vasului de porțelan galben, care le era păsărilor prea bine cunoscut. Lacom, obraznice, cele două vrăbii se îndopară cu frenezie mai înainte de a se cocoța pe frigider, netezindu-și aripile și umflându-și satisfăcute micuțele lor pânțece de burghezi cu fulgi.

2

„După ce voi facetârguieli și voi hoinări, îmi vor mai rămâne două ceasuri bune pentru a lucra, înainte de întoarcerea copiilor”.

A lucra, în sensul atribuit de Carol, însemna să sculpteze. Deprinsese de foarte tânără secretele acestei meserii care este o artă – ale acestei arte care este o meserie —

de la unchiul ei, din partea mamei, un om de treabă, original și total ignorat. Lipsit de ambiție, mistuit de pasiunea sa pentru formele robuste, bătrânul murise fără să atragă atenția asupra sa. Tăcerea criticii și a publicului l-a afundat într-o uitare mai adâncă decât pământul. Dar scânteia vocației a lăsat-o aprinsă în sufletul nepoatei sale.

La vârstă de optsprezece ani, Carol ajunsese să-și însușească tainele artei lui. Ea sculpta forme primitive, corpuri simple și mușchiuloase, chipuri austere cu trăsături accentuate, riduri în care se puteau citi durerile omenești ca într-o carte deschisă și mâini impresionante, fibroase, cu vene răsucite.

„Cum ne-am putea închipui atâta forță de exprimare la o femeie de-o șchioapă, care abia de cântărește cincizeci de kilograme?” Scrisese despre ea Martin

Hasard, critic de artă renumit, prezicându-i o carieră extraordinară. Apoi Carol se îndrăgostise de Laurent Mansigny, dragoste pățimașă împinsă până la stupiditate. Și Mansigny o luă în căsătorie cu toate că ea nu i-o ceruse, așa cum dealtfel nu-i ceruse niciodată nimic. „Căsătorie de legalizare a relației amoroase”1, spusese gurile rele.

Dar chiar din vremea aceea Carol nu mai credea în nimic mai

presus de iubirea ei, uitând pentru Laurent de întreg universul. Nu mai privea decât prin ochii lui, așteptându-i sărutările, îmbrățișarea, mângâierile, ca pe singurele izvoare de care era însetată.

Foarte curând, soțul ei încercase s-o îndepărteze de sculptură. În ceea ce-l privea, el făcea parte din colectivul de conducere al unei bănci. Dar gustul său fantast, cunoștințele artistice uimitoare pentru un om al cifrelor, mintea sa ascuțită, facultatea de a critica în mod implacabil și verva sa o nimiceau pe Carol, uluită, subjugată, sleită, docilă ca o sclavă. Avea dealtfel unsprezece ani mai mult decât ea – treizeci de ani față de nouăsprezece în momentul căsătoriei lor – și, chiar de la începutul căsniciei,

Carol nu-i opusese nici cea mai mică rezistență. Se plecase în fața maturității acestui om, se supusese capriciilor sale sexuale, aplombului datorit unui farmec înnăscut, unei sălbatiche experiențe de viață și în privința femeilor, îi

acceptase minciunile cu aparență de autenticitate cuprinse în multiplele sale proiecte, unul mai irealizabil și mai seducător decât altul, cucerind prin acest fel de a fi *aura* de admirație a persoanelor de care îi plăcea să se înconjoare, bărbați și femei, îndurase nerușinatele lui trădări, ba chiar și. Incomensurabila sa capacitate de a disprețui.

— Oh! Poți continua să „sculptezi”, dacă tu numești asta sculptură, căprioara mea! spunea Laurent. Ne vei face dragălașe lucrări de factură sub-Maillol, câteodată sub-Bourdelle, mai adesea chiar sub-sub-Rodin... De ce nu?

Cât despre venerabilul și veneratul tău unchi, în ceea ce mă privește, nu văd nimic rău în bucățile sale de marmură și nici în bucățile sale de lemn. Dar era un executant lipsit de har, de rafinament, un artizan al secolului al XIX-lea în declin... Lipschitz, Arp, Knoll, Giacometti, Czaky, Henry Laurens, ai auzit de ei? Iată creatori pasionați de forme noi și care de multă vreme au aruncat cât colo șabloanele! îți mai amintești ce spunea, Andre Breton: „*Am*

luat hotărârea eroică să lăsăm, în mod sistematic, să ne scape prada urmărind umbra”? În fine, vei face ce vei dori. Îți voi cere doar să ne scutești puțin acasă de zgomotele pe care le faci cu ciocanul, rașpelul și cu rindeaua.

De acord?

Încercase atunci pentru prima dată o mare amărăciune solitară, dar de unelte nu s-a mai atins. Le păstrase însă cu grijă, ca pe o rezervă tainică, însuflețită de speranța că le va regăsi când va.

„E rău și nici n-o știe. Dar e atât de inteligent în comparație cu mine! Poate că are ceva mai puțin gust. Sunt stupidă cu veleitățile mele artistice.

La ora actuală, după trecerea a cincisprezece ani, singură în clădirea mică din Câte Montespan – această casă pariziană pe care una dintre prietenele sale îi îngăduise s-o ocupe, împreună cu cei doi copii, pe o perioadă nelimitată – Carol își regăsise definitiv uneltele de sculptat.

Dar folosindu-se de de o mai încerca o urmă din acea stinghereală ascunsă și din neliniștea înjosirii cu care Laurent îi infestase conștiința, așa cum o muscă și-ar fi depus ouăle pe o rană.

„Laurent...”

Gândurile i se întorceau mereu la el, în ciuda unei hotărâri irevocabile. Își închipuia trupul, vocea lui, mirosul, tenul bronzat, privirea ageră, poruncitoare; și asociațiile lui de idei care-l determinau să abordeze teme dintre cele mai diverse, acel amestec de simț practic în afaceri și de neconținută fabulație, inteligența sa cu atâtea fațete și sclipiri. Laurent, care o copleșise pe de-a întregul, care o acaparase timp de unsprezece ani și care perseverase în a o distruge în așa fel încât se simțea nimicită pentru totdeauna, căci nu mai credea într-un paște al reînvierii.

Laurent, care se pricepea atât de bine, în sensul opus lui Pygmalion, să prefacă în praf și pulbere statuile plămădite din carne și din sânge.

După câteva luni de amăgire pe care abia de și le mai

amintea, mult prea repede, chiar de la începutul căsniciei lor, a trebuit să cerșească firimiturile iubirii, ale unei iubiri pe care chiar de pe atunci el începuse să și-o drămuiască meschin, cu cea mai calculată, mai profundă cruzime bărbătească. Și acolo, în acea bucătărie de lac alb pe unde treceau păsări înfierbântate de soare, ea tot se mai gândea la Laurent, la trupul său suplu, subțire, neliniștit, pe care-l iubea, la servitutea sexuală pe care o îndurase cu desfătare și care-i dubla, agravându-i, lungul martiraj al spiritului. Dar se mai gândea și la acel surâs pe care nu-l iubea.

Judecătorul de instrucție Thirel închise dosarul pe care-l studiasse, oftă și se întoarse către grefier:

— Ei bine, Honore, iată o afacere urâtă!

Honore Ponthieux ridică nasul, lăsând la o parte mașina de scris al cărei zdrăngănit continuu făcea parte din tăcere. Observă figura aprigă a șefului său, părul cărunt tuns scurt și drept ca o perie, ochii mici, negri, a căror căutătură îi făcea pe cei vinovați ca și pe cei nevinovați să nu, se simtă în largul lor.

— Vă referiți, fără îndoială, la scandalul de la „Societatea franceză de investiții”⁴¹.

— Întocmai. Dar de unde-ai știut că-i vorba despre afacerea asta? întrebă judecătorul arătând cu mâna do-

2*

sarele care se îngrămădeau pe biroul lui în teancuri amenințătoare.

— Așa...

Judecătorul și grefierul se înțelegeau de minune. Comunicau între ei printr-un semn, printr-un freamăt al pleoapelor, prin tăceri mai mult sau mai puțin prelungite. Magistratul, care se destăinua arareori, făcea uneori confidențe dar numai adresându-i-se lui Honore.

Oftă din nou.

— Da, spuse judecătorul, e o afacere urâtă, bietul meu

prieten! Membrii numitei societăți tocmai s-au constituit fiecare parte civilă. Adunarea lor l-a ales pe avocatul Senard-Baliviere pentru a-i reprezenta. Chiar el va veni să ne vadă, în această după-amiază, însoțit de un consilier financiar. Mi-a spus ieri procurorul. Acest dosar se ramifică, se complică, se deșiră, un adevărat labirint și în plus, doar o știi, toate astea m-au extenuat până la urmă. Cu toate că sunt și eu însumi de specialitate, mă simt, orice s-ar spune, în stare de inferioritate când dezbat cu experți probleme de „verificare a societăților” și de „complicitate la abuzurile comise contra bunurilor sociale”. Fără să mai vorbesc de rapoartele întocmite de experții contabili cu privire la conturi... O adevărată tortură! Honore, știi mai bine decât mine cât de diferite au fost cazurile care ne-au căzut pe cap, în ultimul timp. Și pe urmă, vezi și dumneata, pentru cel „în cauză” mă aștept acum la discrete presiuni...

— Uitasem tocmai să vă spun, domnule judecător...

— Cum? Ministerul de Justiție?

— Da... În fine, un membru al cabinetului s-a anunțat pentru după-amiază împreună cu un substitut. Nu-l cunoaștem. I-am. Notat undeva numele...

— Încă un oaspete de seară, observ!

Judecătorul clătină ușor din capul său colțuros.

— Observ, repetă privind pe deasupra grefierului peretele de un cenușiu tern. Sunt amestecați în această afacere membri ai parlamentului. Rechizitoriul Parchetului ordonând deschiderea acțiunii penale îi va implica, mai mult sau mai puțin. Fără să fi devenit foarte limpede, situația mi se pare îndeajuns de conturată. Dar nu va fi ușor. Îmi închipui că voi fi invitat în sfere înalte pentru a

„informa cu prudență”. Și sunt foarte sigur că în fața completului de judecată – Dumnezeu știe când vom ajunge acolo, Dumnezeu știe când – Procuratura nu va avea mână liberă. În timp ce lipseai, am și refuzat eliberarea provizorie a mai multora, inculpați în această afacere, pe care îi protejează însă „personalități”, cum se spune prin ziare. Și

*omnes, ego non.*² Avocații lor m-au avertizat că vor face imediat recurs, atacând decizia mea în fața Camerei de punere sub acuzație. Era de așteptat... în definitiv, noi judecătorii ne găsim aproape dezarmați în fața delinvenței financiare, adevăratul flagel al societății contemporane! Și când ni se pomenește de „reforma judiciară” despre ce este vorba? Nu de a se îngădui magistraților libertatea exercitării meseriei lor, ci pur și simplu de a prejudicia întrueâtva profesiunea de avocat...

Judecătorul, vădit iritat, vorbea ca de obicei în fraze scurte, trunchiate. Ochii săi mici ca de mangustă străluceau în penumbra cabinetului. Tot vorbind, izbea ușor pielea de pe vechiul birou de mahon cu un cuțit de tăiat hârtie, din imitație de baga, pe care era imprimată o reclamă. Își aprinsese o țigară, reușind să înalțe un remarcabil rotocol de fum.

— Când mă gândesc, Honore, că tinerilor pletoși și nepăsători li se predă, în continuare, formula de bază:

„*Există trei puteri: executivă, legislativă și judecătorească*”... Ei? Cunoști cumva „*puterea judecătorească*”?

E o minciună sfruntată să vorbești despre existența acesteia. Dealtfel, opinia publică nici n-o crede. Bravii cetățeni au văzut guvernul acționând fățiș în procesele privitoare la epurările anilor 1944—5, apoi în afacerea algeriană. Ceea ce, desigur, n-a fost de natură să mențină prestigiul magistraturii noastre. Haide zău! Chiar lăsând la o parte aceste proceduri excepționale, fiecare știe că în nicio privință magistratura nu este liberă, autoritatea politică putând interveni în numirea și avansarea magistratului, într-un cuvânt, în toate etapele carierei sale! Și fapt este că intervine. Un judecător a fost acela care a scris:

„*Guvernul tinde mult prea mult să ne considere simpli*

funcționari!” Desigur că este onorabil să fii funcționar. Dar nu este deloc rolul nostru.

² Chiar dacă toți vor ceda, eu nu voi fi de acord (lat.).

Thirel oftă:

— Dragul meu Honore, îți voi spune îndată ceva ce poate că nu știi: protocolul francez ilustrează destul de bine disprețul care planează la noi asupra magistraturii.

Ai idee care este, după însuși conducătorul țării, cea de-a doua personalitate în Statele Unite ale Americii? Președintele Curții Supreme! În Franța, magistratul numărul unu, care este primul președinte al Curții de Casație, trece în mod oficial după șeful guvernului, miniștri, parlamentari și nu mai știi câte alte persoane. Nu găsești că este edificator?

Suspină iar. Apoi Thirel reveni, parcă în silă, la dosarul care-l săcăia:

— În ceea ce mă privește, nu cer decât să fiu lăsat să-mi exercit profesiunea în conformitate cu propriile mele convingeri. Dacă voi găsi pe cineva cu o poziție importantă vârat în această afacere dubioasă care este „Societatea franceză de investiții”, n-am să-l las să scape, și ordinul meu de trimitere în judecată va fi dar. Nu am calitate să consemnez temeurile, nici să formulez concluzii de fond, sunt de acord, iar uneori în fața unor evidențe neluate în seamă o regret. În tot cazul, investigația pe care o voi face va fi prea riguroasă pentru a nu fi luată în seamă.

Ei o știi. Și mi-e tare teamă, desigur...

La rândul său, grefierul dădu din cap. Înțelegea. Judecătorul Thirel voia să spună: „în ciuda părului meu cărunt și a statelor de serviciu, mi-e tare teamă c-o să mai aștept multă vreme până să fiu înscris pe tabel”¹. Dar pentru nimic în lume n-ar fi acceptat să-și formuleze temerea prin viu grai.

Câte Montespan, reunind vile agreabile și grădini împrejmuite, străbătută de alei smălțuite cu flori, umbrită de arbori seculari și cu o piațetă în spațiul verde, reprezenta una dintre acele oaze care se mai găsesc încă la Paris. Dar unele năravuri provinciale se manifestau aici din plin, mai ales calomnia și cleveteala. Numeroase matroane, mai mult

sau mai puțin ghiftuite, își ofereau plăcerea de a sta la pândă în așteptarea desfătării de a trâncăni. Cât despre bărbații din cartier, cei mai mulți erau oameni în puterea vârstei, care se întorceau de la serviciu între șase și șapte seara, șefi de importanță minoră, merituoși, de nădejde, prevăzuți cu trupuri și suflete prea puțin vulnerabile, siguri de conduita lor, supuși legii sau nevestei, iar câteodată și uneia și alteia, mari amatori de situații scandaloase petrecute îndărătul ușilor închise, pe care în mod inevitabil le descopereau prin vecini. Acești burghezi, aceste mobile ale ordinii sociale, aveau convingerea că reprezintă elementele de bază ale unei societăți armonioase și că în calitatea lor de mobile gânditoare nu trebuie, în niciun caz, să fie subestimați. În fiecare om, la orice vârstă, dormitează un judecător. Acesta, la douăzeci de ani judecă idei, pe care le achită sau pe care le condamnă fără drept de apel; între patruzeci și cincizeci de ani el își judecă semenii, cu băgare de seamă și cu prejudecăți, înverșunându-se cu precădere contra greșelilor care-i sunt prea bine cunoscute și pe care n-ar mai îndrăzni să le comită, mândrindu-se că lasă apărarea să vorbească dar ascultând cu o plăcere morbidă rechizitoriul procurorului. Aici, în ambianța din Câte Montesperan, procuror era nevasta și pedeapsa cerută cel mai adesea, cu strășnicie, era țintuirea la străvechiul stâlp al infamiei.

Carol resimțea confuz toate acestea, dar nu cunoștea pe nimeni în Montesperan. Retrasă de mai multe săptămâni în cocheta casă a prietenei sale, înlănțuită cum era de propria sa discreție și hrănită cu propria sa amărăciune, nu intra în vorbă nici cu vecinii, nici cu vecinele sale ci doar le adresa, când se întâlneau din întâmplare, cu vocea sa limpede, fără măcar să suradă, câte un salut: „bună ziua, doamnă” și „bună ziua, domnule”. O asemenea reținere părea, în ochii locuitorilor din Câte, cea mai insuportabilă jignire.

Și n-au întârziat să-și spună: „Mititica asta are cu siguranță ceva de ascuns”.

în ziua aceea către sfârșitul după-amiezii, puțin mai înainte de întoarcerea copiilor, ultima corespondență adusă conținea o „recomandată”³ pentru Carol. Păli văzând scrisul de pe plic și murmură.

— Din nou Laurent!

Desfăcu plicul cu o mână tremurătoare și descifră „dintr-o ochire, rândurile în care se înșiruia scrierea ascuțită și dificilă a lui Laurent, grafia trufașă de o închistare feroce, eu semne încolăcite în jurul lor însele, încrâncenându-se în a nu oferi nimic.

„Carol dragă,

Iată cea de-a doua scrisoare pe care ți-o adresez de la inexplicabila ta fugă: de ce nu mi-ai răspuns până acum?

Știi prea bine că sufăr departe de tine și de copii. De ce, Carol scumpă, m-ai lipsit de copiii mei, de Dominique și de Geoffroy? Nu pricep și persist în a dori să pun plecarea ta bizară pe seama unei aberații trecătoare, datorită poate obsesiilor, mizantropiei și geloziei tale morbide, care nu are nici cel mai mic temei.

Pentru nimic în lume, draga mea Carol, n-aș vrea să te judec și nici să mă las târât de ură împotriva ta. Am îndurat destule de când ne-am căsătorit pentru că te iubesc. Dar de data asta sufăr prea mult. Nu mai pot continua să trăiesc fără tine, nici să fiu lipsit de copiii mei...

Revino acasă, Carol, te rog! Te iert din toată inima și fără niciun gând ascuns. Chiar dacă mă înșel, chiar dacă ar trebui să caut motivele absenței tale în sentimentele pe care le nutrești față de un alt bărbat, nu-ți port dușmănie. Dacă mi te întorci, n-o să-ți pun întrebări și n-o să mai vorbim despre ce a fost. Dar îți scriu în această dimineață pentru că îmi este prea greu, pentru că am ajuns să nu mai suport și pentru că departe de familia mea mă simt profund descumpănit...

Crede, iubito, în dragostea foarte tristă și solitară a celui care este al tău

³(1622—1673).

Laurent.

P.S.: îmi permit să-ți expediez recomandat această scrisoare ținând seama de actualele dezordini care există în sectorul poștelor.”

Carol lăsă scrisoarea din mână. Nămile îi fremătau. O lacrimă i se rostogoli pe obraz.

— Cum poate fi cineva atât de mincinos? „Carol scumpă!” „Am îndurat destule de când ne-am căsătorit!” „Pentru că te iubesc!” „Te iert din toată inima...”

Reflectă o clipă.

— Pariez că Laetitia aceea se mai află și acum acasă! Cu minijupele ei și cu ochii încercănați. Avea un fel de a-și risipi firele de păr negru pe toate hainele lui Laurent! „Gelozia ta morbidă...” Cum spune el, mai exact?

Parcurse scrisoarea din priviri:

— *„Gelozia ta morbidă care nu are nici cel mai mic temei. Te cunosc, Laurent. Și totuși nu mi-aș fi imaginat acest... tartufism⁴ în stare pură! De ce ți-ai mai dat osteneala să-mi scrii? Doar nu gândeai că o să mușc imediat dintr-o astfel de nadă prinsă grosolan de un cârlig ca de măcelărie. Ce altceva urmărești, decât să mă mai chinuiești încă o dată!*

Mototoli încet foile între degete mai înainte de-a forma un ghemotoc pe care-l aruncă în căldarea de gunoi din bucătărie.

„Ticălosul! Mizerabil ticălos...”

Pe urmă, rosti pentru sine însăși încordată, cu vocea înăbușită, numele care concentra în conștiința ei toată dragostea și toată amărăciunea din lume:

— *Laurent.*

Geoffroy și Dominique intrară în vilă făcând multă hărmălaie. Purtau ghiozdane peste măsură de încărcate, umplute cu cărți, truse și diverse caiete, indispensabile îndeplinirii supraîncărcatului program de învățământ. Se

⁴Numele propriu, Tartuffe a devenit comun pentru a exprima ipocrizia. Provine din galeria de personaje create de Moliere

certau în gura mare și strigătele lor răzbătură dincolo de ușile închise ale atelierului de la primul etaj în care Carol, cu fruntea asudată și cu sprâncenele încruntate, sculpta și modela chipul unui bărbat, figură încă imprecisă dar

care sugera, în mod indubitabil, fizionomia sardonică a lui Laurent.

Dominique era o fetiță de unsprezece ani, cu membre lungi și subțiri, grațioasă, cârnă, eu ochi negri, păr lung, plină de viață și de melancolie, de inocență și de feminitate.

Dar având, ca majoritatea copiilor de aceeași vârstă, un simț al umorului foarte limitat, nu prea făcea față ironiilor fratelui ei Geoffroy, mai evoluat, mai abil și, cu diferența a doi ani, mai năstrușnic. În lipsă de argumente, Dominique strigă de pe scară:

— Scârnăvie, până la urmă, ești un soi de...

— Sunt ce?... întrebă Geoffroy cu o voce provocatoare.

— Un soi de imbecil, poftim!

— Scârnăvie ești tu, spuse încetișor Geoffroy.

Mama lor se ivi în ușa atelierului, care se întredeschise pe neașteptate.

— Crezi că nu te-am auzit, Dominique?

Surprinsă asupra faptului, mititica protestă:

— Bine, dar acest soi de... în fine, Geoffroy nu încetează să mă sicti... în fine să mă sâcăie, de când am ieșit de la școală!

— El cel puțin n-a spus cuvinte grosolane! răspunse Carol. Vei fi pedepsită, Dominique.

Fetița își încrucișă brațele iar privirea i se posomori din cauza nedreptăților vieții.

— N-a spus... Asta chiar că-i cea mai grozavă știre a anului!

Carol se uită fix la Geoffroy, care se îmbujoră și-și întoarse privirile. Înțelese că-și ascundea astfel fățărnicia.

— Bine. Veți fi amândoi pedepsiți. Geoffroy aruncă surorii sale o privire insistentă mai înainte de a-i azvârli, cu un strivitor dispreț.

— Pârâcioaso!

Adăugând cu o voce pe care și-o dorea încărcată de cele mai grave amenințări:

— O să vezi tu „o să vezi ce-o să pățești...”

După cinci minute, în picioarele goale, ghemuiți pe covorul din atelier, se înfruntau într-o bătălie navală râzând în hohote. Și Carol, care renunțase le gândul oricărei pedepse, tânjea nostalgic după vremurile copilăriei.

Cam pe la aceeași oră, consilierul Saint-Galaix, președinte al Curții cu juri din Paris, instalat cu țigara între buze în micul său birou din Palatul ornamentat cu muluri, stil „Banca Franței”, deschidea cu osteneală și curiozitate dosarul pe care Camera de punere sub acuzare i-l trimisese recent... Din faptele expuse rezulta că o prostituată bolnavă a fost ucisă de către amantul ei cu lovituri de cuțit, într-un hotel deocheat, cu un an jumătate în urmă. Omorul era calificat drept „crimă cu premeditare”.

După ce aruncă o privire de ansamblu, președintele își concentrează atenția asupra rapoartelor poliției, redactate cu ocazia numeroaselor comisii rogatorii. „Într-adevăr, poliția este aceea care anchetează, în prezent, majoritatea cazurilor”, își spuse încet Saint-Galaix. Citi scurtul rechizitoriu introductiv al procurorului și parcurse, pe nerăsuflăte, rechizitoriul final. Surâse. „Procuratura are colții ascuțiți anul ăsta.” Procedând în mod deliberat fără respectarea unei ordini stricte, studie problemele de fond ale mai multor interogatorii luate de judecător. „Ia te uită, cazul i-a fost repartizat lui Thirel!” murmură dând aprobator din cap. „Dosarul este, fără nicio îndoială, bine întocmit. Oricum afacerea, în sine, pare ciudată!”

De la bun început, împrejurările asasinatului stârniră imaginația fecundă a magistratului, imaginație temperată de o vastă experiență. La cincizeci și cinci de ani președintele Saint-Galaix avea în urma sa o activitate îndelungată; cu precădere ca judecător de instrucție, timp de

șaptesprezece ani în cadrul mai multor sectoare și alți cinci ani încheiați în completele pariziene ale Curții cu juri pe care le prezidase. Da, acest asasinat neobișnuit îl intriga. Era vorba de un anume Le Beignet Ludovic, zis Lulu, pe care dosarul îl caracteriza ca fiind pe jumătate proxenet, pe jumătate gentilom, puțin idealist, puțin escroc, abil în apărare, apoi tulburat brusc de o întrebare ce părea lipsită de importanță, tăcând câteodată ca mormântul iar alteori cuprins de o irezistibilă diaree verbală, când plângăreț, când

scorțos. Practicase toate meseriile posibile și imposibile și trăia de pe urma femeilor, după ce se ruinase din pricina lor. Și ce fel de femei! Numai prostituate. „Nu-mi place să fac dragoste cu individe lipsite de experiență, mărturisise cu ingenuitate Lulu la unul dintre interogatorii. Aș fi dealtfel incapabil. Doar târfele știu să mă facă...” Spus pe șleau, cuvântul figura în procesul verbal. Lulu își ucisese victima pentru a o smulge influenței unui alt amant care o domina. „Mie îmi aparține! Celălalt a fost un adevărat pește, un nemernic care era pe punctul s-o facă nefericită.

N-am vrut s-ajungă o amărâtă, mă înțelegeți... ^{5*} În privința acestui om – dacă președintele Saint-Galaix da crezare dosarului – judecătorul de instrucție Thirel dovedise o mare tenacitate, care constituia poate chiar caracteristica sa.

Se înnoptase. „S-a și făcut ora șapte și jumătate!” murmură Saint-Galaix. Și suspină:

— Cu astfel de pricini mi-am mâncat zilele...

Ar fi trebuit ca vechiul Palat să fi fost cufundat în somn; umbrele invadaseră demult sala pașilor pierduți „ca și coridoarele imense, atenuând auriul grilajelor și estompând culoarea albă a locului denumit „la cour du Mai”¹

— Optsprezece luni! Nenorocitul ăsta e de optsprezece luni în închisoare preventivă. A avut de așteptat deci un an și jumătate favoarea de a fi judecat. Câte hârțoage, ce

⁵Curte aparținând tribunalului și în care se obișnuiește ca anual juriștii să planteze un arbore denumit tot „mai“.

tărăgăneli, ce sistem care scârțâie, ce mașinărie depășită...

Președintele ridică din umeri, chipul său, cu ochi arzători sub sprâncenele bine conturate, se destinse. Din nou clătină din cap.

— Și-apoi, ce idee să-ți ucizi amanta când te numești clătită⁶!

CAPITOLUL II

Carol coborî fredonând în obscuritatea grădinii, pentru a-l întâmpina pe vizitator. Îi deschise poarta.

— Așadar, nu poți intra și singur?

— Ba da, dar...

— Dar ți-a fost teamă să nu fii indiscret. Suni ca să mă deranjezi de fiecare dată!

Tânărul, un ins înalt, deșirat, cu par lung și blond, pomeții obrazilor proeminenți, și la care mărul lui Adam se mișca întocmai ca un ludion, o învăluia pe Carol cu o privire posesivă și supusă în același timp. Purta o mustață stufoasă și lăsată în jos, îngrozitor de pleoștită. Așa cum era îmbrăcat, în pantaloni de catifea maro și cămașă în carouri roșii, avea aerul unui vagabond melancolic.

— Te pot ajuta?

— În niciun fel, declară Carol fără să surâdă.

Îi era imposibil să nu-l găsească puțin enervant, cu felul lui de a o adora. „La douăzeci și opt de ani n-ar trebui să se mai joace de-a puștiul dojenit. S-ar zice că-l anihilez!

Așa cum mă anihila pe mine Laurent!”

— Du-te în salon să te servești cu puțin whisky sau cu o votcă, îl îndemnă ea. Vin și eu îndată. Astă-seară n-avem decât o cină rece. Rămâi peste noapte?

— Aș... aș putea fără să te deranjez?

— Locuiești la dracu-n praznic, așa că n-o să te expediez totuși în plină noapte! Și dealtfel, o știi prea bine, îmi face plăcere, spuse ea.

Câteva minute mai târziu, după ce rânduise cina pe masă,

⁶Substantivul comun din care provine numele propriu. Le Beignet, înseamnă clătită.

veni și ea, își turnă în pahar și, relaxată, întinse picioarele mici, desculțe, în formă de volută.

— Nimic nou, Rene?

O sorbea din ochi.

— Nu... în afară de faptul că am făcut o oră și jumătate pe drum! Mi-am pus la adăpost mașinuța, D.C.-ul meu, în curte, lângă zidul de alături.

— La adăpost de ce?

Surâse și mărul lui Adam îi zvâcni.

— De priviri indiscrete, ce mai! Cum se numește cumătră cea mai apropiată de tine – cea din vila de pe stânga, cum ieși – o blondă masivă, destul de bine făcută, sulemenită de parcă ar avea o mască?

Carol izbucni în râs.

— Acea? O, să știi că habar n-am cum o cheamă!

Cred că nu mă place din cale-afară. Nu prea are cu ce-și pierde timpul și când îi spun în treacăt „bună ziua”, îmi zâmbește cam fără tragere de inimă. E soția unui funcționar superior care lucrează la nu știu ce companie de asigurări. Chiar ea mi-a spus-o. Într-o dimineață m-a poftit să stăm la o șuetă bând cafele reci. Ar fi fost plăcut, o dată, treacă-meargă, dar i-am răspuns că mă grăbesc.

— Rău ai făcut.

— A, da? De ce, micul meu Rene?

— Pentru că femeiuștile de acest fel sunt susceptibile și primejdioase!

Carol își scutură șuvițele blonde.

— Și-atunci? Ce-ai vrea tu să fac? Am atâta nevoie să fiu singură. Cu totul singură împreună cu copiii de care să mă pot în sfârșit bucura...

Surprinse o expresie de întristare pe chipul oaspetelui ei și, îmbujorându-se, încercă să-și retragă cuvintele.

— N-o spun pentru tine, Rene! Cu tine...

— Cu mine, spuse el cu gravitate, păstrezi în continuare sentimentul că ești singură.

Carol nu știa să se prefacă. Nu răspunse nimic. Dar

întrerupse tăcerea, cam apăsătoare, trecându-și ușor mâna peste fruntea băiatului.

— Nu-ți face sânge rău pentru nimica toată, Rene! Nu te pot suporta decât pe tine. Ca dovadă...

— Dovada este că mă inviți să-mi petrec sfârșitul de săptămână aici! Sunt fericit. Dar, Carol, numai dacă...

Băiețandrul slăbuț își scutură buclele de un blond spălăcit. Semăna cu un sfânt Sebastian bizar și mustăcios, alungit de o oglindă deformantă. Chipul său prelung, osos, cu gura sensibilă și ochii negri, gravi, nu era lipsit de frumusețe. Părea de-o excesivă tinerețe de care Carol nu se lăsa impresionată. Îi era doar milă de el, însă Rene, cu stânjenitoarea lui luciditate, îi declarase cândva: „între un bărbat și o femeie, mila e ceva ce nu iartă”.

— Cum îți merg treburile? întrebă Carol.

— Destul de bine... mi-e însă la fel de lehamite. Dacă ai putea să-mi spui și mie de ce am urmat științele economice! Și cum de-am ajuns agent de asigurări! Dar ce-ai vrea să i se propună unui băiat de felul meu care vine fluturând o biată diplomă, relativ depreciată, fără relații, fără entuziasm, fără vreo vocație specială? Eu nu iubesc pe lume decât trei lucruri: călătoriile, instrumentele de percuție și pe tine.

N-avu curajul să-l ia în răs. Fixându-l cu privirea pură și sobră a ochilor ei limpezi spuse:

— Nu te lăsa, Rene! Vreau să nu te lași.

Și Carol știa că i-a făcut un bine. „Barem o dată, gândi ea, să-i pot fi cuiva folositoare...”

Mulțumită într-un fel nedeslușit, prelungea această întrevedere, între patru ochi, mai înainte de a-și chema copiii la masă.

— Știi, chiar acum am primit o altă scrisoare de la Laurent.

Rene Damiens tresări:

— Carol, dacă poți, arată-mi scrisoarea.

Ea ezită:

— Desigur, puteam să ți-o arăt, doar ți-am arătat-o și pe

cealaltă. Dar uite ce-i: probabil că am aruncat-o...

— Ești nebună! În momentul de față trebuie să păstrezi totul.

— De ce?

Nu mai era femeia gânditoare, maturizată în profunzimile frământărilor și singurătății ei. Dintr-o dată devenea *altcineva*, un fel de puștancă aiurită – de-o incorigibilă naivitate – și asta ca întotdeauna când căsătoria ei și personalitatea ciudată a lui Laurent erau puse în discuție.

Damiens vedea însă prefigurându-se o dramă, iscându-se la orizont furtuna, urzindu-se o acțiune nefastă și, în acest timp, Carol nu părea să aibă nici urmă de presimțire.

— Mi-ai spus că ai. Primit scrisoarea „chiar acum”.

Dacă ai aruncoat-o undeva, n-ar putea fi decât în căldarea de gunoi din bucătărie. O caut imediat.

Reveni după o clipă, aducând cele două foi de hârtie murdărite cu pete de grăsime:

— Iată-ți scrisoarea! Miroase a sos sleit. Tocmai am citit-o. S-o păstrezi. Și du-te fără întârziere să consulți un avocat. Nu știi ce uneltește Laurent dar, vezi bine, ai remarcat și tu, scrisorile au fost recomandate. Asta spune ceva. Prima scrisoare...

— Tot recomandată era. Doar știi că mereti sunt greve la oficiile poștale...

— Te rog nu face pe naiva! La treizeci și patru de ani ai tăi, ai putea să și gândești puțin. Măcar pentru copii, dacă-i iubești.

— Pleacă, Rene!

Carol se ridicase în picioare. Chipul îi rămăsese însă calm și neted ca o mască. Ochii ei măriți erau atât de limpezi încât păreau ai unei oarbe. Dar glasul îi tremura.

— Te rog, pleacă!

Atunci băiatul sfios se înfurie. Foarte palid, își scutură pletele, o prinse pe Carol de umeri și scuturând-o îi strigă în plin obraz:

— Dar nu înțelegi odată că între tine și Laurent, între voi

doi, s-a sfârșit? O să dureze încă multă vreme acest romantism prostesc? Nu-ți dai seama că e încântat de plecarea ta, biată neghioabă ce ești? Că a cântărit, a calculat totul? Că tu te lași dusă cu preșul ca o idioată și că până la urmă îți va lua copiii? Mă-nțelegi: copiii-tăi!

Uimită, dând înapoi din pricina acestei dezlănțuiri, privea un nou Rene pe care nu-l știa. Revenindu-și, Carol se neliniște. Vocea îi era schimbată:

— Ce vrei să spui mai precis, Rene?

El se calmă. O privea în tăcere. Apoi căută într-unul din buzunare câteva foi de hârtie pe care le despături. Citi cu voce fermă:

— *”Articolul 357 din Codul penal: se va condamna la închisoare de la trei luni la un an și cu amendă de trei sute până la șase sute de mii de franci tatăl de familie sau mama care abandonează, timp de peste două luni, fără să existe un motiv grav, domiciliul familial, sustrăgându-se parțial sau în totalitate de la obligațiile de ordin moral sau material ce decurg din autoritatea părintească sau din tutela legală. Termenul de două luni nu se va considera întrerupt decât printr-o revenire în cămin, implicând hotărârea de a relua în mod definitiv viața de familie...”* Carol, cât timp a trecut de când ți-ai părăsit soțul și ai venit aici împreună cu copiii?

Răspunse fără ezitare:

— Se vor împlini șaiszeci de zile, luni. Peste trei zile... Dar n-are nicio legătură.

— Adevărat?

Despături o altă hârtie:

— *”Articolul 213 din Codul civil: Soții asigură deopotrivă condiția morală și materială a familiei. Ei răspund de educația copiilor și le asigură viitorul. Articolul 215:*

Soții se obligă mutual la coabitare. Domiciliul conjugal este ales de comun acord; în lipsa unui astfel de acord, domiciliul va fi ales de soț. Totuși, dacă domiciliul ales de soț prezintă inconveniente grave, femeia poate fi autorizată de tribunal...” Ei bine, Carol, de data asta ai înțeles? Vrei să-mi spui ce

„inconveniente grave” o să poți invoca împotriva lui Laurent?

Din cauza furiei, vocea băiatului redeveni stridentă.

Carol își mușca buzele. El remarcă, lângă buza de sus, mai proeminentă, alunița pe care ea și-o detesta și pe care el ar fi vrut să i-o sărute. Mai zări un mic strop de sudoare care i se ivise deasupra buzei.

— Rene, nu pricep nimic din șurubăriile astea.

Arată-mi...

Apucă hârtiile, le reciti cu atenție, își încruntă sprâncenele.

— De acord, bietul meu băiat! Codurile tale au prevăzut unele situații, desigur. Dar e vorba de cu totul altceva.

Îi luă hârtiile din mâini și se înfurie din nou dar, stăpînindu-se, îi spuse în surdină, cu dinții încleștați:

— E vorba de cu totul altceva! Nu știi să spui decât asta... Să fie vorba într-adevăr de cu totul altceva? Nu-ți dai seama că este prevăzut exact cazul tău, nu? Prea priceput nu sunt în probleme juridice dar am prieteni care sunt încă la facultate. M-au lămurit în doi timpi și trei

mișcări. Fără îndoială, toanta mea: dacă o s-o tot ții așa în continuare, te dai prinsă ca un șobolan. Bărbatul tău a avut grijă să trimită două scrisori revendicând copiii și pretinzându-ți să revii. Scrisori bine ticluite, profund îndurerate, pline de drăgălășenii. Scrisori recomandate ale căror mici recipise le-a atașat cu atenție, la fotocopii... Tu ai încălcat atât legile codului penal cât și pe cele ale codului civil. Nu rezolvi nimic numindu-le „șurubării”. Bărbatului tău nu-i mai rămâne decât să-ți trimită somație prin portărel, pe urmă să depună o plângere pentru abandonarea familiei și nerespectarea intereselor copiilor... în cazul unei anchete suplimentare, blondina de alături va reuși, pe deplin, să te înfunde. Tocmai am văzut-o: vorbea de la fereastră la fereastră cu vecina ei, o cumătră grasă, care probabil se vopsește și căreia nu-i scapă nimic. Poate crezi că nu m-au zărit intrând la tine?

Carol îl privea cu gravitate.

— Din punct de vedere teoretic, tu trebuie să ai dreptate, Rene. N-am studiat niciodată nici pe departe aceste probleme juridice. Numai că în afara codurilor există cazuri deosebite. Ți-am povestit din ce motive am „abandonat domiciliul conjugal”, cum îl numesc ei. Nu mi-ar rămâne decât să relatez toate astea judecătorului sau celor de la poliție...

— Poți dovedi ceea ce declari?

Se uita la Carol admirându-i frumusețea pură, ochii albaștri-verzui care priveau fără să clipească, expresia de-o gravitate copilărească:

— Poți dovedi că bărbatul tău întreține „o amantă la domiciliul conjugal”?

— N-o pot dovedi, dar pot să le spun...

Se gândi:

— Dealtfel, *nici nu vreau să declar nimic*. Nu vreau să târăsc nefericita noastră poveste în fața unui judecător sau a unui polițist. Mama zicea întotdeauna: „Nu trebuie niciodată să-l învinuiești pe tatăl copiilor tăi”. Știi, în fond

Laurent este mai puțin calculat decât ai crede. Era sătul de mine până peste cap, m-a înșelat cu fata aceea, cu multe altele... Dar o făcea din cauza năravului lui înnăscut. Laurent simte nevoia să seducă. Cât despre copii...

Își prinse bărbia în mâini observându-l pe Rene printre gene, cu ochii întredeschiși.

— Laurent vrea să-i vadă pe micuți și e firesc, din moment ce-i iubește. Vrea să mă recâștigel pentru că și-a pierdut calul de bătaie, iar asta îi rănește amorul propriu, în plus, e gelos fără s-o arate, grozav de gelos. Dar niciodată n-o să caute să-mi ia copiii!

Visătoare, repeta cu glasul ei limpede, privindu-și interlocutorul drept în ochi:

— Niciodată.

Rene împături hârtiile și le băgă din nou în buzunar.

După aceea își ridică brațele într-un gest bizar, un gest de invocare, prin care parcă ar fi adresat o rugă stăruitoare

destinului.

— Ești totuși o fată inteligentă, o fată dotată, Carol. Sincer vorbind, din seara asta nu mai există nicio îndoială: nu vrei să vezi nimic rău, deși răul îți sare în ochi. Laurent a pregătit totul, a combinat totul pentru a te aduce la cherecul lui, iar tu, tu continui să-i găsești scuze... Cum poate fi cineva atât de stupid?

Acest copil mare avea aerul că imploră pe cineva. Fața sa slabă și prelungă, încadrată de bucle gălbui, amintea chipul unui Hrist, un Hrist căruia, datorită unei glume proaste, i s-ar fi adăugat mustățile lui Vercingetorix. Și Carol, de astă dată, izbucni în râs:

— Ești foarte nostim, Rene, când te lași cuprins de furie.

Apoi, brusc, redeveni gravă:

— Acum, dacă ții să-ți petreci sfârșitul de săptămână aici. Vom vorbi despre altceva. Dealtfel e timpul să chem copiii la masă. Privirea Carolei, al cărei chip era pur și plin de prospețime, exprima o neclintită blândețe. Rene știu atunci că nimic – nimic în afara faptului în sine – n-ar zdruncina această naivă încredere. Există în Carol ceva tainic, ceva ascuns care acum ieșea la iveală: o voință șlefuită ca un diamant, pe care nici chiar Laurent n-o putea știrbi. „Este mai pură și mai îndărătnică decât o mie de îngeri și o sută de mii de catâri! O iubesc și n-o cunosc.

Și pot spune că nimeni n-o cunoaște pe Carol. Nimeni, și cu atât mai puțin mârșavul de Laurent care se laudă că înțelege psihologia feminină și care se înșală în privința femeilor în mod grosolan, ca toți seducătorii.”

Își reamintea de Laurent Mansigny, pe care-l întâlnise adesea. Evoca acel spirit pervers și fascinant; glasul lui de neobosit povestitor; silueta care sugera așteptarea și pânda; figura mată și ciudat de asimetrică: nasul deformai, obrajii scobiți, maxilarele uscățive, figura lui în reliefuri osoase dar de-o osatură delicată, fruntea marcată de riduri profunde, caracteristică amatorilor de plăceri, ochii puțin prea apropiati, rotunzi și sălbatici ca ochii de șoim.

O privire rapace într-un chip rapace.

Seara care a urmat cinei a fost veselă. Copiii spuneau vrute și nevrute. Geoffroy îi semăna mamei sale la ten, la părul bălai și la ochi. Chipul îi era fraged și rotund, încadrat de șuvițe rebele. Micuța Dominique avea ochi de felină, malițioși, ten mai, figura ovală și păr foarte lung, închis la culoare. Era înzestrată cu însușirea de a plăcea, ceea ce de pe acum constituia pentru ea o preocupare constantă, instinctivă și profundă.

Pentru acești copii Rene era un fel de idol și, în același timp, o victimă de care voiau să profite din plin.

El nu se da în lături. Dar, în ciuda bunei dispoziții afișate, mâhnirea i se accentuase în cursul serii. Fiind acolo, atât de aproape de el, Carol era mai inaccesibilă decât o moartă. Și totuși miresmele feminității ei îl tulburau prin emanații atât de vii, încât stârneau în sinea lui freamățul unor emoții cât se poate de intime. Suferea fără nicio urmă de speranță. „O iubesc și nu sunt în stare nici s-o cuceresc, nici s-o apăr...”

Puțin mai târziu, după culcarea copiilor, Carol și Rene rămaseră singuri față-n față, singuri în plină noapte. Vag, băiatul îi intuia pornirea de a i se destăinui. Se mulțumi să se așeze în imediata ei apropiere și așteptă. Aplecându-și într-o parte capul bălai, Carol îl privea cu tandrețe:

— Știi, dragul meu, nu sunt atât de proastă pe cât îți închipui. Dar mi-e îngrozitor de greu să fac vreo deosebire între viață și dragoste. Mama spunea că ar trebui să dai totul celorlalți și în primul rând să le acorzi încredere. Nu reușim niciodată să dăruim totul; eu însă mai încerc.

Poate că aș fi suportat chiar și prezența acestei Laetitia la mine acasă dacă n-ar fi fost copiii, extrem de lucizi față de problemele noastre, ale adulților. Fetita și-a dat seama foarte repede care-i situația așa-zisei secretare; a știut-o înaintea lui Geoffroy care, deși observă și el, e doar un băiețaș. Vezi și tu, am stat în umbra lui Laurent timp de cinsprezece ani, am pus cruce sculpturii – și credeam că pentru totdeauna – dar

când la mijloc sunt copiii devin cu totul altă femeie. Am plecat, l-am lăsat pe Laurent din pricina copiilor. Mai întâi și mai presus de orice pentru că atmosfera din casă le era dăunătoare. Îmi dau seama că va trebui să găsesc o soluție și m-am hotărât să-l văd pe Laurent pentru a-i vorbi.

Atinse ușor mâna amicului ei. Vocea sa clară deveni mai tristă.

— Ascultă, Rene! Sunt sigură că influența lui Laurent a devenit dăunătoare pentru micuți. Dar n-am spus-o până acum nimănui, pentru că este tatăl copiilor mei. Ți-o spun numai ție.

Prin fereastra deschisă rumoarea Parisului nocturn pătrundea în același timp cu miresele grădinii.

— Carol, răspunse după un anumit timp Rene, nu mi-au plăcut niciodată și nu ți-am înțeles modestia nici înjosirea la care te-ai supus de bunăvoie și care nu ți se potrivesc. Dar Dumnezeu mi-e martor că totuși te admir...

își clătină cu violență capul.

— Nu vreau să mă admir! Ar fi prea convenabil...

Vreau să spun: prea convenabil pentru mine. Știi, nu sunt tocmai mândră de rolul pe care l-am jucat până acum în viață. Ceea ce iubeam la Laurent nu era latura cea mai bună a ființei lui, oh nu!

— Te-a subjugat întrucâtva, așa-i?

Respiră profund, ca mai înainte de-a plonja.

— Da. Fizic. Cum să-ți spun? Mă simțeam în același timp nesățioasă și nefericită. Nu trăiam decât în așteptarea... a ceea ce binevoia să-mi ofere. Nu vorbeam cu nimeni de sentimentele mele profunde, și în niciun caz cu el.

Mi -era prea teamă de expresia lui sarcastică; sprâncenele în formă de accent circumflex, vocea mieroasă și ochii scrutători, ridiculizând întotdeauna cea mai mărunță mărturisire, cea mai mică emoție. Știi tu că, după puțin timp, n-am îndrăznit nici măcar să-i mai spun că-l iubesc?

Rene preferă să tacă. După o clipă, Carol reluă firul destăinuirilor:

— Cred că Laurent se desfată atunci când cucerește, posedă, distruge și când vede că a întinat. Cu toate acestea, el însuși n-a înțeles niciodată cât de total se poate dărui trupește o femeie. Niciun bărbat nu va înțelege asta vreodată. M-am convins de multă vreme că pentru bărbați nu-i decât o problemă de vanitate, ca orice dealtminteri.

Pentru femeie însă, există în voluptate ceva care ucide, și eu am acceptat totul, totul până la degradare. Câteodată, atunci când mă gândesc, mă simt scârbită de mine însămi, Rene. Iată! Taci la nesfârșit și apoi, într-o seară, mărturisești mult prea mult. Ajungi odată și odată să te destăinui cuiva. Eu, doar mă știi, nu sunt de felul celor care fac confidențe altor femei. Îmi pare rău că au picat sortii tocmai pe tine.

Rene, ceva mai palid decât de obicei, fixa peretele peste capul tinerei femei. Îl cutremură un scurt hohot de răs amar:

— Desigur, Carol! Preferam să fi tăcut. Dar ce ai spus nu corespunde pe deplin realității. Dacă Laurent te-a subjugat și te-a stăpânit n-ai pentru ce să te simți umilită, fiindcă ai rămas cu mult mai integră decât îți închipui.

Chiar dacă n-ar fi fost copiii, chiar fără spectacolul oferit de secretara instalată în propria ta casă, tot l-ai fi părăsit până la urmă pe dementul ăsta. Laurent este un călău, un depravat. L-am văzut cum procedează. Dacă n-ar fi existat în firea ta această onestitate bizară, care-ți impune nu știu ce sacrificii, nu știu ce obligații față de „tatăl copiilor tăi”, ai fi cumpănit lucrurile după valoarea lor reală, mult mai devreme și cu mult mai bine. Numai că iată: ești o romantică întârziată, fidelă ca o găscă sălbatică și prea onestă.

Așa că montezi un adevărat film... De-ai ști cât mă agasează această onestitate a ta! Eu n-am avut niciodată încredere în tipii prea onești, despre care nu mai știu cine spunea că situația lor nu-i prea limpede.

Carol nu-i răspunse și tăcerea se prelungi. Rene o asculta cum răsufală închipuindu-și aroma pe care o răspândea respirația ei.

Apoi, înclinându-se către el, Carol îl sărută pe ochi.

— E timpul să mergem la culcare, Rene. Du-te mai întâi tu la baie. Va mai trebui să fac puțină ordine. Pe mâine dimineață, dragul meu...

Odaia Carolei era lângă camera de oaspeți, în care Rene urma să se culce pentru a doua oară. „Bietul băiat!” murmură Carol cuibărindu-se, puțin mai târziu, în patul în care dormea singură. „Cu el nu simt nicio ispită!”

Se ridică apatică și-și alegea una dintre cărțile așezate într-un mic teanc la căpătâi. Cultura ei literar-artistică era bogată și variată. De mult timp aprofunda operele măștrilor gustând bucuria de a cunoaște și de a admira, care-i compensa anumite neîmpliniri. Fantome sprintene, fluturii de noapte își proiectau umbrele pe pereți. Carol începu să citească poeme în proză, fără vârstă, fără forme fixe, libere și rătăcitoare prin întuneric, apoi opriindu-se întrucâtva de starea ei psihică.

„Tenebrele mi se par mai luminoase decât revărsarea soarelui din miezul zilelor obișnuite. De-acolo aud chemări care trec ziua neobservate, chiar atunci când le caut. Văd zâne, văd îngeri, văd suflete care se dezvăluie privirii neliniștite doar câteodată, într-o frântură de secundă, văd ființe care se roagă, îi văd pe cei deznădăjduiți, urând sau nbandonându-se beției iubirii... Și atunci trăiesc la limita unei vieți pe care abia de-o ating, în trecere, îngerii și făpturile simple, singura care merită să fie trăită...”

Noaptea de aprilie aducea neconținut, celor ce viețuiau, șopote străvechi și Carol își regăsi, încetul cu încetul, sentimentul eliberării. Pe urmă lămpile se stinseră iar casa se cufundă în somn.

— Carol, bate la ușă, n-auzi?

Deschizând cu greutate ochii, pentru că dormea profund, Carol îl văzu pe Rene, în pijama bleu cu dungi albe, stând în picioare lângă patul ei.

— Haide, vezi cine este, spuse automat.

— Dar nu-i decât șase dimineața!

Căscând ea repetă:

— Du-te să vezi, te rog.

Pe urmă se întoarse pe cealaltă parte, oftând.

Îi dădu ascultare toropit de somn, fără să se gândească deloc. Traversă scurtul culoar și deschise ușa de la intrare.

Împingând ușa batantă și înghesuindu-l puțin pe Rene, doi oameni năvăliră în casă. Unul dintre ei era îmbrăcat în gri-deschis și avea un papion roșu, celălalt purta o hainăsport de culoare maro. Se scuzară și făcură cuviincios prezentările.

— Ferronnet, Pernelle, ofițeri ai poliției judiciare.

Avem un mandat.

Arătând o hârtie, pe care Rene nici măcar n-o privi, bătură la ușa Carolei și intrară în cameră. Dându-se jos din pat, ea își îmbrăcase un halat de baie.

— Actele dumneavoastră de identitate, domnule și doamnă, vă rog.

Făcură însemnări, cercetară locurile, se aplecară peste sulul de la căpătâi (Carol nu suporta pernele).

— Sunteți deci doamna Mansigny, soția legitimă a domnului Mansigny Laurent, locuind în...

Uluită, Carol răspundea întrebărilor cum putea mai bine, în timp ce Rene se simțea foarte stingherit în pijamaua sa alb-albastră, se înroșea și se bălbăia.

— M-am culcat în camera de oaspeți, alături, spuse el în sfârșit cu o voce oare devenise mai fermă. Sper că nu vă îndoșiți!

Inspectorul îmbrăcat în gri, cam rotofei, cu fața albicioasă ca a unui cofetar, nici nu-și dădu măcar osteneala să zâmbească.

— Desigur, desigur, spuse cu o falsă bunăvoință.

Celălalt ofițer de poliție, bronzat ca un yachtman, arătând robust în vestonul său maro, inspectă camera de oaspeți, descoperi în baie lenjeria de corp a Carolei alături de cea a lui Rene, reveni în odaia ei, pipăi cu vârful degetelor sulul de la căpătâi, adulmecă, dezveli pe jumătate așternutul din care se ridica o caldă mireasmă nocturnă, îi cuprinse cu o privire

profesională, înghețată, pe cei doi tineri, se înclină și spuse la rândul său:

— Bine. Ne-am îndeplinit misiunea. Vom raporta cele constatate și faptul că a trecut timp până să ni se deschidă. Mult timp. Scuzăți-ne, doamnă.

CAPITOLUL III

Așezată pe banca din „sala de așteptare rezervată femeilor”, Carol aștepta așadar să-i vină rândul. Un fel de tăcere încărcată de murmure confuze stăpânea la acea oră vechiul Palat de Justiție, în care ea parcursese interminabile coridoare și suise anevoie scările pentru a ajunge aici, în această încăpere prin care se pătrundea în „culoarul divorțurilor”. Vreo douăzeci de femei, cu chipuri neliniștite și încordate, se aflau împreună cu Carol la începutul acestei după-amiezi. Căldura lunii iunie se așternea apăsătoare peste starea lor de neliniște. Un ușor curent de aer făcea să se vânture, din când în când, un amestec de miasme și de parfumuri, de calitate mai bună sau mai proastă, care se îmbina cu mirosul trupurilor. Carol aruncă o scurtă privire asupra citației, o hârtie albăstruie, prin care era somată să se prezinte *la ora 14, la Palatul de Justiție, sala de concilieri...*

Neavând nimic de făcut, nervoasă, își amintea cum decursese, cu mai mult timp în urmă, prima sa vizită la domnul Hesbert, un avocat însărcinat cu întocmirea procedurilor, pe care îl cunoștea Rene Damiens. Carol îi expusese situația: Da, plecase de bunăvoie, fără să-și anunțe soțul, luându-i cu ea pe cei doi copii... Da, lipsea încă din luna februarie... Nu, nu răspunsese celor două scrisori recomandate trimise de Laurent... Bineînțeles că nu, nu-și angajase un avocat pledant, ce rost ar fi avut?

Era însă hotărâtă să divorțeze. Da, refuzase cu înverșunare să-și întâlnească soțul. În niciun caz nu va relua viața în comun, orice s-ar întâmpla. Nu credea nicio clipă că i s-ar putea lua copiii.

Carol nu acceptase ca Rene s-o însoțească la avocat. Se ferise să-i vorbească domnului Hesbert despre vizita matinală

a polițiștilor, rămânând ca ea însăși să-l lămurească pe judecător în privința propriei sale nevinovății, în cazul în care va fi pus în discuție acest incident. În rest, aruncase dintr-odată cărțile pe față:

— Nu mi-am înșelat niciodată soțul. El m-a înșelat de la... de la începutul căsătoriei noastre. Dealtfel, nu vreau să se vorbească despre asta. Ceea ce doresc este divorțul...

— Am înțeles prea bine, răspunsese avocatul. Dar copiii?

— Rămân la mine, bineînțeles.

— Conform legislației actuale, doamnă, foarte rar este despărțită o femeie de copiii ei, dacă aceștia sunt foarte mici. Dar ai dumneavoastră au în prezent unsprezece și treisprezece ani. Și în plus ar trebui să invocăm unele argumente! O expresie de îngrijorare apăruse pe chipul avocatului atunci când Carol îl informase că n-avea nici dovezi, nici martori.

— De fapt nu posedati nici cea mai mică dovadă, doamnă?

— Nu, maestre. O femeie nu se mărită pentru a alcătui, în decursul timpului, un dosar contra soțului ei. Vă repet că nu-i cer nimic, nimic altceva decât să plec...

— Cu copiii!

— Da, maestre. Cu copiii.

La cererea stăruitoare a Carolei, juristul luă direct legătura cu Laurent, care era asistat de avocatul lui. Reveni mai optimist după această scurtă întrevvedere.

— Soțul dumneavoastră, doamnă, se arată animat de cele mai bune intenții. Declară că vă iartă, că acceptă să reia viața în comun, neluând în seamă faptul că ați fugit de-acasă. Pare-se chiar că ar dori din toată inima să reveniți. Și-apoi, vrea să-și recapete copiii.

Mai întâi tăcuse gătuită de indignare: „Laurent animat de cele mai bune intenții!” – „Laurent care mă iartă!”

Pudoarea o împiedica să facă mărturisiri complete acestui om al legii, binevoitor, pe care însă nu-l cunoștea. „Nu-i voi spune nimic în plus. Știe tot ceea ce era necesar să știe. Iar Laurent nu poate totuși să se opună divorțului dacă accept

de la început tot ce-mi va pretinde, cu excepția copiilor...”

— Maestre, vă repet, s-a sfârșit! Nu voi reveni niciodată la Laurent. Și nu vreau cu niciun preț ca el să se ocupe de Dominique și de Geoffroy. El vatămă tot ceea ce atinge. Cer divorțul, să mi se încredințeze copiii, bineînțeles fără să mă opun vreodată să-i vadă. Laurent va rămâne întotdeauna, pentru mine, *tatăl lor*.

Domnul Hesbert își dădu silința să-i explice Carolei, cu cea mai prietenească răbdare, că ar putea „să existe obstacole serioase între dorințele sale și realitate”; că din punct de vedere legal era dezarmată în fața soțului ei; că Laurent afirma că ar deține dovezi zdrobitoare.

— Încă o dată caută să arunce praf în ochi! strigase Carol. Sigură de dreptatea ei, îndârjită așa cum pot fi femeile, ostilă perspectivei de a continua să-și etaleze nefericirile, se opusese, în mod deliberat, aprofundării situației sale. Atitudinea avocatului, îndemnul său la moderație, o surprinseseră. „Nu stă deloc în atribuțiile lui să-mi explice ce trebuie să fac în viață!” Lui Rene nu-i spusese mai nimic despre necazurile ei, pentru a nu fi nevoită să-i suporte pesimismul. Și avocatul, fără a continua să se mai zbată, întocmi procedura de divorț invocând pentru Carol o „gravă izolare morală” și „divergențe esențiale de principii, în privința educării copiilor”. Noi hârțoage, noi semnături care avuseseră ca rezultat prezenta convocare în fața judecătorului.

Carol se plictisea. Căldura devenea din ce în ce mai înăbușitoare și, puțin câte puțin, o somnolență ușoară se așternu peste îngrijorările și tristețea sufletelor. Avocații plecau și veneau, ca niște dominouri însuflețite, într-o mișcare furișă de robe negre și plastroane albe; vorbeau între ei sau se întrețineau cu clienții. Din când în când aprodul în costumul său uzat, cu riduri la ochi și figura îmbătrânită, simpatică, deziluzionată, striga un nume. Și una dintre femeile prezente încremenea pentru o scurtă clipă mai înainte de a-l urma, mai înainte de a se îndrepta către

judecător și către destin. Iritată de rotirea în cercul același gânduri, Carol își propuse să calculeze, privindu-și din rând în când ceasul, intervalul dintre două strigări: în medie de la opt la unsprezece minute. Una dintre femei a trebuit să zăbovească la magistrat peste o jumătate de ceas. Și a fost de ajuns pentru a stârni, în sala de așteptare, un torent de neliniști.

„Audierea noastră a și întârziat până acum trei sferturi de ceas, gândea Carol puțin enervată. Dacă cel puțin m-aș

lecui de obiceiul de a veni întotdeauna mai devreme! Și Laurent, care n-a sosit încă...”

Un avocat cu ochi ageri, cu tâmple argintii și păr brun pieptănat cu eleganță spre spate își făcu apariția în sală, căută din ochi pe cineva, și Carol nu se putu împiedica să nu-i observe, frumusețea, distincția, romantismul palorii care apărea mai evidentă în contrast cu roba de culoare neagră. O fixă pe Carol cu privirea sa întunecată, apoi veni la ea fără să mai ezite.

— Doamna Mansigny, nu-i așa? Omagiile mele, doamnă. Sunt maestrul Rennenski, avocatul soțului dumneavoastră... Nu vă deranjați! Domnul Mansigny avea de rezolvat o treabă urgentă, înaintea audierii și eu l-am asigurat că numărul proceselor este foarte mare în această perioadă. După informațiile mele, va mai dura cel puțin o jumătate de ceas până să ne vină rândul. Soțul dumneavoastră nu va zăbovi, desigur, mai mult. M-a însărcinat să vă prezint scuzele sale pentru întârziere.

Intimidată, Carol nu spusese nimic. Surâse avocatului care-i zâmbi la rândul său luând loc alături, pe bancă.

îmi permiteți, doamnă? Numai pentru o clipă. Mulțumesc... Știu chiar de la domnul Hesbert că i-ați cerut să nu vă însoțească. Mi-a îngăduit să vă spun câteva cuvinte...

Carol își rugase într-adevăr avocatul să n-o asiste la audiere. Îl suspecta că ar fi vrut cu orice preț să aranjeze

lucrurile, că ar fi pus sub semnul îndoielii puținul pe care i-l destăinuisese în privința decepțiilor ei conjugale, că ar bănuia-o stăpânită, mai mult sau mai puțin, de rea-credință dacă nu chiar de mania persecuției. „Nu l-a văzut pe Laurent decât un singur ceas și l-a și făcut să creadă tot ce-a vrut el. Prefer să mă adresez singură judecătorului. Domnul Hesbert s-ar arăta nehotărât, ar oscila, ar tergiversa, mi-ar arunca poate priviri rugătoare. Ce i-a apucat pe toți de se înverșunează în dorința de-a mă vedea redevenind soția lui Laurent? Sunt sătulă până peste cap de învinuirile lor tacite, de mutrele lor indulgente, de sfaturile lor popești.”

În timp ce tăcerea se prelungea, ea se gândea la vizitele pe care le primise de câteva zile încoace. Veniseră unchi și mătuși, rude pe care nu le vedea mai niciodată, membri mai îndepărtați ai familiei lui și trei dintre cele mai bune foste prietene, care nici nu încercaseră s-o mai întâlnească după ce se căsătorise. Toată această lume mărunță, ignorând cu desăvârșire ceea ce o determinase să se îndârjească împotriva soțului ei, i-a vorbit despre „marea responsabilitate pe care și-o asumase”. Bărbații, ca și femeile, se străduiseră să trezească în sufletul Carolei simțul matern, arătând „Ce va însemna viața copiilor împărțiți între un tată și o mamă care s-au despărțit”. Ce va deveni ea însăși „fără nicio meserie, fără avere, fără experiență?”

Au uzat de un întreg arsenal de considerente, cuprinzând bineînțeles și argumente de ordin sentimental, pentru a o readuce pe Carol în bârlogul conjugal. Dintre ei nu numai unul singur, nu numai una, au scos în evidență însemnătatea socială a familiei, obiceiurile statornicite, ca și „ce-o să zică lumea”. Nimeni dintre povățuitori nu și-a dat osteneala s-o întrebe pe Carol ce motive avea și nici să reconstituie din fragmente situația la care s-a ajuns. Iar Carol n-a făcut nimic pentru a-i lămuri. „Nu mai pot suporta aceste intervenții stupide, nici aceste ființe care judecă fără a ști nimic, amestecând conveniențele cu smerenia, răsucind zeloși fierul în rană, aceste suflete binevoitoare!”

Carol se trezi brusc din meditațiile sale. Avocatul lui Laurent, care stătea alături pe bancă, tocmai i se adresase, dar ea nu-i percepea decât cuvintele fără să le poată pătrunde înțelesul.

— Îmi permit să vă întreb, doamnă, dacă aveți intenția să persistați în... în actuala dumneavoastră atitudine?

Se afla atât de aproape de ea încât îi simțea răsuflarea de bărbat sănătos, care răspândea o ușoară aromă de tutun. Carol îl fixă cu privirea ochilor mari, puri și austeri.

— Mă întrebați, maestre, dacă vreau să divorțez?

Răspunsul este: Da.

— Hotărârea dumneavoastră este irevocabilă?

— Da, maestre.

Oftă, se ridică în picioare, o învălui cu plăcuta sa privire întunecată, în care Carol putu să deslușească un fel de mâhnire.

— Aș vrea să vă spun că soțul dumneavoastră încearcă o mare amărăciune la gândul despărțirii definitive.

Locul meu nu este desigur, alături de dumneavoastră, cu toate acestea... Aș vrea să vă mai spun, doamnă, că domnul Mansigny nu înțelege, pare-se, motivele care vă determină să-l părăsiți.

— Ba da, maestre! (vocea Carolei tremura de indignare.) Laurent știe foarte, foarte bine despre ce este vorba.

Dar n-o să v-o spună dumneavoastră. N-o s-o spună nimănui. Prefer să nu mai adaug nimic, sunteți de acord?

Ar trebui răscolite atâtea și atâtea iar eu nu cer altceva decât să fiu lăsată să plec.

Maestrul Rennenski își înclină statura înaltă, pentru a o saluta, apoi părăsi sala, nu mai înainte de a-i arunca, peste umăr, o ultimă privire. Și în ochii omului în negru Carol nu mai regăsi simpatia pe care o căuta.

Câteva minute mai târziu Laurent intră în „sala de așteptare a femeilor”.

— Bună ziua, draga mea! spuse fremătând de simpatie, suferință și afecțiune.

Sărută mâna soției sale.

— Bună ziua, Laurent, răspunse Carol cu vocea înăbușită. El îi făcu semn să se ridice.

— Nu arăți prea bine, iubito... Haide! Aici e un harem și eu n-am voie să stau în sala rezervată femeilor!

Ieșiră de acolo și se întâlniră cu avocatul lui Laurent pe culoar. Carol observa chipul bronzat al lui Laurent, asimetric, privirea fixă a ochilor de fiară, puțin cam adânciți, extrem de inteligenți, fruntea lată și părul negru destul de lung, care se rărise în creștetul capului. Până acum nu-și putuse înfrâna emoția pe care o resimțea de fiecare dată când își fixa asupra ei ochii de pradă sau când surâsul cald, prea binecunoscut, îi lumina chipul tulburător. Dar de astă dată, nimic asemănător n-o mai neliniști. Deși nu-l văzuse pe Laurent decât într-o singură împrejurare de când îl părăsise, era în stare să-i înfrunte cu dezinvoltură privirea, să-i asculte glasul, să-i observe cel mai însuflețit surâs, fără să se simtă impresionată. „într-o zi voi fi complet eliberată, *eliberată!*” îl cerceta pe Laurent cu privirea ei limpede, pură – ca recea limpezime a izvoarelor – așteptând să vorbească în continuare, să-și compună sceneta.

— Vrei să iei masa cu mine astă seară, Carol? Te-aș putea duce la...

Ea clătină ușor din cap.

— Nu, mulțumesc. Voi lua masa în Câte Montespan. Am și pregătit totul.

Zâmbind își așază mâna caldă pe brațul soției sale.

— Nu fi copil. Va trebui să stăm neîntârziat de vorbă în privința viitorului.

Mâna deveni mai apăsătoare.

— Carol, eu n-am distrus nicio punte. Nu știu nici măcar cum voi proceda în actuala situație! Trebuie să te întorci acasă. În acest caz nu vor mai exista urmări, se-nțelege...

Ea i se adresă cu o voce care nu mai era sugrumată de sfială.

— Ia mâna, te rog! Nu se poate discuta aici. Nu-ți voi mai

vorbi în lipsa domnului Hesbert. Pot să-ți spun însă că în niciun caz nu voi reveni asupra hotărârii mele, orice s-ar întâmpla. Dealtfel, nu vreau să-ți mai stânjenesc obiceiurile și cred că secretara n-ar fi prea încântată de întoarcerea mea.

Laurent își retrase mâna. De pe buzele sale expresive, puțin cam subțiri, surâsul îi dispăru brusc.

— Laetitia Matelli, dacă la ea te referi, a părăsit casa, draga mea, a doua zi după ce ai plecat. A considerat, ca și mine, că ar fi comis o incorectitudine continuând să stea în apartamentul unui bărbat... unui bărbat care a rămas singur.

— Îmi dau seama, spuse cu gravitate Carol, ți-ai luat toate măsurile de precauție.. Ei bine, în ceea ce mă privește știi că nu mi-am luat niciuna. Presupun că ai pus un detectiv particular să mă supravegheze, mai înainte de a provoca descinderea, de acum două luni, în Câte Montespan. Vream să-ți vorbesc despre copii. Vei înțelege că după mica vizită la domiciliu a acelor domni n-am prea multe de spus.

O străfulgerare străbătu ochii sălbatici ai lui Laurent.

— Cred că nu vezi situația așa cum se prezintă, Carol. Dacă n-ar fi vorba decât de noi doi, n-aș acționa în același fel. Dar datoria mea cea mai elementară, după ce-ai

fugit, a fost să mă lămuresc. Așadar, acest concubinaj cu Rene Damiens – o spun deși n-aș vrea să te ofensez — putea să le provoace copiilor cel mai mare rău, să-i traumatizeze...

Carol păli.

— Concubinaj? Tu ești acela care vorbești de concubinaj... Tu!

Mâna fermă a lui Laurent îi prinse brațul, cu toată vigoarea.

— Carol, te rog! Stăpânește-te! Să nu ne dăm în spectacol.

Carol își scutură brațul pentru a se elibera din strânsoarea bărbatului ei.

— Nu vreau să mă atingi! spuse printre dinți.

îi dădu drumul aproape imediat. O expresie bizară trecu peste chipul lui de brun rasat. În sfârșit, Carol resimți emoția care o năpădea întotdeauna când Laurent lua asemenea înfățișare, emoție de care se crezuse descătușată.

— Iartă-mă, spuse foarte încet. Sunt atât de nefericită...

Ridicând ochii spre el, surprinse deodată flacăra unei crude izbânzi care-i lumina fața, așa cum licărirea unui chibrit, imediat stinsă de vânt, dezvăluie un chip în noapte. Știu, odată pentru totdeauna, că el era *dușmanul*, și se simți ca și cum ar fi fost străpunsă de o nouă lovitură de pumnal.

Avocatul lui Laurent, care se îndepărtase cu discreție, reveni. Tuși ușor.

— Vreți să discutăm puțin toți trei? O să ne vină rândul în curând și aș vrea să profit de timpul care ne-a mai rămas pentru a pune lucrurile la punct.

Laurent făcu un semn de încuviințare și Carol de asemenea. Alături de ei maestrul Rennenski își sprijinea de perete umerii săi largi. Vorbea în șoaptă, dar într-un fel perfect inteligibil:

— Așadar, doamnă Mansigny, presupun că dumneavoastră știți cum se prezintă situația, cel puțin în linii mari. Audierea de azi va fi scurtă și n-aș vrea să fiți luată prin surprindere, cu atât mai mult cu cât n-ați crezut de cuviință să fiți asistată de un avocat. Ne vom prezenta în fața judecătorului Ferron, un bun magistrat dar un magistrat grăbit, hărțuit de un număr inimaginabil de cazuri care așteaptă să fie soluționate. Dar, s-o spunem pe șleau, argumentele pe care domnul Hesbert mi le-a putut comunica sunt mult prea vagi, în timp ce ale noastre sunt concludente. Să rezumăm. Soțul dumneavoastră vi s-a adresat de mai multe ori, recurgând în cele din urmă chiar și la sprijinul autorităților, pentru a vă determina să reluați viața în comun și deci pentru a-și redobândi copiii.

N-ați acceptat să-l vedeți nici' măcar o singură dată! În ceea ce mă privește am luat legătura cu avocatul dumneavoastră. El v-a expus, desigur, aspectul juridic al situației, pentru

care se pare că aveți – dați-mi voie să v-o spun – un dispreț nespus. V-a prevenit. Știți că dacă persistați...

Avocatul contempla privirea pură a Carolei și tonul său deveni, împotriva voinței sale, mai blând.

— Nu trăim într-o lume ideală, doamnă. Trăim într-o societate dirijată de legi care se dovedesc uneori complexe dar care au, în speță, meritul de a fi foarte clare, bazate pe experiențe trainice.

Ea își ridică mâna.

— Nu văd ce crimă am putut comite împotriva unei societăți, ideale sau nu! Laurent știe: vreau să divorțez, să-mi asum responsabilitatea copiilor mei, să las tatălui lor toată libertatea de a-i revedea, obligându-mă să nu pun niciun obstacol între el și ei, niciodată... să-i redau o libertate pe care și-o dorește mai mult ca orice!

își mușca buzele și îi scruta cu privirea să clară, când pe Laurent, când pe Rennenski.

— Poate că nu v-a spus-o, maestre. Mie în schimb mi-a spus-o de sute de ori. Dealtfel, a făcut exact ceea ce trebuia pentru a se descotorosi de mine...

Avocatul nu se putu stăpâni să nu ridice din umeri.

— Doamnă, sunt dezolat, dar soțul dumneavoastră și-a manifestat neîncetat intenția de a relua viața în comun, înțelegeți-ne odată! Vă cred desigur sinceră, mimai că în sinea dumneavoastră există ceva ce-mi scapă. Ieri, la mine în cabinet, domnul Mansigny și-a exprimat dorința de a vă adresa câteva cuvinte, de a vă sfătui înaintea audierii de astăzi. Deoarece domnul Hesbert mi-a dat

la rândul său încuviințarea, îmi iau această permisiune, în Franța, justiția cere să existe un motiv întemeiat pentru a se acorda imediat divorțul, chiar interpretând cu toată larghețea articolul 232 din Codul Civil. Soțul dumneavoastră este însă acela care se pare că ar avea toate motivele, iar în ceea ce vă privește nu văd niciunul. În aceste condițiuni nu pot decât să vă sfătuiesc, cu toată fermitatea, să reveniți la domiciliul

conjugal. *În caz contrar vă asumați marele risc de a vă pierde drepturile asupra copiilor dumneavoastră.*

Urmă o tăcere penibilă. Carol respira anevoie. Laurent își clătina capul, arătând în acest fel ce mult aprecia scurta expunere făcută de avocatul său. O privea pe Carol zâmbind.

— Haide, draga mea! Calmează-te! Va trebui să părăsim acest loc – puțin sinistru, sunt de acord – braț la braț, ca doi prieteni care s-au regăsit. N-am o dorință mai arzătoare...

Atunci își făcu apariția aprodul, mai solemn ca niciodată, anunțând cu vocea sa bătrânească, înăbușită:

— Domnul și doamna Mansigny, vă rog!

Carol, care avea un foarte dezvoltat simț al punctualității, nu se putu stăpâni să nu-și consulte ceasul, nici să nu spună cu glas scăzut:

— O oră și douăzeci de minute întârziere!

— Ei da! răspunse aprodul care o auzise foarte dar.

Vine din ce în ce mai multă lume și nu prididim...

Deschise o ușă prin care se ajungea într-o încăpere caldă și întunecoasă. Cu inima strânsă, însoțită numai de Laurent, Carol intră în cabinetul judecătorului. Remarcă un birou modest cu ornamente foarte vechi și cu un ușor miros de mucegai. Două mese formau un unghi obtuz. În spatele uneia dintre de se afla un grefier cu fața roșie, care părea conservat într-un borcan; la cealaltă, un personaj slab, cu părul rar, cu ochi cenușii, obosiți, îmbrăcat într-un costum sobru. El îi salută pe noii veniți, care mai ezitau lângă ușă.

— Intrați vă rog! Luați loc.

Grefierul le ceru. Să-și declare identitatea, consemnând toate datele. Dăinuia o anumită plictiseală, în timp ce mașina de scris a omului legii înregistra răspunsurile. Carol întâlni privirea magistratului care părea iritabil, competent și extenuat.

— Doamnă, spuse el, deci dumneavoastră intentați divorțul. Care sunt motivele?

Carol se simțea supusă unui supliciu. „Din nou această oribilă exhibiție, gândi. Luând o înfățișare pe jumătate tristă,

pe jumătate compătimitoare, Laurent o observa.

— M-am măritat acum cincisprezece ani, declară Carol cu voce calmă. La nouăsprezece ani. N-aș vrea să mă transform în acuzatoare dar este imposibil de trăit cu un om ca Laurent.

— Nu exprimați astfel decât un sentiment subiectiv, doamnă. Aici contează numai faptele. Căsătoria nu este o bagatelă de care să te lepezi ridicând din umeri, într-un impuls necugetat. Pentru a divorța trebuie să existe motive grave... Poftim, vă ascult.

Judecătorul își privi mașinal, ceasul. Carol roși.

— Cum vreți să rezum cincisprezece ani de viață în așa de puțin timp?

— Eu nu vreau nimic, doamnă. Văd, din dosarul dumneavoastră că vă plângeți „de-o izolare morală” și de „divergențe de păreri cu privire la educația copiilor^{1*}”. Vă ascult.

Supliciuil Carolei lua proporții. O discreție de neînvinș o oprea să-și dezvăluie suferințele în fața unor oameni pe care nu-i cunoștea. Spuse, ezitând în vreme ce-și alegea cuvintele:

— Știți, domnule judecător, nu se poate explica lesne, ceea ce se întâmplă în viață. Eu, cel puțin nu pot. Iertați-mă dacă sunt lipsită de abilitate. Să zicem că Laurent se comportă cu mine tiranic și crud... și că el... mă desconsideră fățiș în prezența copiilor. Nu cer decât un singur lucru: să divorțez și să plec împreună cu Geoffroy și Dominique.

La un semn al magistratului, grefierul bătu câteva cuvinte la mașina de scris. Apoi acesta își îndreptă spre Carol chipul stacojiu. Bătrânicioasa lui gură lacomă era împodobită de-o mustață cenușie, zburlită.

Laurent, demn și trist, tăcea. Judecătorul izbi cu latul palmei vechea piele verde a biroului său.

— Justiția este în măsură să hotărască, doamnă, nu dumneavoastră. Punem carul înaintea boilor. Vreau să în-

cerc să vă ajut. Soțul dumneavoastră v-a bătut? Se

manifesta uneori violent?

— Nu, niciodată, domnule judecător. Dar el...

— Răspundeți la întrebările mele, doamnă. Altfel vom rămâne aici până mâine. Își neglija îndatoririle părintești?

Carol roși.

— Laurent își iubește copiii și copiii îl iubesc. Ceea ce nu înseamnă că...

Mâna judecătorului se ridică:

— Bine. Vom mai vorbi despre copii și despre divergențele de păreri în privința lor. Să continuăm, doamnă.

Vreți să părăsiți, după cincisprezece ani de conviețuire, un soț care nu este nici brutal, nici rău ca părinte... dar care s-ar fi arătat „tiranice și crud”. Sunt propriile dumneavoastră cuvinte, cred? Pot să vă întreb în ce constă această „tiranie” și această „cruzime”?

Treptat, o iritare stăpânită se insinua în tonul magistratului, ceea ce nu scăpă Carolei. „Nu știe nimic despre mine, despre noi; nu e rău dar ce amestec poate avea *«justiția»* în miezul unor astfel de probleme? Acest om a «judecat» poate o duzină de cazuri înaintea cazului nostru luând, în câteva minute, decizii dintre cele mai grave, care vor angaja de acum înainte, pentru ani întregi, viața unor oameni și care ar putea să-i arunce pe unii dintre ei într-o stare de disperare de neuitat. După noi va continua să judece, în serie, până la ora opt seara și chiar până mai târziu! De pe acum se arată zdrobit de oboseală, cu chipul ăsta de om hărțuit...”

O ușoară lovitură, dată cu latul palmei de judecător, răsună din nou pe pielea care acoperea biroul, și Carel tresări.

— Deci, doamnă?

Se simți tulburată. „Se joacă aici o comedie, gândi descumpănită. O sinistă comedie. Nu-i pot depăna cincisprezece ani de profundă suferință acestui tip, acestui om istovit care se grăbește, judecând contra cronometru.”

Carol rămase tăcută. Magistratul, care se străduia vădit

să-și păstreze cumpătul, făcu un ultim efort:

— Ei bine, spuse el, voi lua contact cu avocații pentru a revedea împreună dosarul.

Carol mărturisi, și expresia ei semăna cu a unei fetițe vinovate:

— Am venit de una singură, domnule judecător.

— Credeți-mă că-mi pare rău pentru dumneavoastră, doamnă.

Atunci Laurent declară că rămâne la dispoziția judecătorului pentru orice lămurire ar dori, declarând că, din moment ce soția sa nu are apărător, în ceea ce îl privește renunță să fie asistat de al său.

Judecătorul profită de această ocazie:

— Vă mulțumesc, domnule. Vom merge deci direct la țintă. Își fixă privirea obosită în ochii clari al Carolei.

— Doamnă, pretindeți că soțul dumneavoastră vă înșală? Deși discretă, declarația dumneavoastră scrisă privind acest „abandon moral” ar putea fi astfel interpretată.

Întrebarea izbise ca un șfichi de bici. Carol văzu cum grefierul se întrerupe, rămânând cu degetele suspendate deasupra mașinii de scris; apoi cu o mână strecurată între guler și vechea sa vestă neagră își scărpină cu violență spatele. Privirea ei fugară îi mai dezvălui un Laurent care-și uitase rolul, în fine pe măsura lui, închis în sine, cu ochii strălucitori: un erete la pândă. Își recăpătă stăpânirea de sine și, cu voce stranie, lipsită de timbru, spuse:

— Aș vrea mai întâi să vă explic ceva, domnule judecător. Dacă n-ar fi fost copiii n-aș fi venit aici... Poți muri în sclavie, la urma urmei. Dar situația creată de soțul meu, zi după zi, cu... cu o artă perfectă, dacă vreți, căci este... în fine, această situație face ca însăși atmosfera din cămin să devină de nerespirat pentru copii! Iată de ce mi-am dat, până la urmă, seama. Pentru acest motiv am plecat și i-am luat cu mine. Niciodată Laurent nu va fi capabil să-i crească singur, imprimând educației lor un minimum de perseverență în efort. Viața lui va continua să fie dezordonată, nesăbuită.

Aventurile erotice ale lui

Laurent nu reprezintă decât un aspect al problemei. Din această cauză prefer să mă rezum la ceea ce este esențial:

copiii au nevoie de ordine și de liniște. Ceea ce reluarea vieții noastre în comun n-o să le poată oferi niciodată.

Știu ce mă așteaptă dacă revin acasă! Laurent se va răzbuna pe mine în fel și chip, cu rafinamentul care-l carac-

terizează. Din cauza acestui climat de răzbunare și de ură vor avea de suferit în primul rând copiii noștri. Au suferit și așa prea mult...

Judecătorul nu mai izbutea să-și ascundă enervarea.

— Fac tot ce-mi stă în putere pentru a vă da posibilitatea să vorbiți, să vă justificați, doamnă, și dumneavoastră nu-mi răspundeți la întrebări. Vă cerusem să mă lămuriți în privința eventualelor infidelități ale...

Carol îl întrerupsese clătindu-și capul bălai.

— Asta n-are de fapt importanță! Nu contează decât copiii. V-am expus tocmai esența gândurilor mele, a certitudinilor mele absolute. Cât despre întrebarea pe care mi-ați pus-o...

„Cât timp vor mai dura aceste exhibiții? Nu pot. Nu mai pot”.

Încetă să mai vorbească de parcă s-ar fi izbit de un obstacol invizibil. Broboane de sudoare îi apăsură pe frunte, o picătură coborându-i cu încetineala unei lacrimi de-a lungul obrazului îmbujorat. O prinse în mod reflex cu vârful limbii și nu-și putu stăpâni o strâmbătură copilărească. Privirea cenușie a judecătorului, pătrunzătoare în ciuda vizibilei sale plictiseli, se cufunda în ochii Carolei de un albastru-verzui, în limpezimea lor austeră.

— Ascultați-mă, îi spuse atunci judecătorul cu o voce care trăda nerăbdarea sa crescândă. Mă aflu aici pentru a discerne ceea ce este important de ceea ce nu este! Dar dumneavoastră ați spus puțin mai înainte: *din această cauză am plecat...*

Aplecându-se asupra câtorva hârtii răspândite în fața lui,

își mișcă buzele în tăcere și făcu o pauză. Tuși ușor pentru a imprima vocii sale mai multă fermitate și reluă, pe un ton nou, de asprime părintească.

— Ați părăsit deci domiciliul conjugal?

Simțindu-se năucită de parcă ar fi fost lovită cu leuca, ea îl privea pe judecător fără să găsească un singur cuvânt de răspuns. „Cum? Descoperă faptul abia în momentul de față? N-a avut nici măcar timp să citească în întregime declarația pe care domnul Hesbert mi-a dat-o s-o semnez pentru a fi înaintată tribunalului? Și el este acela care pretinde să ne judece?”

— Răspundeți-mi, doamnă, vă rog!

Carol mai găsi o dată forța să răspundă:

— Dar... am declarat toate acestea în actul pe care avocatul meu...

Apoi tăcu, incapabilă să-și adune gândurile, cerând în mintea ei ajutor domnului Hesbert, pierdută în acel birou strâmt, ca un copil într-o pădure sălbatică și fără sfârșit.

Atunci luă cuvântul Laurent. Își așteptase răbdător rândul. Gravitatea competentă a expresiei sale, viclenia disimulată a chipului serios, acea privire încărcată de o ardoare ascunsă sub lungile-i gene pe jumătate lăsate în jos, toate acestea erau pentru Carol ușor de descifrat. Dar mai știa de asemenea că Laurent îi făcea o impresie bună judecătorului prin amabilitatea, prin simplitatea atitudinii, melancolia și stăpânirea de sine, ca și prin vocea lui caldă, ușor vibrantă, sau care lăsa impresia că se stinge potopită de emoție.

— Domnule judecător, îngăduiți-mi s-o scuz pe soția mea. N-aș vrea să pară că o apăr dar... nu poate fi făcut cineva răspunzător de o incontestabilă instabilitate, de o emotivitate aproape bolnăvicioasă, care ar ajunge să explice... Cu puțin timp înaintea acestei audieri i-am cerut

Carolei (vocea lui Laurent se schimbă când îi pronunță numele) să reluăm viața în comun. Pentru mine ea rămâne tot soția mea, până la o ireparabilă hotărâre... îmi repugnă s-

o învinuiesc, domnule judecător, și rolul de acuzator nu mi s-ar potrive deloc. Am lăsat-o să vorbească în speranța că, *în extremis*, va reveni în fața dumneavoastră la sentimente mai bune. Ah! Acum trebuie să vă spun că nu mai cred. Dumnezeu mi-e martor că socot să fi făcut tot ce era omenește posibil...

— Continuați domnule, spuse judecătorul, cu blândețe.

Laurent suspină, ca un om ajuns la capătul puterilor.

— Da... voi încerca să fiu scurt. Mă gândesc, în primul rând, la copiii mei. Soția a părăsit domiciliul Țonjugal din luna februarie. Dosarul întocmit de avocatul, meu, domnul Rennenski, cuprinde fotocopiile și recipisele a două scrisori pe care i le-am adresat Carolei pentru a-i cere să revină acasă și să-mi aducă înapoi copiii. Se află acolo și somația, făcută prin portărel, din care reiese că soția mea

se află în Câte Montesperan nr. 12. Încă mai pot să-mi retrag plângerea contra Carolei sperând până în ultimul moment... Păcat! Posed și un alt document, pe care îmi este atât de penibil să-l prezint încât nu l-am adăugat la dosar. Dar având în vedere că am încercat totul, cred că este de datoria mea să vi-l aduc la cunoștință.

Luând o înfățișare gravă și tristă, Laurent se ridică. Îi întinse judecătorului o hârtie pe care acesta începu s-o citească de îndată. Nu-i fu greu Carolei să-și închipuie despre ce era vorba. Îl văzu pe magistrat ridicându-și sprâncenele, lăsând în jos hârtia, luând-o iar în mână. Pe urmă îi întâlni privirea care nu mai exprima decât o duritate rece.

— Ei bine, doamnă, nu mi-ați vorbit despre acest fapt.

Își privi greșierul, împinse hârtiile, mormăi:

— Este, ca să spunem așa, o constatare de adulter, doamnă. Ofițerii de poliție v-au găsit în Câte Montesperan, nr. 12, la ora 6 dimineața, în halat de baie, împreună cu un tânăr numit Damiens Rene, care era el însuși în pijama. Este adevărat că paturile erau desfăcute atât în camera dumneavoastră cât și în camera vecină. Dar nu este mai

puțin adevărat că lenjeria dumneavoastră de corp se afla alături de a sa, în sala de baie și că acest domn... hm...

Damiens, care s-a dus să deschidă polițiștilor, trebuia, teoretic vorbind, să treacă prin camera dumneavoastră pentru a ajunge în vestibul.

— N-am auzit. Dorm foarte adânc, domnule judecător...

— Fără îndoială, fără îndoială. Este de asemenea consemnat, în raportul poliției, că dumneavoastră... în fine, acest domn Damiens... a lăsat să treacă foarte mult timp înainte de a răspunde, vreau să spun până să deschidă ușa.

Carol, cu obrajii aprinși, sări de pe scaun:

— Deci, asta este! spuse cu o voce întretăiată. Prin urmare aici a vrut să ajungă Laurent! Iar eu nu l-am înșelat niciodată, în toată viața mea...

Laurent ridică degetul ca un școlar care cere să fie ascultat. Și din nou mâna judecătorului izbi pielea care acoperea biroul.

— Tăceți, doamnă! Așezați-vă. V-am oferit toate șansele pentru a vă explica purtarea. Această audiere a durat și așa prea mult. Încep să mă lămuresc.

Dar Carol avea curajul timidului, cutezanța ființelor pure și – de astă dată – fu cu neputință de oprit. Rămase în picioare.

— Începeți să vă lămuriți? Chiar dacă această poveste polițienească nici nu figura măcar la dosar? Nu e prea voluminos bietul nostru dosar! Cincisprezece ani de viață pe câteva file redactate de un conțopist? Și îndrăzniți să spuneți că audierea a durat prea mult? Mă somați să tac, pe mine, când nici nu știu exact ce este scris pe acel mizerabil petec de hârtie pe care acum vi l-a înmănat Laurent! Mergeți până acolo încât să-mi interziceți să vă răspund după ce ați insinuat infamii pe seama mea! Și asta înseamnă „să faceți dreptate”?

Întrerupându-se, grefierul asculta, cu gura căscată, acest glas al acuzării. Nici urechile sale și nici cei patru pereți ai biroului nu mai avuseseră ocazia să audă ceva asemănător.

Pe chipul judecătorului se citea aceeași uimire, dar ea fu repede înlocuită cu furia venerabilă a funcției sale.

— Doamnă, vă somez pentru ultima oară să tăceți.

Un singur cuvânt în plus și voi face să vi se aplice pedeapsa pe care o meritați, în orice caz pentru ultrajul adus justiției. Așezați-vă.

Vocea judecătorului era atât de glacială încât indignarea Carolei cedă. Deschise gura dar nu articulă niciun sunet. Cu dosul mâinii își șterse sudoarea care îi brobonea fruntea. Se așază mușcându-și buzele pentru a nu izbucni în plâns.

Atunci Laurent vorbi din nou, fără a omite să arunce o privire mahnită spre soția sa și să se uite apoi, dezolat și plin de condescendență, la judecător. Vocea lui radia de bunătate omenească, de inteligență și de superioritate spirituală. Un moment păru că pledează în favoarea Carolei, și aceasta pentru a ajunge la „instabilitatea firii ei”, la „capriciile de copil răsfățat”, la „evadările sale căci, vai, domnule judecător, vă închipuiți că nu este pentru prima dată când Carol părăsește căminul nostru!” Afirma că nu s-a decis decât foarte târziu să alcătuiască „un mic dosar care a devenit repede împovărător, și aceasta numai în

interesul copiilor, vă dau cuvântul meu!” Laurent își compuse înfățișarea cea mai gravă: „Trebuie oare să mai adaug că nesiguranța materială a vieții pe care o duce Carol dă măsura puerilității ei? Din ce resurse își va întreține copiii? în afara domiciliului ei actual și provizoriu la o prietenă, în Câte Montespian, mai are un loc stabil unde să aterizeze?” Toate acestea erau, după Laurent, „dezolante” și „neserioase”. Cât despre Rene, el era descris ca „un obișnuit al casei, căruia făcusem imprudența să-i acord încredere”. Apoi Laurent, după ce alcătui o sumară schiță a nefericirilor sale conjugale, reveni la „caracterul instabil” al Carolei, la „irascibilitatea ei, pe care chiar acum și-a manifestat-o, domnule judecător, și care ajunge pentru a otrăvi atmosfera familială până într-atât încât chiar și

copiii...”

Carol care, încetul cu încetul, își depășise descurajarea, vru să-l întrerupă de mai multe ori. În două rânduri afirmă cu voce clară:

— Este inexact!

— Tăceți! strigă judecătorul cu glas răsunător.

După ce Laurent își încheie expunerea, Carol îi observă chipul prefăcut care era ca o mască, masca unui om care tocmai își impusese să acuze ființa iubită în interesul major al copiilor și al căminului. „Trebuie să se simtă în al nouălea cer, gândi ea cu infinită amărăciune. El care-și petrece viața jucând teatru, tocmai a reușit să-și realizeze cel mai bun rol. Ce groaznic ticălos!”

Vru să vorbească din nou și, de astă dată, procedă mai puțin stângaci, îndreptând spre judecător o privire sfioasă.

— Spuneți ce-aveți de spus, doamnă, zise judecătorul clipind din ochi. Dar vă rog, fiți concisă.

— Vă mulțumesc, domnule judecător. Acum știu unde vrea s-ajungă Laurent...

Vocea ei șovăia căutând cuvintele potrivite:

— Este vorba de. Viața mea, de copiii mei, pe care Laurent încearcă să mi-i ia. Se simte jignit de moarte văzând că îi scap după cincisprezece ani de sclavaj, și șantajul pe care-l' face mi se. Pare cât se poate de evident: sau accept să-i redevin soție – și vă repet că va ști, fără nicio îndoială, să se răzbune în toate chipurile pentru tentativa pe care-am făcut-o de a mă elibera – sau refuz și, atunci mă privează de tot ceea ce mi-a mai rămas pe lume:

copiii. Pentru mine așa se pune problema... Laurent își dă seama că eu n-am dovezi, n-am martori, n-am nimic. El este acela care posedă probe, fotocopiile scrisorilor, hârtiile, constatările. A fost întotdeauna mult mai* abil decât mine... Dar am încredere în dumneavoastră, domnule judecător. *Nu se poate să-mi fie luați copiii.*

O expresie bizară, se reflectă pe chipul încordat al judecătorului. Un fel de ezitare patetică și, ochii săi, pentru o

clipă, arătară ca ai unui om ajuns într-o situație dificilă. Nici trăsăturile lui, nici vocea nu mai păstrau vreo urmă de furie atunci când spuse:

— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, doamnă.

Pe urmă își trecu mâna peste frunte.

Laurent, care-l pândea, rupse imediat tăcerea:

— Domnule judecător, cu toate cele care vă sunt cunoscute, vă repet din toată inima: dacă soția mea vrea să revină, o iert. Da, sunt gata să-i iert ceea ce a spus mai înainte, sunt gata să șterg cu buretele pentru a-mi redobândi căminul... distrus...

Cuvântul „distrus” a fost spus cu atâta simplitate, cu atât tristețe, încât însăși Carol îl privi pe Laurent surprinsă, neputând înăbuși ivirea unei întrebări care-și făcuse loc în sinea ei: „*Nu cumva, în felul lui, mă mai iubește încă?*”

Dar când judecătorul a răspuns, schițând spre Laurent un gest binevoitor: „Sentimentele dumneavoastră vă onorează, domnule”, descoperi pe chipul soțului ei lumina unei crude izbânzii.

Atunci îl văzu pe grefier lăsând în fața magistratului câteva foi de hârtie. După ce-și privi, din nou ceasul, judecătorul suspină, citi însemnările, reciti câteva din actele aflate la dosar și, pe o hârtie pregătită în mod special, consemnă cu propria-i mână elementele deciziei. Ridică apoi capul, o privi în ochi pe Carol și-l învălui pe Laurent cu o expresie de simpatie bărbătească.

— Doamnă, vă mai ofer o ultimă șansă: acceptați să reveniți la domiciliul conjugal?

Nu ezită nicio clipă dar vocea îi era gătuită:

— Nu, domnule judecător. V-am spus-o, este cu neputință! Tuși, își dresе vocea și își compuse o mână adecvată.

— Ei bine, ținând seama de piesele care se află în posesia noastră și de declarațiile pe care le-am ascultat mai înainte, decizia noastră este următoarea: copiii Geoffroy și Dominique Mansigny vor fi încredințați – este vorba, subliniem, de o

măsură provizorie – tatălui lor, locuind...

Carol nu-și putu stăpâni un strigăt, și grefierul tresări.

— Nu se poate! Nu aveți dreptul! Sunt copiii mei, *copiii sunt ai mei!*

Privi fix cu ochii măriți de groază și de uimire spre magistratul care se simțea afectat, în mod vădit, de acest strigăt visceral. Își întoarse privirea, mărginindu-se să spună cu voce gravă:

— Doamnă, vă rog să vă liniștiți. Chiar acum v-am spus că este vorba de o măsură provizorie.

Carol se ghemui în scaunul ei neîncercând nici măcar să-și mai șteargă picăturile de sudoare de pe față care se amestecau, de astă dată, cu lacrimile. Abia dacă auzi vocea judecătorului, glasul justiției, declarând în continuare:

— În scopul edificării Tribunalului, cu privire la interesele copiilor, deoarece cazul va fi înaintat instanței, dispun să se întreprindă în cel mai scurt timp o anchetă socială...

Ce-a mai urmat, s-a pierdut pentru Carol în negura unei teribile dureri, atât de nelimitată încât chiar indignarea și revolta se estompau.

Afară, soarele lunii iunie invada Parisul. Carol nu mai știa cum a părăsit Palatul. Percepea, în mod vag, că mersese de-a lungul interminabilelor scări, galerii și coridoare, cu Laurent și maestrul Rennenski alături de ea. Interceptă, o clipă, imaginea frumosului chip romantic al avocatului, ai cărui ochi îi ocoleau privirea.

De soțul ei se despărți după ce depășiră grilajul care împrejmuiește „la cour du Mai”, lăsându-l să-i sărute mâna și aruncându-i, pe urmă, o scurtă privire indiferentă și împietrită. În sinea ei se cuibărea nefericirea, o nefericire căreia putea doar să-i presimtă intensitatea. Și iată că de pe-acum suferința o sufoca într-atât încât ar fi vrut cu disperare să fugă, să se ascundă, să intre sub pământ.

Înainte de a se îndepărta, mai privi o dată cu stupoare și teamă vechiul Palat care continua să-și mistuie victimele, în zăpușeala lunii iunie, sugerând nu știu ce fabulos animal de

piatră, culcat pe labe.

CAPITOLUL IV

De trei zile Carol căuta zadarnic să-l prindă pe Laurent la telefon până când, în sfârșit, *vocea* prea bine cunoscută îi răspunse, vocea gravă și melodioasă a lui Laurent care o mai tulbura și acum.

— Bună ziua, draga mea. Iartă-mă că te-am lăsat să aștepți. Am într-adevăr o groază de treburi. Bănuiesc că vrei să-mi vorbești despre copii.

— Da.

— Ei bine, te vor neapărat. O să-i iei, deci, de vineri seara până luni?

— Da.

— Pot să ți-i aduc în Câte Montesperan?

— Nu, mulțumesc... Laurent, aș vrea să te văd mâine „vorbi Carol nu mai înainte de-aș umezi buzele.

— Stai așa, așteaptă... Mâine... Dă-mi agenda Mireille, te rog... Mireille este noua mea secretară... Mulțumesc! Mă tem că mâine va fi imposibil.

Carol insista, silindu-se să-și păstreze cumpătul:

— De trei zile te chem în zadar, Laurent! Nu-mi poți refuza o întrevvedere de câteva minute.

Tăcere de scurtă durată. Și vocea lui Laurent întrebă ironic:

— E deci adevărat? Mă cauți de trei zile! Dar asta înseamnă marea dragoste, iubito. Pot să te întreb totuși despre ce-ai vrea să discutăm?

Carol se străduia ca glasul să-i rămână firesc.

— Despre copii, se înțelege. Și despre viitor.

— Ia te uită! Viitorul? Ei bine, ai dreptate: este un excelent subiect de discuție. Cât despre copii, nu-mi doresc nimic mai mult pe lume decât să pot vorbi cu tine despre ei, numai că nu prea am ce noutăți să-ți dau. În definitiv, nu sunt la mine decât de zece zile!

— De douăsprezece zile, răspunse Carol cu vocea schimbată.

Din nou răspunsul întârzie puțin.

— Sigur că da, întocmai, dragă. Douăsprezece zile. Și vinerea viitoare, seara, adică peste trei zile, va fi primul tău week-end petrecut cu ei... Dar de ce n-ai beneficiat joia trecută de dreptul de a-i vizita? Dădusem dispoziții în acest sens... Și fiindcă veni vorba, nu m-am răzgândit: dacă vrei să te reîntorci aici, *lângă noi*...

— Vom vorbi. Despre asta mâine, Laurent... La ce oră?

— Bine! Cred că ești pe punctul să revii la sentimente mai bune. Ai vrea... ascultă, dacă ai veni să iei masa acasă, mâine pe la ora unu. Desigur, copiii nu vor fi acolo din moment ce am hotărât să fie semiinterni. Dar vom putea vorbi în liniște.

— De acord, Laurent. Pe mâine.

Mâna îi tremura când închise telefonul. „Nu sunt *la mine* decât de...” „*am hotărât să fie semiinterni...*” „De ce n-ai beneficiat joia trecută de dreptul de a-i vizita?”

Dreptul de a-i vizita, dreptul de a-i vizita, dreptul de a-i vizita, dreptul de a-i vizita!

„Unei mame i se spune asta! În zilele noastre i se poate spune așa ceva celei care și-a purtat copiii în pânțece? După cincisprezece ani de conviețuire infernală? Celei care a fost înșelată, batjocorită dincolo de orice închipuire! Mie care mi-am crescut singură copiii, Laurent, pentru că tu până acum nu te-ai ocupat de ei niciodată! Și această îngrozitoare voce microasă...”

Într-adevăr „joia trecută”, Carol nu beneficiase de „dreptul de a-i vizita”. Cu toate acestea fusese hotărâtă. Dar abia urcată într-un taxi, nu mai avusese curajul să dea șoferului vechea și blestemata ei adresă. Căci fiecare fibră îi era răscolită numai la gândul de a-i aduce în aceeași seară, pe Geoffroy și pe Dominique, înapoi „acasă”, în casa lui Laurent, care nu mai era și casa ei. „Copiii au nevoie de mama lor”, murmurase. Pe urmă s-a lăsat dusă undeva pe malul Senei, a cărei apă cenușie și ale cărei mărunte viitori o atrăgeau.

Carol îl pofti pe Rene la cină pentru a-i reda convorbirea telefonică pe care o avusese cu Laurent și poate, deși nu era foarte hotărâtă, pentru a-i cere sfatul. Mâncară în doi, la bucătărie, o ciorbă fără aromă și o friptură de vacă fără gust. Bustul înalt și subțire al băiatului se contura în lumina lămpii iar pe chipul lui bărbos, cu ochi încercănați, mâhnirea lăsase urme. Ridicându-se pentru a strânge masa, Carol își împinse farfuria.

— Ce ai, Rene?

— Nimic.

Ochii de Hrist se întristară.

— În orice caz nimic din ceea ce te-ar putea interesa, biata mea Carol!

Se uita la el neliniștită.

— Vrei să mă scoți în oraș, astă-seară? Ți-ar face plăcere?

— Nu, mulțumesc.

— Nu găsești că este de-o pustietate înspăimântătoare, casa?

— Nu, Carol. Ești tu aici.

Nu știi ce să-i răspundă, ezita, se agita, făcea ordine.

— Aș vrea să rămânem acasă, spuse Rene netezindu-și gânditor mustața blondă, spălăcită. Mi se pare că ești mai aproape de mine. E stupid, nu?

— Nu, Rene. Nu-i stupid.

Veni să se așeze din nou în fața lui și capul ei, aureolat de lumina lămpii, emana mireasma proaspetei sale maturități. Băiatul nu contenea să-și scalde privirile îrl ochii ei limpezi, cu senzația de înviorare a celui care se afundă într-o apă adâncă.

5 – Acuzata

— Ascultă-mă, dragul meu. Convorbirea telefonică avută cu Laurent mi-a arătat că totul ar fi fost inutil. N-are importanță că jubilează în mod fățiș, ceea ce se observă cu fiecare intonație a glasului. Sunt mai mult decât obișnuită cu asta. Orgoliul meu nu s-a lansat într-o luptă cu Laurent, înțelegi? Dar nu pot trăi așa, fără copii, și știu prea bine că

nici ei nu pot să trăiască fără mine! Deci voi merge să iau masa cu *el*, mâine. Și totul se va decide deîndată, Rene... Știi, mi-am făcut ucenicia de femeie singură și am devenit mult mai cunoscătoare în probleme juridice. Am vorbit pe îndelete cu domnul Hesbert despre audierea care a avut loc. Regretă că n-a fost acolo. Fără îndoială că am făcut o nerozie, prezentându-mă fără el în fața judecătorului, dar cred că participarea lui n-ar fi schimbat situația.

Prin lege, femeia e pusă într-o stare de inferioritate. În caz de adulter, de exemplu, numai ea este pasibilă de închisoare, chiar dacă această măsură nu se aplică prea des!

Pare-se că Napoleon și Codul său poartă într-adevăr răspunderea. Și, slavă Domnului, a curs destulă apă pe gărlă de la Napoleon încoace! Dar concepțiile nu s-au modificat deloc în bine. Bărbații se cramponează de vechile lor privilegii și, dealtfel, moravurile sunt și mai învechite decât legile. Noi însene suntem prostește supuse condiției noastre.

Femeile-judecător se arată în general mai aspre când e vorba de femei decât atunci când este vorba de bărbați.

Cel puțin așa spune domnul Hesbert și vezi cât de bine am învățat lecția!

Își aplecă într-o parte capul bălai și vocea ei deveni foarte tristă.

— Am pornit-o prost, Rene. Pot dura foarte mult timp măsurile, așa-zis provizorii, hotărâte de judecător împotriva mea. Divorțul poate să treneze. Ajung câteva chițibușuri avocățești pentru ca viața să-mi rămână agățată de capriciile lui Laurent, timp de ani și ani. Îți imaginezi că-și va face o plăcere din a mă pune sub observația unui detectiv particular pentru a provoca, eventual, o nouă descindere polițienească la mine. De exemplu, dacă într-o seară ai rămâne să dormi aici... Sunt încolțită, Rene.

Nu mai sunt liberă!

Peste capul amicului ei, Carol privea insula strălucitoare, de-o rotunjime perfectă, proiectată pe perete de lumina lămpii. Își scutură capul.

— În fond, eu n-am fost niciodată o ființă liberă! Femeile nu sunt niciodată libere! mai vrei un exemplu? La Paris, poliția acceptă să facă descindere și constatare când este vorba de o femeie bănuită că și-ar înșela bărbatul, oriunde s-ar afla ea. Dar aceeași poliție trebuie să refuze să se deplaseze atunci când cel suspectat este soțul, dacă adulterul este comis în afara domiciliului conjugal! Iată

ce se cheamă justiție, într-o țară care se pretinde evoluată. Dacă aveau neapărată nevoie de o inegalitate, cred că trebuia să fie în favoarea mameilor!

Vocea Carolei deveni șoaptă:

— *Și mie mi-au luat copiii.*

Își frângea mâinile, mâini patetice de femeie-sculptor, cu degetele ușor spatulate.

— Mi-au luat copiii. Nici chiar un om al legii nu este în stare să-mi spună când îi voi putea redobândi. Așa-zisele drepturi materne! Vezi, a fost de ajuns un oarecare dosar...

Carol începu să plângă, neîncercând să-și mai stăpânească lacrimile care-i curgeau pe obraji. Scâncea. Fără să spună nimic, Rene îi întinse o batistă.

— Există ceva de care sunt sigură, din ce în ce mai sigură: *nimeni n-are moralmente dreptul să smulgă unei mame copiii.* Nimeni.

Din acest moment, reveni la surprinzătoarea ei demnitate juvenilă care-i plăcea lui Rene mai mult ca orice pe lume. Îi privea alunița din colțul gurii și gura, și acel abia perceptibil puf blond de sub nasul mic, drept. Se înclină spre ea, aproape de tot, fără să invoce un cât de neînsemnat pretext, fără niciun alt motiv în afara simplei încântări de a se simți invadat de parfumul ei.

*

Pe când se conturau primele umbre înaintea căderii acelei nopți de Cireșar, Palatul se cufunda în somn, încetul cu încetul.

Președintele Saint-Galaix, singur în mica încăpere cu

ornamente arhitecturale, în care își amenajase biroul, rememora peripețiile audierii care tocmai se încheiase.

Aceste evocări țineau de drama omenească la care luase parte în calitate de martor, actor principal și zeu tutelar.

Din cauza numeroșilor martori citați de apărare, cărora partea civilă le opusese alți martori, nu mai puțin numeroși, dezbaterile de la Curtea cu juri s-au desfășurat de-a lungul a trei ședințe întregi. Timp de trei zile le-au fost consacrate în fiecare 'după-amiază câte șase-șapte ore, în sala imensă și sobră în care acuzatul se găsea dezvelit moralmente în fața instanței, jurnaliștilor și a gloatei, mai gol decât un pui la frigare, despuiat de tainele sale fizice și psihice, învărtit și răsucit la focul întrebărilor, constrâns să-și dea în vileag amărătele lui întâmplări și intențiile cele mai grave, mizeria vieții sexuale odată cu misterele sufletului.

Era vorba de numitul Le Beignet Ludovic, de profesie pește smiorcăit, Lulu pentru femeile sale, ruinat din pricina lor, apoi exploatându-le rând pe rând, necunoscând niciodată dragostea decât cu prostituate, jalnic, gălbejit și consumat ca o lumânare arsă până la sfeșnic de-o viață agitată care nu era de el, mic-burghez cu pânțec flasc, cu un cap de conțopist găinar. Ochii, încercuiți cu roșu, clipeau îndărătul unor ochelari enormi pe care nu înceta să și-i scoată și să și-i pună.

Aruncat în nemilosul mediu al proxeneților unde într-adevăr nu-și avea locul, în stare să înduioșeze prin nevolnicia lui chiar și ochii de piatră ai prostituatelor care-l întrețineau din când în când, își sălta deasupra boxei acuzaților craniul asudat, cu păr rar lăsat pedant spre spate și fața lividă, învinețită, în care se căsca o gură feminină, ce părea să plutească acolo trăindu-și independent viața, ca o mică meduză roz între două ape.

— Și așa ceva a trebuit să fie judecat, spuse cu glas scăzut președintele Saint-Galaix.

„Fata de moravuri ușoare”, pe care Lulu se înverșunase s-o urmărească până în holul hotelului rău famat pentru a o

ucide, avea o soră mai mare, două mătuși și un frate mai mic care se constituiseră parte civilă. Dumnezeu știe de ce atâta lume și atâtea ziare urmăriseră această afacere extrem de sordidă, în care nenorocitul de Lulu își dezvăluia deficiențele fizice și mintale.

O reprezentantă a Asistenței sociale, dintre cele care întreprind anchete în privința condițiilor din închisori, înaintase la bară luând apărarea acuzatului cu glasul vibrând de emoție: niciodată nu întâlnise un suflet mai bun, nici mai pur, ca al lui Le Beignet; resemnarea sa de „deținut model” o determinase să-l admire din tot sufletul; implora Curtea, pe Doamnele și Domnii Jurați să-l înțeleagă, să-l ierte, să-l aprecieze, să-l iubească. Nu’omorâse

decât „din dragoste”, pentru a împiedica decăderea prietenei sale, și dragostea continua să sălășluiască în inima lui inspirându-i „cuvinte de-o înaltă moralitate”.

Pe urmă, printr-unul dintre acele surprinzătoare contraste pe care uimitorul teatru al Curții cu juri îl rezervă juraților uluiți, o psihiatră agresivă, cu părul încărunțit, tras și adunat în vârful capului într-un concii dezgustător, a urmat celei care-l lăudase pe Lulu, fără nicio rezervă.

„în două rânduri, spunea ea, am procedat la examinarea atentă a inculpatului... căuta să-și compenseze complexe sexuale... ar fi simulat altădată o reacție parkinsoniană... de mult timp acest om se ducea să-și caute legăturile amoroase cu femeii care fac trotuarul! Lipsit de orice simț moral...”

Saint-Galaix nu-și amintea decât frânturile de frază care i se imprimaseră, mai mult sau mai puțin, în minte...

în schimb, își reamintea dar silueta pipernicită, tasată parcă, e lui Le Beignet, copleșit de rușine. Revedea mai ales, în cele mai mici amănunte, chipul bătrânei psihiatre, sinteză vie a Eriniilor, agitându-și concii cenușiu, insistând cu un fel de oroare fascinată asupra „prostituatelor pe care acuzatul și le făcea parteneri de plăceri” și formulându-și cu neostoită ură, în limbaj profesional, expunerea ciudată și tăioasă.

„Dezechilibrat cerebral... gest fatal în legătură cu deficiențele acuzatului dar nu într-o adevărată stare de delir...” Toate acestea pentru a conchide, în cele din urmă, cu un glas care vibra de triumf veninos: „*Acest om este pe deplin responsabil de faptele sale!*”

Atunci tânărul avocat al lui Lulu, un anume Michel Le Hucheur, stagiatar, apărător din oficiu, cu un chip copilăresc peste care se zbârlea o șuviță de păr rebelă, se îndreptă prompt spre acuzatoare. Și președintele Saint-Galaix, în singurătatea și liniștea Palatului care dormita, se străduia acum să reconstituie scena; îl vedea, îl auzea pe Le Hucheur care, stând drept în picioare, striga cu vocea sa juvenilă:

— Ceea ce ați făcut dumneavoastră nu este raportul unui expert, doamnă, ci un rechizitoriu. Nu cred să mă înșel însă afirmând aici că nu dumneavoastră vă revine rolul de acuzatoare. Vorbiți de responsabilitatea clientului meu: știți că a mai suferit de depresiuni nervoase? Dacă știți, de ce n-ați spus-o?

Explicația confuză a psihiatrei nu reprezentase un răspuns. Fără să mai insiste, tânărul avocat își ridicase brațele ca o pasăre neagră ce se pregătește să-și ia zborul. Pe urmă se mai aplecă încă o dată spre femeia cu păr cenușiu, care acum se sprijinea de bară pentru a căuta un reazem.

— Și-mi puteți spune, doamnă, sau mai bine zis *doctore*, cum a decurs expertiza dumneavoastră? Domnule președinte, aș dori să-mi interoghez clientul în această privință!

— Se admite, maestre, răspunsese Saint-Galaix, nu fără a arunca o privire spre procurorul care se sufoca, încet-încet, în harnașamentul său roșu împodobit cu hermână.

Și Le Hucheur, cu o voce neașteptat de blândă care trebuie să fi fost pe placul celor două femei din juriu, se adresă acuzatului.

— Ați mai văzut-o pe această doamnă care este expert-

psihiatru și v-a supus unor examene medicale?

— Da, maestre.

— Sculați-vă și relatați în ce fel, întorcându-vă spre doamnele și domnii jurați, vă rog.

Lulu ascultase, clipind din ochi, scoțându-și ochelarii și reșezându-i pe nas, înfățișând tribunalului chipul său livid, cu vinișoare roșii.

— Ei bine, am întins mâinile în fața acestei doamne...

Ea mi-a dat o ușoară lovitură de ciocan, nu mai știu unde...

Mi-a pus în fața ochilor o lumină. Iacă.

— Cum așa? Gândiți-vă bine! Această doamnă v-a adresat cu siguranță, întrebări.

— Nu.

Și acuzatul, fără niciun motiv vădit, izbucnise în plâns, smiorcăindu-se ca un copil pedepsit.

Psihiatra cu părul cenușiu încasase lovitura cu mâinile încleștate pe bară.

— E inexact!

— Adevărat? întrebuse tânărul avocat (a cărui înfățișare fermă ca și agerimea sa se armonizau cu glasul care de timpuriu se vădea nuanțat). În acest caz, doctore, veți putea da citire rapoartelor întocmite la cele două ședințe în care ați interogat inculpatul...

— Adică... n-am notat totul, se înțelege!

Mișcări de mâneci negre în rândurile apărării.

— Aveți oricum un dosar, doctore, dumneavoastră care vorbiți atât de categoric despre acuzat? Ce întrebări i-ați pus? În ce privință? Ce v-a răspuns?

— Nu-mi mai amintesc.

De data aceasta veninoasa psihiatră, lăsând capul în jos, nu scoase decât niște sunete foarte slabe.

— Nu vă amintiți? Și pretindeți să ne țineți o disertație cu privire la mentalitatea clientului meu? Dar nu e vorba de un caz pe care-l disecăm, doamnă. Ci de un om pe care-l apăr.

Saint-Galaix surâse în singurătatea biroului său: „S-a ferit să stăruie, băiețandru. Al naibii Le Hucheur, va ajunge

departe. A rezistat tentației de a-și depune concluziile cerând un supliment de anchetă. Și sunt sigur că a procedat bine pentru că ar fi trebuit să reluăm totul de la capăt, într-o audiere ulterioară, ceea ce ne-ar fi otrăvit.

Nu trebuie să plictisești Curtea și nici pe jurați... Nu, el a desființat-o pe bătrâna harpie, lăsând juriului impresia că ar fi fost un soi de victimă clientul său. Rezultatul: cinci ani. Ceea ce nu înseamnă într-adevăr prea mult! Lulu a scăpat de închisoarea centrală. Își va relua deîndată măruntele sale obiceiuri de deținut model, o să-și revadă vizitatoarea care-l admira și, foarte curând, va fi regăsit îndărătul unui birou din biblioteca închisorii.

Președintele suspină:

— Ei bine, dacă într-o bună zi aș ucide-o pe portăreasă sau pe unul dintre superiorii mei ierarhici, eu unul l-aș alege pe micul Le Hucheur ca avocat. Trebuie recunoscut că pentru un stagiar...

Cu pasul suplu și vioi, ieși din biroul său, urmă un itinerar complicat de-a lungul imensei cochilii a palatului amortit și intră în cele din urmă într-o lungă galerie obscură, cu pereții murdari, în care câteva lumini dezvăluiau cu neîndurare o mizerie crasă. Se opri în fața unei uși, pe care se afla o pancartă cu litere tipărite: „Cabinetul nr. 4, Thirel, judecător de instrucție”. Bătu.

Aproape imediat îi deschise chiar Thirel, vârându-și prin crăpătura ușii capul cărunt.

— Intră, dragul meu Saint-Galaix! începusem să-mi pierd speranța c-o să te mai văd.

— Vorba-i vorbă! De vreme ce suntem și unul și celălalt văduvi, astă-seară, o mică cină la „Quatre Moutardiers” ne va reda buna dispoziție. De acord să mergem la „Les Moutardiers”? Ce căldură! Gustarea de azi-dimineață, la Palat, a fost mai degrabă o pedeapsă. Da, dragul meu, am întârziat, însă treburile m-au reținut peste așteptări.

— A mers bine?

— O, nimic de zis în privința tânărului Le Hucheur!

Este un stagiatar care promite! A fost concis și a apărut bine dar avocatul părții civile, un anume Castel, a pledat la nesfârșit. Și asta după trei zile, deși noi la început speram să încheiem cazul în două ședințe! Nenorocitul de Castel este atins de o adevărată logoree! Avea un fel de a-și pipăi hermina de pe robă de parcă ar fi vrut să se asigure că mai este acolo sau de parcă și-ar fi scărpinat spinarea. Eram sătul până peste cap, și jurații mei se topeau pe locurile lor ca zăpada la soare. Ar fi trebuit să se asigure climatizarea acestui Palat afurisit. Sper că se vor gândi într-o zi...

— Peste un secol sau două, dacă circumstanțele vor fi foarte favorabile, spuse Thirel.

Președintele Saint-Galaix se instalase pe un scaun. Aruncă interlocutorului o privire ironică.

— Ar trebui de asemenea să se pună botniță unor avocați, după câte îmi dau seama, bineînțeles în interesul propriilor clienți. Cât despre prietenul nostru Lulu, al cărui caz l-ai anchetat atât de bine, n-a luat decât cinci ani. A fost deci nevoie de optsprezece luni de cercetări și de trei după-amiezi întregi de audiere pentru a judeca această zdreanță -omenească. Nu s-ar putea spune că nu ne facem datoria!

— Firește că nu!

Judecătorul Thirel, în cămașă, își aranja dosarele răvășite.

— Vezi, spuse el, am eu însumi hârțoage de pus la punct. Privește vraful ăsta. Bietul meu Honore își smulge

părul... Pe mine faimoasa afacere a Societății franceze de investiții mă blochează cu desăvârșire. Ca și cum n-aș mai avea pe cap și alte treburi!

Ochii săi mici, negri, scinteară.

— Dar cu cât aflu noi amănunte, cu atât îmi dau mai bine seama că scandalul trebuia să izbucnească încă de multă vreme. Miniștrii de resort au fost sesizați, de-o bucată de vreme, în privința unor uneltiri suspecte, demult rechinii de la investițiile funciare sfidau legea, demult unii dintre ei

violau Codul penal și Codul electoral, afișându-și printr-o publicitate zgomotoasă apartenența la organizații de notorietate publică – și s-au închis ochii...

Care sunt acei ce s-au făcut că nu văd? Ei bine: guvernul, pomenitele organizații, persoanele cu posturi de răspundere. N-o să mă faci să cred că n-a observat nimeni nimic! Până la urmă cei care au descoperit dedesubturile afacerii au fost nenorociții de depunători. În orice caz, eu am prins definitiv în gheare câțiva președinți-directori generali și mai multe personalități sus-puse, vinovați de escrocherie, de complicitate la abuzuri față de interesele sociale sau de infracțiuni prevăzute în articolul 262.

Judecătorul își căută haina în micul dulap din perete. Saint-Galaix se mulțumea să-l asculte în tăcere, ținându-și ochii întredeschiși.

— Dragul meu Saint-Galaix, mă simt uimit – și mă vei considera poate prea naiv pentru un judecător de instrucție care profesează de peste douăzeci de ani – uimit de infinitele ramificații pe care le presupune un astfel de scandal. O să mai dureze până s-apuc să văd deznodământul, și țin să fac lumină în această cloacă. E greu să-ți închipui, de la început, nenumăratele complicități pe care le dă în vileag o asemenea afacere, și prin „complicitate”

înțeleg tăcerea pe care escrocii în cauză și-au asigurat-o uzând, rând pe rând, de cele mai diverse relații. E putredă virtuoașă noastră epocă! Altceva: am primit chiar aici, de două ori, pe un anumit tânăr care reprezintă Cabinetul și care-mi venea direct de la Ministerul de justiție. A, nu încerca, firește, să-mi transmită o oarecare dispoziție...

Nu, se mulțumea doar să-mi explice – tot insistând asupra absolutei mele libertăți de acțiune – că poate s-ar impune o anumită discreție. Reține că, pentru nimic în lume, n-aș avea ceva contra acestui băiat, nici contra șefilor săi. Ministerul de justiții trebuie să fie copleșit de intervenții și de presiuni venind, mai mult sau mai puțin, de sus. Țasta-i jocul! În ceea ce mă privește, singurul meu joc este să deschid această

imensă ladă de gunoi. Dar nu mă voi opri aici: pentru prima dată în viață vreau să urmăresc dosarul întocmit de mine, după ce-mi va scăpa din mâini. Pentru că țin să-și facă loc dreptatea, de-ar fi și numai pentru propria mea demnitate, de vreme ce în coloanele ziarelor îmi apare mereu numele de când cu scandalul ăsta blestemat! Și-ți jur că dreptatea va răzbate nu umblând cu binișorul, ci înfigându-și călcăiele în pântecul vinovaților.

„Bravul Thirel, nu e un blazat, gândea Saint-Galaix ascultându-l. Ne-ar trebui mai mulți magistrați ca el. E un luptător care poate că în acest moment încearcă să-și ia revanșa pentru decepțiile sale profesionale, atitudinea sa fiind însă a unui om drept, și asta mai presus de orice. Dealtfel, cariera sa este sfârșită!”

Glasul aspru al judecătorului Thirel, care se amplificase pe măsură ce se avânta, coborî tonul.

— Ascultă-mă, dragul meu președinte, nu vreau să-ți fac o expunere de deontologie judiciară, dar de trei sau patru ori în cariera mea m-am lăsat „prins”, limitându-mă la obligațiile mele de consemnare, respectând nu știu ce disciplină, prefăcându-mă că ignor înăbușirea cutăruia sau cutăruia dintre dosarele mele care erau prea explozive.

Acum s-a terminat! Pentru a demobiliza orice nouă tentativă de exercitare a presiunii, care ar putea veni de

„sus” și pe care dealtfel discretele vizite ale delegatului trimis de Cabinet mi le-a anunțat – la drept vorbind —

i-am spus acestui tânăr: „Dacă se încearcă să mi se ia dosarul înainte de terminarea cercetării sau dacă se escamotează dovezile pe care le-am strâns, eu le prezint demisia...”

Un zâmbet lumină chipul obosit al lui Thirel.

— Există precedente. Pe de altă parte știu că numeroși depunători s-au constituit parte civilă, luându-l ca avocat pe însuși bătrânul Senard-Baliviere. Ce mai! Asta înseamnă că vom face puțin sport...

Thirel și Saint-Galaix (yrau, de multă vreme, prieteni.

În vârstă de cincizeci și patru, respectiv de cincizeci și cinci de ani, aparțineau acelui soi de oameni – pe cale de dispariție – a căror opinie nu depinde niciodată de funcția pe care o ocupă. Și unul și altul țineau, după expresia lui Thirel, *să fie tot atât de severi față de bogați ca și față de săraci, dar nu mai mult*. Și unuia și altuia le. Rămăsese treaz în minte, fără măcar să se simtă îndemnați să zâmbească din cauza formulei învechite, jurământul depus odată și, în special, promisiunea solemnă de a se conduce „în toate împrejurările ca un **den** și leal magistrat”.

Fiecare dintre ei avusese de altfel ocazia să refuze orice participare la completele de judecată ale tribunalelor excepționale: „*Nu admit excepții în materie de drept!*”

spunea Thirel. Cât despre Saint-Galaix, el cutezase să afirme în fața tinerilor auditori de la Centrul național de studii juridice: „Epicurile dramatice ale istoriei fac să fie descoperiți buni judecători, e adevărat! Din nenorocire, scot însă la iveală și alți magistrați pentru care moartea unui om de-abia dacă merită să fie cumpănită, cărora pedeapsa capitală nu le sfâșie măcar inima și al căror suflet, prins de înghețul nu știu cărei supuneri față de rațiuni de

Stat, nu se va tulbura decât prea târziu. Dar acest «prea târziu» va fi – luați aminte – înspăimântător, atunci când judecătorul își va privi mâinile și-i vor părea tot atât de roșii ca toga pe care o poartă”.

O altă trăsătură îi apropia pe Thirel și Saint-Galaix: le plăcea să se afunde în plămada vie, să-și tragă seva din viață și din fapte, dincolo de limita înghețată unde sunt aliniată dosarele ca niște trupuri în nișele de la morgă.

Și apoi, cei doi magistrați neconformiști care se voiau ireproșabili față de propria lor conștiință erau reformatori convinși. În taină, Saint-Galaix elabora, pentru a fi publicată după pensionarea sa, chiar o lucrare revoluționară despre „Promovarea și mutațiile necesare Puterii Juridice, în Franța”. În tot cazul, independența firii lor, spiritul critic, orgoliul uneori zeflemitor, refuzul absolut de a fi instrumente

ale puterii politice au ridicat obstacole în calea avansării lor pe treptele ierarhiei judecătorești. Thirel, mai îndărătnic și nu atât de abil, s-a văzut tratat cu mai multă duritate chiar decât Saint-Galaix. „Dacă valoarea profesională ar fi fost singurul criteriu, aceștia doi erau acum președinți ai Curții de apel”, se spunea uneori la Palat.

Thirel își încheie haina lejeră, destul de prost croită.

— Bine, iată încă o zi de vârf. Întârzierile se îngrămădesc dar atâta pagubă. Mă apăr cât pot de rezolvări pripite. Ceea ce doresc nu sunt reușitele de ordin statistic și rapoartele de activitate care trebuie înaintate lunar Camerei de punere sub acuzare mă scot din sărite. Orice mai degrabă decât să dau peste cap douăzeci și cinci de cazuri într-o după-amiază, ca atâția dintre colegii noștri de la

Tribunalul corecțional! Eu încerc, din contră, să fiu meticulos. Ni se reproșează întârzierile. Bineînțeles! N-au decât să numească un număr mai mare de magistrați și vom fi poate cruțați de infarcte. Dar o justiție bună este una operativă, nu o justiție de mântuială.

Președintele Saint-Galaix observa pe chipul leal al prietenului său ridurile care-i scrijeleau fruntea încăpățanată, îi brăzdau colțurile buzelor și-i adânceau cearcănele de sub ochi.

Îl trase afară din biroul său, afară din această încăpere mică și mizeră, care ridiculiza prin chiar aspectul ei imaginea însăși a justiției.

O oră mai târziu, cei doi magistrați sătui după consumarea unui meniu basc simplu dar satisfăcător, bine instalați în fotolii, cu țigările în gură, se simțeau mulțumiți așteptând să savureze pe îndelete un pahar de calvados vechi.

Saint-Galaix, începu să rădă pe înfundate, închizându-și pe jumătate ochii.

— Ce ți-a venit? întrebă Thirel.

— O, nimic. Mă gândeam la tipul acela bizar, afurisitul de Le Beignet, zis Lulu. Și totuși, ce individ nemaipomenit... în timpul ultimei mele sesiuni mi-am vârât nasul în mârșavii:

banda hoților de bijuterii; pașnica lăptăreasă care a sfârșit prin a-l ucide în patul ei, lovind cu ciocanul, pe cumplita brută care-i era bărbat; asasinatul unei bătrâne rentiere mai rea chiar decât asasinul ei... Ți-ar veni câteodată să faci o baie bună după ce părăsești Palatul. Reține că eu nu mă plâng! în jurul a cincizeci de ani,

și-au trecut câțiva de-atunci, am simțit nevoia să ies puțin din pâcla legilor. Ei bine, Curtea cu juri mi-a îngăduit-o. Acolo, în mizerabilul teatru al vieții, departe de vârtejul hârtiilor aspirate de mașinăria administrativă, am învățat ceea ce mai vroiam să știu... În mod firesc, la capătul unui caz care abia a fost judecat – judecat! – mi se întâmplă de obicei să meditez asupra acțiunilor mele. Și asta ținând seama de cât de mult sau de puțin am oscilat în privința deciziei... Lulu este un criminal; poartă un număr, doarme în celulă și în trei ani și jumătate – deoarece a făcut optsprezece luni de detențiune preventivă – individul va fi liber. În fond avocatul lui, micul Le Hucheur, a avut dreptate: e nebun acest Lulu. Dar nu vei găsi un psihiatru care să-l declare astfel, niciunul. De aceea, spălăcitul meu asasin smiorcăit se va pomeni singur și pierdut în jungla acestei vieți dementiale. Pot să pariez pe orice că vom mai auzi vorbindu-se despre el, în ziua în care noua lui târfă, cu inima largă, după ce l-a cules de pe drumuri și de pe urma căreia a trăit, ca și alții, îl va părăsi, așa cum i-a părăsit și pe alții, pentru un oarecare tip cu pânțe fierbinte și cu fire arzătoare! Atunci va face rost de un cuțit și o va ucide. Neînsemnatul omuleț liniștit din închisoare va redeveni, pentru un sfert de oră, un criminal feroce... Am cunoscut, în timpul războiului, burghezi onorabili care manifestau instincte și porniri de ucigaș.

Ce înseamnă pentru noi un criminal? Nu înseamnă nimic, și nimeni încă nu l-a definit, n-a reușit să-l cunoască, să-l caracterizeze. Nu există un prototip de ucigaș. Am citit de curând o lucrare în cuprinsul căreia au scânteiat, rând pe

rând, mințile celor mai celebri psihologi ai lumii, aparținând nu știu câtor țări. După părerea lor nu există nicio diferență specifică între cel mai îngrozitor criminal și cel mai nevinovat cetățean. Și unii și alții pot fi puternici sau slabi, potenți sau impotenți, răbdători sau nu, frumoși sau urâți, mincinoși sau sinceri, spontani sau calculați. Este înnebunitor dar noi, dumneata și cu mine, știm prea bine că așa este: monștrii ne seamănă.

CAPITOLUL V

Sufrageria din apartamentul lui Laurent, situat pe bulevardul Foch, era invadată de soare. În vitrinele din fundul camerei scânteiau argintăriile. Intrând înaintea lui Laurent, Carol nu se putu reține să nu-și arunce o privire, pentru a inventaria ceea ce reprezentase atât de mult timp o parte din colivia sa aurită. Laurent inversase ordinea a două tablouri de Brayer care tronau pe pereți. Deasupra consolelor, farfuriile de Rouen „tip Corne” nu mai aveau nevoie de nicio completare, aducând cu de strălucirea faimoasei arte rustice. Laurent dispusese să fie lustruită magnifica piesă de orfeverie, Ludovic al XV-lea, iar florile erau aranjate pe masă după fantezia unui căutat hazard. Și această atmosferă festivă, care domnea, îi păru falsă Carolei, atât de falsă încât îi venea să urle.

— Ți s-a pregătit, pentru început, puțin homar. Pe urmă, cred, tournedos. Desertul va fi o surpriză.

Gravă și plăcută, vocea lui Laurent își exercita farmecul, farmecul unui bărbat de patruzeci și cinci de ani.

Carol îi mulțumi printr-un zâmbet sfios. Noua femeie de serviciu, o roșcată cu bucle ca în pozele cu îngeri, servi homarul preparat cu un apetisant sos de un verde Velâsquez.

— Așadar, draga mea, ce vrei să-mi spui?

Carol așteptă să plece femeia care-i servea. Își trecu limba peste buze.

— Ascultă, Laurent. Știi foarte bine că nu mai poate merge așa.

El surâse cu cordialitate.

— Ce nu mai poate „merge așa”, dragă?

— Înțelegi prea bine... copiii... totul!

Mâinile nervoase, brune, ale lui Laurent dezgheiau cu iscusință unul dintre cleștii homarului. Se prefăcea absor-

bit și tăcerea lui sublinia importanța pe care o acorda îndeletnicirii sale.

Carol, care adora homarul, nu se simțea în stare să înghită niciun duminic. Se uita cu aversiune la admirabila culoare verde a sosului. Până la urmă Laurent spuse, cu nepăsarea omului stăpân pe sine:

— Ei haide, Carol! Nu eu sunt acela care a părăsit domiciliul conjugal, nu-i așa? Am suportat timp de săptămâni întregi absența ta și absența copiilor... Oare știi că faptul se încadrează în respectivul delict?

Carol se stăpânea.

— Da, Laurent, știi! Să admitem că, în privința asta, aș fi greșit. N-o să-ți imaginezi însă că voi continua să trăiesc astfel, cerșind ce mi-a mai rămas din copiii mei, cu acel „drept de a-i vizita” și un „sfârșit de săptămână odată la cincisprezece zile”, eu care le sunt mamă?

Fără să se grăbească, Laurent mai savură o înghițitură din crustaceul pe care sosul verde îl făcea să fie mai picant, împreună cu o chiflă caldă și crocantă.

— Ba da, dragă! Ai batjocorit dreptul și justiția iar acum eu, eu capul familiei, sunt pe cale să-mi ating scopul. Va trebui, desigur, să joci cum îți cânt...

O observa. Privirea lui căpătase iarăși expresia unei păsări de pradă.

— Vreau să te întorci acasă. Dar aici, te previn din moment ce ne găsim într-o încântătoare intimitate, o să cam ai de tras ponoasele, micuța mea! *N-ai văzut încă nimic...* Haide, mănâncă-ți homarul, dragă.

Păru surprins de reacția Carolei, care se mulțumi să-l privească doar câteva secunde, mai înainte de-a apuca un clește al crustaceului de care începu să se ocupe cu

sânguință, fără să lase să se întrevadă nimic din tulburarea ei.

Laurent își continuă perorația întreruptă doar de rafinate degustări.

— Știu că avocatul tău, maestrul Hesbert, a și cerut o anchetă socială. Știu și că aceasta nu se va face mai înainte de sfârșitul vacanțelor judecătorești, ceea ce înseamnă de fapt mai înainte de reluarea activității tribunalelor. Dar această faimoasă anchetă poate dura... ia să vedem... patru sau cinci luni, dacă am înțeles bine. Și nu-mi vor lipsi martorii! apoi avocații noștri vor avea nevoie de-o bună bucată de vreme până să cadă de acord! Voi continua să fiu, în ochii ageri ai justiției, omul datoriei care iartă totul și care nu vrea să divorțeze. Cât despre tine, tu rămâi femeia fantezistă și frivolă care vrea să-și ia câmpii, să-și distrugă căminul, să-l facă să sufere pe soțul ei încornorat și iertător; fără să mai vorbim de bieții copii pe care îi condamni, cu bună știință, să devină un fel de cvasi-orfani... Nu uita, dealtfel, că ești tot timpul sub stricta supraveghere a detectivilor particulari. Treaba asta mă costă scump, dar face! La cea mai mică abatere din cauza unui oricât de neînsemnat Rene, bărbos or ba, vei fi încolțită, Carol... Niciodată n-o să admit divorțul. Niciodată.

Reflectează la învălmășeala din tribunale, la uimitoarea încetineală a procedurilor, despre care n-ai în prezent decât o foarte vagă idee. Gândește-te că vei face, în mod automat, recurs ori de câte ori o decizie n-o să-mi convină...

Și consultă-te puțin cu avocatul tău, dacă-i de bună-credință, pentru a evalua timpul, hârțoagele și colbul care se vor aduna în acest răstimp! Vei avea nevoie de un foarte mare număr de ani ca să ieși din toate astea... Pe scurt, cum s-ar spune, eu sunt călare pe situație, și în așa fel, încât nu-ți mai rămâne decât să mi te supui, biata mea puicuță!

Laurent sfârâma cu îndemânare un picior de homar stacojiu, acoperit de cili. În același timp îi arunca soției sale priviri batjocoritoare. Și brusc, dincolo de finețea trăsăturilor,

de tonul calm, de stăpânirea de sine, Carol își dădu seama că era vulgar în machiavelismul lui. Fără îndoială, mica sa mașinărie de război fusese construită cu desăvârșită grijă. „Dar răutatea ajunge până la urmă să-și trădeze grosolănia lăuntrică”, gândea ea de parcă s-ar fi dedublat... „Nu există un prinț al răului”.

Apărură fripturile, învăluite în miresme și preparate cu mirodenii, deasupra cărora se topea o cochilie de unt.

Carol nu vru nici măcar să guste. „De vreme ce Laurent lasă masca să-i cadă, nu mai merită să-mi dau osteneala!”

își spuse. Dar continua să fie serioasă, îndârjită, așa cum sunt femeile.

— Ascultă-mă, Laurent.

— Te-ascult. Numai că rău faci, refuzând acest tournedos. Abia dacă ai gustat din homar, și Rieslingul din paharul tău n-a scăzut deloc. Puțin Chambolle-Musigny?

Cârpe diem l, spuneau anticii... Scuză-mă! Uitasem că nu cunoști limba latină.

El însă se delecta gustând din toate roadele pământului și vinul bun îi încingea obrajii. Carol, pradă straniei sale dedublări, îi urmărea mișcările observându-l și judecându-l: „Laurent este un rafinat în materie de mâncăruri și deopotrivă un cunoscător al vinurilor bune, dar n-a mâncat niciodată cu poftă. Dacă va continua așa, se va îmbolnăvi...”

— Dă-i drumul, te ascult, spuse din nou Laurent.

Mai ezită puțin înainte de-a începe, apoi se hotărî.

— Ai câștigat Laurent. Într-adevăr am vorbit cu domnul Hesbert. M-a informat el însuși că situația asta poate dura foarte mult timp. E adevărat.

își reaminti fragmente din spusele avocatului, căutând să le îmbine: „*Justiția noastră franceză este o veche mașină complicată și nu-i carteziană 2 nici de două parale.*

Devine năucitoare prin însuși faptul că este depășită. Adeseori i se ia încetineala drept înțelepciune sau ca o garanție a securității pe când, de fapt, favorizează în nenumărate situații, asemănătoare cu a dumneavoastră, cele mai dubioase și

crude tertipuri.

— Deci de tine depinde, adăugă Carol, viitorul meu și al copiilor mei. Vreau să-ți spun, cu toate acestea, că am ajuns să-mi dau seama de iscusitele tale mașinații.

— Prea târziu, draga mea, mult prea târziu!

— De acord... Puțin îți păsa de această secretară prăpădită, de această Laetitia, pe care ai instalat-o sub acoperișul meu, sub acoperișul copiilor mei.

— Copiilor *noștri*, Carol!

— Dacă vrei... Și cu care-ți petreceai aproape fiecare seară...

— Când copiii erau culcați, Carol!

— Bineînțeles... Pentru a reveni noaptea târziu, să-mi otrăvești camera cu parfumul ei de paciuli...

Laurent își șterse gura și începu să râdă.

1 „Bucură-te din plin de ziua de astăzi „ – Horațiu – Oda I, „ 8.

2 în sens de: rațională; de la numele filosofului francez Rene

Descartes (1596—1650).

— Acest paciuli, de care-mi vorbești, mă costa foarte scump. Era „Reve d’Or” al Casei Marciaga, dacă-mi mai amintesc.

— Îți dădeai perfect de bine seama că pentru mine însemna tocmai picătura de apă care făcea să se reverse paharul...

— Carol, porumbița mea, *mi-ai spus chiar tu că numai prezența altei femei în căminul conjugal te-ar determina să-ți părăsești casa.* Ei bine, eu doream să plec. Nici nu îndrăzneam să sper însă că vei lua cu tine copiii, dar ai făcut-o. Ai intrat în capcana pe care ți-am întins-o și n-o să mai poți scăpa.

Laurent vorbea liniștit de parcă ar fi evocat niște agreabile amintiri de familie. Frumosul său chip prelung, împodobit cu un început de chelie, semăna cu o mască strălucitoare de bronz, îndărătul căreia pândeau ochii rotunzi și sălbatici.

— Apropo, zise deodată, nu ți-am spus că tocmai am fost numit vice-președinte? Și că mi s-a încredințat postul de administrator la trei noi societăți, filiale ale băncii mele?

Carol rămânea impasibilă. Fiind învățată să se domine, reveni la subiectul discuției.

— E adevărat, Laurent. Ți-am servit scopurile în multe feluri. Doar mă știai prea naivă pentru a-ți intui toate manevrele, așa cum au fost: urmărirea de către detectivi particulari, descinderea polițienească, scrisorile recomandate, trimiterea portărelului, alcătuirea dosarului... Și pentru că veni vorba, vreau să-ți spun că nu m-axn culcat cu Rene. Nu s-a atins de mine decât pentru a-mi strânge mâna sau ca să mă sărute pe obraji.

Laurent ridică din umeri și, cu glas egal, declară:

— Te cred, Carol. Și puțin îmi pasă!

Apoi trăsăturile i se înăspiră pe neașteptate, se împietriră și o privi fix cu ochii lui sălbatici.

— Numai că uite: ai pierdut! Vreau să te înapoiezi acasă. N-o să-ți fie viața prea ușoară, dar îți dai prea bine seama că am spus adevărul atunci când te-am avertizat c-o să ai de tras ponoasele! Nu sunt eu omul care să fie părăsit.

Cu dezinvoltura unui mare actor redeveni imediat comeseanul foarte atent, gata să prindă clipa trecătoare.

— Haide, n-o să refuzi acum să mănânci puțin din desertul care-ți place ție! Ei... gustă din tarta asta cu cireșe! Vom avea destul timp să vorbim, ce naiba! Mi-am fixat prima întâlnire la ora patru.

Carol se silea să mănânce. Simți un ușor dezgust și împinse farfuria.

— Nu te voi reține, fii sigur, până la ora patru, Laurent! Aș vrea să-ți pun însă întrebarea: *Ar putea să-ți fie milă de mine?* Vezi, te implor. Ai câștigat.

De astă dată îi-tremura vocea. El o privi și obrajii lui de om nervos se colorară. Ridicându-se, ocoli masa, se aplecă, apoi atinse cu buzele obrajii și bărbia tinerei femei, mai înainte de a-și apăsa nesățios gura în scobitura umărului, acolo unde

începea să i se contureze gâtul. O simți fremătând. Pe urmă buzele posesive ale bărbatului se îndreptară încet spre gura ei. Se opri o clipă pentru a-i aspira răsuflarea, mirosul reavăn care se răspândea din pielea ei de femeie în miez de vară. Carol se smulse brusc, împinse scaunul, sări în picioare.

— Nu, Laurent!

li cuprinse umerii.

— Ascultă-mă, te-am simțit tremurând atunci când te-am sărutat acolo, unde îți place... Mai sunt multe alte locuri unde-ți place să fii sărutată. Rămâi. Le-am dat liber servitorilor astăzi după-amiază. Urcăm imediat... Să-l ia dracu de birou. Fii sinceră, Carol: te mistuie dorința. Lasă-ți în voie...

Carol nu resimțea în acest moment decât dezgust față de Laurent. Era aproape sigură. Și în această stare de ciudată semicertitudine, simțea că prinde puteri. Laurent, obișnuit ca femeile să-i cedeze, își evaluă șansele, le găsi favorabile și se feri să bruscheze lucrurile. Se reachează la masă, pentru a mânca ceea ce îi mai rămăsese din tarta de cireșe. În același timp, o cerceta pe Carol, împlânzindu-și strălucirea și fixitatea ochilor săi de erete, cufundându-se în privirea ei pură, admirându-i alunița din colțul gurii și stropul de-pe puful vag de deasupra buzei.

— Laurent, aș fi vrut să-ți spun „da”, să revin. Dar știu că nu voi mai putea. Știu mai ales că micile întâmplări zilnice, sau cele importante, îi vor traumatiza până la urmă pe copii. Îi iubești. Fii puțin înțelegător, așa cum sunt convinsă că poți fi, te conjur. Pe mine nu mă mai iubești, de mult timp! Și nu o dorință oarecare ațâțată așa, între homar și tartă, ar putea schimba situația... Atunci?

Te rog, acceptă să plec și *redă-mi copiii!*

în fața ei, chipul lui Laurent deveni impenetrabil. Carol se încovoie și lacrimile începură să i se prelingă de-a lungul obrazului.

— Te implor, Laurent! Voi lucra, voi putea să mă oblig în

scris să nu-ți cer pensie, o să-i vezi pe Geoffroy și pe Dominique de câte ori vei vrea. Te rog! Dacă vreodată am însemnat ceva pentru tine...

Brusc, el începu să râdă. A fost o izbucnire atât de neașteptată în acest loc inundat de soare, după cuvintele pe care tocmai i le spusese Carol, încât mai întâi nici nu-i veni să creadă. Nu putea să creadă că el râdea. În fine, Laurent se ridică și-și puse pe masă șervetul.

— Haide, Carol, șterge-ți ochii și să trecem în salon...
Vrei cafea, lichior? Nu? Nici eu.

Salonul ultramodern, în alb și negru, nu mai fusese înzestrat decât cu un singur obiect. Era vorba de o operă non-figurativă, un fel de tirbușon de bronz curbat în sus, cu un cioc amenințător. Era susținut de trei picioare palmate pe un soclu de porfir. Carol îl observă imediat.

— Îmi privești acest Klaski? Nostim, nu? Ți oferă, în orice caz, ceva ce se deosebește de sculpturile tale academice, unde poți număra mușchii de pe fese.

Nu-i răspunse. Laurent împinse spre ea un fotoliu și se așeză alături.

— Ascultă, Carol. Ești femeie în toată firea! Hai, te rog, să vorbim serios. Și fără lacrimi, fără cuvinte mari între noi, ei? Mă cunoști totuși, cât de cât, și-ți poți da seama că n-am împins lucrurile până aici ca să-mi părăsesc azi poziția. *Nu sunt răbdător de felul meu*, Carol, și am făcut de data asta un mare efort. Acuma eu sunt stăpânul!

Își făcea de lucru cu tabachera de aur marcată cu inițialele lui, L. M.

— Eu sunt stăpânul, Carol. Nu-ți rămâne decât să revii. Nu mai opune rezistență. Va trebui să-mi ceri iertare, *în fața copiilor*, pentru că m-ai părăsit. Haide! Te văd destul de pasivă pentru a găsi satisfacție chiar în mărturisirea de a fi fost învinsă. E hotărât! Vom începe prin a face dragoste chiar acum, acolo sus, și pe urmă lucrurile se vor petrece ca mai înainte: vei fi a mea, mi te vei supune. Vor mai fi poate unele femei în casă, din când în când...

Vocea îi era insinuantă și blândă, cu slabe rezonanțe metalice, doar ici colo, la câte-o întorsătură a frazei. Carol nu se putea împiedica să-l asculte. Dincolo de această nonșalanță bărbătească știa că se concentrau o forță redutabilă și o funestă, dăunătoare energie. Pentru o clipă se simți tentată să accepte, fără să încerce să-și lămurească dacă era vorba de-o mare oboseală sau de acea atracție sexuală căreia i se supusese prea mult timp. Refuză o țigară și-l văzu pe Laurent aprinzându-și una și suflându-i încet fumul în față.

— Dacă nu mă întorc, Laurent, n-o să-mi dai copiii?

Rosti calm:

— Dacă nu te întorci *îmi voi folosi toate resursele, rațiunea mea, relațiile mele și voința mea pentru a nu-ți mai fi încredințați niciodată*. Nu ți-am dezvăluit nici pe departe armele pe care le dețin. Și tu vei fi cea care în cele din urmă mă vei implora să te reprimesc. Dar s-ar putea ca atunci să fie prea târziu.

Era ultimul cuvânt. O clipă Laurent se lăsă absorbit de fumul albastru al țigării care se înălța spre tavan. Fereastra se deschidea spre zgomotele Parisului și spre umbrarele bulevardului.

Carol ezita. Deschise gura pentru a spune ceva. Se uita atentă la acela care fusese partenerul tinereții sale, timp de cincisprezece ani, acela care o făcuse să vibreze și să plângă, acela prin care devenise femeie, acela care surâzând îi sfâșiase inima. Nu încerca să se justifice dinainte. Lăsa pur și simplu ca sentimentele ei să se desfășoare în voie, așa cum un pârâu curge în sensul curentului. „*Cred că i-ar plăcea să mă împingă la sinucidere*.”

Este ceea ce-i citesc în priviri. Nu mă îndoiesc că ar fi soluția ideală. Dar nu-i. Pot oferi și nici nu pot să-mi îngădui această satisfacție. Dominique și Geoffroy ar fi distruși pentru totdeauna. Și mai ales *n-am dreptul să-i încredințez copiii*, pentru că ar fi piaza lor rea. Laurent nu se poate stăpâni să nu distrugă tot ce atinge. Să mă întorc? Puțin îmi pasă că

viața mea ar fi un infern. Dar va fi un infern în care vor arde și copiii.”

Il văzu pe Laurent privind-o cu coada ochiului, fumând și relaxându-se.

„Dealtfel, nu e în întregime vina lui. În ce măsură e el responsabil? Și responsabil în fața cui?”

Carol se ridică. Foarte firesc, se îndreptă spre scrinul pe care-și lăsase poșeta. Scotoci ca să-și ia pudriera.

„Nasul meu lucește!” murmură pudrându-se. Nu luase încă nicio hotărâre. Se întoarse spre Laurent, ținând poșeta cu vârful degetelor, și îl privi gânditoare. El îi zâmbi.

— Ai o gură foarte senzuală, puicuța mea, cu buza aceea de sus puțin mai proeminentă! Nu se prea potrivește cu ochii tăi de zână a prundișurilor, sau de prunc al Sfintei Maria, nu-i așa? Nu cunosc nimic mai erotic decât puritatea îmbinată cu senzualitatea.

Se ridică.

— Haide, Carol, lasă-mă să mă ocup nițel de tine... înaintă puțin spre ea, și acesta a fost gestul care o decise. Dintr-o singură mișcare, perfect executată, ca de un ins cu experiență, puse la loc pudriera, scoase un revolver din poșetă, azvârli poșeta îndărătul ei.

— Nu mai înainta, Laurent, te rog!

Tonul îi era într-adevăr rugător. Dar Laurent, după o scurtă tresărire de uimire reprimată pe loc, continua să înainteze.

— Haide, haide dragă, o să te rănești! Dă-mi-l... Trebuie să fi observat totuși pe chipul soției sale o expresie pe care n-o mai văzuse niciodată, căci se opri. Fără să-și ia ochii de la obiectul primejdios, de un negrualbăstrui și de la degetul Carolei care putea să decidă viața sau moartea întrebă, iar vocea lui răsuna puțin răgușită:

— Mai întâi, cum de ți-ai procurat obiectul ăsta?

Ea ridică mâna cealaltă pentru a arăta că faptul n-avea nicio importanță. Laurent mai făcu un pas:

— Oprește-te!

— Dar în definitiv ce-i, Carol? Ce ți-a venit? Ești nebună! Își scutură capul blond.

— O, nu!

Recăpătându-și stăpânirea de sine, el simula o bună dispoziție, nu fără a se mai apropia cu încă un pas.

— Ei bine, dacă nu ești nebună pune obiectul pe scrin, acolo, în spatele tău. Vom sta de vorbă... Știi, în privința copiilor n-am hotărât nimic definitiv. Tribunalul n-a luat decât o măsură provizorie. Te-am tachinat puțin, recunosc... Hai, vrei să vorbim, în mod serios, să reluăm discuția de la capăt?

— Nu se poate relua nimic cu tine, Laurent. Ești de-o răutate absolută, minți așa cum respiri; nu-i nici măcar vina ta. Dacă n-ar fi fost copiii sau dacă ar fi fost mai mari, m-aș fi dat la o parte. Poate plecând, poate rămânând.

Dar Geoffroy și Dominique, mai mult Dominique, au devenit de-o nervozitate... Nu înainta, te rog, că trag! De o nervozitate anormală... Mi-ai spus la telefon că mă vor neapărat. Ei bine, am auzit din altă parte, nu încerca să afli de unde, că atunci când sunt la școală își exprimă neîncetat dorința de a fi cu mine, chiar dacă nu îndrăznesc să ți-o spună și ție tot atât de răspicat.

— Vorbești prea mult, Carol, spuse Laurent calm. Când vorbești înseamnă că nu-ți vine la îndemână să acționezi. Hai dă-mi-l! Nici n-ai vrea să mă împuști.

Tot vorbind înainta. Când fu la câțiva pași de Carol, ea trase. O singură împușcătură și Laurent se dădu înapoi, lovit. La înălțimea umărului său, pe vesta bej, se contura o floare roșie iar brațul drept îi atârna inert.

— Carol!

Se schimonosi de durere încercând să rămână în picioare.

— Ce-ai făcut, Carol? *Ai tras...* (Tonul bărbatului dezvăluia, în același timp, suferința fizică și imensa lui surprindere.) Nu, Carol, nu mai trage, te rog, voi face tot ce... te implor!

De astă dată teama îl copleșea. Împleticindu-se se clătină și-și întinse înainte cele două mâini desfăcute, ca două mici scuturi derizorii. I se oglindea în ochi spaima, descifrând ceea ce se putea citi acum pe chipul Carolei. O șuviță de sânge îi curgea din urmărul rănit. Fără să spună nimic, Carol începu să tragă până ce goli încărcătorul, în timp ce el se dădea înapoi cu ochii ieșiți din orbite, cutremurându-se la fiecare împușcătură. Îl văzu ducându-și mâinile la steaua înroșită de pe piept, improșcând sânge într-o contracție spasmodică, reluându-și pentru o clipă echilibrul, apoi prăvălindu-se într-o parte fără să încerce măcar să se sprijine în cădere. Zgomotul acestei prăbușiri i se păru cumplit. Trupul omului răpus sugera o totală nimicire. Zăcea pe pânțele cu mâna rănită acoperită de corp iar cu cealaltă întinsă ca brațul unei cruci. Unul dintre picioare mai tresări, și aceasta a fost tot. Carol nu-și putea desprinde privirea de la trupul teșit care ocupa atât de puțin loc.

CAPITOLUL VI

În salonul negru și alb, Carol, ghemuită într-o berjeră spațioasă, se lăsa trup și suflet copleșită de buimăceala care pusesese stăpânire pe ea.

Azvârlise cu oroare revolverul, ca pe o vietate veninoasă. Și acum știa exact unde se găsea arma: în stingă, pe azuriul delicat al covorului chinezesc presărat cu dragoni galbeni. Instinctiv, Carol își căutase refugiul într-un loc de unde nu se zărea trupul soțului ei. Simțea însă în nări mirosul de sânge care acum devenise pătrunzător. Aruncă o privire spre fereastră cea mai apropiată, prin care soarele pătrundea din plin. Chiar atunci auzi bâzâitul dezgustător al unei muște.

„Laurent... ah, musca asta! Numai de n-aș vedea-o... Și-acum? E aproape patru și jumătate, copiii sunt la lecții... O să trebuiască să merg până la telefon pentru a anunța poliția. Ah, și musca asta!”

Încerca să-și vină în fire, să-și adune și să-și pună în ordine gândurile care o luau razna. „Sunt scăldată în

sudoare!” șopti, trecându-și mâna peste frunte.

„Cum de-am putut? Cred că am tras la început o dată... pe urmă am mai tras până ce a făcut clic!... Aveam impresia că mii de oameni vor alerga imediat... nimeni!

E ora la care vecinii sunt plecați la serviciu sau prin magazine... Dumnezeule ce-am făcut?”

Cedând unor imbolduri contradictorii, nu putu rezista pornirii morbide, nestăpânite, de a-l vedea pe Laurent.

Fără a părăsi berjera pe care se ghemuise, se înalță puțin: masa și un fotoliu o împiedicau să distingă mai dar trupul teșit, dar îi vedea lucind creștetul, înconjurat de părul negru care se zbârlise nefiresc. Fața mortului era turtită pe azuriul marelui covor chinezesc. Carol mai întrezărea unul din picioarele celui întins pe jos, cu partea posterioară a gambei mai deschisă la culoare între șoseta maro și manșeta pantalonului suflecat. Fotoliul ascundea însă parțial trupul, lăsând să se vadă doar o mână bronzată cu palma sprijinită pe covor. Arăta ca un obiect ciudat, aducând cu o insectă mare, uscată și nemișcată, mai veche decât moartea.

Carol se ridică. Pentru a ajunge la telefon trebuia să înconjoare cadavrul bărbatului ei. Simți și mai puternic mirosul sângelui. Nu putu evita să audă și să vadă cum musca se rotea în jurul cheliei lui lucioase.

înfrângându-și dezgustul, găsi numărul de telefon al comisariatului din cartier, nu cu prea multă ușurință pentru că mâinile îi tremurau iar privirea îi era încețoșată.

— Alo! Aș vrea să vorbesc cu domnul comisar... da... din partea doamnei Mansigny... doamna Laurent Mansigny. Dacă nu mi-l dați chiar pe domnul comisar închid. Este vorba de un asasinat... da, de un asasinat. Eu am ucis... Chiar acum mi-am ucis soțul.

în aparat se auziră șușoteli, pe urmă răsună o altă voce, o voce calmă și gravă care avu efectul de a mai atenua puțin tulburarea care-i stăpânea mintea.

— Aici comisarul principal Manneville. Vă ascult.

— Mi-am... ucis soțul. Mi-am... Este pe covor... O, da, sunt

sigură că e mort... Eu...

Vocea gravă nu se schimbă deloc, cerând cu simplitate interlocutoarei să-și repete numele, adăugând adresa și etajul unde se găsește apartamentul.

Carol, cu un glas stins care-i rămăsese totuși dar, îi dădu toate indicațiile. Pe urmă închise telefonul și se ghemui din nou în berjeră. Închise ochii.

Foarte curând sau după foarte mult timp – nici nu-și mai dădea seama – soneria apartamentului zbârnâi. Încercând să nu se uite la trupul căzut, Carol ieși din salon.

Mergea încet, mecanic. În fața oglinzii venețiene, care împodobește vestibulul, se opri să se privească; abia își recunosc figura palidă și încremenită care i se înfățișa.

După ce își netezi părul, cu un gest obișnuit și mașinal, își aranjă o șuviță rebelă și-și puse în ordine ținuta. Privea fix spre ușă și o deschise, în fine, chiar în momentul în care soneria zbârnâi din nou. Un bărbat înalt o salută, din prag.

— Sunteți doamna Mansigny?

Carol încuviință din cap. Omul intră urmat de alte două persoane îmbrăcate civil, apoi de un polițist gradat și de mai mulți agenți în uniformă.

— Comisar principal Manneville. Acești domni sunt colaboratorii mei, ofițeri de poliție. Agenții și comandantul lor aparțin Secției operative de poliție pentru intervenții urgente. Puteți să ne arătați?

Carol se îndreptă spre salon urmată de întregul grup. Cufundată într-o stare anormală, păstra în adâncul ființei ei impresia confuză că pusese în mișcare o mașinărie colosală. O mai încerca și un alt sentiment: obsedanta certitudine că avea ceva important de făcut. „Dar ce?”

Cu același pas automat se îndreptă direct spre berjeră din salon, se ghemui și nu se mai clinti de acolo, întrezărind doar siluete confuze care se agitau, înregistrând frânturi de fraze care nu însemnau nimic pentru ea deși le auzea foarte dar și rămâneau agățate în memoria ei ca niște muște pe o pânză.

— E mort, mort de-a binelea, șefule... a încasat patru

gloanțe... unul în dreptul inimii... sângerare din plin... trebuie să mai fie două gloanțe primprejur... încărcătorul a rămas gol... este un revolver cu butoiaș, opt milimetri, șase focuri, fără piedică de siguranță.

Omul înalt se afla în fața ei. De data aceasta Carol îl *văzu*. Privirea ei, care când se limpezea când se tulbura, înregistrează imaginea fugară a unui chip bărbătesc grav, leonin, cu părul de un blond-auriu pieptănat spre spate. Vru să se ridice. Printr-o apăsare blândă dar fermă el o determină să se reazeze. Și de astă dată reuși să-și fixeze mai îndelung atenția asupra lui. Gura omului exprima generozitate, ridurile erau profunde. Ochii căprui aduceau, în masca sa dură și energetică, expresia unui amestec de curtoazie și de curiozitate care făcea ca această figură bărbătească să fie deosebit de atrăgătoare. Prezența lui persistă, un moment, în spiritul amortit al Carolei.

— Să nu vă mișcați de aici, doamnă. Mai am de dat acum două-trei telefoane și mă întorc.

Comisarul se îndepărtă, dispăru.

O clipă mai târziu cuvintele reapărură, răsunând brusc nu se știe de unde: o incantație bizară din care tânăra femeie continua să înregistreze anumite silabe:

„Tocmai am telefonat la P.J. 1... Serviciul comandantului Merlin... Brigada de criminalistică o să apară îndată... cu tehnicieni, fotograf și desenator... În timp ce eram acolo am telefonat la Procuratură... Ați găsit încărcătorul?

Și gloanțele din încăpere? Bine.”

„Gloanțele din încăpere, gloanțele din încăpere...”

Mai auzi vocea comisarului răsunând scurt, poruncitor.

— Nu vreau să văd aici picior de ziarist. S-a înțeles?

Rățiunea Carolei se voală din nou, ca o oglindă care se aburește. Nu se clintea, ghemuită în berjeră protectoare. Pe urmă îl revăzu pe comisar stând în fața ei și înțelese că-i vorbea.

— Mă ascultați, doamnă? Aș vrea să vă interoghez.

Vom sta de vorbă în liniște.

își trecu mâna peste frunte și-l privi țintă, cu ochii ei luminoși.

— Dumnezeule... l-am ucis, nu-i așa?

— Da.

Comisarul Manneville își trase un fotoliu pentru a se instala în fața ei; deschise un carnet.

— Numele și prenumele, vă rog.

Vocea calmă, chipul leonin, ochii autoritari prin care răzbătea o lucire care aducea a compasiune o linișteau pe tânăra femeie și-i inspirau o ciudată dorință de a vorbi, de a se explica.

— Sunt doamna Laurent Mansigny.

— Prenumele dumneavoastră?

— Caroline, Virginie, Anne, Laure.

— Numele dumneavoastră de domnișoară?

— Rivon-Segrees.

— Vă rog, dacă vreți silabisiți-mi-l.

întrebările se succedau și Carol continua să răspundă supusă. Pe urmă se auzi gălăgie în vestibul. Comisarul se ridică:

— Scuzați-mă, trebuie să fie cei de la secția judiciară de identificare, împreună cu inspectorii brigăzii de criminalistică. O clipă...

Redobândindu-și liniștea și claritatea spiritului, privea pentru prima dată cu ochi de artistă, de sculptoriță, obișnuită să aprecieze volumele, să evalueze forța vitală. Manneville era foarte înalt, avea poate un metru nouăzeci, și era îmbrăcat cu un costum de sport al cărui pantalon nu fusese cu siguranță călcat în dimineața aceleiași zile. Umerii săi largi, ceafa puternică îi dădeau aspectul unui atlet cu o ușoară tendință spre îngrășare dar care-și mișca trupul masiv cu un fel de grație primitivă. Carol îl urmări cu privirea. După puțin timp el se întoarse. Il însoțeau doi inși destul de puși la punct, potrivit de înalți. Acești polițiști îi reamintiră, într-un fel dezagreabil, de inspectorii care o surprinseseră, într-o dimineață devreme, împreună cu Rene

Damiens, în vila din Câte Montesperan.

— Doamnă Mansigny, domnii aceștia vor să asiste la discuția noastră.

— Nu-i cunosc, răspuse Carol, arătându-i cu mâna.

Unul dintre intruși oftă și spuse:

— Comberat, Lemur, ofițeri de poliție de la P.J... Numele și prenumele dumneavoastră, vă rog!

Carol păru surprinsă. Se întoarse către comisar.

— Dar abia...

Îi văzu pe Manneville schimbând cu inspectorii o privire insistentă.

— De acord, spuse el. Vom relua pur și simplu discuția de unde am întrerupt-o.

Scoase din nou carnetul așezându-se în fața ei. Și cei doi bărbați, pe care Carol nu-i învrednicea nici c-o privire, rămaseră în picioare. Prezența lor o făcea să resimtă o ostilitate organică.

— Aș vrea să văd pe unul dintre prietenii mei, domnul Rene Damiens, spuse Carol cu o voce neobișnuită pe care nici ea însăși nu și-o mai recunoștea, o voce monocordă, lipsită de inflexiuni, ce-i înlănțuia frazele ca în motetele unui recitativ.

Comisarul clătină din cap.

— Mai târziu, vă rog! Deocamdată vom vorbi între noi.

Recunoașteți că v-ați ucis, soțul?

— Da.

— L-ați ucis folosind revolverul cu butoiaș pe care oamenii mei l-au găsit pe covor?

— Da.

— Ați tras de sașe ori?

— Da, odată mai întâi... pe urmă, după, n-am numărat.

Am tras până când...

— Până când s-a golit încărcătorul?

— Da, cred că așa a fost.

Unul dintre polițiști socoti de cuviință să întrebe, cu o voce care Carolei îi displăcu.

— Ați venit aici cu intenția de a-l ucide? x

Ea nu-l privi. Spuse de-a dreptul uitându-se fix la comisarul Manneville:

— Nu vreau să vorbesc eu aceștia doi.

Pe urmă își rezemă capul de spătarul berjerei și-și închise ochii.

Auzi dar discuția purtată în șoaptă de cei trei bărbați;

— Cred că ați face mai bine să mă lăsați pentru moment singur cu ea, spunea Manneville.

— Poate că aveți dreptate, dar e neplăcut. Cu atât mai mult cu cât comandantul Merlin nu va putea veni. Chemat într-alt loc... trebuie să se ocupe, cu prioritate, de atacul banditesc de săptămâna trecută, în legătură cu care nu se întrezărește nicio pistă. Noi doi, Comberat și cu mine, rămânem aici la dispoziția dumneavoastră, domnule comisar. Avem, în orice caz, de făcut și noi un raport!

Carol deschise ochii și văzu, aplecat asupra ei, capul masiv al comisarului Manneville. Îi adresă un zâmbet straniu, îndepărtat.

— Vă mulțumesc.

Pe urmă se neliniști.

— În ce fel trebuie să mă adresez dumneavoastră atunci când vă vorbesc?

— Spuneți-mi „domnule”, draga mea.

Vocea calmă a acestui om o liniștea în continuare.

— Nu eram hotărâtă... este... este greu de explicat.

— De unde aveți revolverul? Dealtfel e un obiect foarte greu pentru dumneavoastră. Folosiți mâna dreaptă?

Bine, dați-mi dreapta dumneavoastră. Este destul de învinețită, nu? Dar de unde provine, draga mea, acest revolver?

— N-o să vă spun.

— De ce?

— Pentru că nu vreau.

— Țsta nu-i un răspuns...

— Ei și, atâta pagubă! Nu vă ajunge să știți că mi-am ucis

soțul? Ați găsit aici tot ce voiati. Sunt gata să declar că l-am ucis de câte ori voi fi întrebată. Ce vă mai trebuie în plus?

— Aș vrea să știu de ce l-ați ucis... ascultați-mă, draga mea, veți fi judecată. Dar justiția trebuie să cunoască motivele, chiar dacă ar fi numai pentru a vă acorda, eventual, circumstanțe atenuante. Vedeți: nu vă fac să înghițiți mai ușor hapul dar nu vă persecut. Nu-s eu vrăjmașul dumneavoastră. Mi-ați cerut să îndepărtez ofițerii brigăzii de criminalistică: au plecat. Dați-i drumul, dragă, trebuie să-mi spuneți cum stau lucrurile. Vă veți simți dealtfel mai ușurată.

Puțin câte puțin ceda puternicului farmec al acestei voci. În același timp însă nu voia să spună că Rene Damiens îi impusese să ia acest revolver și o cutiuță în care erau gloanțe, învățând-o cum să-l mânuiască. (Se temea pentru Carol, din pricina relativei izolări din Câte Montespan.)

— De ce v-ați ucis soțul? repeta vocea comisarului.

Deodată, câteva blitzuri se declanșară în încăpere.

Carol, care încetul cu încetul își redobânda nu numai acuitatea vizuală dar și facultatea de a raționa, căuta să câștige timp pentru a reflecta. „Acest om este cuviincios dar este un polițist. Nu i-a alungat pe ceilalți doi tipi de dragul ochilor mei frumoși. Dealtfel, este cu atât mai primejdios cu cât este mai simpatic. Am fost stupidă închipuindu-mi că e de ajuns să mărturisesc; îndată îmi vor scormoni viața cu de-amănuntul, vor încerca să mă determine să spun ceea ce vreau să ascund. Nici gând să-l compromit pe Rene... Și mai ales nici gând să las ca Laurent să fie târât în noroi... cu gazetarii care abia așteaptă să înșface asemenea ocazii! Nu vreau s-ajungă copiii să se rușineze de tatăl lor.”

O scânteiere de luciditate îi limpezi gândurile: știu în fine ceea ce în mod obscur o neliniștise în starea uitării de sine, a ameteții și a pierderii contactului cu realitatea, în care o cufundase nenorocirea sa:

„Copiii!” își privi ceasul de la mână: „cinci și jumătate, în trei sferturi de oră vor fi aici...”

Stând în fața ei, comisarul Manneville o urmărea cu privirea. În ochii lui adânci Carol citea, ca într-o carte deschisă, semnele unei răbdări aproape fără limită. Simți că trebuia să-și exprime gândurile imediat și cât mai repede căci spiritul i se tulbura din nou.

— Domnule, vă rog! Am doi copii, un băiat de treisprezece ani, Geoffroy, și o fată de unsprezece ani, Dominique. Luasem cu mine revolverul dar nu știam încă ce va urma. Am dejunat aici la soțul meu, împreună cu el. Sântem, în fapt, despărțiți de mai multe luni și locuiesc singură în Câte Montespian. Ce spuneam? Da, copiii stau aici...

Cu tatăl lor... își iubesc tatăl: dacă-i văd trupul plin de sânge, pe jos... Vă rog!

Ochii calmi ai lui Manneville se înduioșară.

— Așa!

Pe urmă un gând îi trecu prin minte.

— Și personalul de serviciu? Soțul dumneavoastră avea servitori?

A fost nevoie să repete întrebarea de două ori până ce Carol putu să-i răspundă.

— Laurent le-a dat liber azi după-amiază. Nu știu când se vor întoarce.

Manneville aruncă o privire în jurul său.

— Ei bine, cred că băieții de la secția judiciară de identificare aproape că și-au terminat treaba! Liniștiți-vă. Imediat agenții vor lua cadavrul și duba poliției îl va transporta la Institutul medico-legal, așa încât ne vom afla în curând singuri, dumneavoastră și cu mine.

— Aș vrea ca ceilalți doi să plece și ei.

Pradă unei ameteți care o împiedica să-și adune gândurile, rostea cuvintele cu o voce ștearsă.

— De acord, spuse Manneville. Dar va trebui să mergeți deîndată cu mine la comisariat, doamnă.

— Unde adică? Nu, eu vreau să-mi aștept copiii.

Vreau când vin să se ducă să-și facă lecțiile, și vreau să telefoniez unui prieten, Rene Damiens.

— Silabisiți acest nume, vă rog.

Carol se execută. Expresia comisarului se modificase brusc. Nu mai era decât vânătorul care voia să-și surprindă prada și tânăra femeie sesiză schimbarea în mod instinctiv.

— Acest Rene Damiens vă este deci prieten? N-a fost între dumneavoastră nimic altceva decât prietenie?

— Atât!

Obrajii palizi ai Carolei se aprinseră pentru o clipă.

— Scuzați-mă, doamnă: trebuie să-mi fac meseria, și aceasta constă în a servi adevărul. Vorbiți-mi despre prietenul dumneavoastră... Câți ani are?

Carol răspunse mai multor întrebări. Privindu-l fix pe Manneville i se adresa cu glas aproape stins. Redevenise de o paloare nefirească și nările i se subțiaseră. Șuvițe din bretonul ei rotunjit i se lipiseră de frunte ca niște frunze de aur. Și frumusețea Carolei rămăsese impresionantă chiar și în această stare de parțială rătăcire a minții.

Comisarul se străduia să-și întoarcă privirea de la gura cu buze puțin cam cărnose și de la acea aluniță, acel bob de piper, care dădea o notă de picanterie chipului marcat de suferință.

— Vreau să-i telefonez lui Rene Damiens, repeta Carol pe un ton de copilărească îndărătnicie.

Comisarul îi surâse, se ridică și-i regăsi, în celălalt capăt al încăperii, pe cei doi ofițeri de poliție de la Brigada de criminalistică. Arătau destul de morocănoși.

— Ei, ce-i de făcut? spuse Comberat, aprinzându-și o țigară.

— Ascultați-mă, răspunse comisarul în șoaptă. Nu mi-a fost greu s-o fac să mărturisească. Va trebui să-mi dea îndată o declarație și să-și semneze depoziția. Ceea ce complică puțin lucrurile este că din când în când o ia razna, deraiază. După tot ceea ce i s-a întâmplat e normal. În orice caz o simt gata să-mi destăinuie mult mai multe și vreau să profit de ocazie. Dar un nimic poate acum s-o facă să devină reticentă, s-o blocheze. Ați simțit-o, desigur, și

dumneavoastră înșivă. Aș propune s-o iau cu mine la secție. Va fi ținută sub supraveghere la noi, asta-i tot. Din moment ce șeful vostru are multe pe cap, ar fi o soluție convenabilă. O să dispun să fie transportată seara la Comisariatul central pentru a rămâne acolo peste noapte și mâine o aduc înapoi. Duceți-vă acum să dați o raită. Douăzeci și patru de ore ne vor fi prea de ajuns. Chiar mâine seară se va prezenta pentru o primă înfățișare înaintea judecătorului de instrucție. Trebuie ca până atunci să ne relateze cât mai mult, și iau asupra mea această obligație.

Parchetul este anunțat. După asta, presupun că P.J. Va prelua cazul și, în ceea ce mă privește, aș vrea să-l mai urmăresc în continuare.

Acceptând propunerea cu destulă răceală, inspectorii plecară. Însoțit de agenți, cadavrul lui Laurent Mansigny era transportat, câteva minute mai târziu, pe o targă. Apoi subalternii comisarului, tehnicienii, desenatorul și fotografii își împachetară lucrurile și părăsiră, la rândul lor, locul. Comisarul Manneville rămase singur cu Carol.

— Vreți să le deschideți copiilor când vor suna? întrebă tânăra femeie. M-am răzgândit: *nu vreau să-i văd*. Nu astă seară... Copiii sunt semiinterni. Spuneți-le că tatăl și mama lor au ieșit să-și petreacă seara în oraș. Cu siguranță că nu vor veni în salon ci se vor rezezi drept în camera lor de studiu pentru a pune la cale Dumnezeu știe ce... Mi-e foarte teamă să nu profite de ocazie pentru a nu-și face temele și că n-o să-și învețe nici lecțiile... Oricum, Laurent i-o fi supravegheat puțin. Geoffroy are dificultăți mari cu limba engleză. Pentru Dominique, ar fi mai degrabă mai...

Glasul slab al Carolei se stinse. Deveni și mai palidă, își duse mâna la piept și, pe nerăsuflăte, lăsă din nou să-i scape câteva cuvinte:

— Doamne, ce-am făcut?

Imediat Manneville se rezezi la ea.

— Sunteți pe punctul de a leșina, draga mea! Cu un gest patern și hotărât o palmui.

— Hai! reveniți-vă! Țineți-vă firea.

Vocea omului se îmblânzi.

— Gândiți-vă la copiii dumneavoastră care vor veni imediat... Aveți aici ceva băuturi alcoolice?

Ea întinse mâna:

— În barul din colțul camerei...

Manneville îi aduse coniac. Aplecat asupra ei îi dădu să bea ca unui copil. O clipă îi clănțăniră dinții pe cupa ovală. Pe urmă puterile îi reveniră și, apucând paharul, îl goli până la ultima picătură. Comisarul o bătu pe umăr cu mâna sa mare.

— Să mergem! Va trebuie să vă luați o valiză. Veți dormi în noaptea asta la Comisariatul central. O să vedeți: nu-i chiar atât de rău... V-ați lăsat aici destule lucruri pentru...

— Desigur!

Carol se ridică și-l conduse pe comisar până în camera pe care, ani de zile, o împărțise cu Laurent. Încăperea era insolită și fastuoasă: o îmbinare de biblioteci moderne cu mobile vechi din lemn de trandafir. Carol cuprinse totul dintr-o privire.

— Vedeți, am tot ce-mi trebuie...

Laurent nu se atinsese de nimic din ceea ce lăsase acolo soția lui, pe a cărei revenire conta, și Carol își luă ce i se păru necesar. În baie, vreo câteva articole de toaletă rămase acolo erau neatinsse. Dar una dintre acele cămăși de noapte ultracurte, denumite „nuiette” de femeile care obișnuiesc să le poarte, fusese agățată în cuierul fixat pe un perete, și Carol o vedea atunci pentru prima oară.

O pornire bruscă o făcu să examineze materialul străveziu al cămășuței care, era vădit, fusese folosită de mai multe ori. O luă între două degete, o miroși și-o aruncă pe jos, schițând un zâmbet dur. Comisarul, care o urmase pe Carol până în pragul ușii, îi observă gestul.

— Cred că trebuie să plecăm, dragă.

Carol încuviință din cap și îl urmă fără să-i mai răspundă.

Mersul său oarecum mecanic, privirea goală și fixă îl neliniștiră pe Manneville. „Nu mai lipsește decât să-mi facă și o criză de nervi!”

Câteva clipe mai târziu, așezat lângă ea în mașina de serviciu, polițistul se lăsă atras pe panta unor considerațiuni sumbre, fapt care, deși nu i se potrivea, îl făcea să descopere uneori partea întunecată a profesiei lui.

„Pentru ce și-a ucis soțul fata asta? Mai găsește resurse să fie frumoasă după grozăvia prin care abia a trecut... Treizeci și patru de ani! Oare ce-a putut să-i facă celălalt? S-ar putea afla că... soțul a fost o lepădătură!

Cât despre ea, mă tem să nu-mi scape printre degete; jumătate din timp este lucidă, aproape prea lucidă, și cealaltă jumătate în nori. Iar asta nu-mi place deloc. „Copiii mei își iubesc tatăl”: iată ce găsește de spus despre individul pe care tocmai l-a lichidat. Este câteodată mult mai greu să interoghezi o mică ucigașă întâmplătoare... Și șase gloanțe! În orice caz n-a mers cu jumătăți de măsură.

Odată pornită, a vrut săucidă... îmi dau seama ce ne așteaptă: îmi va repeta cele mărturisite refuzând să spună mai mult. Din „pudoare” și din „respect pentru intimitățile conjugale...” Am mai auzit de-alde astea! Ceea ce nu înseamnă că n-ar exista în sinea acestei fete ceva tainic și că nu ne va fi ușor să-i dăm de rost. Iar justiția va trece peste toate ca un foarte vechi tăvălug condus de ceata unor orbi...”

Carol își puse brusc mâna pe brațul lui.

— Cât e ceasul? întrebă ea.

— Șase și ceva.

Tânăra femeie întoarse spre comisar o privire de copil hărțuit. Vocea ei deveni ca a unei fetițe care ar fi pierdut totul:

— Și ceasul meu care a stat! L-am spart...

Abia atunci începu să plângă.

Carol plânse aproape tot timpul cât dură drumul.

Alături de ea, comisarul nu scotea o vorbă. Pe urmă se hotărî

brusc să-și stăpânească lacrimile, își scoase batista din poșetă, scrâșni din dinți. În fine, murmură ca pentru sine însăși:

— Asta-i! S-a sfârșit.

Uimit, Manneville se întoarse către tânăra femeie. Ea privea drept înainte, fără să pară că ar lua în seamă prezența lui.

La comisariat Carol, atentă să se domine, percepea în mod vag că însoțitorul ei era salutat de niște agenți îmbrăcați în uniforme și de niște civili. Auzi răsunând de mai multe ori cuvântul „șef”, urcă un șir de trepte și, fără să știe prea bine cum, se pomeni în funcționalul și modestul birou al comisarului. El chemă pe unul dintre colaboratori, căruia îi dădu în fața ei ordine scurte și precise.

Carol își concentra întreaga voință în jurul unui punct vulnerabil. „*Nu mai trebuie să mă vadă plângând.*”

— Așadar, doamnă, nu sunteți prea obosită? Vom putea să mai stăm puțin de vorbă?

Ea reuși să suradă.

— Ba da, sunt obosită.

Chiar atunci observă, nu fără o ciudată iritare, că pe haina comisarului erau pete și că era prost înnodată cravata sa bleumarin. Soarele, care cobora spre apus, scotea necruțător în evidență aceste aspecte neplăcute.

— Iată ce vom face acum, spuse Manneville. Eu vă voi pune câteva întrebări foarte simple și dumneavoastră îmi veți răspunde pe loc tot atât de direct... O țigară?

Ea acceptă.

Fumară câțva timp în tăcere și norii albăstrui aduceau o notă de intimitate în această încăpere mobilată cu jilțuri austere și clasoare neînsuflețite.

— Mi-ați spus mai înainte că v-au murit părinții și că nu aveți nici frați, nici surori. Dar trebuie să aveți prieteni, bărbați și femei, în afara faimosului Rene...

— Prieteni?

Carol avusese, pe când era necăsătorită, mai multe

prietene pe care le iubea din toată inima. Două dintre cele mai intime deveniseră amantele lui Laurent. Și Carol, care putuse îndura aproape orice, nu fusese totuși deloc genul de soție care se face că nu observă. Se apropiase după căsătorie de o femeie tânără, doar cu câțiva ani mai mare decât ea, pe care Laurent, nesățios cum era, căutase s-o seducă, fără succes de rândul acesta. Dar prietena credincioasă crezu de cuviință să se îndepărteze. Cât despre bărbații cu care fusese prietenă Carol, ei dispăruseră de asemenea, unul după altul, pe măsură ce atmosfera din bulevardul Foch devenea tot mai sufocantă. *„Laurent a creat un gol, un gol aproape total, în jurul meu...”*

— Nu, domnule, nu am prieteni în afară de Rene Damiens, spuse în sfârșit plecându-și fruntea cu obstinație.

Din această cauză v-am rugat, în mai multe rânduri...

— Bun, vom vorbi despre asta mai târziu. V-am spus, doamnă, că este nevoie să știu pentru ce v-ați ucis soțul.

După cum vedeți, suntem singuri. Foarte curând voi chema pe unul dintre oamenii mei care vă va dactilografia declarațiile. Pentru moment nu suntem decât dumneavoastră și cu mine în acest birou, și cred că nu aveți, deocamdată, de ce să vă plângeți... Vedeți dumneavoastră, justiția nu se mulțumește să afirme în mod stupid: *a ucis un om, iată și tariful!* Nu. Justiția vrea să puteți spune tot ceea ce vă este de folos pentru a vă apăra. Ar fi mai bine să mărturișiți imediat, draga mea. Altfel vom sta aici până poimâine.

O ușoară amenințare se strecură pentru prima dată în cuvintele comisarului, ai cărui ochi căprui se înăspriră aproape imperceptibil.

Carol îl privi drept în față.

— Vreau să telefonez prietenului meu Rene Damiens, spuse cu o voce care începea să devină fermă. Mi-ați promis.

— V-am promis, sunt de acord, v-am promis! Dar am contat pe puțină bunăvoință din partea dumneavoastră.

Carol își stinse fără graba țigara într-o scrumieră.

— Nu voi spune nimic dacă mă împiedicați să-l chem pe

Rene.

— Adevărat?

Comisarul Manneville își pierdea legendara răbdare.

Făcu un nou și vizibil efort.

— Ascultați-mă, în timp ce erați pe jumătate inconștientă, am dat dispozițiile de rigoare pentru ca unul dintre oamenii mei să se ocupe de copiii dumneavoastră, după venirea lor de la școală. Am luat măsuri pentru a vă asigura hrana de seară, pe care o veți lua cu dumneavoastră într-un coș când veți merge la Comisariatul central. O să recunoașteți că am făcut tot ce-am putut! în acest moment trebuie să vă spun că – și sunteți destul de matură pentru a înțelege – veți fi pusă în curând sub stare de arest, asta înseamnă că veți intra în închisoare...

Aveți un avocat, o persoană pe care s-o cunoașteți și pe care s-o indicați judecătorului?

— Nu, domnule, am avut un avocat pentru divorț, dar...

— În acest caz vi se va numi un apărător din oficiu.

Acum ascultați bine întrebarea pe care urmează să v-o

pun: *Vreți să le puteți purta din nou de grijă copiilor, și asta cât mai curând posibil?*

— O, desigur!

Carol simțea că-și recâștigase în bună măsură stăpânirea de sine. Dar îi era teamă ca nu cumva s-o mai cuprindă brusc stările de sfârșeală care se făcuseră resimțite în urma dramei; se temea de acele devieri subite, de acea alunecare în abis.

— Ei bine, spuse comisarul, judecătorul de instrucție vă poate pune în libertate provizorie, înainte de a se judeca procesul, dacă apreciază: *primo*, că o meritați, *secundo*,. Că este într-adevăr în interesul copiilor dumneavoastră... Iată de ce discuția pe care o purtăm în astă-seară este hotărâtoare. Vă ascult.

„Mă ascuți! gândea Carol. Dar sunt lucruri pe care nu le vei auzi niciodată... De ce l-am ucis pe Laurent?

Da, va trebui să gădesc o explicație satisfăcătoare. Știu că nu voi mai plânge...”

Își alungă toropeala care, când o cuprindea, când se risipea. Regăsi impresia că un imens mecanism se pusese în mișcare și că una dintre roțițe, care se afla în fața ei, se numea comisarul Manneville. Se găsea singură înaintea acestei roțițe și a acestui mecanism. Dispuneau de ea, de copiii ei, de timpul ei, de noaptea aceea, de cele mai neînsemnate momente și de cele mai neînsemnate gânduri.

„*închisoarea*, ÎNCHISOAREA!”

„Ce-am făcut? Și ce mi se întâmplă?”

„Laurent e mort. Copiii nu mai au tată!”

„Ce le vor spune copiilor?”

„Am ucis un om! L-am ucis pe Laurent. Am ucis...”

„*închisoarea* își trecu mâna peste fruntea jilavă și nu-și putu îndepărta un gând răzlet: „Trebuie să fiu îngrozitoare, cu fața asta lucioasă!”

— Așadar, draga mea, ați înțeles cum stau lucrurile?

— Da, domnule.

— Aici puteți să-mi spuneți: domnule comisar.

— Da...

— Ei bine, vă ascult.

Îi observa capul masiv, lo cal urfi cu buze groase și ridurile profunde, ochii căprui **m**, nimeni (. Nora se aprinsese acum o ușoară:. Clipire dui.i. **v** urină nu se putu împiedica sa nu remarce, din nou, ca haina comisarului „era plină de pole”.

Carol trase aer în piept mai înainte de a vorbi:

— Mi-ați promis că aș putea să telefonez...

Manneville schiță gestul, repede reprimat, de a se lua cu mâinile de cap.

— Vă asigur că-mi voi ține promisiunea. Și acum, pentru numele lui Dumnezeu, răspundeți-mi!

Dar neîncrederea își făcuse iarăși loc în sufletul foarte feminin al Carolei care simțea, din ce în ce mai mult, că n-avea nicio contingentă cu sistemul polițienesc în încercuirea căruia abia pătrunsese. Nimic din ceea ce era, nimic din

substratul cel mai intim al eului ei nu se afla la adăpost în această mașinărie. Pe viitor va trebui să stabilească absolut singură o ierarhie între diferitele ei îndatoriri, cântărind atât binele cât și răul în balanța cumpănilor ei de femeie. „N-am dreptul să întinez pe tatăl copiilor mei, nici numele copiilor mei. Și trebuie să fiu alături de ei de îndată ce va fi posibil, de îndată ce va fi posibil...”

Se decise.

— Nu puteam să mai trăiesc cu soțul meu... Numiți asta nepotrivire de caracter, dacă vreți. El se înstrăinase de mine și reciproc... Până la urmă am părăsit domiciliul conjugal luând cu mine copiii și am intentat divorțul. Pe urmă a avut loc o descindere a poliției la mine, în Câte Montesperan, unde prietenul meu Rene Damiens își petrecea sfârșitul de săptămână. Dormea în camera de oaspeți. Eu n-am avut niciodată... cu el... niciodată! Nimic... Constatarea făcută de polițiști a lăsat totuși să se înțeleagă că aveam... relații intime. A fost o ticăloșie! Și în ziua în care ne-am prezentat în fața judecătorului, pentru conciliere, soțul meu i-a înmănat, el însuși, această detestabilă constatare. Nu m-au lăsat să vorbesc, i-au încredințat lui Laurent copiii, *mi-au luat, t copiii mei!*

Ascultând-o pe Carol, Manneville se simțea cuprins de remușcări de-i venea să-și muște mâinile. Și brusc chipul său viril căpătă o expresie ciudat de copilăroasă.

— Văd, spuse el. Soțul dumneavoastră întocmise un dosar bun: abandonarea domiciliului conjugal, nereprezentarea intereselor copiilor, constatare de adulter sau ceva asemănător... Puneți-vă puțin în locul judecătorului, doamnă.

Carol nu simțea nevoia să se apere. „Dacă nu erau copiii n-aș fi spus o vorbă și i-aș fi lăsat să facă ce vor. Nu, nici n-aș fi deschis gura. Nu merită osteneala. În tot cazul cei ce mă interoghează sunt bărbați, cei care mă vor judeca vor fi tot bărbați și pentru ei femeia este lipsită de drepturi.”

Reflectă o clipă luptând cu o amărăciune nemărginită care o făcea să devină din nou vulnerabilă: „Puțin îmi pasă, oh, cât de puțin îmi pasă!”

Cu toate acestea, îmboldită de sentimentele ei materne și din respect pentru adevăr, se strădui să-i descrie comisarului sentimentul de totală neputință care pusese stăpînire pe ea, tot mai exasperant, pe măsură ce treceau zilele.

Zilele în care era lipsită de copii.

Manneville lovi biroul cu latul palmei.

— Dar îi puteați vedea la sfârșit de săptămână, joia, în vacanțe, nu-i așa?

Carol îl privi fix în timp ce obrajii i se îmbujorară.

— *Vizite? Pentru o mamă? La copiii ei?*

— Vă înțeleg, mai spuse Manneville. Și n-ați încercat să reluați viața în comun?

— Laurent ar fi vrut. Eu nu vream.

— De ce?

— Pentru că nu puteam.

— Nu-i un răspuns, vă rog!

— Ei bine. Viața în comun cu soțul meu devenise atât de dificilă, de-o parte și de alta, încât copiii nu mai puteau suporta. Se îmbolnăviseră de nervi... Puteți să-nțelegeți asta?

— Da.

Urmă o tăcere îndelungată. Manneville își regăsise răbdarea sa de vânător. În fine spuse, după ce-și aprinse o altă țigară:

— Da, pot să-nțeleg. Dar uciderea soțului dumneavoastră nu cred să fie o metodă bună pentru vindecarea stării nervoase a copiilor.

Suflă fumul.

— Hai, draga mea, înaintăm puțin câte puțin. Aveți un motiv temeinic să-l ucideți, nu-i așa?

Carol mai cedă o ultimă dată, hotărâtă în mod categoric să nu mai meargă mai departe pe calea mărturisirilor.

— Da. Aveam un motiv: *nu mai nădăjduiam nimic.*

Laurent și-a dat osteneala să-mi explice, în cele mai mici

detalii, de ce n-aveam nicio posibilitate să-mi recapăt copiii, decât după foarte mulți ani, în cazul în care n-aș fi acceptat să reluăm viața în comun. Mi-a spus, de asemenea, că niciodată nu va consimți să divorțeze. Eram încolțită, *prinsă în capcană*.

Manneville reflectă o clipă. Împovărat de experiențe amare și lipsit de iluzii, se simți îndemnat să se oprească aici, „pentru moment”. Numai că o scenă îi răsări brusc în minte. Carol, în sala de baie din bulevardul Foch, desprinzând o cămașă de noapte, neagră și lejeră, care era dar că nu-i aparținuse niciodată, ținând-O' între degete și lăsând-o să cadă cu un fel de dezgust batjocoritor.

— Spuneți-mi, draga mea: cămașa aceea de noapte așa-i că nu era a dumneavoastră?

Surprinsă de întrebarea care-i fusese pusă pe neașteptate dar înțelegând imediat despre ce era vorba, se lăsă atrasă o secundă de înclinarea sa spre sinceritate.

— Nu, se înțelege!

— Cui aparținea, după dumneavoastră?

— Nu știu. N-o să vă mai spun nimic altceva.

„Obișnuită să se stăpânească, să se înfrâneze, să tacă, gândi Manneville. Ce absurditate! Deci gelozia s-o fi determinat și pe ea, ca pe altele, să comită crima?”

întrebă cu cea mai gravă și frumoasă voce:

— Știați că așa-numitel'e crime „pasionale” beneficiază de o indulgență destul de... surprinzătoare?

Carol își mușcă buzele. Rămase tăcută.

— Haide, draga mea, mărturisiți-mi în sfârșit ce vă stă pe inimă.

Un ușor îndemn sclipi în sufletul Carolei, ca un fulger într-un peisaj nocturn. Dar hotărârea ei era acum prea fermă și alegerea prea profundă. Îi adresă comisarului un slab surâs ostenit.

— V-am spus de astă dată totul. Nu vă mai cer nici măcar să căutați să mă înțelegeți. Eu pricep că aveți în fața dumneavoastră pe ucigașa soțului ei și că trebuie „să vă

faceți meseria”, cum spuneți. Iar în legătură cu acea faimoasă cămașă de noapte, vreau să vă mai destăinui ceva: de fapt este a mea. Când am luat-o în mână m-am simțit jenată, iritată de prezența dumneavoastră. Femeile au asemenea pudori, cum bine știți. De aceea, n-am vrut săi recunosc, față de dumneavoastră, că un veșmânt... atât de intim...

Manneville își scutură coama.

— Așa o fi! Nu găsiți totuși că explicația este cam trasă de păr?

— E adevărul, domnule comisar.

— Adevărul... Spuneți-mi, ați putea să-mi descrieți amănunțit această cămașă de noapte, care vă aparține?

O strălucire de triumf trecu prin ochii limpezi și clari ai Carolei.

— Desigur! Este din dantelă neagră în pliuri, dublată cu nailon și cu o bordură roz la gât și la mâneci!

Își aplecă într-o parte capul, observându-l pe Manneville dindărătul perdelei de gene lungi coborâte pe jumătate.

— Trebuie să mai recunosc că n-am dat dovadă de prea mult bun gust în ziua în care am cumpărat cămașa asta.

„Ia te uită! gândea Manneville, cuprins de mânie. Nici nu se sinchisește de mine. Mai că-mi râde în nas. Ei, femeile astea de treabă! Acum se va închide în sine și nu va mai spune nimic în plus. De-ai crede că are pe cineva de apărat...”

Se simțea el însuși obosit după o zi care fusese lungă și grea. „în definitiv o privește! Nu-i pot scoate la liman pe toți cei care vor cu tot dinadinsul să se înece. Doar nu eu sunt Sfântul Cristofor. Nu sunt decât un polițist!”

Fără să-și dea seama, schiță automat, față de Carol, gestul spălării pe mâini, eternul gest al celui ce renunță la lumină. Pe urmă chemă pe unul dintre colaboratorii săi, îi ordonă să se așeze în fața unei mese pe care trona o veche mașină de scris și, de data aceasta, o interpelă pe Carol cu o anumită asprime solemnă:

— Bine! Vă cer să repetați ceea ce mi-ați spus până acum, doamnă. Vă veți reciti declarația înainte de a o semna. Vom reîncepe prin a vă cere să-mi declarați datele identității. Reamintiți-mi, vă rog, numele, prenumele...

„Și acum, gândea Carol din adâncurile disperării și dezgustului ei, *va trebui să învăț cum să mint.*”

PARTEA A DOUA

Femeia constituie cea mai importantă categorie umană care a cunoscut umilința încă de la origini.

DANIEL MAYER

CAPITOLUL VII

A doua zi, către orele șapte seara; Carol simțea că devine un fel de mic automat uman, bun numai să repete aceleași vorbe, să-și declare identitatea, să vorbească despre copilăria ei, de liceu, de studiile universitare, de profesorii săi, de situația modestă a părinților, pe care-i pierduse când era încă foarte tânără, și de prietenii pe care nu-i mai vedea. Mai trebuia să descrie, cu de-amănuntul, scena uciderii soțului ei, să îndure întrebări, la care nu răspundea dar care o făceau să se cutremure, referitoare la intimitățile ei conjugale; pe urmă să evite cursele și capcanele în care căutau s-o atragă polițiștii, vizând relațiile cu Rene Damiens și sentimentele pe care le nutrea față de el.

Au mai fost: spitalul unde i s-a luat sânge, noaptea amară de la Comisariatul central, trista deșteptare, drumurile în diverse vehicule, reconstituirea crimei, repetarea continuă și obositoare a interogatoriilor, revenirea neîndurătoare a brigăzii de criminalistică și a inspectorilor

(unul dintre polițiști îi răcnise în obraz, tutuind-o și ordonându-i să „stea lungită”, întrebând-o cu un rânjet „de când trăiește cu individul Damiens...”)

Și în timpul celor douăzeci și patru de ore, legal constituite pentru ținere sub observație, suportase scandaloasa privațiune a oricărui sfat, a oricărei prezențe prietenești.

Carol fusese în aceste douăzeci și patru de ore lăsată, trup și suflet, pe mâinile poliției. „Ce s-ar întâmpla acum dacă nu mărturiseam de la început?”

Nu putuse vorbi cu Rene Damiens și acest simplu fapt o contraria mai mult decât orice. Credincios promisiunii lui, Manneville se străduise, o dată sau de două ori, să-l prindă la telefon dar fără să reușească. Cât despre ofițerii de la P.J., ei se mărginiseră să-i râdă în nas când, puțin mai

târziu, își exprimase iar această dorință.

Purtată dintr-un loc în altul ca o vită lipsită de voință, lăsată la cheremul impersonalului angrenaj al acestei mașinării, torturată de inși specializați în a răsuci cuțitul în rană, privată de orice inițiativă proprie, umilită până în cele mai intime fibre, trecea alternativ prin stări de resemnare și de revoltă. În acest timp însă, instinctul ei feminin rămânea de-o acuitate foarte vie, și lumina vieții ei interioare – lipsită de credința în Dumnezeu dar strălucind intens printr-o lungă experiență a martiriului – se menținea absolut neatinsă. Tăia între acești doi poli: feminitatea care izbucnea năvalnic și chibzuință cu care se domâna. Stăpânindu-și starea de inconștiență și de ameteală provocată la început de șocul suferit, își recăpăta, încetul cu încetul, puterile. Incurabila tristețe care o învăluisese era lăsată într-o oarecare măsură pe mai târziu, îndepărtată de trăirea momentană, căci trebuia să reziste fără să-și îngăduie nicio slăbiciune, salvându-și libertatea interioară... Nu le voi da voie să mă sfâșie. *Vreau să rămân eu însămi!*

I

Așteptarea în mizerabilul și sinistrul arest al Palatului, secția femeii. Scurta prezentare în fața unui magistrat, căruia trebuia să-i spună „Domnule procuror” și care era un mărunt loțiitor chel, îmbibat de jurisdicție, cu ochi triști și piele roșcovană. Drumurile interminabile pe care, însoțită de un gardian în uniformă, impasibil ca un robot, le parcurgea de-a curmezișul subsolurilor acestui lăcaș vechi și murdar, numit atât de impropriu „Palat”; rapida trecere printr-un loc infernal, de-a lungul unor uși cu gratii oxidate, acoperite de o crustă slinoasă, plasate unele lângă altele pe trei niveluri și prin care se zăreau forme omenești și mâini agățate de zăbrele, totul într-o duhoare de grădină zoologică prost întreținută...

— Aici e capcana bărbaților! spusese îngerul păzitor al Carolei, fără niciun alt comentariu.

Din calea lor, de-a lungul coridoarelor mai mult sau mai

puțin mucegăite și a scărilor mai mult sau mai puțin roase de carii, fugeau șobolani. În drum se încrucișaseră cu câțiva bărbați, prizonieri purtați în lesă de gardieni, străduindu-se cu greu să-și țină pantalonii care alunecau în jos, neavând nici bretele, nici curele...

Carol reuși să iasă din acest coșmar și se trezi într-un birou sumbru, în fața unui om de cincizeci de ani, îmbrăcat civil, cu o figură deschisă și ochi mici, pătrunzători.

— Luați loc, doamnă. Sunt judecătorul de instrucție Thirel, însărcinat cu cercetarea cazului dumneavoastră. Dosarul dumneavoastră se află aici pe masă: iată-l.

Magistratul izbi ușor cu palma o mapă subțire de carton. Pe urmă arătă spre un colț al lamentabilei încăperi, care avea pereții scorojiți și cenușii, în direcția unui personaj cu fața trandafirie, încununată de un păr alb ca neaua.

— Domnul Honore Ponthieux este grefierul meu. Astăzi, doamnă, n-o să vă pun întrebări asupra fondului. Țin să vă aduc la cunoștință drepturile pe care le aveți, în special în ceea ce privește asistența de către un avocat. Puteți să-mi spuneți pe cine ați ales?

Tonul magistratului era simplu și direct. Aplecându-se în față, Carol răspunse;

— Pe nimeni, domnule judecător.

— Nu cunoașteți, nici măcar din auzite, vreun avocat care să vă convină?

— Nu cunosc.

— Doriți să cer decanului să vă numească un apărător din oficiu?

Lucidă dar istovită, Carol urmărea cu greutate acest limbaj care nu-i era cu siguranță familiar.

— Da, vă rog.

În același timp, tânăra femeie nu putu să nu se gândească la felul în care arăta: „rochia mea a ajuns într-o stare mizerabilă. Trebuie să se simtă că nu m-am spălat ca lumea. Trebuie să arăt îngrozitor”.

— Ascultați-mă atent, spunea judecătorul, interogatoriul

foarte simplu la care vă voi supune acum se numește „de primă înfățișare”. Nu se axează, în principiu, decât pe stabilirea identității dumneavoastră. Veți decide mai apoi dacă vreți să-mi dați chiar astăzi explicații cu privire la actul pe care l-ați comis și cauzele care v-au determinat...

Este limpede?

— Cred că da.

Carol își regăsise „cumpătul, dar nu reușea decât cu greutate să se concentreze. „Acest judecător, gândea ea, nu pare antipatic, în orice caz seamănă cu unii medici care țin cu orice preț să-ți explice amănunțit de ce boală suferi!” Această asociere o făcu să zâmbească.

— Ei, dar de ce zâmbiți? întrebă judecătorul mai mult surprins decât iritat.

— Nu știu.

Tăcere. Judecătorul Thirel tuși ușor.

— Bun. Acum îmi veți declara: numele, prenumele, situația familială...

— A, nu, în niciun caz!

Mașina de scris a grefierului, care începuse să țacăne, se opri. Cât despre judecătorul Thirel, deconcertat, se mulțumi să întrebe fără a încerca să-și atenueze solemnitatea severă a vocii:

— Ce spuneți?

O vedea în fața lui pe această tânără femeie blondă, într-o rochie de vară mototolită, cu brațele goale și aurii, chipul pur, chinuit și bretonul care-i dădea un aer copilăresc dezmințit de înverșunarea privirii.

— Identitatea mi-am „declarat-o” de-o sută de ori, începând de ieri: comisarului Manneville și subalternilor săi, ofițerilor de nu știu unde, la arestul unde mi-am lăsat lucrurile, „domnului procuror”. Faceți ce vreți cu mine! Dar nu sunt un fonograf, nu sunt un automat...

Vorbise pe nerăsuflăte, fără insolență, ca un copil pedepsit pe nedrept. Judecătorul Thirel căuta să câștige întotdeauna încrederea celor pe care îi numea „clienții săi”.

Făcu un efort pentru a-i răspunde Carolei cu blândețe, schițând un mic gest liniștitor.

— Fie, vă înțeleg oboseala. Justiția este o bătrână doamnă puțin cam surdă. Nu e mai puțin adevărat însă că dumneavoastră ați comis o crimă în fața legii și că eu sunt împuternicit să reprezint legea. Nu putem niciunul, nici celălalt să schimbăm nimic. După toate probabilitățile, ne vom 'ântâlni de mai multe ori. Nu vă spun că vă sunt prieten dar vă jur că nu vă sunt nici dușman. Nu încerc să vă întind capcane... Bun, așadar vom proceda altfel:

vă voi citi propriile dumneavoastră declarații, cu privire la identitate, cele care figurează în procesul verbal întocmit de P.J. Și rechizitoriul introductiv al Parchetului. Mă întrerupeți în cazul în care s-ar fi strecurat vreo greșeală.

Honore, te rog...

Carol era, în același timp, surprinsă și întrucâtva cucerită de cumsecădenia judecătorului. Cu toate acestea, rămânea reticentă pentru că observase în ochii mici, negri și strălucitori ai lui Thirel o amenințare, un pericol.

După ce termină de citit declarația, judecătorul tuși, dădu la o parte câteva hârțoage și, pe un ton mai oficial, enunță capul de acuzare: „omucidere voluntară a soțului, domnul Mansigny Laurent”, nu fără a recurge la articolul 295, din Codul penal.

Apoi, reluându-și tonul familiar, Thirel își cmtinuă expunerea cu dezinvoltura îndelungatei sale rutine, în timp ce mașina de scris continua să zdrăngăne:

— Sunt silit, doamnă, să vă emit un mandat de arestare. Incepând din această seară veți intra deci în închisoare, fiind supusă unui regim de detențiune provizorie. Vă reamintesc, în sfârșit, că nu sunteți obligată să faceți, de acum înainte, nici cea mai neînsemnată declarație în lipsa avocatului dumneavoastră. Doar dacă, dimpotrivă...

Lăsă fraza în suspensie. Carol părea uimitor de tânără și vulnerabilă în rochia ei verde și bleu, cu acea meșă care-i prindea în creștet părul blond, cu chipul chinuit de oboseală.

Dar judecătorul se obișnuise să observe privirea inculpaților; ochii Carolei erau de-o claritate surprinzătoare reflectând echilibru mintal, forță spirituală și stăpânire de sine. Spontan, primul diagnostic al lui Thirel se și formula: voință, continuitate în idei împinsă până la a nu ține seama de conjuncturi, senzualitate refulată...”

— Aș vrea să mă explic imediat, spuse Carol. N-am nimic de ascuns.

Judecătorul consultă cu o privire de expert micul dosar deschis în fața lui.

— Vă ascult.

Carol oftă: era obligată să reia, într-o altă formulare, declarațiile pe care i le făcuse comisarului Manneville, cu aceleași minciuni prin omisiune.

— Ei bine, domnule judecător, trebuie să vă declar că viața în comun cu soțul meu devenise insuportabilă.

Am explicat-o, de nu știu câte ori, polițiștilor. Laurent nu era de acord nici să divorțeze, nici să-mi încredințeze copiii. Tribunalul i-a acordat tot ce și-a dorit. El alcătuiese „un dosar”, ceea ce eu n-aveam. Un dosar!

Își trase sufletul. Observându-l pe judecător, ea remarcă atenția cu care o asculta, apoi își continuă, cu voce calmă, explicațiile:

— Am considerat că decizia de a mi-i smulge pe Dominique și pe Geoffroy nu era favorabilă copiilor și am socotit că nu era dreaptă. În ziua... dramei, adică ieri... ieri, am luat masa cu Laurent, în bulevardul Foch, pentru a-i spune că refuz reluarea vieții în comun, pentru a-l implora să mi-i redea pe Geoffroy, pe Dominique și să mă lase să plec. Mi-a răs în nas dându-mi o mulțime de amănunte în privința complicațiilor și târăgănării procedurii.

Da, cred că s-a întâmplat când l-am văzut râzând...

— Ați luat cu dumneavoastră o armă. Deci ați premeditat fapta. De acord?

— Nu, domnule judecător. Revolverul îl țineam acasă, din prudență, de când am început să locuiesc singură. L-am luat

cu mine la Laurent, fără să fi ajuns la nicio hotărâre.

— Sper, pentru dumneavoastră, doamnă, că o astfel de versiune îi va convinge pe jurați. Dar mă îndoiesc. Acest revolver, dacă vă înțeleg bine, nu era decât o ipoteză de lucru.

Umorul lui Thirel, puțin cam macabru, făcea ca victimele sale să-și piardă uneori cumpătul. Carol se mulțumi să ridice din umeri. Vocea judecătorului răsună din nou, fermă și viguroasă.

— De unde ați făcut rost de revolver? N-ați răspuns la această întrebare...

— Și n-o să răspund nici acum.

— Rău faceți. De *unde ați făcut rost de revolver?*

Tăcere.

— Poliția va afla foarte repede, doar știți...

Tăcere.

— Regrețați ceea ce ați făcut?

Privirea Carolei se tulbură.

— O, da, domnule judecător! N-aș mai vrea, pentru nimic în lume, să retrăiesc acele momente...

Vocea i se frânse. Adăugă, trecându-și mâna peste frunte.

— Dar n-am putut... să-i las copiii. Nu trebuia. *Cu niciun preț.*

— Gândiți-vă, doamnă: pot, foarte ușor, să nu trec acest ultim răspuns în procesul verbal al interogatoriului.

Vorbiți poate, în clipa de față, dominată de o anumită emoție...

Carol își scutură capul blond.

— Găsesc c-a fost îngrozitor... Dar de ce-a refuzat să-mi dea copiii? Nu puteam să accept ceea ce îmi pretindea. *Nici să las în seama lui, copiii.* Și când l-am implorat a răs...

— Da. Mi-ați mai spus-o, doamnă.

Mașina de scris nu scotea niciun sunet. Carol văzu că bătrânul chip alb și roz al grefierului se întorsese spre Thirel și judecătorul își ridică brațul:

— O clipă, te rog... Honore, vrei să scrii: „*la interogatoriu,*

inculpata declară că regretă actul fatal; declară, de asemenea, că a acționat în interesul copiilor...” Sunteți de acord?

— Da, spuse Carol.

— Aș dori să-mi precizați acuma în ce consta pericolul pe care considerați că l-ar fi reprezentat pentru copii soțul dumneavoastră?

Carol își mușca buzele.

— Ei bine, Laurent, care avea o foarte bună situație ca om de afaceri, era mai presus de orice un artist, o ființă rafinată. Pretindea să nu-și fi găsit idealurile de viață și de gândire decât în Renașterea italiană. Spunea, prefăcându-se că glumește: „Nu voi fi niciodată un bun burghez înconjurat de familie! Am un suflet de condotier, de aventurier, de ucigaș, de seducător și de Mecena”. Dar nu glumea deloc.

Pentru a cita fraza lui Laurent, Carol luase înfățișarea unei fetițe care recită o lecție. Vorbise închizând ochii, ca și cum ar fi vrut să se pătrundă de-o amintire pe care n-ar fi vrut s-o mai uite. Reacția lui Thirel fu spontană:

— Vă iubeați soțul, doamnă!

Nu întreba, afirma.

— Da, domnule judecător. Nu se putea să rămâi indiferent față de el. Da. Îl iubeam.

— Și-l mai iubiți, spuse judecătorul.

— Da.

Tăcură. Pe urmă judecătorul își ridică mâinile, mâini de om curat, cu unghii pătrate.

— Ei bine, doamnă, permiteți-mi să vă spun: nu sunt deloc convins că argumentele pe care le invocați au provocat actul funest. Dacă de fiecare dată când un mare burghez cultivat ar mărturisi că simte nostalgia unei frumoase epoci și-ar determina soția să-l ucidă...

Nările Carolei fremătau.

— Bineînțeles, nu sunt în stare să mă exprim! Laurent nu se mulțumea să spună lucruri bizare. Lui îi plăcea extravaganta. Făcea chiar să domnească în jurul său o

atmosferă stranie care zdruncina nervii copiilor. Nimic, niciodată nu se desfășura în mod normal, nici cu continuitate. Laurent nu ținea seama de un anumit program și nici atât de morală; fantezia lui era... cum să spun?... urzită, calculată, adesea bolnăvicioasă. Chiar și prin vorbele sale, în timpul mesei de exemplu, îi plăcea să șocheze. Făcea și spunea orice în fața oricui... Aveți copii, domnule judecător?

— Da, am trei! Dar eu sunt cel care pune întrebări.

— Eu... scuzați-mă! În orice caz știți și dumneavoastră, copiii sunt făpturi imaginative și-și formează obiceiuri; sunt foarte vulnerabili la ambianță. Își dezvoltă capacitățile în ordine, într-o viață bine organizată. Consider că ar putea fi asemuiți, într-un anumit fel, cu lenjeria din șifoniere: dacă așezi neatent lenjeria, atunci formează cute, și șervețelele, cearșafurile, își mențin aceste încrețituri până când sunt călcate din nou, dându-ți chiar bătaie de cap pentru a le face să dispară... Copiii, vreau să spun, prezintă tocmai această similitudine: păstrează urme.

Un zâmbet lumină chipul dur al lui Thirel. Carol adăugă:

— Laurent era o ființă de excepție. Este dealtfel ceea ce m-a și atras la el. Dar cu toți cei din jur, bărbați, femei, copii el se juca – era adeseori crud cu jucăriile sale —

și cred că această trăsătură făcea parte din firea lui. Consider, de asemenea, că nimeni nu-i responsabil de nimic.

— În Dumnezeu nu credeți, doamnă?

— Nu.

— Păcat.

Judecătorul își întoarse capul spre grefierul său, cu care schimbă o scurtă privire. Și din pură malițiozitate îi făcu o recomandare absolut inutilă:

— Să nu consemnezi, te rog, în procesul verbal acest schimb de opinii!

Honore nu-și dădu osteneala să răspundă. Și judecătorul Thirel reluă interogatoriul cu glas binevoitor.

— Aveați dese neînțelegeri cu soțul dumneavoastră?

— Da, dar numai când era vorba de copii. Într-o zi se arăta dispus să le satisfacă toate capriciile, într-altă zi îi ignora. Făurea în legătură cu ei planuri ciudate – ca acela de a-i expedia, pentru câțiva ani, în străinătate – și eu mă opuneam cu strășnicie acestor capricii. Laurent îi iubea pe copii, îi răsfața, dar nu-i suporta.

— Soțul dumneavoastră a mers până acolo încât să vă lovească?

— Nu, niciodată. Nu era deloc genul lui.

— Ce forme luau atunci disputele dintre dumneavoastră?

— Aș zice că încerca să mă jignească. Laurent avea, împinsă până la extrem, acea trăsătură de caracter pe care americanii, cred, o numesc cruzime cerebrală. Ceea ce cu timpul devine de nesuportat. Încercam să-mi păstrez sângele rece. De felul meu sunt destul de violentă...

— Știu.

— Până la sfârșit mi-au cedat nervii. Este dealtfel ceea ce și dorea Laurent. În rest îi toleram orice, domnule judecător. În privința copiilor însă i-am ținut întotdeauna piept. Opinia mea este că un copil care crește fără mamă pierde jumătate din șansa de a reuși în viață. Vă asigur că nu o afirm cu orgoliu, mă refer la toate mamele. Cât despre viața în comun, pot să declar că devenise încordată, primejdioasă, insuportabilă...

— Ați spus: „*în rest îi toleram orice*”.

Carol închise ochii pentru o clipă. Vocea îi tremura de oboseală când formulă răspunsul:

— Mă supuneam voinței lui, îi înduram muștrările și insultele fără să mă apăr, am renunțat la sculptură, mi-am părăsit prietenii când mi-a pretins-o, cu excepția lui Rene...

— Cu excepția lui Rene, repetă judecătorul ca un ecou.

Atitudinea părintească a magistratului se schimbă brusc. Se înclină în față, își îndreptă degetul spre tânăra femeie și în privirea sa Carol văzu ceea ce mai observase în privirile polițiștilor: neîndurătoarea pasiune a vânătorului... De-a

lungul vieții Carol fusese supusă la un lung antrenament de autoapărare. Redeveni circumspectă.

— Procesul-verbal întocmit de poliție, doamnă, mai semnaleză două elemente pe care nu mi le-ați menționat: unul se referă la cămașa de noapte pe care ați găsit-o în sala de baie a soțului dumneavoastră, în prezența comisarului Manneville. Cât despre celălalt fapt omis, acesta se referă tocmai la prietenul dumneavoastră, domnul Damiens Rene, despre care am vorbit chiar acum. Vă repet că nu sunteți obligată, în absența...

— N-am nevoie de avocat pentru a vă răspunde, domnule judecător! În privința cămășii am pus lucrurile la punct spunându-i comisarului că, de fapt, îmi aparține. L-am mințit la început din pudoare. Știți, n-am fost obișnuită să dau amănunte în privința lenjeriei mele intime... adresându-mă unor persoane pe care nu le cunosc!

— Manneville găsește această explicație puțin cam „trasă de păr”. Este menționat în raport. Sunt de aceeași părere... Și în ceea ce îl privește pe acest Damiens, doamnă?

— Rene Damiens este singurul meu prieten. Eram absorbită de necazurile din căminul nostru. Nu mai vedeam pe nimeni, în afară de el și de două sau trei prietene ori verișoare, mai mult sau mai puțin îndepărtate. Dealtfel prin Laurent l-am cunoscut pe Rene... Tatăl său era în relații cu familia soțului meu... Aș putea să-i telefonez, domnule judecător?

Surprins, Thirel ezita. Își înclina capul într-o parte ca un câine bătrân care a pierdut urma.

— Nu, bineînțeles că nu... Dar dacă-mi dați adresa lui, pot. Să-l anunț că vreți să-l vedeți, să-i spun unde vă veți afla începând din seara aceasta și să-i indic ce trebuie să facă pentru a vă vizita.

— Vă rog, domnule judecător.

Magistratul o privi drept în față.

— Ați afirmat că între dumneavoastră și acest domn Damiens...

— Da!

— Persistați în declarația dumneavoastră?

Carol nici nu încerca măcar să-și înfrâneze furia. Ochii ei virau spre verde.

— Da, închipuiți-vă! Am spus adevărul chiar dacă n-am fost crezută de comisar, chiar dacă dumneavoastră nu mă credeți, chiar dacă nu voi fi crezută de nimeni!

Recunosc că sunt vinovată de uciderea soțului meu... dar nu recunosc nimănui dreptul să mă întineze.

Chipul judecătorului se înăsprise.

— Vă rog să vă controlați cuvintele! Aș putea...

Atunci Carol schimbă tonul. Îi întrerupse pe magistrat cu aceeași voce albă, monotonă, lipsită de timbru, pe care o adoptase în supliciu primelor interogatorii.

— Mi-e absolut indiferent ce mi-ați putea face. Puțin îmi pasă! Și dacă întrebările dumneavoastră sunt grosolane și jignitoare nu vă răspund. Și puteți să-mi faceți ce vreți, tot voi continua să spun că n-aveți dreptul să mă insultați.

Îl privea – fără indignare de data asta – cu un aer gânditor.

— Dacă ați ști cât de puțin îmi pasă acum de ce mi s-ar mai putea întâmpla!

Fără să dispară cu totul, neîncrederea judecătorului se mai risipi.

— Draga mea, (și el îmi spune *draga mea*, gândi nedeslușit Carol) sunt obligat să vă atrag atenția asupra respectului pe care mi-l datorați – nu în calitate de om, nu, desigur – în calitate de reprezentant al justiției.

— Justiția!

Carol imprimase acestui cuvânt o atât de profundă amărăciune, un atât „de adânc dispreț, încât judecătorul rămase încremenit câteva secunde. Ea ținu să mai adauge:

— Justiția care înțelege sfi 1 priveze pe copii de mama lor și pe mamă de copiii ei?

Își lăsă pentru o clipă capul în jos, apoi îl privi pe magistrat, drept în ochi.

— Aș dori atât de mult: ; a tac! De ieri mă fac să vorbesc,

să vorbesc... Dar trebuie neapărat o spun, să *vă* spun odată pentru totdeauna: „justiția” voastră n-o să mă mai impresioneze nicicând.

CAPITOLUL VIII

Pe când se profilau primele umbre ale nopții de vară, gardianul o ducea pe Carol în arestul Palatului de justiție.

Ea umbla ca un automat, cu ochii pe jumătate închiși, fără să vadă nimic. Abia dacă își da seama că, de-a lungul coridoarelor interminabile, ca și atunci când urca și cobora scări ale căror trepte scârțâiau sub pași, drumul i se încrucișa ici, colo cu al unor fantome păzite și de, care se pierdeau în nesfârșitul labirint. Pentru o clipă i se păru că recunoaște locurile sinistre pe care le mai traversase venind și unde se auzeau zgomotele confuze ale oamenilor închiși în cuști. Dar de câteva ceasuri ea trecea printr-o stare anormală pe care nu reușea s-o depășească decât pe moment în timpul interogatoriilor.

În arest revăzu vasta sală care, într-o frântură de secundă, îi păru asemănătoare cu o tarabă de bălci. Se concentra din nou. Observă stâlpi masivi și un fel de adâncituri în zid care erau suprapuse și închise cu uși. De-a lungul acestor amenajări bizare și oribile se deschideau galerii strâmte; pe fiecare ușă, un număr înscris cu alb. O

călugăriță cu privire meditativă o întâmpină spunându-i „micuțo”. O supraveghetoare tăcută și rece ca un robot l făcu să urce o scară și să parcurgă o galerie. În dreptul numărului 101 supraveghetoarea se opri, scoase o cheie din buzunar, deschise celula și, împingând-o pe Carol cu o mână experimentată, închise ușa grea. În locașul sordid și afundat în întuneric, captiva sesiză imediat că avea o companie: *mirosul*. La drept vorbind, era ceva mai mult decât un miros; era o sursă de infecție și de duhori dezgustătoare răspândite de chiuvetă, latrine, pereți, de acel lucru greu de definit care trebuie să fi fost salteaua; era calda emanație a murdăriei corpurilor și sufletelor, a disperărilor, a răsuflării unor guri bolnave; era izul mizeriilor adunate care se propaga.

Până la urmă un bec se aprinse, răspândind puțină lumină. Carol văzu pe pereți scrijelituri obscene sau tandre, împodobite uneori cu câte un desen: „*Mado te iubesc*” și semna „*Rita*”. O altă inscripție avea, ca accesoriu, un falus și provenea de la „*femeia fără bărbat*”.

După trecerea a cât timp, se deschise ușa? Carol nu-și da seama. Rămăsese în picioare, hotărâtă să nu se atingă de nimic din locașul abject. Ieși pe jumătate sufocată fiindcă se străduise să-și rețină prea mult timp răsuflarea, să nu aspire această umilință. Supraveghetoarea, fără suflet și fără chip, închise din nou ușa, și zdrăngănitul cheilor răsună ca o rememorare a decăderii. Exact în acel moment, un urlăt scurt izbucni din direcția uneia din celule.

Răsună în cuprinsul sălii de detențiune – ca țipătul unui copil în cochilia unei scoici de mare – și se stinse. Fără îndoială că o deținută își răcnea singurătatea sau nebunia.

Supraveghetoarea nici măcar nu tresări.

În urma îngerului ei păzitor, Carol coborî o mică scară îngustă. Pasivă, cu gândurile aiurea, reintră în posesia poșetei, a valizei și a diverselor lucruri pe care fusese nevoită să le depună mai înainte de a se prezenta în fața judecătorului. O revăzu pe călugărița ai cărei ochi profunzi îi luminară, pentru o clipă, sufletul. Trebui să semneze și să contrasemneze hârtii. Apoi un bărbat în uniformă – lipsit și el de inimă și de chip – o conduse într-o curte a Palatului, unde erau garate diversele vehicule ale poliției.

Câteva femei, a căror ținută bătea la ochi, așteptau acolo, tăcute. Una dintre de plângea înăbușit. Să aștepți: Carol pătrundea, ceas de ceas, tot mai profund în universul așteptării. Stelele străluceau deasupra capului ei, suspendate în eternitate. Să aștepți. În fine, o voce bărbătească viguroasă, care părea o rostogolire de bolovani, tună:

— Femeile să urce în dubă. Repede!

Una câte una, pasive, femeile se supuseră. La rândul ei, Carol se cățără, împovărată, de lucrurile pe care le ducea cu

sine, într-un vehicul înalt, al cărui interior era alcătuit dintr-un fel de coridor îngust și scurt cu pereții de fier; în dreapta și în stânga, erau uși. Una dintre de se deschise și Carol se smuci pe moment înapoi. Suprafața delimitată de pereți metalici era atât de strâmtă încât clausturarea lua, de la început, forma unei presiuni insuportabile. Împinsă în această cavitate care se închisese, Carol a trebuit să se așeze pe o bancă foarte mică și genunchii ei atingeau latura din față. Resimți chiar atunci o zguduitură care o aruncă în peretele metalic și o izbi; duba penitenciarului demara. Carol nu mai păstra nici cea mai slabă noțiune a trecerii timpului. Izolată de lume, cufundată în beznă, zgâlțâită în această închisoare mobilă care se oprea, frâna, accelera, pornea din nou, fără ca ea să poată întui manevra următoare și să pareze lovitura, Carol suportă un timp îndelungat, părând că nu se mai sfârșește, supliciu ciudatului recipient în care era sucit și răsucit un adevărat talmeșbalmeș uman. Zgomotul era asurzitor, ca în adâncul unei tobe de fier. Cu o cruzime care părea calculată, zguduirile o scoaseră, pentru o vreme, din starea ei de pasivitate. Azvârlită în dreapta, în stânga, în față, lipită iar cu violență de peretele de care încerca să se sprijine, în disperarea ei resimți o furie copilărească: „De ce atât de des, la Paris, semafoarele semnalizează stopul?”

O ultimă zdruncinătură, un fel de hârâit suprem, păru să concentreze într-o singură secundă toată zgomotoasa brutalitate a acestui traseu.

Pe urmă vehiculul se opri. Carol se simțea mai mult decât ostenită; depășise zonele oboselii și ale amărăciunii.

Un nou zgomot de chei, această muzică revoltătoare și familiară a închisorilor. Carol coborî din dubă și fu izbită în față de-un val de aer cald care aducea o duhoare nouă, cu neputință de analizat. Regăsi cireada însoțitoarelor sale. nu departe de dubă și, pentru o clipă, i se aprinse curiozitatea ca sclipirea pâlپătoare a unei lumânări. Se găsea într-o curte pavată, sumbră, mărginită de ziduri înalte, de a cărei formă puteai să-ți dai seama datorită conturului

schiațat pe cerul luminos al nopții de vară. Apăru o femeie a cărei bluză albă o făcea să semene cu un spectru, dar un spectru bine hrănit și de-o constituție robustă.

— Șase! Vine șefa! murmură una dintre vitele cirezii.

Femeia cu bluză se apropie, îndreptă o mică lampă electrică spre noua sa marfă și dintr-o dată strigă:

— Ine-o grămadă de lepădături! Eu sunt Doamna șefă.

Așa să-mi spuneți. Asta-i pentru ălea „începătoare” că ălelalte au învățat să mă cunoască. Vreau disciplină și curățenie. Tu, vagaboando, nu puteai să te speli puțin, ai? Puți de la trei kilometri. Hai luați-o din loc! Știți cât e ceasul? Dacă vă închipuiți că grefa n-are altă treabă decât să le servească pe niște cucoane ca voi!

Alte două supraveghetoare, îmbrăcate în bluze de culoare închisă, împinseră cireada spre birourile închisorii.

Carol se clătina, simți un gol foarte dureros în stomac și abia atunci își dădu seama că nu mâncase nimic de la prânz.

„Mi-e foame!” spuse cu voce tare, fără să stea pe gânduri.

— Ce? Cine-a vorbit?

Una dintre supraveghetoare hămăise întrebarea.

Carol nu știa nici să tacă, nici să dea înapoi. Răspunse cu vocea ei clară:

— Eu. Carol Mansigny. Am spus că mi-e foame.

— ”Și nouă, și nouă, s-a sărit peste masă!” bolborosiră dintr-o dată câteva din rândurile turmei, care abia trecuse pragul închisorii.

Cu pași măsuțați șefa își inspectă din nou cireada. Păstra o tăcere amenințătoare. Ajungând în fața Carolei îi făcu semn să se apropie. Era o femeie voinică, fără vârstă, cu fața rumenă, sâni planturoși, păr blond și decolorat răsucit în bucle șerpuitoare, cu ochi autoritari.

— Așadar am și început să facem tevatură?

— Nu, doamnă, mi-e foame. N-am mâncat nimic de...

— Spuneți-mi „Doamnă șefă”! Și tăceți! O să vi se dea ceva de mâncare imediat, dacă o să se poată. Și vă sfătuiesc pe dumneavoastră, în mod special pe dumneavoastră, să treceți

neobservată.

Șefa afișează galoane aurii, stele aurite la reverele bluzei și multă mulțumire de sine. Pe lângă ea, cele două supraveghetoare se agită ca niște câini ciobănești. „La grefă!” Strigate pe nume, vitele din cireadă se perindă una câte una. Carol se trezește deodată în fața unei persoane de sex feminin, cu chip neutru, cu privire neutră, cu voce neutră. „N-aveți avocat?” – „Identitatea!” – „Puneți degetul acolo”...

„La ghișeu!”

Defilarea continuă. Carol trebuie să se despartă de lucrurile ei mărunte; țigări, brichetă, ceas, inele, ruj de *huze*,

pudrieră. Dar verigheta, neputând fi scoasă de pe deget, i-a fost pentru moment lăsată, și ea resimte o bucurie confuză, tainică...

Recăzuse în vechea stare de buimăceală, de inconștiență. Stomacul ei gol era ros încontinuu de-o foame chinuitoare. Între timp, Carol primise de la administrația penitenciarului un număr, care urma să fie de-acum înainte singurul său nume de ființă captivă: 389.

„La percheziție!”

Una după alta...

Când îi vine rândul, Carol este izolată într-o încăpere de lângă ghișeu și se vede îndemnată de supraveghetoarea „prepusă”, o slăbănoagă cu priviri neliniștite, să se dezbrace în întregime. Supraveghetoarea poartă o bluză albastră și are privirea plictisită dar ageră; observă trupul Carolei fremătând în nimicnicia lui.

— Urcăți-vă piciorul pe taburet... Da! îndepărtați puțin celălalt picior... Tușiți! Tușiți, ce-i asta! Nu suntem aici ca să ne distrăm.

în locurile acestea ciudate, glasurile sunt stridente. „Cu totul inutil stridente, ca în manej!” gândește Carol, simțind cum se acumulau rușinea și indignarea. Tușește.

Supraveghetoarea inspectează pântecul tinerei femei, sexul,

în care pot fi ascunse hârtii sau chiar obiecte. Pe urmă se rotește în jurul Carolei.

— Tușiți! Aplecați-vă!

Celălalt orificiu face obiectul aceleiași neîncrezătoare vigilențe.

— Îmbrăcați-vă!

Carol își spune: „Nu există nicio limită a umilinței’1, își fixează privirea în ochii supraveghetorei, care și-i întoarce și Carol gândește: „Fata asta e o lașă...”

Duhoarea este atotstăpânitoare. Se simte pretutindeni: târându-se pe jos, pe zidurile răpănoase, pe trupurile acestor femei iritate; a năpădit închisoarea; se revarsă și, trecând pe sub porți, străbătând chiar și prin ziduri, se întinde până în curți, până în birouri. Carol resimte din ce în ce mai mult această insultă. Căci este vorba, desigur, de o insultă personală adresată fiecăreia dintre deținute; nu există nimic mai dezonorant, nici mai abject pe lume, decât extrema intensitate a acestei duhori care, depășind cu mult simțurile, pare să atingă și să polueze chiar și sufletele.

La repezeală, deținutelor li se distribuie: o supă grasă și rece, pâine veche și cireșe pe jumătate putrede. Carol refuză să mănânce. Mirosul fetid este într-adevăr atât de stăruitor în această noapte caldă, încât pare să emane chiar și din hrană.

Cealaltă supraveghetore în bluză albastră a preluat acum grupul deținutelor. La capătul puterilor, Carol abia dacă-și mai poate ține ochii deschiși. Pentru a rezista, caută să-și omoare timpul cât e nevoie să mai aștepte – o așteptare care se adaugă unui nesfârșit cortegiu de așteptări – analizând *mirosul* care, puțin câte puțin, se definește: aduce întrucâtva cu izul unui stârv, al verzei, al excrementelor și urinei stătute. Iar valurile acestei miasme trece prin aer ea ceva viu și înfiorător. Este mirosul infect al locurilor din totdeauna detestate. Carol mai respirase un asemenea amestec de putreziciune și de teamă;

îl cunoscuse în arest și în sumbrele meandre ale Palatului.

Dar aici în închisoare, încălzită de trupuri și de aerul verii, duhoarea suie, se lipește, se împrăștie cu o intensitate surprinzătoare. „Nicio apă „-0 să mă mai spele vreodată...”

Cât despre celelalte însoțitoare ale ei, după câ'teva risete nervoase, șușoteli și glume deșucheate, tăcură îndobitocite. Cea cu capul mare și privire opacă te duce cu gândul la o vacă sacră. Lângă ea, o brunetă mărunțică, cu ochi împietriți și gura încleștată într-un zâmbet neliniștitor, se uită la Carol, fără măcar să clipească, într-un fel insistent și agresiv. Buzele ei schițează un sărut care, în tăcerea din jur, răsună ca un plescăit. Lângă ușă, o țăță, trecută bine de patruzeci de ani, se smiorcăie din când în când; femelă opulentă și burlescă; lacrimile i-au prelins fardul și rujul îi mânjește obrazii.

O alta, înțepenită într-o atitudine stoică, își expune figura lungă, pudrată de parcă ar fi fost dată cu făină; masca unui Pierrot sexagenar, cu ochi arzând de pasiune și revoltă. Pleoștită într-un colț, o cerșetoare cu pielea coaptă și roșiatică, într-o murdară etalare a pulpelor bătând în cenușiu, împânzite de vinișoare sângerii și de va-

rice proeminente, se scarpină între picioare fără rușine. „Prostituate și vagaboande”, își spune Carol, revoltată până-n adâncul sufletului. Se uită fugitiv spre brunetă care, surprinzându-i privirea, îi aruncă un lung surâs parșiv. Și mai este apoi această micuță roșcată, cu mutrișoară necăjită, cu nas de veveriță, cu părul ciufulit...

— Duceți-vă în celule. N-o să. Stăm aici până la sfântu-așteaptă!

Supraveghetoarele, în ajutorul cărora mai veniseră încă două, își împart cireada. Fiecare dintre deținute trebuie să-și ducă bagajele și, în plus, o cuvertură și două cearșafuri curate dar destul de peticite. Carol este îndemnată ca, împreună cu mica brunetă care avea față de ea o atitudinea provocatoare și cu roșcata zbârlită, să urmeze un fel de femeie herculeană, în bluză albastră și cu un aspect dintre

cele mai bizare: era cioplită ca un cufăr blindat; gura mare, accentuată, părea să aibă proporțiile umerilor ei lați; părul țepos era strâns într-un coc de culoarea ciupercilor proaspete; dinții mici, neregulați și foarte albi ieșeau în afară ca la buldogi; ochii albaștri aveau o privire fixă și puțin rătăcită.

9 – Acuzata

Carol o urmează împreună cu celelalte două care o însoțesc. Începe acum o ciudată explorare, în timp ce *duhoarea* devine din ce în ce mai puternică. „N-aș fi crezut că ar putea fi mai rău ca adineaori! Dar e cu mult mai rău”, gândește Carol. Coridor lung, construit de-a lungul parapetului prevăzut cu zăbrele înalte. Stelele strălucesc pe cer și terenul este negru. O pasarelă trece peste o mică scurgere de apă, al cărei iz este atât de înțepător încât cele trei deținute se retrag printr-o mișcare bruscă, involuntară, mai înainte de-a trece. „Phi! Asta putoare!” murmură bruneta. Se zărește o curte în care se profilează arbori negri, strâmbi și încremenți. În mijlocul curții apare ceva nedefinit care trebuie să fi fost o fântână. Și de jur împrejur se înalță, ca niște faleze de umbră, zidurile unei construcții nedeslușite: zidurile închisorii. Mai mulți șobolani fug chițcăind. În penumbră, ochii lor mici au sclipiri fugare. Trepte, gratii, răsuciri de chei (Carol începe să urască zgomotul cheilor învârtite în vechi ferecături); o scară tocită, încă o ușă. Iată un cotlon în care veghează o sobă mare, neagră, ca o umbră gheboasă. Pe urmă se întinde un nou culoar pe peretele căruia se conturează uși prevăzute cu bare de fier și, în plus, cu câte două broaște suprapuse.

— Fără gălăgie! spune supraveghetoarea.

Deschide în sfârșit una din uși și le face pe tăcute semn cu mâna, îndemnându-le pe cele trei femei să intre în ceea ce urma să fie, de acum înainte, celula lor. În trecere, Carol a reținut „nr. 15” înscris deasupra intrării. Pe urmă cheia mai scârțâie o dată și zăvorul, închizându-se, scoate un zgomot înăbușit. Supraveghetoarea a plecat lăsându-și

„clientele” într-o încăpere, de 3/4,50 m., pe care o și stăpâneau miasmele. Carol face o rapidă inventariere: trei paturi ocupau aproape în întregime trei dintre laturile încăperii. Trei taburete de lemn. Trei mici dulapuri metalice pentru lucrurile personale. O masă. O tinetă cu capac. Și răspândită peste tot, mai nelipsită ca oricând, *duhoarea*.

Cu un surâs vesel, care lua aici forma unei provocări, fata cu părul zbârlit și mutrișoară necăjită le îndeamnă arătând spre becul care spânzura de plafon:

— Dați zor, copii, ăsta o să se stingă curând.

Bruneta își înclină capul vioi și, pe urmă, în calitatea lor de vechi pușcăriașe, fără să mai fie nevoie să se pună de acord, de două alege paturile aflate pe pereții laterali, lăsându-i cu generozitate Carolei pe cel care se găsea chiar în fața ușii masive, prevăzute cu o ferestruică. În grabă, mai ocupă' două dintre dulăpioare, despachetează puținele obiecte și lucruri care li se lăsaseră și se dezbracă într-o clipită. Complet goală, bruneta se întoarce spre Carol cu mâinile pe sânii viguroși, depărtați între ei, improvizând pe loc un dans lasciv, etalându-și pântecul neted, de un brun-auriu, pe care se detașa triunghiul de păr negru. Încetă brusc să se mai miște și micul ei chip aspru, deveni tandru:

— Pe tine, frumoasă blondină, cum te cheamă?

— Mansigny, răspunde automat Carol, pe care purtările fetei o bagă în sperieți și o dezgustă de i se face părul măciucă.

— Oh! Numele ăsta ține-l pentru tine! Numele mic mă interesează...

— Carol.

— Carol? CA-ROL? E puțin caraghios dar îmi place; Mai să zici că e un nume de gagiu...

— Haide, las-o în pace! spune cu drăgălășenie fata zbârlită.

Bruneta ridică din umeri, trage pe ea o cămașă de noapte destul de grosolană, a cărei curățenie nu mai era nici măcar îndoielnică.

— Dacă iei cu tine lenjerie fină, ți-o șterpelesc după ce cotrobăie, ca s-o pună la conservat! Și n-o mai vezi decât la ieșire. Boarfele mele nu sunt de la casa de mode!

Carol, ai face bine să dai puțin din coate. Ia zi, știi că arăți bine despuiată? Ți-au lăsat asemenea țoală? Așa lenjerie mai zic și eu! Se vede că e târziu și că astea de la pârnaie sunt sătule până peste cap! îmi dă prin gând că d-aia n-am fost nici măcar la duș...

Fetele s-au și culcat, fără să-și fi făcut o cât de sumară toaletă – măcar cu colțul unei batiste. „N-avem niciun strop de apă” afirmă micuța roșcovană pe un ton mucalit. Cât despre brunetă, fără s-o slăbească din ochi pe Carol, care era pe jumătate dezbrăcată, părea că ține să facă prezentările.

— Eu sunt Roșie și colega mea roșcovană este Juliette. Lucrăm în tandem și suntem victimele unei erori judiciare. Să sugi paralele clienților într-un automobil închis, nu poate fi nicidecum un atentat la pudoare!

Râse ușor. Pe urmă, dintr-o dată, înlemni.

— Da, ia spune! Mansigny... cazul Mansigny... nu cumva-i vorba despre tine?

— Ba da, răspunse Carol, aproape fără să-și descleșteze dinții.

— Mansigny! îți dai seama, cu fața ei, să fie cu două fețe? O criminală, dragă... Asta nu-ți spune nimic, Juliette? Camarada noastră este fotografia din *France-Soir*, acum îmi dau seama. Dar cu hârtia lor cum vrei să recunoști pe cineva? Phi! Ți-ai curățat bărbatul, odorule?

Avocatul meu mi-a strecurat ziarul în timp ce așteptam...

O tânără femeie din cea mai bună societate își ucide soțul împușcându-l, pe bulevardul Foch. Crimă din gelozie... Nu ești de acord, dragă? N-a fost din gelozie? Păsările cântătoare, știi tu, spun vrute și nevrute. Ce mă uimește este că n-ai încercat s-arunci nici măcar o privire pe ziarul meu

France-Soir. Pentru că dacă vrei, era simplu! Se vede că nu ești curioasă deloc...

Carol ascultă uimită. „Au și început gazetele! Nu mă gândeam... Cum aș putea să știu dacă au citit ceva copiii?” îi rămăsese, ca prin minune, un flacon cu apă de colonie. Procedând ca de fiecare dată după ce se spăla, își umezește mânușa de toaletă pentru a-și șterge gâtul și l'ața. Pe urmă ia capacul de pe tinetă, ceea ce sloboade o puternică duhoare, care-i năvălește în plin obraz ca o fiară. Mai înainte de a-și face patul își scutură salteaua cu o mână experimentată. Salteaua era murdară și simplul l'cst al tinerei femei fu de ajuns pentru a degaja un nou iniros infect, un amestec de sudoare și de murdărie îndelung macerate.

Terminând în fine de îndoit cearșaful sub privirile amuzate ale camaradelor ei (era prea cald în încăpere, pentru a putea fi suportată cuvertura) Carol se culcă.

Capul îi este gol, inima goală, sufletul gol. O mai aude pe brunetă, adresându-i-se cu vocea ei răgușită: „Dacă ești n ('satisfăcută, Carol, ne putem combina amândouă!” Nu-i răspunde. Și pentru prima dată, de foarte mult timp, l'rământându-se să dea un sens revoltei sale, în această teribilă nefericire care o azvârlise mult peste limita disperării, în mod confuz caută un punct de sprijin.

CAPITOLUL IX

În timp ce răsfoia dosarele așezat în fața unei mese, grefierul Honore Ponthieux părea morocănos. La intrarea în birou a judecătorului de instrucție Thirel, se ridică în picioare.

— Bună ziua, domnule judecător.

— Bună ziua, Honore!

Ochii mici și negri ai lui Thirel scrutară chipul colaboratorului său.

— Merge?

— Da, domnule judecător.

— Și-atunci?

— Nimic...

— Haide, Honore! Ai o mutră! Ce nu-i în regulă?

Fără să spună nimic, Honore se așeză la locul lui și-și

reluă lucrul cu un aer îndârjit. Pe urmă, dintr-o dată, în timp ce judecătorul își așeza pe umerasă haina în dulăpiorul din perete care-i servea de vestiar, grefierul izbucni:

— Profesiunea noastră s-a dus pe copcă! spuse el direct.

Thirel însuși era foarte îngrijorat. Centrul de pregătire pentru concursul de secretari-grefieri tocmai afișase, în sala pașilor pierduți, o încunoștiințare alarmantă, constatând obișnuita lipsă de asiduitate a elevilor. Iar insuficiența cadrelor căpăta, în lumea tribunalelor, proporții dramatice; greoiul și vetustul aparat judiciar scârțâia îngrozitor. Grefierii cu experiență cum era și Honore Ponthieux – care-și făceau o onoare din a se ști chezași ai tuturor pieselor de procedură – începuseră să resimtă aversiune față de titlul acesta de „secretar” care se adăugase ridicol denumirii funcției lor. Continuau să fie plătiți cu salarii atât de mizerabile încât lipsa de entuziasm a tinerilor putea fi ușor înțeleasă, cu atât mai mult cu cât mai erau privați chiar și de cele mai elementare mijloace tehnice și materiale, într-o Franță cu sistem juridic subdezvoltat.

De aici această inimaginabilă stagnare a desfășurării lucrărilor, de care se plâneau victimele cu o amărăciune mereu crescândă. Trebuia să se admită în mod deschis:

având prea puțini magistrați și încă și mai puțin personal ajutător, tribunalele își desfășurau din ce în ce mai lent activitatea! Dovadă că cea mai mare parte dintre președinții secțiilor judiciare renunțaseră să mai fixeze termene. În timp ce altădată anunțau „peste opt zile” sau

„peste cincisprezece”, acum se mulțumeau, cel mai adesea, să declare că judecata va avea loc, „la o dată ulterioară”.

Thirel cunoștea tot atât de bine realitatea ca și grefierul său. El știa că, din pricina acestui angrenaj depășit, victimele unei întâmplări nefericite erau nevoite să aștepte îndelung soluționarea situației lor – despărțiri, divorțuri – în timp ce deținuții în detențiune provizorie vedeau cum li se prelungește captivitatea într-un fel abuziv, ba chiar scandalos. „Degeaba lucrăm mult peste puterile noastre,

gândea magistratul, justiția actuală nu este altceva decât un car de luptă de-al regilor trândavi, l lăsat în voie pe circuitul automobilistic „Vingt-Quatre Heures du Mans!”

El declară cu glasul cel mai cordial:

— Dragul meu Honore, mă zbuțum tot atât de mult, din perspectiva treptei pe care mă aflu, pe cât te frământă din punctul dumitale de vedere. Dar garantez că asociația noastră n-o să se lase cu una cu două. Fără îndoială că oamenii politici vor fi nevoiți până la urmă să ia în seamă reforma globală care se impune. Știi doar că președintele Saint-Galaix lucrează la un proiect, destul de vast, care ar putea fi depus de un grup parlamentar...

Honore își ridică bătrânii săi umeri căzuți.

— Măcar să folosească la ceva!

Dar Thirel ripostă imediat:

— Haide, bătrâne, puțină răbdare! Viața nu m-a răsfățat nici pe mine prea mult dar îți pot spune un singur lucru: *nu există efort inutil...*

¹ Regii trândavi: poreclă a ultimilor regi din dinastia merovingiană, care au domnit în Franța între anii 639 și 751.

Honore Ponthieux dădu din cap și judecătorul văzu cum i se luminară ochii albaștri, care exprimau în egală măsură candoare și malițiozitate.

— Din punct de vedere teoretic, declară grefierul cu vocea sa calmă, spusele dumneavoastră pot fi adevărate, în practică se confirmă însă, din ce în ce mai puțin, rezultatele eforturilor noastre! Barem aici...

Spunând „aici”, grefierul desemnă, cu un gest larg, Palatul sonor și gol, coridoarele, birourile, sălile de audiere și toată maiestuoasa lor prăfăraie.

Thirel oftă:

— Honore, aș vrea să-ți mai spun ceva: cu excepția președintelui Saint-Galaix, nu mai e nimeni în afară de dumneata cu care aș putea vorbi. Cunoști, la fel ca mine, afacerea de la Societatea franceză de investiții...

— Se poate! spuse, cu destulă duritate grefierul. Dar nu pricep mai nimic. Eu sunt un om de școală veche, iar scandalurile aveau pe vremuri, orice s-ar spune, alt aspect. Și mai ales, între două mari escrocherii puteam respira câțiva ani buni. În zilele noastre se succed la câte cincisprezece zile! în plus, bandiții noștri au devenit experți, tehnocrați. Ca să spun lucrurilor pe nume, asta mă plictisește și mă dezgustă.

— Și pe mine, Honore, și pe mine. Dar în aceeași măsură mă și interesează...

— Aveți noroc!

— N-aș crede! Iată, acest caz privitor la investiții nu este altceva decât o tentativă frauduloasă de acoperire, favorizată de uimitoarea carență a legilor noastre. S-a creat un vid și, în acest spațiu gol, a dat buzna, timp de mai mulți ani, o clică întreagă, cuprinzând afaceriști și politicieni, funcționari și liberi-profesioniști, hoți de înaltă clasă și escroci de mâna a doua, ca și indivizi din „lumea mare”.

Analiza rece, obiectivă și publică a fenomenului ar da în vileag: neajunsurile a ceea ce continuăm să numim

Drept; încetineala experților, parlamentului și ministerelor de resort, care aveau calitatea să treacă la contramăsuri, *din*

moment ce situația era cunoscută; frânarea acestor contramăsuri tardive, exercitată de către cei interesați și de acoliții lor, uzând de o vastă gamă de complicități; în fine, vinovăția unor persoane de categorii atât de diferite încât această afacere aruncă o lumină asupra tarelor sistemului și asupra corupției moravurilor noastre...

— Trebuie, nu-i așa, să ne iubim meseria? spuse încet grefierul.

— Da, bătrâne! O, da! Mi-e greu să mă regăsesc în acest labirint și în fața unor astfel de escrocherii. Incetîncet, de Societatea franceză de investiții s-a alipit un mare număr de întreprinderi paralele și perpendiculare.

De câte ori, în cursul instrucției, îmi apare un nou satelit descopăr noi serii de vinovați, de vinovați pe jumătate și de vinovați numai pe sfert... îți imaginezi ce pot face cu toate astea: un extraordinar dosar al epurărilor. Da, dar în realitate nu se va întâmpla nimic! De două sau de trei ori pe săptămână, uneori și mai des, mi se atrage insistent atenția asupra caracterului secret al cercetării cazului. Ca și cum n-aș ști! Sunt redus la tăcere. Înțeleg că vor înăbuși tot ce se va putea! Din fericire există jurnaliștii care se descurcă întotdeauna când e vorba să adulmece și să dibuie tocmai ce li se ascunde. Poate n-ai să crezi: eu care nu încetam să mă plâng de ei am ajuns să-i binecuvânteț!

Grație instinctului lor de scormonitori, oricum, nu vor scăpa unii șobolani; cei care vor fi mai ușor de observat, aceia despre care se va vorbi. Cât despre ceilalți...

Se făcu tăcere. În liniște, grefierul termina de examinat corespondența, făcând o triere meticuloasă. Îi reținu atenția o scrisoare purtând antetul și semnătura Secretarului de stat al Organizației regionale.

— Domnule judecător, ați primit o scrisoare de la ministru.

— Adevărat? Da cum așa?

— Ni se recomandă cazul Mansigny.

Honore Ponthieux era tot atât de ponderat în mișcări pe cât era de rapid și de eficient în lucrările sale. După ce

stârnise curiozitatea șefului său, pentru a-și atenua mohorâta sa stare de spirit protestatară, îi duse scrisoarea cu o exasperantă încetineală, știind că aceasta îl irita pe judecător. „Parcă s-ar mișca într-un acvariu bestia asta de Honore”, gândi Thirel, iritat. Cu un gest nervos, puse mâna pe hârtia întinsă de greșier. În timp ce Ponthieux sta lângă el, citi textul mișcându-și buzele în tăcere.

„Domnule judecător,

Aflând de la Domnul Procuror al Republicii că ați fost însărcinat cu instruirea tristului caz al asasinării prietenului meu Laurent Mansigny, îmi permit să vă adresez această scrisoare, ca o mărturie de care doresc să se țină seama.

Laurent Mansigny era un om remarcabil, și în activitatea sa bancară trecea drept una dintre tinerele speranțe ale lumii financiare. În plus, cultura sa era deosebit de originală. I-am fost profesor de științe politice iar inteligența sa vie și pătrunzătoare, adecvată atât analizei cât și sintezei, m-a uimit. Toată lumea îl asculta, atunci când își da el osteneala să vorbească, deși era în stare să stea tăcut o seară întreagă, în cazul în care anturajul nu-i era pe plac. Înzestrat cu umor, independent, câteodată distant cu semenii săi, era exigent și în același timp binevoitor față de oamenii mărunți...

Pot afirma, după câte am reușit să-mi dau seama, că niciodată succesele nu l-au făcut să fie înfumurat. Știa «să-și păstreze cumpătul», deși era plin de fantezie. În rarele sale momente de destindere, își lăsa prietenii să înțeleagă că pregătește «o operă originală». Pentru ce a trebuit ca mizerabila sa consoartă să rupă firul acestei vieți și din ce impuls de josnică gelozie, cu siguranță neîntemeiată? Laurent Mansigny abia împlinise patruzeci și cinci de ani.

Domnule judecător, atunci când o mână criminală stinge flacăra unei vieți încă tinere și luminoase, ca aceea a lui Laurent, justiția trebuie să-și spună cuvântul. Prietenii mei și cu mine, care-l iubeam și-l admiram pe Laurent Mansigny, contăm pe remarcabila dumneavoastră competență profesională pentru a întocmi, cu deplină severitate, dosasul

acestei drame profund dezolante. Voi fi mulțumit să vă dovedesc, într-un viitor apropiat, recunoștința mea.

Primiți... înaltă considerațiune...”

Judecătorul Thirel își freca, gânditor, bărbia.

— Ei bine, Honore, ce spui de asta?

Dar grefierul refuză onoarea care i se făcuse. *

— Eu, nimic. Dar dumneavoastră domnule judecător, dacă pot să-mi permit?

— Cum să nu, poți! Mă gândesc, prietene, că această scrisoare are pondere. Și încep să cred că Mansigny era un Cineva! „Mărturia” în cauză, ca să folosesc termenul autorului scrisorii, va îngroșa acum colecția panegiricelor pe care le-am primit mai înainte. Ei, drăcie! Tare aș vrea totuși să știu de ce această ciudată micuță femeie și-a omorât soțul! Ne face cele mai ample mărturisiri, nu pretinde ca la primele ei depoziții să fie asistată de un avocat, are aerul că ar spune totul, fixându-te cu cea mai limpede privire pe care am văzut-o vreodată. Este frumoasă fără să fie provocatoare, impresionantă fără lacrimi, convingătoare fără să joace teatru. Dar dacă recitești procesele verbale, în afara faptului că recunoaște să fi făcut „bumbum” în direcția soțului ei legitim, nu spune nimic, nu explică nimic, nici nu se sinchisește de noi. Și acest Damiens ce rol afurisit o fi jucat, de fapt? O, el – s-o recunoaștem – nu ne-a făcut niciun fel de greutăți, la interogatoriu. L-ai ascultat: mai degrabă trebuia oprit. Dacă e să-l credem, Laurent Mansigny era un seducător de profesie dublat de un soi de călău. Își înșela soția în dreapta și-n stânga, străduindu-se s-o facă să sufere. Damiens ne-a dat multe detalii în privința asta dar nu găsim pe nimeni care să confirme ceea ce înșiră el. Și ce valoare ar avea mărturia lui în fața oricărui juriu? Din moment ce partea civilă face caz de constatarea de adulter, el o să fie țintuit la stâlpul infamiei ca amant al frumoasei noastre Carol?

Ei? Nu voi oferi Camerei de punere sub acuzare decât ce-mi va fi adus la-cunoștință, fir-ar să fie! Desigur că aș putea să

mă mulțumesc cu ceea ce am obținut chiar și până acum dar ceva îmi spune că acest mizerabil dosar este incomplet. Vezi dumneata, Honore, e sigur că micul

Le Hucheur nu va face față părții civile, care l-a ales pe maestrul Rennenski! îl cunosc pe acest Rennenski: frumos, cu o mână sumbră, în vârstă de patruzeci de ani, cu tâmple argintii; știe să jongleze de minune cu rezonanța numelui lui, cu vocea sa catifelată și cu răutatea sa înnăscută. Îi place să pledeze de partea acuzării, îi place să pedepsească. Este un adept al inchiziției, și pe tânăra noastră ucigașă o văd, mai degrabă, pornită prost...

137

Cu un aer absent, judecătorul ținea scrisoarea ministrului între degetul mare și arătător. O lăsă să-i cadă pe birou. Pe urmă spuse, schimbând tonul și pironindu-l pe Honore cu privirea ochilor săi mici și negri:

— În rest, această zdreanță de hârtie cade din punctul meu de vedere destul de prost în acest moment, ținând seama de situația în care mă aflu. M-am săturat până peste cap de felurite intervenții. Nu ți se pare că această epistolă ministerială reprezintă o micuță capodoperă de șantaj care-mi amenință cariera?

Sub părul alb, un surâs scrijeli atunci chipul trandafiriu al grefierului Ponthieux.

— Ați ajuns la vorba mea, domnule judecător. Eu aveam deci dreptate: profesiunea noastră s-a dus pe copcă!

★

— 339 la avocat!

Dintr-o dată tăcerea se așternu în sala atelierului.

Carol, care se afla în cea de-a treia dimineață a detențiunii sale, își ridică nasul din carte. Celelalte deținute își întrerupseră lucrul și o priveau cu un amestec de simpatie și de curiozitate.

— Clănțăul tău, puicuțo! E pentru tine... du-te!

— Poate se teme să nu fie violată!

— Nu faceți pe tâmpitele, vedeți bine că tot mai e pe juma'

cu capul în nori...

Cea care vorbise era Juliette, mica prostituată roșcovană cu părul zbârlit. Pă.'ea să se fi atașat de Carol și, cel puțin în ceea ce-o privea, fără nimic echivoc. Puțin câte puțin, Carol își revenise din șocul suferit, ca urmare a primelor încercări pe care le trăise, dar era adeseori absentă, privea fix în gol și nici n-auzea ce îi spuneau fetele. De două zile încoace, se încadraseră în programul închisorii, care se desfășura după un anumit tipic. Dimineată, deș-*

teptarea la ora 6,30. Pe urmă, spălatul cu apă rece într-unul din cele două lavabouri ale secției, curățirea closetelor și celulelor; la ora 7, atelierul. Carol, care nu fusese condamnată încă, nu era obligată să lucreze. Ea folosea această scutire pentru a citi. Biblioteca era sărăcăcioasă și cărțile extrem de terfelite. Cât despre deținute, sub supravegherea calmă și tăcută a unei călugărițe având puteri depline în atelier, de nu făceau altceva decât să treacă sfori prin niște etichete, cu o încetineală care provoca uimirea Carolei. „Nici măcar nu încearcă să le învețe o meserie!”

La ora 7,30 supraveghetoarea aducea o cafea dezgustătoare, căreia puțin lapte cu bromură îi dădea o culoare nedefinită. Pe urmă deținutele își reluau munca lor prostească, mărturie a stupidității seculare de oare da dovadă administrația penitenciarului. Puțin mai târziu, un subofițer împărțea corespondența și fetele pălăvrăgeau în jurul scrisorilor așa cum ciripesc vrăbiile în jurul unui băligar proaspăt. La „30 dejunul: o supă transparentă, morcovi cu sare, praz fibros sau fasole atacată de gărgărițe, fără unt, fără ulei, fără oțet; o bucată mică de carne care era de nemestecat și reușea să fie, în același timp, tare și fezandată. Totul li se da într-o singură gamelă, un talmeș-balmeș la care se mai adăuga niște brânză mirosind a amoniac și cireșe putrede. De fapt deținutele aveau dreptul să cumpere de la cantină, în contul sumei de bani confiscate la intrarea în închisoare, produse aproape comestibile. Toate se petreceau în așa fel în acest uluitor loc de parcă însăși

administrația ar fi recunoscut calitatea mizerabilă a hranei care era distribuită: „Știm prea bine că este de neconsumat. Cumpărați-vă altceva, dacă puteți.

Dealtfel, cantina în cauză era în același timp mediocră și din cale-afară de costisitoare.

Intre orele 12 și 13 fetele puteau ieși în curtea mizeră în care șobolanii porneau să se încaiere, încă din zori, ducând cu corbii lupte aprige și zgomotoase. „Vii să te bronzezi?” Pe urmă continuau să lucreze până la 18,30. Masa de seară o luau în atelier: supă chioară, mâncare de legume fără carne. La ora 19, deținutele urcau, din nou, în celule. În mod reglementar, lumina se stinge la ora 21.

Numai că, la pâlpâirea margarinei care, procurată legal de la cantină, ardea fără fitil într-o cutie de conserve, discuțiile continuau.

— Așadar 389, va trebui să fii dusă pe sus?

Carol se smulse din gândurile ei, închise cartea și se ridică. Supraveghetoarea, în bluză albastră, care o aștepta era cunoscută printre deținute sub o poreclă: „Marmita”.

Carol își aminti imediat de ea: era femeia herculeană care, în prima seară, o condusesse până la celulă, odată cu Roșie și Juliette.

— Tot mai visezi cu ochii deschiși?

Dar tonul cu care-i vorbise nu era răutăcios. Marmita scoase un fel de hârâit, mai înainte de a-și lăsa mâna gălbejită, grea, pe umărul Carolei. Gura ei mare, cu dinți mărunți, albi și proeminenți, schiță o grimasă ce aducea a zâmbet. Și cele două femei părăsiră atelierul, una împingând-o pe cealaltă.

— Mai întâi percheziția, spuse Marmita. Înainte de tribunal, înainte de avocat, după avocat... ăsta-i obiceiul, !

Pe urmă coborî vocea, observând-o pe Carol-cu ochii ei ciudați:

— Dar, între noi fie vorba, o să fie bine. Ai să vezi...

Acestei femei rudimentare și puternice părea să-i fie mereu frică. „Aici tuturor le e frică!” gândi Carol. Uși, un culoar

strâmt, pasarela, o scară. Multe gratii și asprul cânt al cheilor. Percheziția s-a rezumat la forma ei cea mai simplă. Carol n-a ridicat piciorul, tușind, și abia dacă a simțit, pe corpul ei gol, alunecând privirea Marmitei. Puțin mai târziu se afla în „culoarul avocaților”, mărginit de celule în care erau amenajate vorbitoare.

Acolo o aștepta un bărbat tânăr, cu nasul puțin cărn, cu ochii de un verde-cenușiu și cu o șuviță brună răvășită pe frunte. Înaintă prevenitor, îmbujorându-se.

— Doamna Mansigny? Sunt avocatul Michel Le Hucheur, stagiar la Curtea...

Pe urmă se înclină în fața Marmitei, care păru încântată.

— Omagiile mele, doamnă!

Supraveghetoarea deschise unul dintre vorbitoare și domnul Le Hucheur intră urmând-o pe Carol. Ușa se închise în urma lor. Acest loc era acceptabil dar grozav de auster: pereții albi, spoți cu var, o masă rustică din lemn de culoare închisă, taburete.

— Am fost numit apărătorul dumneavoastră din oficiu. Vă pot da vești bune în privința copiilor: vara dumneavoastră, doamna Niel, i-a luat la ea. Am trecut ieri pe-acolo. Desigur că cer cu surle și tobe să fiți alături de ei. Dar aproape că s-au obișnuit cu noua lor existență. Totuși trebuie să vă spun...

Se opri brusc, contemplând-o cu o expresie gânditoare. Carol îi prinse mâna:

— Haideti, vă rog, spuneți-mi!

— Ei bine, micii lor prieteni de la școală le-au adus ziarele în care se vorbea despre dumneavoastră. Le-au spus aproape totul. Dar copiii le-au strigat că sunt mincinoși, mai înainte de-a le smulge ziarele, pe care le-au rupt în mii de bucăți. Au privilegiul copilăriei, doamnă, refuză să creadă, resping ceea ce este evident; și deocamdată este mai bine așa. Dealtfel, directoarea le-a interzis elevilor să abordeze acest subiect, amenințându-i cu eliminarea... Copiii dumneavoastră vă îmbrățișează, doamnă.

Carol îi puse o mie și una de întrebări, iar tânărul avocat îi răspunse cum se pricepu mai bine. Pe urmă îl însărcină să-i transmită verișoarei sale instrucțiuni precise, privitoare la condițiile de viață, de activitate și la felul în care copiii trebuie să-și petreacă timpul.

Le Hucheur începea s-o învăluie pe Carol cu privirile. Ea însăși îl găsea destul de plăcut cu ochii lui verzi, sfioși, vocea bărbătească și șuvița de păr răvășită. Părea foarte tânăr.

— Doamnă, aș vrea acum să vă spun ceva: nu sunt un avocat cu experiență dar am și început să-mi iubesc prea mult meseria pentru a nu face, pe cât voi fi în stare, tot ce-i omeneste posibil. Nu vă cer decât o singură favoare: să-mi acordați deplina dumneavoastră încredere. Un avocat căruia nu i se spune totul e *dezarmat*.

Sublinie acest ultim cuvânt. Carol îl întrebă cu blândețe:

— Câți ani aveți?

Tânărul se îmbujoră, ezită un moment și răspunse rostind cam prea accentuat cuvintele, ceea ce îl făcu să roșească și mai mult.

— Am douăzeci și cinci de ani!

Carol nu-și putu înăbuși un zimbet.

— O, n-are importanță vârsta, doamnă! Dealtfel și dumneavoastră...

Ea surâse din nou, aplecându-și într-o parte capul cu extraordinară grație.

— Sunt și eu foarte tânără, desigur. N-am decât cu nouă ani mai mult decât dumneavoastră.

Michel Le Hucheur ridică din umeri. Pe urmă, îndepărtând șuvița de păr care-i căzuse din nou pe frunte, adoptă cel mai serios ton.

— Povestiți-mi ce s-a întâmplat, doamnă. Avem tot timpul.

Carol clătină din cap:

— Ați citit fără îndoială gazetele, maestre. Eu nu vreau să le citesc. Cu toate acestea știu, de la fetele care sunt cu mine, că s-a scris aproape totul în privința... celor întâmplate.

Vocea Carolei se frânse.

— Aveți dreptate, doamnă. Dar nu asta aștept s-aud de la dumneavoastră. Ceea ce-mi va da posibilitatea să vă apăr nu va fi decât cunoașterea vieții dumneavoastră. A vieții dinainte.

„Iată că am ajuns iar aici! gândi Carol. Toți vor să-mi smulgă tainele...”

— Haideti! O să fiu acum puțin mai dur, pentru a vă ajuta. Poate că nu știți că poliția vă suspectează de a vă fi ucis soțul, urmărind un singur scop: căsătoria cu amantul dumneavoastră, Rene Damiens. Lăsați-mă să termin!

Nu eu o spun: figurează în procesele-verbale întocmite de ofițerii poliției judiciare. Comisarul Manneville crede că este vorba de o dramă banală, având ca mobil gelozia. Cămașa de noapte „din material străveziu”, găsită în baia din bulevardul Foch l-a traumatizat pe bietul comisar. Nu crede, în ruptul capului, că v-ar fi putut aparține. Dealtfel nici eu nu cred.

— De ce?

— Uite-așa! Nu vă pot imagina într-o cămășuță din dantelă neagră... Scuzăți-mă!

Carol lăsă să-i scape caracteristicul ei râs gutural, scurt, pe care Le Hucheur îl găsi adorabil.

— Te iert... Dar să vorbim serios: Rene Damiens n-are niciun amestec. N-a fost niciodată amantul meu...

— Și asta o cred.

— A, da! Și de ce, mă rog?

— Pentru că, până acum, nu mi-ați cerut să vă spun ce mai face, în timp ce *el* mi-a și telefonat de aproximativ șase ori.

„Cam tatonează terenul, gândi Carol. Dar pentru un băiat de vârsta lui este, oricum, destul de bun psiholog.”

— Știți dumneavoastră, doamnă, că unul dintre inspectorii de la P.J., un anume Comberat, a mers până acolo încât să emită ipoteza că Damiens este cel care l-ar fi ucis pe Laurent Mansigny și că dumneavoastră îl acoperiți în speranța că veți reuși să scăpați la judecată mai ușor decât el? Această

ipoteză este ridicolă; pe revolver s-au găsit, în mod indubitabil, amprentele dumneavoastră și trebuie să vă spun că procurorul nici n-a reținut această supoziție.

Dar mi-e foarte teamă că, până la urmă, o să fie hărțuit acest nenorocit de Damiens.

Carol căzu pe gânduri: „Da, i-adevărat, își spuse, după arestarea mea vream să-l văd pe Rene pentru că aveam nevoie de el! De atunci nici n-am mai întrebat ce face...”

— Ascultați-mă cu atenție, doamnă: nu l-am putut vedea singur pe judecătorul Thirel decât un sfert de oră.

Este în același timp șiret ca o maimuță și curajos, sincer, cel puțin în măsura în care situația sa i-o îngăduie! Și iată că prima sa impresie despre dumneavoastră și în privința dramei dumneavoastră este confuză. „îmi lipsește un element pentru a o putea înțelege pe această tânără femeie!”

Reproduc ce-a spus el. Depoziția dumneavoastră spontană i-a plăcut, deși a rămas convins că umblați cu ascunzișuri.

Altceva: părinții soțului dumneavoastră s-au constituit parte civilă. Cred că sunt așteptați astăzi sau mâine la Thirel, iar avocatul lor îmi este profund antipatic, un anume Joseph Rennenski, celebritate a baroului, lipsit de caracter dar plin de talent.

— II cunosc, spuse Carol. L-am văzut la ședința de conciliere.

— Doamnă, să fiți pregătită, deoarece veți fi convocată la judecător pentru o foarte serioasă confruntare. Este vorba de interogatoriile asupra fondului, care vor dura ore în șir și cărora va trebui să le faceți față. Dar o să vedeți:

Thirel nu-i un ins rău. Dealtfel voi fi și eu acolo.

Văzând atitudinea categorică a foarte tânărului său apărător, Carol își stăpâni un zâmbet care trecu neobservat. Le Hucheur era prea adâncit în gânduri și preocupat de felul în care avea să-și dirijeze, cu abilitate, propriul său interogatoriu.

— Doamnă, judecătorul are impresia că-i dați explicații inexacte, că-i ascundeți ceva. Mie trebuie să-mi spuneți totul.

Așadar: *de ce v-ați ucis soțul?*

Tăcere.

— Nu vorbiți acum cu judecătorul, doamnă. Sunt apărătorul dumneavoastră. Și credeți-mă, vă sunt de pe-acum prieten. Vă rog...

Tăcere.

— Doamnă, în prezent noi, poliția, procurorul, judecătorul, partea civilă, eu însumi, întocmim un dosar: *dosarul dumneavoastră*. Încercați să vă transpuneți în situația celor care vă vor decide soarta, la Curtea cu juri. Vor examina dosarul dumneavoastră, în toate detaliile, vor interoga martorii, vă vor răsuci pe frigare, pe dumneavoastră însevă. O să fie: rechizitoriul, pledoariile. Pe urmă veți fi judecată de trei magistrați și de nouă jurați, trași la sorti de pe o listă... Toți aceștia nu se vor gândi decât la dumneavoastră, nu se vor ocupa decât de dumneavoastră, timp de trei-patru zile cât vor dura audierile... Se vor întreba. „*Pentru ce și-a ucis soțul? Ce i-a făcut acest om?*”

Dacă nu vom putea da acestor întrebări un răspuns care să aibă ponderea necesară, vă vor pedepsi într-un fel neîndurător... Mă urmăriți?

— Da.

— De ce v-ați ucis soțul?

Carol suspină; se aplecă în față și răsufierea ei dezmierda obrajii avocatului.

— De ce? Doar am mărturisit polițiștilor, judecătorului, Dumnezeu mai știe cui!

— Am citit procesul-verbal al primului interogatoriu.

Ați consimțit să dați di clarații în absența unui avocat dar n-ați spus nimic în legătură cu mobilurile. Ei, hai! Nu este ucis un om numai pentru că nu-i bun educator. Nici chiar pentru că n-a lăsat să vi se încredințeze copiii. Acestea sunt doar măsuri provizorii, doar o știți... Ce naiba v-a făcut?

Le Hucheur strigase articulând aceste ultime cuvinte și Carol tresări. Răspunse:

— N-o să vă imaginați totuși că după ce l-am ucis voi

necinsti memoria tatălui copiilor mei dând publicității jalnica noastră poveste? Și totul numai pentru a merita indulgența a doisprezece oameni pe care nici nu-i cunosc!

Le Hucheur oftă. „Deci asta era! până la urmă s-a decis să-mi spună...”

— Ei bine, zise, ne aflăm într-o situație în care nu putem face nimic, nici dumneavoastră și nici eu. Ziariștii se ocupă de pe-acum de acest caz. Ei nascocesc situații care se aseamănă cu cele presupuse de poliție. „Dreptul cetățenilor de a fi informați”, asta-i! Cât despre dezbaterile de la Curtea cu juri, știți foarte bine că vor fi publice!

Carol își ridică visătoare capul, scuturându-și șuvițele bretonului blond.

— Da, știu! Nimeni nu se mai ocupă astăzi decât de scandaluri. Oh! îmi închipui tot ce vor spune și pe ce ton... Dar, din moment ce-am mărturisit, ce-or mai fi vrând de la mine? Să organizez o conferință de presă? Să vând jurnalelor confidențele mele intime în privința felului în care făceam dragoste cu Laurent, de exemplu?

Carol nu striga. Vorbea calm, privind-și în ochi avocatul.

— Publicul va fi oricum informat, doamnă. Ziariștii își vor face mai mult decât meseria. Judecătorii de asemenea. Poliția la fel. Încă o dată: puneți-vă în locul lor.

Chiar și în zilele noastre, nu poți ucide un bărbat aproape celebru, cu focuri de revolver, fără să atragi puțin atenția.

Eu am misiunea să vă apăr, să vă ajut. Trebuie să înfrunt poliția, pe judecători, partea civilă. Mai trebuie să caut martori în favoarea dumneavoastră, pentru că împotriva dumneavoastră vor exista...

— Cum asta? Eram singură cu Laurent, când...

— Vorbesc despre cei care vă vor lăuda bărbatul. O, ce de discursuri funebre vom avea de auzit! Dacă-mi veți face mărturisiri – avocatul este ca un fel de preot – atunci îmi voi putea face datoria. Ascultați-mă: tribunalele și publicul manifestă, în prezent, indulgență în oazul crimelor pasionale. Această faimoasă „cămășuță de noapte”

a fost uitată de una dintre amantele soțului dumneavoastră.

Chiar dacă a fost prevăzător ca un șarpe, în viața lui particulară, tot vom ajunge să aflăm câte ceva! mai avem și depozitiile lui Rene Damiens. Nu vor convinge poate juriul.

Pe mine însă m-au convins! în situația la care am ajuns, ce importanță mai are dacă ne spuneți tot adevărul, acest adevăr pe care-l ghicesc: soțul dumneavoastră vă înșela într-un fel jignitor și adăuga trădărilor sale cruzimea minții unui Malatesta⁷, păstrând proporțiile... Da sau nu?

Dacă mă veți asculta, dacă acceptați să-i relați judecătorului elementele esențiale pe care trebuie să le știe, aș reuși poate să fac să vi se acorde o libertate provizorie. Cu siguranță că aș putea să vă obțin, în fața Curții cu juri, o pedeapsă mai puțin aspră. Și cine ar beneficia de toate acestea? *Copiii dumneavoastră.*

Carol se închisese însă în taina ei care-i ținea loc de adăpost. Se ascundea în această taină ca un soldat în tranșee, ca vulpea în vizuină, ca mortul în cripta sa. Alesese calea tăcerii pentru ca nimeni să nu poată profana memoria lui Laurent. „Am ucis un om primejdios, dar n-am ucis dragostea. E ceea ce--mi rămâne. Nimeni n-o să se atingă de tatăl copiilor mei.” încet dar sigur, în cele două zile de închisoare își alesese calea, ajungând la concluzia că de-acum înainte ea va fi o povară și că destinul ei urma să fie pecetluit. O povară chiar – și mai ales – pentru copii, care nu vor putea să mai fie, în mod decent, „crescuți” de ucigașa tatălui lor. „Vor afla, știu deja; va trebui ca odată și odată să dea la o parte blocajul de care vorbea tânărul avocat...”

— Copiii mei nu-mi mai aparțin. V-aș ruga ca, la rândul dumneavoastră, să vă imaginați ceva: viața noastră în trei, mai târziu; tăcerile sau plânsul pe ascuns în fața fotografiei tatălui lor, care se află la ei în cameră și pe care desigur că n-o să le-o iau niciodată... Contați pe consolarea pe care o aduce trecerea timpului, pe uitare? Dar eu nu vreau ca ei să-

⁷ în traducere literală : „cap rău”. Poreclă dată seniorului Verucchio, originar din Rimini (1212—1312).

și uite tatăl și nici eu să-mi uit soțul.

Abia atunci, dezorientat de acest ciudat dialog, care se rotea într-un cerc închis, Le Hucheur simți toată povara inexperienței lui apăsându-i umerii. În deruta sa, întrezări o idee: „Vreau să mă duc la maestrul Senard-Baliviere. El îmi v-a spune... Ce nătărău fără pereche și ce incapabil sunt!” Chipul sangvin, cutezător și brăzdat de riduri sub părul încărunțit i se arată pentru o clipă. Și

Michel Le Hucheur murmură: „*El îmi va spune!*”

— Poftim? De cine vorbiți? întrebă Carol, intrigată.

— Nu, nimic! Reflectam, doamnă. Scuzați-mă.

Luându-și inima în dinți, tânărul avocat își mai încercă, pentru o ultimă dată, norocul:

— N-aveți dreptul să decideți viitorul copiilor dumneavoastră în felul acesta. Ascultați-mă: *n-aveți dreptul*. Din moment ce vă spun că vă vor...

Carol se ridică și, la rândul său, Le Hucheur. Venind foarte aproape de el, zise:

— Îmi pare rău, maestre, trebuie să mă credeți. N-am ce să vă mai spun. Copiii nu vor mai putea trăi alături de mine. Vor fi crescuți bine în casa verilor mei Niel, în care am deplină încredere... Cât despre mine, dacă ați ști ce puțin îmi pasă de tot și de toate...

Michel îi cuprinse umerii.

— Și eu vă spun că n-aveți dreptul. Cum? Vreți să rămână copiii orfani nu numai de tată ci și de mamă, prin propria dumneavoastră voință? Se agățau de mine știind că în curând vă voi vedea...

— Tăceți! Fac ceea ce trebuie să fac. Dar, pentru Dumnezeu, tăceți odată! spuse Carol cu o altă voce, cu vocea sa albă de la interogatorii.

își înclină capul spre avocat și aproape că-și ascunse fața în umărul tânărului. Pe urmă începu să plângă cu disperare, cutremurată de hohote convulsive. Plângea de parcă toate lacrimile din lume și-ar fi găsit izvorul în inima ei.

Judecătorul Thirel se interesa îndeaproape de „cazul

Mansigny”, bucuros că Parchetul îi propusese să se ocupe de acest dosar care reprezenta pentru el o variație după veșnicile „escrocherii diverse” și alte scandaluri din lumea finanțelor. Dealtfel, nu-și făcea iluzii: dosarul Mansigny punea o problemă anevoioasă. „Este chiar cazul tipic al falsei situații ușor-de-rezolvat”, îi spunea el grefierului. Ar fi vrut „să aprofundeze lucrurile”. Pentru a lăsa în seama poliției unele aspecte mai puțin importante, recursese la un anumit număr de comisii rogatorii. Dar își rezervase ceea ce el numea „partea leului”.

— Honore, vor veni în după-amiaza asta părinții lui Laurent Mansigny, însoțiți de domnul Rennenski?

— Da, domnule judecător... și chiar acum așteptați un gazetar.

— Ei, da! Doamne, pe ăsta-l uitasem de tot. Ia să vedem... E vorba de un anume Louis Mannendorfer. Am auzit vorbindu-se despre el; un reporter destul de valoros și bine cotate. De ce astfel de indivizi simt nevoia să vorbească despre noi, vrute și nevrute? Unde naiba i-am pus articolul? Iată-l...

Pentru a citi „editorialul”, Thirel adoptă tonul său de zile mari.

„În scandaloasa afacere a Societății franceze de Investiții este acuzată, într-o măsură, și Puterea politică.

Acesteia nu-i va fi deloc greu să triumfe, tăinuind adevărul, cu complicitatea unui Parchet supus prin firea lucrurilor ordinilor sale și a unui judecător obscur însărcinat cu instruirea cazului, care n-are altceva de făcut decât să se plece și a cărui carieră depinde doar de docilitatea sa.

Este nevoie de foarte multă lume pentru a înăbuși la Palatul de Justiție, ca pe un prunc în leagăn, o afacere care, cu toate acestea, ascunde una dintre cele mai mari escrocherii ale secolului”.

Vocea lui Thirel deveni mai clară.

— Încă nu ți-am citit aceste rânduri, Honore? Bine, iată c-am făcut-o acum. Și în plus tipul mai are tupeul să-mi ceară o întrevvedere!

Câteva minute mai târziu, un gardian îl introduse la judecător pe „domnul Louis Mannendorfer”. Thirel văzu apărând în fața lui un vlăjgan în pulover bej cu guler răsfrânt, cu părul de un blond-pai, tuns scurt, cu surâs știrb, cu ochi foarte îndepărtați bătând în galben, care nu clipeau.

Chipul său brut, ras, era împodobit în plin obraz cu un neg.

Thirel, care de felul său era foarte amabil, nu se mișcă de pe fotoliu și nu-i întinse mâna.

— Așezați-vă, domnule. Judecătorașul obscur vă ascultă.

— Oh! făcu gazetarul, adresând judecătorului cel mai frumos surâs al său, în creneluri. Sper să nu fi dat prea multă importanță foitei mele! Am vrut doar să atrag atenția publicului asupra afacerii de la S.F.I... Asta-i tot.

— Asta-i tot, repetă cu voce gravă Thirel. Dar mimați adus învinuirea de-a nu avea mare lucru de făcut și de-a lăsa să fie înăbușite cercetările cazului care mi-a fost încredințat. Nu-i așa?

— Și asta, scumpe domn...

— Ascultați-mă, îl întrerupse Thirel, m-ați rugat să vă primesc. Aici îmi veți spune: „Domnule judecător”, așa ca toată lumea, dacă nu vă deranjează prea rău.

— Desigur, se înțelege... Numai să știți că eu căutam și prilejul de a fi pus în temă, discutând cu dumneavoastră.

În ceea ce mă privește, n-am încercat să vă jignesc. Dealtfel, ca să spun drept, habar n-am de toate astea!

— Atunci, domnule, de ce naiba vă apucați să mai vorbiți?

— Pentru că asta-i Actualitatea! Ce vreți să vă spun eu? Regina noastră e Actualitatea. Mai e nevoie să și selectezi iar, dacă încerci să orientezi publicul, să-i reții puțin atenția, trebuie să țințești cu grijă. Trântesc articole mai mult sau mai puțin bune, de acord, dar în privința alegerii subiectelor se împlinesc zece ani de când nu m-am mai înșelat.

Vlăjganul avea o voce plăcută, o jovialitate comunicativă, o vulgaritate sănătoasă căreia francheta îi dădea culoare. Thirel începea să se amuze.

— Unde vreți să ajungeți?

— Ei bine, miros eu că mecanismul juridic este ieșit din uz. Așadar, domnule judecător, aș vrea să-mi bag nasul aici. Ceea ce-mi doresc este să depășesc limitele unui cronicar judiciar, captivat de însăși succesiunea faptelor diverse ce se perindă prin fața instanțelor. V-o spun pe șleau, ca să nu încep prin a mă pierde în amănunte: Vreau să mă orientez, vreau să pătrund esențialul și vreau să se termine prin ducerea bătrânului mecanism la fiare vechi!

De astă dată judecătorul Thirel se lămuri. Intui că interlocutorul său era un ziarist autentic, animal prețios și redutabil a cărui rasă este în zilele noastre pe cale de dispariție.

— N-am, din păcate, prea mult timp să vă consacru, declară el. Vreau cu toate acestea să vă „orientez”, așa cum ziceți, răspunzând cum voi putea mai bine afirmațiilor gratuite cuprinse în articolul dumneavoastră...

Un carnet minuscul, un creion aproape invizibil se materializaseră în mâna viguroasă, docilă, a jurnalistului.

— Îmi permiteți să fac câteva însemnări, domnule judecător?

— Bineînțeles! Doar pentru asta sunteți aici. Primul răspuns: Am de lucru până peste cap, ca toți colegii mei.

E o mare lipsă de magistrați în Franța și, dacă nu se ia seama, vom fi în curând niște condamnați la galere. Am și ajuns să fim... Știți dumneavoastră că un singur judecător trebuie să instruiască, în același timp, mai multe zeci de cazuri? Că judecătorilor nu li se acordă niciodată decât jumătate din vacanțe? Că lucrează douăsprezece ore pe zi? Ceea ce facem în acest timp este pasionant, dacă-ți iubești meseria așa cum o iubesc eu, dar este și extenuant, în cazul în care vrei să aprofundezi lucrurile. Așadar dimineața: drumul până la birou, corespondența, clasarea dosarelor, expedierea comisiilor rogatorii; supervizarea anchetelor întreprinse de poliție; redactarea diverselor mandate și decizii; convocarea avocaților la termenele stabilite;

respectarea riguroasă a nenumăratelor formalități reglementare, acțiunile devenind în caz contrar nule;

numirea și controlul experților – n-ați avut niciodată de-a i'ace cu experții noștri? – comunicarea pieselor de la dosar: Parchetului, apărării, părții civile; întocmirea răspunsurilor către Procuratură, care poate să intervină în orice moment al cercetării; obligația de a redacta, la începutul fiecărui trimestru, două dări de seamă asupra tuturor cazurilor în cercetare: una destinată Camerei de punere sub acuzare și alta procurorului general; fără să mai vorbim de situația specială privind inculpații aflați în detențiune provizorie... Iată cum îmi petrec diminețile, prietene, iar uneori și mai și!

După-amiază, între orele 14 și 20, judecătorul de instrucție are fixate audieri, primește inculpații și martorii, trece de la un caz la altul practicând o dificilă gimnastică a minții pe care ar trebui s-o execuți tu însuși pentru a o aprecia la justa ei valoare, fiind fără încetare întrerupt de avocați, ofițeri de poliție, telefoane primite de la Parchet, mai știu și eu? Iar seara, ca și la sfârșitul săptămânii, ia dosarele cu el acasă. Oare vă ajung toate astea, tinere? Nu mă plâng, dar vă autorizez să publicați că la Palatul de Justiție eu, Thirel, prestez munca a trei sau patru magistrați, care ar avea un program normal și care ar primi un salariu obișnuit. Bineînțeles că există și la noi leneși, ca pretutindeni. Dar, în profesia mea, eu nu reprezint o excepție. Rețineți că nu avem secretare steno-dactilografe, nici posturi telefonice directe și nici mijloacele materiale adecvate unui birou modern; că singurul nostru colaborator direct este un grefier, prost remunerat, copleșit el însuși de numărul mare de lucrări și că încetineala de care se plâng cei care au de-a face cu justiția ne nemulțumește deopotrivă și pe noi...

— Asta el spuse simplu Mannendorfer.

Gazetarul făcuse numeroase însemnări în caiet. Thirel se aplecă spre el, sprijinindu-și mâinile de birou.

— Dacă vreți să aprofundați puțin lucrurile, atunci adresați-vă din partea mea consilierului Saint-Galaix. Este

unul dintre cei doi președinți ai Curții cu juri din Paris. El lucrează la un proiect de reformă judiciară. O să vă spună că modul în care o ființă omenească este adusă în fața justiției mai păstrează, până în zilele noastre, ceva barbar și inexplicabil. Vă va mai spune că n-am intrat încă în era legalității. Vă va spune și că magistrații francezi cunosc pe deplin această situație. În fine, dacă-l găsiți bine dispus și dacă nu-i veți pune întrebări stupide, o să vă mai spună că guvernele și parlamentele care s-au succedat în Franța de cincizeci de ani încoace și-au asumat, în privința curențelor sistemului juridic, responsabilități copleșitoare.

În ochii judecătorului Thirel mai persista puțină severitate când își privi interlocutorul.

— În privința Societății franceze de investiții și scandalului pe care l-a provocat, nu pot desigur ca, pentru dumneavoastră, să violez secretele instrucției. Dar voi putea, fără îndoială, să vă satisfac unele curiozități, clarificând puțin câteva din datele publicate în presă...

Gazetarul intră dintr-o dată în miezul problemei: puse întrebări esențiale și percutente, în ciuda lipsei sale de experiență în domeniul juridic. Și Thirel, cântărind fiecare cuvânt, îi răspunse în felul cel mai dar posibil. Pe urmă judecătorul își privi ceasul și se ridică.

— Satisfăcut de interogatoriu? Întrebă el, și privirile îi scânteiară.

Mannendorfer își scărpină clauza de păr.

— Domnule judecător, e de la sine înțeles că nu voi amesteca numele dumneavoastră în această anchetă. Aveți prea multe de dus în spinare, permiteți-mi să v-o spun, mult prea multe pentru ca un ziarist, demn de acest nume, să vă compromită! Nu vă neliniștiți. Va mai trece destul timp până să ajung la capăt dar voi tăia în carne vie.

Thirel, care se aruncase cu capul înainte ca urmare a exasperărilor îngrămădite în timp, se simți foarte plăcut surprins.

— Domnule Mannendorfer, vă mulțumesc pentru bunele

dumneavoastră intenții. Îmi mai rămâne doar să vă spun că într-adevăr „cariera” mea depinde de Puterile despre oare am vorbit. Numai că, în ceea ce privește umila mea persoană, n-am ținut niciodată seama de această dependență. Mai pot să vă spun. De asemenea, că înnoirile prevăzute în Cod ne-au eliberat parțial de Parchet, pe noi judecătorii. Doar că faptul nu are mai multă eficacitate ca o cauterizare pe un picior de lemn. Singura adevărată reformă ar constă în triplarea – pe puțin – a numărului de judecători. În așteptare, îmi asum zilnic responsabilități copleșitoare, fără să cruț altceva decât propria mea conștiință de magistrat...

— Și veți rămâne simplu judecător de instrucție! spuse Mannendorfer, ridicându-se în picioare, iar vocea sa era pătrunsă de respect.

Atunci când greșierul introduse în cabinet pe domnul și doamna Mansigny, însoțiți de maestrul Rennenski, Thirel întâlnește privirea isteată a greșierului său.

Doamna Mansigny, mama lui Laurent, foarte bine îmbrăcată cu un taior negru, era o femeie mărunță, uscățivă, subțire, cu trăsături pronunțate, părul alb, ochii duri și triști. Soțul ei, care arboră o cravată îndoliată, era de talie mijlocie, avea un frumos cap pleșuv ca al lui D’Annunzio, nasul coroiat, gura senzuală. Rennenski, avocatul lor, își purta mai semeț ca oricând părul negru dat pe spate și argintat pe la tâmple. Se instalară lângă biroul judecătorului suspinând cu gravitate.

— Vă mulțumesc că ați venit la mine, spuse judecătorul Thirel, și vă prezint cele mai sincere condoleanțe. Doamnă, aveți ceva de declarat în privința căsniciei fiului dumneavoastră, Laurent Mansigny?

— Bineînțeles! răspunse bătrâna doamnă îndoliată cu voce înăbușită. Aș vrea mai întâi să vă spun, domnule judecător, în ce condiții s-a căsătorit, cu această creatură, fiul meu...

— Draga mea, te rog! spuse Mansigny.

Își privi soțul în tăcere. Apoi își întoarse din nou spre judecător figura osoasă dar bine cizelată, răvășită de o

amărăciune fără leac.

— Scuzați-mă, domnule judecător, Laurent...

Vocea i se frânse. Schiță un gest spre soțul ei.

— Continuă tu, Leopold, te rog.

Chelul își drese vocea.

— Ei bine, spuse el cu o anumită solemnitate în glas, fosta noastră noră făcea parte dintr-o familie acceptabilă dar lipsită de anvergură și de mijloace materiale. Tatăl ei avea o situație modestă la căile ferate. Foarte frumoasă, bine crescută, tipul caracteristic de falsă candidă – în

teatru cred că o astfel de femeie este numită „ingenuă perversă” – fosta noastră noră s-a ținut, pur și simplu, după Laurent. Trebuie să spun că atracția pe oare el o exercita asupra femeilor i s-ar fi urcat la cap unui alt bărbat, mai puțin elevat din punct de vedere spiritual și afectiv. N-o spun, credeți-mă, pentru că este vorba de fiul meu... Dealtfel puteți lua informații în privința lui.

Nu mă tem că aș putea fi dezmințit.

Soția sa aproba dând din cap.

— Fosta noastră noră...

— În fața legii ea continuă să fie nora dumneavoastră, spuse judecătorul Thirel, pe care acești oameni îl iritau în ciuda milei pe care o resimțea.

Craniul lui Mansigny se înclină.

— N-are nicio importanță, nicio importanță! Ei bine, pentru a simplifica lucrurile s-o numim Carol, dacă doriți.

Când l-a cunoscut pe fiul meu, au trecut de-atunci cincisprezece ani, Carol era, chiar de pe-atunci, o mică intrigantă. L-a vrut pe Laurent și a reușit. Cum vă puteți imagina, nici soția mea și nici eu n-am fost prea entuziasmați de această căsătorie! Eu însumi administrez societăți importante și gândesc – lăsând de-o parte, se înțelege, orice snobism care astăzi ar fi ridicol și depășit – da, gândesc că acele căsătorii care sunt potrivite din punct de vedere social dau cele mai bune rezultate. Laurent era strălucitor, n-aș

ezita să spun: excepțional. Diplomele sale și relațiile mele i-au îngăduit să pătrundă în lumea bancară pe ușa din față. În același timp, n-a fost decât o simplă distracție pentru el să-și ia licența în litere și cunoștea trei limbi...

Panegiricul se desfășură așa timp de mai bine de-o jumătate de ceas. Thirel considera această audiere ca fiind de-o importanță capitală. Nevrând să-i scape nimic și impresionat de admirația aprinsă pe care cu greu și-o puteau stăpâni acești părinți ce-și trăiau ultimii ani întreținând cumplitul cult al unicului lor fiu asasinat, îl obliga pe bietul Honore să consemneze, aproape cuvânt cu cuvânt, orgolioasa și jalnica lor mărturie. Apoi domnul și doamna Mansigny ajunseră la acuzații mai degrabă confuze împotriva Carolei, care părea să devină ținta unei un dezlănțuite, împinsă până la paroxism.

— Ce-i reproșați mai exact, doamnă, nurorii dumneavoastră? întrebă judecătorul după un moment de tăcere.

Doamna Mansigny închise ochii încercând să se domine, să vorbească destul de calm pentru a fi convingătoare.

— Vă jur pe amintirea fiului meu Laurent că această creatură l-a făcut nefericit chiar de la începutul căsniciei lor.

Imperceptibilul tremur al vocii dădea acestei afirmații o ciudată solemnitate. Judecătorul se aplecă înainte pentru a-i repeta întrebarea.

— Doamnă, ce-i reproșați mai exact nurorii dumneavoastră?

— Era față de el ca o lipitoare! Oamenilor de felul lui Laurent nu le plac manifestările excesive. Îmi pare rău că n-ați văzut-o pe Carol cu cincisprezece ani în urmă cramponindu-se de logodnicul, apoi de soțul ei...

— Asta nu-i o vină, doamnă.

— Era exclusivistă, posesivă. Am observat-o bine: calmul ei aparent, supunerea de soție ascundeau orgoliu și ambiție.

— N-o puteți învinui că a fost calmă și supusă, spuse cu

răbdare judecătorul.

— Nu, fără îndoială. Dar știu că era geloasă din pricina dragostei pe care i-o purtau lui Laurent copiii.

— De unde știți?

Pentru câteva secunde, bătrâna doamnă rămase deconcertată de întrebarea magistratului. Pe urmă își ridică mâna palidă pe care strălucea un rubin.

— O știu! Mi-a spus-o Laurent. Mai știu că ea nu ne-a iubit niciodată. Nu-mi făcea, de exemplu, niciodată confidențe...

— Carol Mansigny și-a pierdut părinții mai înainte de a se căsători, nu-i așa?

— Da! Este exact.

— O chemați la dumneavoastră, doamnă, mergeați s-o vedeți, îi arătați o anumită afecțiune maternă?

— A nu, cum adică?

Doamna Mansigny își mușcă buzele. Și mașina lui Honore continua să țâcăne în tăcerea care se așternuse.

— Față de copii, cum se comporta nora dumneavoastră?

— Ei bine, se ocupa de ei, desigur. Se ocupa chiar prea mult! Vă jur că încerca să-i îndepărteze de tatăl lor. Am auzit-o spunând că Laurent exercita asupra copiilor o influență proastă... el, propriul lor părinte.

Până atunci, maestrul Rennenski nu intervenise: fremăta. Făcând un gest semnificativ își deschise, cu un „clic” discret, mapa din care scoase un dosar apreciabil ca volum.

— Dacă-mi permiteți, scumpă doamnă, aș vrea să prezint câteva documente domnului judecător.

Depuse pe biroul lui Thirel un anumit număr de scrisori adresate de Laurent părinților săi și judecătorul le parcurse cu privirea. Una dintre de îi atrase, în mod deosebit, atenția și o reținu pentru a fi citită.

„Scumpii mei părinți,

Sper că sănătatea voastră se menține bună. Vă scriu de pe această plajă unde, începând de-acum, vom petrece împreună cu copiii cincisprezece zile. Plată și aurie,

Dominique arată ca o mică «limbă de mare» așezată pe un platou. Geoffroy începe să știe cum se înoată craul altfel decât înghițind marea și peștii. Carol nu-i părăsește nicio clipă, și meticulozitatea programului ei ne indispuie întrucâtva pe toți. Ce păcat că n-are capacitatea de a înțelege rostul vacanțelor, al trândăviei, al înstelatei fantezii. Cu atât mai rău pentru mine, cu atât mai rău pentru noi. Îmi face mutre închipuindu-și că aș cocheta cu tinerele fete și femei din hotel, iar gelozia asta îmi strică toate concediile...”

— Vă mai pot arăta astfel de scrisori, spuse domnul Rennenski, vă pot arăta zece, vă pot arăta douăzeci. Acest om nu era fericit, domnule judecător. Și dacă n-ar fi decât aceste epistole ale lui Laurent Mansigny! Iată doar o mică selecție de mărturii, alese dintr-o sumedenie de mesaje adresate domnului și doamnei Mansigny, după asasinarea fiului lor. Veți constata dumneavoastră înșivă că depășesc pe departe nivelul unor simple condoleanțe. Această scrisoare, de pildă:

„De mult timp Laurent se plângea de neînțelegerile sale conjugale. Soția lui îl chinuia cu o gelozie morbidă care, ne spunea el, se baza de fapt atât pe inegalitatea dintre familii, cât și pe succesele profesionale și mondene ale fiului dumneavoastră; pe relațiile de altfel onorabile pe care le întreținea, în mod inevitabil, cu multe femei, ca și pe afecțiunea foarte puternică a copiilor față de tatăl lor.

Și-apoi mai era acel prieten al Carolei, acel Damiens, de care fiul dumneavoastră ne vorbea adeseori: un soi de ratat. Prezența lui continuă îl exaspera pe Laurent. Este foarte probabil să fi fost ceva între Carol și Damiens. În orice caz vă pot asigura, cu toată buna-credință, că Laurent suferea din pricina acestei promiscuități.. / 1

Domnul Rennenski făcu o pauză. După ce suspină, conchise cu frumoasa-i voce gravă:

— Aș putea desigur, domnule judecător, să vă remit și alte mărturii de același fel. Noi considerăm, clienții mei și eu însumi, cazul Mansigny ca lămurindu-se sub un aspect destul de sinistru. Am dori să știm, de exemplu, exact rolul

pe care l-a jucat acest... Damiens în drama care s-a petrecut. În ceea ce ne privește, întrezărim o mizerabilă premeditare...

Rennenski avea un fel al său propriu de a târăgăna anumite cuvinte: părea să înșire, în tăcere, pun te de suspensie. Dar între timp, în jurul judecătorului Thirel ițele faptelor și mobilurile se încâlceau. Judecătorul spuse atunci cu acel glas dârz pe care știa să-l adopte de câte ori îl stăpânea iritarea:

— Să vorbim deschis, maestre. Vă mulțumesc că ne-ați adus aceste declarații. Ne vor ajuta în ancheta pe care o întreprindem, fie chiar și prin insuficiența lor; căci, permiteți-mi să remarc, toate provin fie de la însuși Laurent, fie de la prieteni care transmit afirmațiile lui Laurent. Până acum nu văd să existe mărturii, într-adevăr directe, care s-o implice pe Carol și conduita ei *de dinaintea* dramei.

Frumosul chip al lui Rennenski se îmbujoră, și avocatul nu se putu reține să nu schițeze cu brațele, în mod instinctiv, un gest care să producă efect.

— Domnule judecător, vom merge deci îndată și mai departe. Printre scrisorile pe care-mi permit să vi le las, pentru a figura la dosar, veți găsi cel puțin patru – dacă memoria nu mă înșală – în care se fac aluzii la acest Rene Damiens. Vom mai păstra altele care au un cuprins ase-

mănător. Și mai deținem ceva în plus: atunci când nora clienților mei a părăsit domiciliul conjugal luând cu ea copiii s-a instalat în Câte Montespan, unde a fost vecină cu o oarecare doamnă Basturel. Aceasta, din proprie inițiativă, a scris doamnei și domnului Mansigny pentru a relata vizitele nocturne ale lui Damiens, plângându-se chiar de zgomotul pe care-l făcea cu mica sa mașină 'atunci când pleca dimineața devreme. O parte a dosarului se referă dealtfel la constatarea de adulter, ca urmare a descinderii poliției care, cu câteva săptămâni înaintea crimei, a surprins-o pe Carol Mansigny împreună cu micul ei Damiens. Câte Montespan este un sat de sticlă: poliția va strânge cu

siguranță și alte mărturii interesante. În această situație, înțelegeți, domnule judecător, *dorința noastră de a fi puse în lumină eventuala complicitate a acestui Damiens la comiterea crimei și evidenta premeditare a asasinatului.*, Departe de noi gândul de-a pretinde să vă indicăm, cât de cât, sensul anchetei în curs. Nu vrem nimic altceva decât să ajutăm justiția, pe cât omenește ne va sta în putință...

— Vă mulțumesc, maestre, spuse judecătorul Thirel pe cel mai sec ton.

Leopold Mansigny, vădit satisfăcut de consilierul său, se adresă judecătorului pe care-l privea' drept în față. Și în timp ce vorbea, marcând cuvintele prin mișcări ale capului său pleșuv, Thirel găsi că avea înfățișarea unui vultur.

— Subscriu, domnule judecător, celor spuse puțin mai înainte de domnul Rennenski și îmi permit să vă cer ca dorința exprimată de el, în numele nostru, să figureze dar în depoziție.

Judecătorului Thirel nu-i plăcea să i se spună ce avea de făcut.

— Vor fi consemnate toate acestea, domnule, dacă vor fi exprimate chiar de dumneavoastră. Vă ascult.

Mansigny repetă, de bine de rău, spusele avocatului său, ajutat de acesta în alegerea mai precisă a cuvintelor.

Între timp, judecătorul observa familia Mansigny cu o atenție puțin ostenită dar pătrunzătoare. Reținu că sub efectul pornirii lor dușmănoase cei doi își uitau suferința.

Pe chipurile bătrâne și ridate, ochii lor străluceau de-o pasiune care devenea tot atât de intensă ca și bucuria.

*

Către sfârșitul zilei, tânărul avocat Michel Le Hucheur bătea la ușa cabinetului de instrucție. Judecătorul îl primi, îl pofti să se așeze și se minună revăzând acest chip tineresc de Gavroche 1 abia maturizat.

— Ei, cum merge? întrebă judecătorul care se prăbuși oftând în fotoliul său.

— Ați avut o zi lungă, nu-i așa, domnule judecător?

— Da, destul! Ai reușit să-ți vezi clienta?

— Bineînțeles. Ieri... A plâns. Cred că, mai presus de orice, simțea nevoia să plângă.

Thirel tuși ușor.

— Înțeleg. Dar fii atent: mi se pare că farmecă puțin pe toată lumea, cu aerul ei candid, bretonul scurt, ochii mari. Inclusiv pe bunul comisar Manneville.

Le Hucheur zâmbi, ridicând din umeri.

— Domnule judecător, între noi fie vorba, care-i opinia dumneavoastră?

Thirel, care se destinsese fără nicio reticență după trecerea acestei zile, redeveni stăpân pe sine.

— N-am ajuns la nicio concluzie, tinere! Ce-ți închipui? Doar ai consultat dosarul, nu-i așa? Ei bine, mai ai multe de văzut! Părinții victimei și avocatul lor au fost aici, puțin mai înainte, pentru a face o primă depoziție și te asigur că nu și-au pierdut timpul. N-ai decât să revii peste două-trei zile. Lui Honore i se vor face fotocopiile scurtei noastre ședințe. Sper, cel puțin. Toate mărturiile coincid, dragă maestre, și nu pot interveni cu nimic:

constatare de adulter...

— Prezumție de adulter care rămâne foarte discutabilă, replică încet Le Hucheur, ridicându-și mâna.

— Dacă vrei. Dar eu n-aș fi atât de optimist ca dumneata. Și-apoi vin o grămadă de scrisori, procese-verbale ale interogatoriilor care converg în același sens, și clienta dumitale pare să fi comis cu premeditare, în mod deliberat, crima, cu sau fără micul ei prieten Damiens. Pentru moment, nu există nimic altceva în dosar în afara prezumțiilor potrivnice ei, dacă fac abstracție de depoziția favo-

¹ Tipul ștrengarului parizian, personaj creat de Victor Hugo în romanul *Mizerabilii* (1862).

rabilă clientei dumitale depusă de familia Niel, care le-a oferit un cămin copiilor. Bineînțeles că avem și declarațiile lui Damiens. Le știi: el era un obișnuit al casei Mansigny, ceea ce-i dă posibilitatea să-l atace pe Laurent în

modul cel mai direct, mai categoric. Și ai notat desigur că merge până la a indica mai multe amante, sau așa-zise amante, ale lui Laurent, inclusiv o anume Laetitia pe care numitul Laurent a adus-o sub acoperișul său, fapt care ar fi determinat-o pe Carol să plece. Bun! Din nefericire, Rene Damiens este singurul care ne furnizează aceste date. Și chiar dacă spune adevărul, cum am putea spera că adoratoarele lui Laurent Mansigny vor veni să-și mărturisească păcatele la bară? Nu miza pe asta! Desigur că vom face verificări de rutină. Dar toate acestea, din punct de vedere juridic, sunt ca și nimic.

— Și eu care tocmai venisem să vă întreb, domnule judecător, când am putea spera să fie pusă în libertate provizorie Carol, vreau să spun clienta mea, doamna Mansigny...

Judecătorul surâse în fața acestei naivități, a inexperienței, a extremei stângăcii, care-i erau pe plac.

— Ei bine, pentru un prim secretar al Reuniunii avocaților stagiari găsesc că nu-ți drămuiești prea mult efectele. Nici nu poate fi vorba să acord ceva clientei dumitale. Îți închipui ce s-ar întâmpla? Parchetul ar face imediat apel și ar câștiga fără doar și poate. În afara faptului că nu-mi plac ucigașii, nici ucigașele, maestre, și nu apreciez deloc pe cei care-și fac dreptate singuri. Fie că au sau n-au breton!

Dintr-un salt, Le Hucheur fu lângă biroul lui Thirel.

— Ah, domnule judecător, dumneavoastră cunoașteți acest caz mai bine ca oricine! Și aveți prea multă experiență, prea multă onestitate pentru a vă lăsa indus în eroare de aparențe, fie de chiar și zdrobitoare! Clienta mea, o știți prea bine, a fost prinsă într-o capcană pregătită, din timp, de un om inteligent pe care-l iubea, care avea cu zece ani mai mult decât ea și care – dacă e să-l credem pe Damiens – trebuie să fi fost un tip îndeajuns de diabolic... După ce ai ascultat-o pe Carol o singură dată vorbind despre copiii ei, alcătuind planuri pentru viitorul lor, sacrificându-se pe ea însăși, nu poți să mai concepi că ar fi fost capabilă de abila

„premeditare1’ despre care se vorbește.

Le Hucheur se liniște. Se așeză deîndală, își îndreptă cu un gest mașinal șuvița de păr, se îmbujoră și-l privi pe magistrat.

— Scuzați-mă, domnule judecător, dar știu că această femeie nu ne-a spus nici pe departe totul. Este absolut deznădăjduită. Apără memoria soțului ei. Nu vrea ca jurnalele... Iată, îngăduiți-mi să fac o afirmație categorică: dacă ați hotărî să fie chiar mâine pusă în libertate provizorie, sunt sigur că n-ar vrea să iasă din închisoare.

Se ridică, întinse mâna. Judecătorul Thirel îl privea încercând să-l înțeleagă pe deplin.

— Haide, Le Hucheur, nu te mai ambala! Cât despre opinia mea, să nu uiți niciodată ceea ce îți voi spune: pentru public un mort ca Laurent Mansigny nu este decât un cadavru oarecare. Pentru un polițist este o problemă de rezolvat. Dar pentru un judecător acest mort este, în primul rând, un om viu care a fost ucis.

Michel Le Hucheur era nemulțumit și nu se simțea în apele lui. Telefonul sună strident și tânărul avocat ridică receptorul cu aversiune.

— Ce este?

— Sunt eu, Sophie, scumpule! Aș vrea...

— Ascultă-mă, am de lucru. Nu ies în oraș. Nu stau de vorbă, pricepi?

— Ticălosule! spuse Sophie, cu vocea ei melodioasă. Și mâine ai de lucru, nu ieși în oraș, nu stai de vorbă?

— Nu.

— Și la noapte, când nu e nici măcar nevoie să vorbești, ce faci? Coccoșei de hârtie?

Puse încet receptorul în furcă. Pe urmă se hotărî să se prefacă plecat. ’Se învărtea prin cele două mici încăperi ale locuinței sale ca un leu în cușcă. Arunca priviri ostile spre biblioteca sa austeră care cuprindea culegeri de legi și lucrări juridice defel remontante. Lângă *Micul ghid pentru uzul juraților de la Curtea cu juri* de Chapon se afla *Procedura*

penală de Ștefani și Levasseur, în timp ce *Statutul magistraților* își etala cele două tomuri de dimensiuni care dădeau de gândit.

— La dracu! bombănea Michel.

Filele răspândite pe masă demonstrau că-și terminase o teză năstrușnică despre „*Lacunele procedurii inchizitoriale în cercetarea crimelor comise în Franța.*” împrăștie paginile cu un gest larg care-i plăcu, fiind totodată atent să nu risipească sau să rupă ceva.

Maestrul Le Hucheur, sub apăsarea vârstei de douăzeci și cinci de ani, nu se. Mai gândea decât la clienta sa: Carol Mansigny, ucigașă. Sufletul și spiritul său se învârtau în jurul ei, străduindu-se să nu se lase ispitit de imaginile care-i răsăreau în față. Carol cu brațele goale, îmbrăcată în rochie ae vară. Carol scuturându-și bretonul blond. Carol privindu-l cu tandrețe, da, se poate spune tandrețe, pe avocatul trimis de destin, uitându-se la el printre zăbrelile genelor coborâte, vorbindu-i, plângându-i pe umăr, surâzând printre lacrimi, lăsându-l, în fine, îmbibat de parfumul și de respirația ei. Carol, fără rochie – ombilicul Carolei, mică planetă necunoscută – pânțelece ușor bombat care trebuie să fie auriu, acoperit cu puf ca o piersică și pe care, fără îndoială, n-o să-l vadă niciodată. Carol îmbrăcată iar, în grabă, de același spirit copleșit de rușine care o dezbrăcase.

Carol refuzând să-și acuze soțul mort. Carol sacrificându-se pentru copiii ei și pentru memoria celui pe care tocmai îl ucisese. Carol, ai cărei sâni modulau rochia de vară, rochia verde și bleu ce-i lăsa brațele dezgolite. Carol dezbrăcată de rochie...

— Dificultatea constă în a mă concentra.

Michel murmură acest adevăr emoționat. Pe urmă își impuse ca, încetul cu încetul, să facă să dispară toate imaginile tulburătoare pentru a rămâne numai cauza pe care o avea de apărat. Regăsi pe loc sentimentul nepriceperii, al neputinței sale. „întrezăresc ceva și nu sunt în stare nici să clarific situația și nici să-mi impun punctul de vedere.

Cu Thirel m-am comportat sub orice nivel. Thirel nu-i băiat rău, dar nu glumește! Nu-i place să-ți faci singur dreptate, nu-i place să curgă sânge și nici s-audă de cadavre. «Domnule judecător, cunoașteți acest caz mai bine ca oricine! Aveți prea multă experiență și onestitate.. »

Puțin îmi pasă de onestitatea, de experiența lui! Judecătorul Thirel este la fel ca ceilalți colegi ai săi: la el nu contează decât dosarele și documentele pe care le cuprind.

După toate astea vor urma nu știu peste câte luni: Camera de punere sub acuzare, apoi audierile la Curtea cu juri: trei oameni echipați în roșu și alți nouă îmbrăcați fiecare; două-trei zile pentru ca cei doisprezece să-mi judece clienta. Pare-se că Rennenski este de o răutate împinsă până la sadism. Ceea ce și-ar dori ar fi s-o trimită la ghilotină. În lipsa acestui frumos eșafodaj va căuta să obțină zece sau cincisprezece ani de închisoare și, dacă-i va obține, se va bucura să știe că încă o femeie de pe lumea asta va fi definitiv distrusă, întinată, stigmatizată!”

Își privea, cu ură, electrofonul super-stereo, divanul super-confortabil, micul său cuib de super-amoruri care-i păzură deodată ridicole. „E limpede că fetele care vin aici nu sunt prea pretențioase!”

— O voi salva pe Carol, chiar împotriva voinței sale.

Există în această conjunctură fapte esențiale pe care judecătorul Thirel le ignoră sau le neglijează și dacă las să-i scape, dacă o las pe Carol să tacă, nu le va ști niciodată.

Pe o măsuță joasă o pudrieră emailată trona indecent, uitată de o vizitatoare de seară. Văzând-o, Michel o azvârli furios undeva prin cameră. Obiectul se izbi apoi de mica bibliotecă, umplând de pudră *Statutul magistraților*.

— Iată faptele: o tânără femeie, în aparență blândă și bună, și-a ucis soțul. Pare distrusă. Mărturisește. Jurnalele acaparează știrea, desigur pentru că femeia pare blândă și pentru că este foarte frumoasă. Ziariștii noștri se dau în vânt după contraste. Și iată că ajung câteva săptămâni ca să se formeze un dosar zdrobitor, a cărui greutate nu constă atât

din declarațiile făcute de tânăra femeie, de vreme ce ea n-a negat niciodată comiterea actului fatal, ci mai ales din însumarea a nu știu câte mărturii nefavorabile: „Era geloasă pe soțul ei”, „nu-i ajungea nici până la degetul cel mic”, „nu l-a făcut fericit pe acest om”, „căuta să-i îndepărteze pe copiii de tatăl lor”, „copleșită de calitățile excepționale ale soțului ei, a încercat să se răzbune, ucigându-l”, „în fond, n-a vrut niciodată să-și accepte rolul de soție iubitoare și supusă”, „dealtfel își înșela soțul cu acel Damiens...”

Michel străbătea mica sa locuință, de-a lungul și de-a latul, și din timp în timp izbea pereții. „Asupra bărbatului care-și înșală soția planează umbra măgulitoare a lui Don Juan, în timp ce, de când lumea, se aruncă în femeia adulteră cu pietre!”

își întrerupse acest du-te-vino.

— Și pe deasupra ea nici măcar nu l-a încornorat.

Așa-zisa constatare de adulter cu Damiens miroase a incompetență și rea-credință. Ca și cum o femeie tânără nu poate primi la ea un prieten fără să se culce cu el! în fața mai multor ipoteze, oamenii să se simtă oare îndemnați s-o aleagă pe cea mai rea? Presupun ce-o să urmeze, din moment ce totul alunecă pe acest făgaș: o să mai curgă puzderie de mărturii în favoarea lui Laurent provenind, de fapt, atât de la prima sa secretară cât și de la ultima lui metresă, de la factor ca și de la deputat, de la portar ca și de la președintele-director-general. Fără să mai pomenim nici de vecinele Carolei și nici de țatele din Câte Montesperan care-și vor face o crudă plăcere din a o țintui la stâlpul infamiei. Tuturor acestora eu, jalnicul ei apărător, nu le pot opune, practic vorbind, nimica. Acum înțeleg ce ne spunea bătrânul Senard-Baliviere: în conformitate cu legile noastre, potrivit moravurilor noastre, femeia este prezumtiv inferioară și vinovată. Suntem foarte bucuroși s-o punem sub acuzație! Și în primul rând, se asmut împotriva ei celelalte femei, întocmai ca găinile care cu ciocul îi dau păsării rănite lovitură de grație. Eu nici măcar nu pot să invoc viața

desfrânată a lui Laurent Mansigny, cu toate că până la urmă Carol m-a lăsat să înțeleg că a înșelat-o pe toate drumurile. Dar oficial nu vrea să declare nimic. Nu-mi va furniza nici cea mai mică dovadă a nemulțumirilor ei conjugale, nu va face nici măcar o mărturisire patetică în fața juriului! Dealtfel puțin îi pasă!

Vrea să cruțe memoria soțului ei. Cât despre depoziția lui Damiens, Thirel are dreptate: nu poate fi în niciun fel folosită. Ah, n-am nevoie de cine știe ce experiență pentru a-mi imagina cu ce ochi o vor privi pe Carol jurații!”

Încetul cu încetul Michel Le Hucheur se liniștește, căutând un fir conducător.

„Ceea ce va trebui să cunosc și să fac să fie cunoscută este viața intimă a acestui ticălos de Laurent. Am spus bine: „ticălos”. Cum să numesc altfel un individ care se înverșunează în a despărți o mamă de copiii ei? În primul rând pe acest fapt o să pun accentul față de judecătorul Thirel. Pentru că am picat peste un judecător de instrucție cu suflet și nu vreau să pierd această șansă.

Câteva ore mai târziu, se întâlnește cu Rene Damiens, pe care-l invitase să bea cu el un păhărel într-un bar din Faubourg Saint-Germain. Se uita la băiatul lung și slab, îi observa părul spălăcit, mărul lui Adam care se tot mișca și aspectul său ridicol de nefericit bard galic.

— Deci dumneavoastră o veți apăra pe Carol? spuse Rene, privindu-l insistent.

— Păreți dezamăgit...

Rene își strângea, între degetul mare și arătător, rădăcina osoasă a nasului.

— Ei bine nu, nu sunt dezamăgit, maestre, doar că... nu vă credeam atât de tânăr!

— N-ați văzut-o încă pe Carol?

— Nu. Ca un idiot, am făcut destul de târziu cererea, fiindcă am vrut să mă ocup mai întâi de copiii... Ea a primit scrisorile mele?

— Nu cred, spuse Le Hucheur, ridicând din umeri:

— Cum se poate? am scris de îndată ce...

— Prietenii propun, închisoarea dispune. Scrieți-i fără a uita să menționați numărul matricol: 389. Altfel există riscul ca scrisorile dumneavoastră să fie aruncate la coșul de hârtii. Le place să facă treaba asta, celor de acolo!

Pe dată, tânărul avocat zugrăvi pentru interlocutorul său un tablou real și dezolant al situației.

Describe calma tristețe a Carolei, detașarea ei care-l neliniștește mai mult ca orice!

— Iată, acum știți tot ceea ce știu și eu! Cred că în adâncul ființei ei Carol continuă să iubească viața. Cu un astfel de echilibru interior, ar fi trebuit să-și depășească starea depresivă. Dar gândindu-mă mai bine am ajuns la concluzia că ceea ce o dezgustă este lumea de astăzi. O legislație care îngăduie ca un om abil să-și poată permite orice, o justiție care consideră că n-are nimic să-și reproșeze tratându-i pe cei condamnați ca pe niște animale, în închisori care au fost transformate într-un infern metalic și în cloacă, o societate care nu știe încă să apere cele mai elementare drepturi ale femeii și această procesiune de oameni de treabă însetați de prefăcătorii.

— Pledați, maestre, spuse Rene fără să suradă.

Michel rămase mut câteva secunde. Rene Damiens îl privea cu simpatie.

— Dar cred că vedeți situația așa cum se prezintă de fapt. Carol este revoltată, în adâncul inimii ei.

Ezită o clipă.

— Aș fi vrut să vă vorbesc și despre Laurent Mansigny.

— Vă ascult, spuse repede Le Hucheur al cărui chip se îmbujoră.

Rene Damiens lăsă să-i scape un oftat.

— Nu-mi face prea multă plăcere, știți... în fine! L-am cunoscut foarte bine pe Laurent și cred că vă pot spune cum era acest ticălos: un tip captivant, complex, periculos, pe care nu-l poți descrie în câteva cuvinte. Desigur, veți crede că

sunt în același timp judecător și parte interesată, că nu rămân obiectiv...

— Nu spun așa ceva, declară Michel.

— ... Și că mărturia mea nu valorează nimic, de vreme ce sunt îndrăgostit de Carol, îndrăgostit fără speranțe, v-o mărturisesc de la început. Pentru Carol n-am însemnat niciodată altceva decât o companie agreabilă, un fel de frate mai mic care declanșa în ea un inepuizabil simț matern... Oh, nu trebuie să mă luați în răs.

— Nu vă iau în răs, spuse Michel.

— De toate acestea i-am vorbit și judecătorului Thirel, care mi-a opus un chip de nepătruns. Ar fi inhibat chiar și mărturisirile unei fecioare sau ale unui martir. Pe scurt, îl cunoșteam pe Laurent. Și chiar el mi-a prezentat-o pe Carol. Eu sunt agent de asigurare; îmi câștig pâinea zilnică obținând contracte și sunt convins că limbuția mea l-a amuzat pe Laurent, pe lângă care am fost dealtfel introdus de prieteni comuni. Vedeți înlănțuirea? Devenisem, într-un anumit fel, camaradul său. Apoi m-am îndrăgostit nebunește de Carol și nu prea văd cum aș fi putut rămâne nepăsător. Permiteți-mi să nu vă ofer detalii, ar fi prea urât! Dar vă asigur că Laurent a încercat totul pentru a ne arunca, pe Carol și pe mine, unul în brațele celuilalt. Asta-l amuza. În același timp se prefăcea gelos:

inocent, cum vedeți, ca un copil mare! Din nefericire, Carol a rămas ireproșabilă. Sunt în măsură să pot face o astfel de afirmație...

îl fixă cu privirea pe Michel Le Hucheur.

— O să vedeți ce înseamnă să te atașezi de Carol, scumpe maestre! în orice caz, dacă mă întrebați care a fost cel mai inteligent tip pe care l-am cunoscut vreodată o să vă spun că era, fără îndoială, Laurent Mansigny. Realmente omul acela m-a uluit. Își dădea aceeași osteneală cu un băiețandru de soiul meu, cu o păpușă de lux sau cu

un politician de vază. Laurent dorea, cu orice preț, să

cucerească și vă asigur că reușea. Cădeai cu atât mai ușor în mrejele lui cu cât se străduia să-ți fie pe plac. Și, de fapt, eu ce reprezentam pentru el? Un fel de vânzător de aspiratoare. Altminteri își urmărea scopurile și nu numai o singură persoană cu renume, indiferent de mediu, fie femeie fie bărbat, a trebuit să treacă prin experiențe amare.

Nu oricine ar fi vrut putea să-i intre în grații. Iar în privința femeilor, metodele sale se dovedeau uluitoare. Și nu puteți să vă imaginați în ce măsură profita! vorbitor talentat, bancher, poliglot, estetic, mare senior al rafinementului și al eleganței, totul era în avantajul său. Totul în afară de adevărata ambiție. V-am spus-o: cu viața se juca împărătește, periculos. Vedeti, maestre, tocmai aici am vrut s-ajung: Laurent Mansigny ar fi putut atinge orice nivel și în domenii destul de diferite. Dar și-a ales o altă cale: cruzimea. Lui Laurent îi plăcea să provoace suferința așa cum altora le plac distracțiile ori bucuriile. Aveai întotdeauna impresia, când îl vedeai luând un aer avid, că are sânge în vârful limbii. Or, legile noastre care șchioapătă și societatea noastră de aparențe înșelătoare – e straniu dacă stai să te gândești – pare să fie concepute tocmai pentru acest gen de fiare. Laurent ar fi fost capabil să pună la cale o colosală escrocherie bancară și cred că până la urmă o și făcea. Nu, desigur că nu de dragul banilor, ci de dragul minciunii! Da, lui Laurent Mansigny îi plăcea să seducă și să mintă. Era, în toate sensurile, un escroc.

— Ei bine, spuse Michel Le Hucheur surâzând, izbiți în plin.

— O, n-am terminat cu Laurent! Dacă ar fi fost mai puțin lucidă, nu atât de perfect credincioasă, nu așa de calmă, dacă n-ar fi avut această privire... această privire pe care nimic n-a putut-o schimba și pe care amândoi i-o știm... cred că Laurent nu s-ar fi dezlănțuit cu atâta înverșunare împotriva ei. *Ea l-a iubit*, numai Dumnezeu știe cât l-a iubit, cu fiecare fibră a sa. Dar Laurent n-a putut s-o distrugă, n-a putut niciodată să spargă oglinda pe care i-o oferea ochii

Carolei și în care încă de mult timp el se reflecta sub adevărata lui înfățișare. Cred că a ajuns s-o urască și să facă în așa fel încât societatea însăși, în care viețuiau amândoi, să devină complicea urii sale.

Rene Damiens își netezea gânditor mustața de-un blond pal.

— Tocmai acest fapt – alianța dintre un escroc și o societate pe măsura lui – până la urmă a stârnit dezgustul Carolei, până într-atât încât însăși starea ei de echilibru a impus moartea lui Laurent. Asta și chinuitoarea îndepărtare de copii. Laurent s-a străduit cincisprezece ani să-i distrugă echilibrul. El nu știa că oamenii calmi, împinși la capătul răbdării, sunt câteodată cei mai periculoși. A murit pentru că n-a știut-o.

Michel Le Hucheur aproba, cu gravitate, dând din cap. Intuia că Rene Damiens găsisse în el singurul martor căruia putea să i se destăinuie în pustietatea sa. „Bietul băiat, m-a ales pe mine ca să se descarce!” gândea el. Dar sosise timpul să părăsească speculațiile gratuite. Michel dorea să treacă la acțiune. „Pentru judecător puțină psihologie și pentru jurați multe fapte exacte”, obișnuia să repete fostul său conferențiar, bătrânul Senard-Baliviere.

— Ascultați-mă cu atenție, spuse Le Hucheur. Mai am înaintea mea câteva luni disponibile pentru a-l ajuta pe judecătorul de instrucție să întocmească dosarul. După aceea mă voi prezenta în fața juraților, la Curtea cu juri, și va trebui ca în două zile să-i conving. Dar n-am nimic în dosarul meu: zero! Aproape toată lumea este împotriva clientei mele și s-a constituit contra ei o parte civilă implacabilă. Tocmai am aflat la tribunal, printr-o indiscreție, că un ministru în funcțiune, prieten cu Laurent

Mansigny, cere cu multă vehemență „cea mai promptă și severă judecată”, așa încât cred că această afacere va ajunge la deznodământ mai repede ca oricare alta. Trebuie deci să mă grăbesc și eu. Va fi necesar să se știe mult mai multe despre viața privată a lui Laurent! Și „se spune” nu-mi va

folosi la nimic. Am nevoie de dovezi solide și precise...

Ia să vedem, ce puteți face ca să mă ajutați?

— Carol v-a destăinuit adevăratul motiv al retragerii ei în Câte Montesperan?

— Pe legea mea, nu, spuse Le Hucheur. Dar cunosc situația din propria ' dumneavoastră mărturie depusă la Thirel.

— În acest caz sunteți informat că a plecat pentru a scăpa dintr-un cămin în care Laurent își instalase, de curând, ultima sa amantă din timpul acela, o brunetă splendidă. La ei acasă, uite-așa, în camera de oaspeți. Oh, în fața copiilor se ascundeau cu grijă. Dar Carol n-avea cum.

să nu-și dea seama de propria sa nenorocire! De două sau de trei ori am fost martorul, nu al unor scene amoroase, bineînțeles, dar al unor mici gesturi, semne din ochi și aluzii străvezii.

Le Hucheur clătină din cap.

— Singurul inconvenient este, bietul meu Damiens, că ați fost complicele așa-zisului adulter comis de Carol, în Câte Montesperan. Nu-mi veți putea, în niciun caz, folosi ca martor. Parcă și aud reațtia acuzării, și nu vreau cu niciun chip să-i dau apă la moară!

Rene Damiens își increți fruntea.

— Nu văd, din nefericire, pe nimeni altcineva care să poată confirma că această secretară particulară era amanta lui Laurent, Mai sunt, desigur, copiii, care nu pot să-mi dau seama ce interpretare ar da faptelor. Oricum ar fi, tot n-aș vrea ca judecătorul de instrucție să-i interogheze în această privință, și Carol nu mi-ar ierta-o niciodată. Nu ne rămâne decât frumoasa brunetă, în persoană, dar grozav mă îndoiesc că o să ne ajute. De ce s-ar implica ea însăși?

Pentru ochii noștri frumoși? Oricum își adora amantulpatron; se vedea cât de colo. Și iată cum acest afurisit de

Laurent știa să procedeze pentru a nu lăsa nicio urmă.

Se făcu tăcere.

Dintr-odată, Damiens se aplecă înainte.

— Așteptați! Ar fi poate o scrisoare...

Tânărul avocat tresări.

— O scrisoare? O scrisoare de-a lui Laurent? Adresată cui?

Dar trecătorul entuziasm al lui Rene Damiens se și potolise.

— Nu... nu merge. Mă gândeam la o scrisoare pe care i-a expediat-o Carolei, în Câte Montespan. Mi-a citit-o ea într-o seară, îmi amintesc acum foarte bine. Laurent o numea „draga mea”, îi cerea „să revină la domiciliul conjugal cât mai repede”, îi spunea că „suferă îngrozitor din cauza absenței ei”, o asigura de dragostea ce-i poartă. Nu-i nimic ce ne-ar putea fi de folos, ba dimpotrivă!

— Văd, spuse suspinând Michel.

Damiens își termină de băut whisky-ul, observându-l pe avocat.

Michel Le Hucheur părea copleșit de soartă. Și pe urmă, brusc, figura sa juvenilă se luminează. Își potrivește cu un gest hotărât șuvița de păr care-i cădea pe frunte și în ochii lui cenușii-verzui se aprinde o sclipire.

— Ascultați-mă, Damiens. Chiar acum m-am gândit la ceva. Mai presus de toate, în nicio situație nu trebuie să disperăm. Poate că e stupid dar cred că ați putea să mă ajutați...

Carol nu se mai lăsa cuprinsă de mânie. Reușea chiar, de cele mai multe ori, să-și înăbușe disperarea, așa cum se așază în fundul unui scrin anumite obiecte pentru a le regăsi mai apoi. Numai vara sa, Valerie Niel (care-i vorbea mult despre copii), Rene Damiens (reușise până la urmă să obțină de la judecător autorizațiile necesare) și avocatul Le Hucheur veneau s-o viziteze. În prezența lor nu se simțea stânjenită, n-o încerca nicio rușine din pricina stării în care se afla.

Încărcate de frământări și de umilințe, zilele petrecute la închisoare treceau ca valurile unei mărunte furtuni

înspumate și dezgustătoare. Într-o seară, o deținută începuse să urle, zgâriind cu unghiile, însângerându-și mâinile de ușa celulei. Sau captivile se încăierau pe neașteptate, pornind o sângeroasă bătălie în timpul căreia toate loviturile erau permise. Și peste fiecare dintre scenele acestui teatru amar, plutea atotstăpânitor mirosul de varză, de sudoare, de urină și de șobolan mort.

Dar dominantele psihologice rămâneau aici moliciunea, lenevia și frica, stări care se cultivă în pușcării ca plantele în ghivece. „Dacă n-ai intrat depravată în această închisoare ieși depravată”, îi spuneau Carolei camaradele sale.

Cele mai multe dintre supraveghetoare erau tot atât de lașe ca și deținutele: tremurând pentru calificativul lor profesional și pentru postul lor, periind directoarea și pe șefă, denunțându-și colegile, brutalizând deținutele, confundând răutatea cu interesele de stat, având grijă ca, pentru a se pune la adăpost, să se slujească atât de evanghelie cât și de sancțiunea disciplinară. Le alegeau să fie astfel, le formau astfel. Cât despre Marmita, cu sufletul ei de aur și ochii ei îndepărtați, ea era lipsită de viitor în meseria asta.

— Dacă măcar ar desființa vechile ziduri, vechile porți și vechile mirosuri – îi spunea Carolei tânărul avocat Le Hucheur – amenajând peste tot închisori ultra-moderne, n-ar mai rămâne decât să se treacă la reforma esențială: schimbarea de sus și până jos a sistemului de formare și de recrutare a cadrelor din acest sector...

Carol evita pornirea de-a se lăsa cuprinsă de-o furie neputincioasă; afronturile, jignirile stupide o lăsau nepăsătoare. Constatând pasiunea ei pentru lectură, supraveghetoarea care se ocupa de bibliotecă refuza să-i dea cărțile cerute – cu toate că figurau pe listă – pretextând, cu arțag, că fuseseră împrumutate, că erau deteriorate sau că se pierduseră. Dar, în mod evident, titlurile solicitate ar fi trebuit să se găsească acolo fără nicio greutate. Măruntul supliciu al refuzurilor se repeta zi de zi și Carol încetă să mai citească în atelier, dedicându-se muncii stupide a

condamnatelor care manevrau etichete. „într-o măsură e ca și cum ai tricota”, gândea ea, făcându-i plăcere să-și folosească mâinile atunci când se hotărî să mediteze.

Pentru Carol, meditația juca aici un rol important.

„Geoffroy va împlini paisprezece ani pe 12 februarie, anul viitor. Michel Le Hucheur pretinde că până atunci nu voi fi judecată dar că poate o să fiu pusă în libertate provizorie. Nu-mi vine să cred. Ce se va întâmpla? La început credeam că nu voi mai putea trăi alături de copiii mei din cauză că le-am ucis tatăl. Dar Valerie Niel, bietul Rene, avocatul meu, toată lumea pare să fie de acord în privința asta: copiii mă vor din toată inima. Dar cum să procedez?

Să le vorbesc despre tatăl lor, să nu le vorbesc niciodată, cu toate că prezența și spiritul lui Laurent ne impregnează viața, a mea și a copiilor? Laurent, care nu se va lăsa nicicând dat uitării, Laurent pe care nu-l voi uita niciodată! Fotografiiile lui au rămas acasă, ca și portretul pe care i l-a făcut Waroquier.

Știu că în ziua în care Geoffroy îmi va pretinde să-i relatez în ce fel a murit tatăl său – căci el mă va întreba mai întâi – eu o s-o fac: Dar nu voi spune nimic din ceea ce ar putea să-i întunece memoria. Și-atunci? Se vor putea scurge câțiva ani, în care fiecare dintre noi va evita subiectul tabu. Mai devreme sau mai târziu, copiii îmi vor pune întrebări și n-o să pot, n-o să vreau să mă eschivez. Pentru mine – chiar dacă ar fi numai pentru mine – vreau să-l păstrez pe Laurent. Nu vreau ca el să dispară...”

Rămânea calmă. Și cu toate acestea disperarea devenea câteodată obsedantă, oricât ar fi căutat să se detașeze. Dar salvarea ei consta în posibilitatea de a se gândi – așa cum fac toate femeile – la o mulțime de amănunte a căror însumare reprezintă culoarea și ponderea vieții!

„Mă întreb cum o fi scoțând-o la capăt cu copiii, biata Valerie Niel. Geoffroy este atât de bun la franceză, îmi arăta întotdeauna compozițiile! Avea nevoie să-l încurajez. Sunt sigură că nu va apela, în privința asta, la mătușa lui, în afara cazului că ea s-ar arăta mai dinainte dispusă, ceea ce cu

siguranță nu va face. Cât despre matematică, socotesc că ea va ține și mai greu pasul. Până la urmă am reușit să înțeleg matematicile moderne dar a trebuit totuși să fac un mare efort. Dominique preferă să se descurce singură, exceptând pregătirea lecțiilor. În privința ei sunt perfect liniștită. O să pună, cu de-a sila, cartea de geografie și vocabularul limbii engleze în mâinile resemnate ale mătușii Niel, pentru a-i enumera munții Pirinei sau ca să repete cu ea verbele neregulate. O s-o oblige pe această nefericită să-i lipească decupajele în „Caietul cu animale”. O va sili să-i transcrie cu cerneală roșie figurile geometrice, fără să-i lase nicio portiță de scăpare. Și Valerie o va lua în serios. Fără să mai vorbesc de părul ei atât de lung, atât de frumos și așa greu de îngrijit, pe care biata

Valerie va fi nevoită să-l descurce dimineața și seara. Fără să mai vorbim nici de așchiile, de spinii și de coșurile fetei

— Care are întotdeauna în rezervă un mare punct negru sau un mic panarițiu – și pe care mătușa Niel va trebui să-l extirpeze, să-l stoarcă sau să-l panseze cu grijă”...

— Cu grijă maternă! spuse Carol cu glas scăzut, pentru a-și încheia gândul.

Îi revedea în minte pe fiul ei Geoffroy, cu ochii săi limpezi, chipul de înger ușor bucălat, cu obraji roz și gura atât de minunat conturată încât toate misterele copilăriei se refugiaseră în zâmbetul lui. Treisprezece ani și jumătate. Invenții nostime („anti-pătratul alb” lipit jos, în dreapta ecranului de la televizor, sau profilul mamei lui, decupat, pe care-l țintuise pe ușa camerei sale cu recomandarea: „Duceți-vă toți s-o vedeți pe Lulu astă seară la Folies-Bergere!”); un ascuțit simț al mistificării (își „trăgea pe sfoară” sora mai mică și profesorii în toate felurile posibile și imposibile...); un farmec nemaipomenit de care se folosea cu inocență dar și cu o inconștientă și tulburătoare siguranță de sine. Părul de un blond-închis, cu șuvițe tivite de soare; o voce care-i rămăsese feminină și clară, fără asperități, atât de melodioasă încât îi mergea

Carolei la inimă (da, inima mea îl ascultă), așa că îl striga adeseori pe Geoffroy fără motiv, simțindu-se fericită să prindă din zbor aceste sunete („Poftim?” întreba Geoffroy. „Nu, nimic”, răspundea Carol și acest „Poftim?”

care străbătea casa o făcea pe Carol să simtă plenitudinea unui neobișnuit sentiment de bucurie). Da, Geoffroy, privirea lui, surâsul și această voce de Copilandru, încă neschimbată, această voce pe de-a întregul pură și atât de fragilă, care-i era și mai dragă știind că timpul n-o s-o cruțe.

Apoi în fața ochilor Carolei reapărea brusc și Dominique, fetița de unsprezece ani, fetița cu păr lung, care venea și pleca înaripată ca un elf. Câtă grație în cel mai neînsemnat gest, în cel mai mic pas pe care-l făcea această viitoare femeie, în sinea căreia feminitatea răzbătea așa cum răzbate cu ciocul un pui ieșind din ou. Și câtă varietate de aspecte poate imprima chiar acestei feminități absoluta inocență a copilăriei, care știe totul și care nu știe nimic, acestui trup auriu în care au și înmugurit sânii dar care rămâne protejat de copilărie ca de-o armură! Cu toate acestea, încă de mult timp o malițiozitate provocatoare se aprindea în ochii sălbatici și strălucitori ai fetei – ochii tatălui ei —

atunci când privea un bărbat, fără să țină seama de ridurile și de vârsta acestuia, de frumusețea sau urâtenia, de vulgaritatea ori de prestața lui. Dominique, viitoare femeie, deja femeie aureolată de un vis care nu voia să se destrame, mișcându-se în zgomotul izvoarelor de mici bucurii care asaltează copilăria din zori și până-n seară, ba chiar și în timpul somnului cald al nopții. Dominique, cu nasul ei ușor turtit, cu surâs echivoc de l'aun; Dominique pură ca o sălbăticiune, scuturându-și pletele lăsate pe umeri; Dominique, stăpânită până în adâncuri de demonul dezordinii și, în același timp, străduindu-se să lipească

— De preferință cu mâna altora – imagini decupate, Dumnezeu știe de unde, pentru faimosul ei „caiet cu animale”

plin de forme ciudate și de aripi întinse, de felurite coarne și

de boturi, de coame aurii ca lanurile de grâu copt. Dominique, sinceră, șireată, distrată, silitoare, serviabilă și de-o irascibilitate frenetică stârnită brusc, fără un motiv anume, cu zvârliri năbădăioase și mlădierea mătăsoasă a unui pursânge.

— Honore, m-am săturat până peste cap!

— Vă înțeleg, domnule judecător, spuse grefierul fără să ridice capul. R

Thirel se întinse ca un motan bătrân.

— Istoria asta de la Societatea franceză de investiții putea fi pasionantă! Dar simt cum, puțin câte puțin, îmi scapă tocmai esențialul. De ce l-au lăsat pe unul dintre suspecti, de la care puteam să scot cel mai mult, să fugă peste hotare? De ce au încredințat unui alt magistrat afacerea paralelă a Fondului de investiții garantate? De ce exercitarea activității juridice și căutarea adevărului se izbesc, fără încetare, de intervenții politice? De ce trebuie – sub pretextul faimosului „secret al instrucției” —

să mă fac, în fața opiniei publice, complicele unui veritabil camuflaj al scandalului? Și de ce nu sunt lăsat să pun în discuție cutare sau cutare personalitate care duhnește, de la distanță, a pucioasă?

— Pentru că Sistemul e Sistem, spuse calm, grefierul.

Thirel se ridicase.

— Honore, ai putut să-ți dai seama că nu-mi neglijez din cauza asta nici afacerile în curs de desfășurare. Și Dumnezeu știe că nu ne lipsesc tot felul de scandaluri.

Cât despre afurisita noastră de Carol Mansigny, chiar dacă m-aș face că am uitat-o, își dau alții osteneala să-mi reamintească mereu de ea.

Ridicându-și capul încărunțit, grefierul spuse simplu:

— Această micuță doamnă nu ne destăinuie prea mult.

Thirel clătină din cap.

— O, nu! Știi, Honore, mi-ar plăcea să mă ocup o vreme numai de acest caz. Tânărul nostru avocat Le Hucheur este lipsit de cea mai elementară experiență, dar tocmai stângăcia

sa e' convingătoare. Și nu putem trece cu vederea depozitia lui Damiens. Pentru a ști tot adevărul trebuie scormonit cu migală trecutul acestui Laurent

Mansigny, pe care familia și prietenii săi aproape că ni-l prezintă ca pe un geniu dublat de un sfânt. Eu nu i-am aflat punctul vulnerabil. Manneville este un bun polițist

— Nu lasă niciodată să se întrevadă nimic din substratul ascuns al gândirii lui – dar sunt sigur că nu vrea decât să mă ajute. Părinții victimei îl cam agasează, și eu înțeleg...

Tăcere.

— Mergeți la președintele Saint-Galaix, domnule judecător?

— Chiar așa, Honore... Spune-mi îmbătrânind nu devii puțin vrăjitor?

— Ba da, domnule judecător.

Thirel isprăvi de aranjat câteva dosare, fluierând încet aria din Pisica neagră.

— Îmi pot permite să vă întreb ceva? spuse Honore.

— Bineînțeles!

— Aș vrea să știu: credeți că va vedea lumina zilei reforma judiciară la care lucrează președintele Saint-Galaix? Că președintele Saint-Galaix, după ce se va fi pensionat, va lansa o campanie și va obține să-i fie prezentată lucrarea în fața Parlamentului, cu oarecare șanse de reușită? Sau nu este decât jocul unui sfârșit de carieră, un fel de himeră?

Judecătorul Thirel își potrivea cravata.

— Honore, am totală încredere în realismul și în curajul lui Saint-Galaix. Dar nu cred în onestitatea Puterii politice, când e vorba să-și restrângă propriul imperiu, și am și mai puțină încredere în înțelepciunea Parlamentului.

★

Câteva momente mai târziu, după nesfârșite ocolișuri prin cochilia întortocheată a Palatului, judecătorul Thirel îl regăsi pe președintele Saint-Galaix în bârlogul său, aflat în spatele sălii de deliberare a juraților.

— Pare-se că nu prea merg treburile, dragul meu!
spuse președintele după ce-i strânse mâna.

— Pe legea mea, nu!

Thirel făcu, în termeni amari și concisi, o rapidă prezentare a ceea ce el numea „întunecatului tablou al situației”. Saint-Galaix îi oferă o țigară, și-o aprinse pe a sa și cei doi bărbați, instalați confortabil, se destinseseră în atmosfera prieteniei de seară care se statornicise între ei.

— Iată ce-i, spuse Thirel închizându-și pe jumătate ochii negri și strălucitori, așa nu se mai poate! Cabinetele de instrucție sunt aglomerate ca o vulgară circulație urbană, și situația devine din ce în ce mai gravă. O știi tot atât de bine ca mine, poate chiar și mai bine, dar astă-seară simt nevoia să mă descarc: dacă nu se multiplică numărul de magistrați, ne paște stagnarea definitivă. Ni se reproșează că-i pasăm poliției ceea ce este de competența noastră.

Ce-i de făcut? în privința mea, e simplu, am depășit de mult timp faza alertei; îmi dau duhul sub povara dosarelor. Oh, știu că nu sunt singurul! Și-atunci, în fapt, poliția ne uzurpă din ce în ce mai mult atribuțiunile. Practică, în stilul ei propriu, meseria noastră: interoghează cetățenii, îi constrânge, reținemartorii la secțiunile de poliție, face percheziții, totul cu deplina desconsiderare a libertății. Ca urmare, profesiunea noastră se devalorizează și se degradează văzând cu ochii. Cât despre Parchet, acesta procedează exact ca noi. În lăudabila sa grijă de a ne mai degaja, încredințează poliției judiciare aceste anchete „oficioase”, ceea ce în principiu este absolut ilegal dar prezintă avantajul de-a ne face să câștigăm timp, lăsându-i pe ei să trieze, ca nouă să nu ne revină decât cazurile cu adevărat importante. La drept vorbind asta înseamnă dezordine, și astfel noi nu respectăm drepturile cetățenilor care în cele din urmă își dau seama de situație, cu atât mai mult cu cât întârzierile ajung să fie cu adevărat scandaloase. Și vezi urmarea: sunt huiduite poliția și magistratura, când de fapt niciuna, nici cealaltă nu au nicio vină. Răspunzător

este Sistemul.

Atent și prietenos, Saint-Galaix, fuma pufăind.

— Ai dreptate. Dar e și mai grav, Thirel. În umbră se află oameni avizi de putere care nu vor să țină seama nici de prestigiul, nici de procedeele magistraturii. De câțva timp, sub privirile blajine ale cetățenilor, vedem cum în Franța – încetul cu încetul, Poliția acaparează justiția.

Thirel se simțea învăluit în calmul acestei încăperi intime și modeste care era impregnată de-o atmosferă de muncă.

— Deci, dragul meu președinte, nu mai crezi în frumoasa dumitale reformă?

Saint-Galaix se mulțumi ca, în loc de răspuns, să apuce un dosar gros și să i-l întindă prietenului său.

— Cred, bineînțeles!

Președintele își închise ochii pe jumătate.

— Știi, principalele mele rubrici au și fost schițate.

Hai, uite-te!

Deschise dosarul pe masa învechită care-i servea de birou, și amândoi se aplecară asupra lui.

Thirel parcurgea cu privirea temeile fiecărui capitol și, după obiceiul său, citea cu glas scăzut, murmurând neîntrerupt.

— ”Asigurarea independenței magistraturii și înființarea unei adevărate «puteri juridice» inexistente în actuala situație.”

— ”Numirea în fruntea sa nu a unui așa-zis «ministru de justiție», ci a unui magistrat suprem al Franței, inamovibil, asistat în activitatea pe care o desfășoară de consiliul suprem al magistraților.”

— ”Ameliorarea recrutării și pregătirii magistraților.”

— ”Creșterea substanțială a numărului lor.”

— ”Simplificarea inextricabilului labirint al procedurilor.”

— ”Consolidarea dreptului de apărare, prea adeseori desconsiderat sau periclitat, organizându-se mai judicios supravegherea în primele douăzeci și patru de ore, timp în care un justițiabil este cu desăvârșire lăsat la discreția poliției, dezarmat, îngrozit, privat de cei care-l susțin și de

asistența unui avocat.”

— ”Căutarea, mai corectă și mai activă a probelor provenind din exterior, în afara cercetării acuzatului, pentru a prelua ceea ce este mai bun din sistemul englezesc și pentru a abandona, în parte cel puțin, sinistrele metode folosite de o procedură absolut inchizitorială.”

— ”Renovarea, de la un capăt la altul, a penitenciarelor, ale căror clădiri sunt sechelele celei mai vechi barbarii. Să li se dea deținuților o ocupație conformă cu exigențele demnității umane; să se facă deosebire între «criminalii întâmplători» și delicvenții nerecuperabili; să

fie întreprinsă o schimbare esențială în privința recrutării, instruirii și formării mentalității gardienilor și supraveghetorilor din acest sector. Să se ia deci toate măsurile pentru a evita actuala apariție în serie a inadaptabililor și a recidiviștilor.”

Saint-Galaix părea ușor intimidat, atitudine care nu i se potrivea.

— Nu este, se înțelege, decât o schemă! spuse el. Dezvoltând rubricile se va ajunge la prevederea mai multor dispoziții noi, la care știu că aderi: întărirea independenței judecătorului de instrucție față de procuratură;introdu cerea unui adevărat *Habeas corpus* l în chiar textul Legii constituționale; reglementări mai liberale în cazul detențiunii preventive; prescripția secretului cercetărilor, care este astăzi perimat; desființarea tribunalelor excepționale; promovarea categorică a drepturilor femeii... Vezi dumneata, Thirel, legea trebuie aplicată de către cei în drept cu deplina respectare a libertății de gândire și a libertății de conștiință.

Saint-Galaix închise dosarul.

— Da, dragul meu, în deplină libertate! Fără să mai simți, în fiecare clipă, nevoia să deschizi multiplele umbrele ale codului sau să te pui la adăpost prin intermediul procedurii.

Thirel se reaseză în fotoliu. Oftă.

— Bun! O să avem, cu siguranță de discutat anumite

puncte, în privința cărora vor exista divergențe între noi. Dar, în mare, știi foarte bine că suntem de acord. Partea proastă e însă că nu mai am încredere. Și nici dumneata nu ai mai multă decât mine...

— Cum asta? spuse Saint-Galaix, arcuindu-și sprâncenele.

— Știi în ce fel califica, acum câtva timp, un bătrân magistrat, justiția noastră? „Un dispozitiv excesiv ornamentat, pretențios, care scârțâie, șchioapătă și pe care societatea l-a construit pentru a asigura – de bine de rău — funcțiile juridice!” E ceea ce spunea, în esență, chiar dacă nu garantez să fi reprodus cuvânt cu cuvânt. Ei bine, mi-ar

1 Să ai trupul...” (lat.) Denumeste o lege a sistemului juridic englez prin care se dispune prezentarea în fața instanței a deținutului în persoană, pentru a se constata validitatea sa corporală.

plăcea să-mi citezi un singur proiect de reformă judiciară profundă, serioasă, care să fi fost dezbătut în Parlament de la sfârșitul războiului încoace... Inutil să te străduiești:

n-o să găsești niciunul. Nu s-au discutat decât reforme de mică importanță. De ce ai vrea ca acum să fie altfel?

Nu vine Moș'Crăciun pe coșul ăsta, dragul meu președinte!

De fapt, majoritatea colegilor noștri se alătură ei înșiși politicienilor, pentru a se crampona de Sistem. Cât despre cetățeanul obișnuit, chiar dacă i se atrage atenția, el are un nivel atât de ridicat în stupiditate „ignoranță, lene sau lașitate încât n-aștept nimic din partea lui.

Thirel făcu o pauză. Pe urmă, pentru a-și încheia spusele, luă o înfățișare misterioasă.

— *Nu ne rămân decât tinerii!* Perfect. Căci acești indivizi adulmecă orice carențe ale aparatului juridic, așa cum încearcă să descopere și carențele Învățământului, considerat cîa literă mare. Dar știi ce devin instituțiile de care tinerii din ziua de astăzi încep să se îndoiască.

Cei doi evocară, în tăcere, această perspectivă.

— Ascultă-mă, reluă Thirel, vânturăm din când în când în faptul serii marile noastre idei pentru a ne elibera de

complexe și pentru a ne smulge din cotidian. Dar ceea ce ne pasionează – s-o mărturisim – sunt amănuntele profesiei noastre. Tocmai îți închei cu bine ultima duminică de dinaintea concediului. Eu însă îmi fac sânge rău gândindu-mă că-mi las dosarele, timp de o lună, pe mâna unui înlocuitor. Uite, e vorba de fata aceea – despre care ai auzit, cu siguranță, vorbindu-se la Palat și ai citit în gazete – cea Carol Mansigny care și-a ucis pur și simplu soțul, bancher cunoscut, prieten intim cu un ministru în funcțiune și vedetă a întregului Paris...

Saint-Galaix ridică mâna, afectând multă solemnitate.

— Nu-mi mai spune nimic. E un caz de care va trebui, poate, să mă ocup.

Thirel intră în joc:

— Posibil! Dar liniștește-te: nu voi încălca regulile profesionale și mă voi rezuma doar la câteva mici reflecții nevinovate. Apropo de această afacere Mansigny: primesc o grămadă de inși, poliția interoghează alte persoane, dosarul meu să umflă ca un burduf și totuși sunt sigur că

nu mi-am dus la bun sfârșit cercetările. Oh, dacă aș vrea. ar fi foarte simplu să trag concluzii și să trec la o nouă tărașenie. Ucigașa mea și-a mărturisit crima, a mărturisit-o de la început, am vârat-o în închisoare, ministrul, prieten cu soțul ei, cere răzbunare, Parchetul și Poliția judiciară s-au dezlănțuit, mărturiile în favoarea victimei abundă, maestrul Rennenski este avocatul părții civile și toată lumea pare de acord. Ni s-a pus sulița în coastă și a trebuit să ne dăm toată osteneala. Puteam deci să închei foarte repede cazul pentru a-l trimite Camerei de punere sub acuzare la câteva săptămâni după întoarcerea din concediu. Dar mai este și acest tânăr avocat Le Hucheur pe care-l cunoști...

— Le Hucheur, spuse Saint-Galaix, un stagiar? L-am auzit pledând la Curtea cu juri, în procesul lui Le Beignet...

Thirel își clătină capul cărunt.

— Da... E un băiat bun care pare să aibă stofă. Atât de

impetuos, atât de onest, atât de stângaci încât m-a impresionat. Pretinde că Laurent Mansigny, victima, era un ticălos, că-și înșela nevasta cu toate femeile disponibile etc. Ceea ce în fața juriului ar putea să prezinte lucrurile într-o altă lumină. Clienta lui însă refuză să se strecoare invocând o dramă pasională pentru a nu întina memoria soțului ei. A acestui soț pe care totuși l-a curățat cu frumoasa-i mână albă! Le Hucheur are tupeul să insinueze că de fapt eu însumi -îi împărtășesc părerea, fără a îndrăzni s-o spun, ceea ce aproape că-i adevărat... Dat naibii Le Hucheur! Dar, vezi și dumneata, n-am timp să aprofundez cazul, să-l duc la capăt, așa cum aș dori. Ar fi necesare de trei ori atâtea interogatorii... Închipuiește-ți că acest caz al micuței doamne, cum zice grefierul meu, mă interesează mult mai mult decât bandiții și escrocii care-mi asaltează în acest moment cabinetul! E tânără și frumoasă, criminala mea. Îmi dau seama că n-a fost prea fericită. Ar fi meritat poate mai mult decât dreptatea pe care o împărțim noi și care nu-i altceva decât un fel de idol mumificat, neputincios și steril ca o femeie bătrână.

— Exagerezi, spuse Saint-Galaix, care auzise destule în viața lui.

Rene Damiens își opri D.C.-ul în fața uneia dintre acele faleze locuite care fac onoare arhitecturii moderne, în holul geometric și sonor, un mare tabel indica mijlocul de a descoperi trogloditul pe care-l căutai. Rene citi pronunțând încet: „Laetitia Matelli, scara A, coridor C, camera 12”. Se repezi într-un ascensor, care părea să icnească, urcă până la etajul VI, căută litera C, parcurse un coridor frumos și practic de un alb strălucitor, apăsă în fine pe soneria camerei cu numărul 12. Apăru o creatură cu trup splendid, cu chip delicat și ochi întunecați.

— Bună ziua, domnișoară. Sunt Rene Damiens. Nu știi dacă vă mai amintiți...

Nu-l văzuse prea des la familia Mansigny dar îl recunosc

imediat.

— Intrați.

Vocea Laetitei era lipsită de entuziasm. Rene privi în fugă încăperea de o dezolantă banalitate, pe care nu reușeau s-o facă mai plăcută nici frumoasele afișe fixate pe pereți și nici cele două-trei covoare indiene.

— Bănuieți despre ce aș vrea să vă vorbesc, domnișoară.

— Da, adică...

— Carol Mansigny este așadar în închisoare pentru asasinarea soțului ei. Am văzut-o alaltăieri. Închisoarea este cu adevărat abjectă. Carol nu vrea să spună nimic ce-ar putea pângări memoria lui Laurent. În calitate de prieten al Carolei, credința mea este că numai dumneavoastră ați putea-o salva...

— Cine v-a trimis?

Rene nu se putu stăpâni și roși ca o fecioară.

— Dar... nimeni, vă asigur!

Laetitia își scutură buclele brune.

— Mințiți foarte prost.

Tăcere.

— Ei bine, spuse Rene, v-am întâlnit de mai multe ori în bulevardul Foch, după ce ați venit să vă instalați la familia Mansigny. Nu vreau să merg pe ocolite: ați fost amanta lui Laurent, nu-i așa?

Fata se ridică în picioare.

— Ieși afară, spuse ea, fără să ridice tonul.

Rene se îmbujoră și mai rău dar rămase nemișcat.

— Ascultă-mă, Laetitia. Sunt stângaci, nu-mi dau seama pe ce cale ar trebui s-apuc pentru a face acest demers... delicat... și mă transpun în situația dumitale, crede-mă! Dar este vorba de libertatea Carolei.

Privirea întunecată a fetei se voală.

— Nu țin deloc să te ajut ca s-o eliberezi pe ucigașa lui Laurent.

Rene începu atunci să strige:

— Ucigașă? Spune mai bine: o femeie pe care ai împins-o

la disperare prin prezența dumitale în căminul ei, prin concubinajul cu soțul ei, sub ochii ei, prin această provocare continuă pe care a îndurat-o atât cât a putut, mai înainte de-a fugi ca o ciumată!

— Ieși afară! Altfel telefonez la poliție.

Deveni lividă. Rene își evalua înfrângerea. Se ridică.

— Nu știu la ce nivel se găsește la dumneata ceea ce îți servește drept inimă. Dar e ceva ce-ți pot spune, Laetitia: dacă n-o să vorbești la procesul Carolei Mansigny n-o să mai poți niciodată dormi liniștită, nici n-o să te mai poți privi vreodată în oglindă fără să vomți.

: *k*

În atelierul închisorii, Carol, îndeletnicindu-se cu stupida mânăuire a etichetelor albe și verzi, singura treabă care i se propusese, rămânea întrucâtva izolată de camaradele sale, preferind să se gândească, să reflecteze. Discuțiile celorlalte deținute își urmau cursul, fără ca ea să le ia în seamă. Doar din când în când câte o vorbă, câte o frază, rămânea agățată undeva în mintea ei.

„Cantina e din ce în ce mai scârboasă!”

„Când voi ieși din închisoare îmi voi cumpăra o mică garnitură de la Galerii...”

„De cât timp nu te-ai mai dus la Palat?”

„E mai curând bine făcută noua asistentă! Ar fi trebuit să...”

Prin fața Carolei se perindau sculpturi imaginare:

Dominique sub formă de sireună, cu torsul gol, visătoare, contemplând solzii din coada sa de pește; profilul lui Laurent conturându-se pe un medalion de marmură neagră;

Geoffroy sub aspect de faun cu picioarele bifurcate; un bust: Juliette cu copcile nițel descheiate. Sau asamblarea non-figurativă a acelor sfere și bule al căror echilibru variază după starea de spirit. Carol își închipuia planuri de case, pe care reușea să le proiecteze în minte, până în cele mai mici detalii: *vedea*, ca pe schița „albastră” a unui arhitect, o casă pe gustul ei, care se înălța etaj cu etaj.

„Acolo o bucătărie mare unde, mai târziu, voi agăța pe pereți farfurii de Rouen, pentru că vreau să fie una dintre cele mai frumoase încăperi ale locuinței. Acolo un coridor. Aici sufrageria, biblioteca, salonul – câte o scară de fiecare latură a parterului – la naiba cu avaria!” Planul se forma și se schimba; casa scării se înscria într-un volum perfect...

— *Neagra!*

Carol fu adusă brusc la realitate de acest cuvânt prins din zbor și care era însoțit de un soi de larmă. Ascultă, lăsa deoparte lucrul, privi. Un zgomot surd străbătu acum atelierul, se împrăștie ca o undă printre femeile care lucrau, o atinse în treacăt pe călugărița neclintită ai cărei ochi cenușii stăteau la pândă. Din priviri, Carol își căută camarada, pe Juliette, mica prostituată roșcată cu nas de veveriță. O văzu stând chircită, lângă ușa. Era foarte palidă și nici măcar nu încerca să-și ștergă lacrimile care-i curgeau de-a lungul obrazilor ușor supti. Carol se grăbi s-o ridice.

— Ce ți s-a întâmplat?

Juliette îi răspunse cu vocea gătită:

— Roșie iese de la pretoriu! O colegă care se dusese la latrină și care tocmai s-a întors, a văzut-o. Știam c-o s-o încaseze dar vacile alea i-au ars cînșpe zile de carceră.

Repetă cu glas mai ridicat:

— Cînșpe zile, lepădăturile...

Discuțiile erau admise în atelier, cu condiția să nu fie prea zgomotoase și să n-aibă nimic subversiv. Dar un zumzet de stup în stare de alarmă se înălța acum în atelier.

Căci dacă deținutele erau de cele mai multe ori egoiste, formând mici biserițe, indiferente față de cele cu care nu erau intime, redeveneau de-o solidaritate aprigă atunci când era vorba de barbaria „negrei”, adică a celulei obscure în care deținutele erau tot timpul singure.

Puțin câte puțin Juliette își veni în fire. Reîncepu să vorbească pe șoptite, aproape fără să-și miște buzele, așa cum procedeză deținutele cu experiență.

— Știi, Roșie a ocărât-o pe subșefă din cauza mâncării.

Două muște și un cărăbuș într-o supă, nu putea să nu i-o zică! Trebuie să spun că Roșie se pomenise fără lețcaie, așa și eu, deci n-am putut merge la cantină o săptămână întreagă. N-am îndrăznit să-ți cerem. De cele mai multe ori parcă ai fi pe lumea ailaltă. Pe scurt, după asta ne-am descurcat. Dar vezi și tu ce poate ieși, când n-ai de ros decât de la cazan. Roșie ține la tabieturile ei, nu merge la ea gamela spurcatei ăsteia de închisori! Nu suntem cerșetoare, ce naiba... Ba încă Roșie, după ce a ocărât-o pe subșefă, i-a făcut și așa semn cu mâna. Subșefei nu i-a căzut bine. Atunci Roșie s-a ales cu pretoriu... ’ ~

— Pretoriu? întrebă Carol.

— Așa-i, tu ești o începătoare, n-ai cum ști. Pretoriu este un soi de tribunal unde ești singură în fața grangurilor de la pârnaie, o adevărată mică judecată „a casei”.

Cu limbarița ei de pomină, că așa-i e năravul, a fost vârată la neagra. Nimic nu-i mai greu de îndurat ca asta!

Juliette înțepă o etichetă.

— Pe la neagra am trecut și eu. O dată. Sunt gata să mă târâi, să ling, ca să nu mă mai duc acolo. Am poate aerul că sunt o adevărată pușcăriașă fără pic de rușine, da eu nu mă simt așa grozavă ca Roșie. Mai întâi ți se pune faimoasa „rochie de dimie”, o țoală neplăcută, din pânză groasă care-ți zgârâie trupul, îți atârnă până la glezne și are mâneci enorme. Vârată în asta, arăți ca o călugăriță rătăcită. Pă urmă te pomenesci într-un fel de celulă foarte înaltă, aflată la parter, prost aerisită. Ai o ferestruică dar e atât de murdară încât nu vezi decât dalele. Nu primești poștă, nimeni cu care să vorbești; nicio cărțuție, nici de lucru, douăzeci de minute de plimbare prin curte, da tot singură. Și așa vrea să vezi zăvorul: n-ar avea scăpare niciun elefant. Și niciun șoarece, dealtfel... Haleala e de zece ori mai infectă, ca lăturile care ni se dau aici. Poți crede?

Asta oficial. Și încă te mai fac, din când în când, să sari peste câte~o masă așa, în glumă. Un animal ar plesni. Sunt fete care au crăpat... Uite-o pe călugărița de-aici care ne privește

în clipa asta. O cunosc eu: nici mai bună, nici mai rea ca altele. Dar știu că nu-i place neagra. De la șase și jumătate dimineața la cinci și jumătate seara ți se ia salteaua de paie și cuvertura. Atunci ai d-ales: sau te întinzi pe beton și ești sigură că te căptușești c-un reumatism – cunosc o pușcăriașă care, după ce a stat la neagra, s-a pricopsit pe toată viața cu o nevralgie facială și e oribilă – sau rămâi în picioare încercând să faci câțiva pași.

Dar te trezești iute că te prind cărceii. Pe scurt, un adevărat paradis. Iarna, niciun pic de căldură și n-ai decât o pătură. Eu când am ieșit de la neagra, unde n-am stat decât o săptămână, abia dacă-mi mai recunoșteam camaradele.

Pe lângă pârnaiele de azi, închisorile din evul mediu erau curate petreceri! Iar dacă-ți trece prin minte că exagerez, n-ai decât să-ncerci... Și nici acuși n-o să mă crezi: pentru o tentativă de evadare din temniță *te poți alege cu trei luni petrecute la neagra*. După asta o să-ți spună că scumpa noastră Franță este o țară evoluată. Lui Rosi-e ar fi trebuit să-i dea opt sau zece zile. Adăugând că a făcut mișto de subșefă – arătându-i uite așa cu cotul – se fac cinsprezece zile. Ai de ce s-o iei razna...

Juliette începu iar să plângă. În jurul ei, roiul de femeicontinua să zumzăie de furie. Călugărița nu se clinti. Nu încă.

Tânăru. L avocat Le Hucheur își vântura prin Paris ciuful rebel și pistruii. Hoinărea de-a lungul cheiului, în timp ce Sena sclipea în soare ca spinarea unui pește. În depărtare, pe fundalul cerului, pe fundalul de azur, catedrala Notre-Dame încerca parcă să se smulgă din parâme, tinzând să se avânte în freamătul vântului.

— Să se ducă? Să nu se ducă?

Le Hucheur stătea în cumpănă neștiind dacă era cazul să-l viziteze pe ilustrul și bătrânul avocat Senard-Baliviere, care fusese unul dintre maeștrii lui. „Pe Carol (n-o numea în sinea sa decât folosind prenumele) n-o pot lăsa în voia totalei mele lipse de experiență, imboldurilor, timidității mele și a altor

neajunsuri! Cât am putut fi de stupid față de judecătorul Thirel! Singura mea idee bună:

să-i acord încredere comisarului Manneville, al cărui raport figurează în partea introductivă a dosarului de instrucție, acestui Manneville care mi se pare un om cu suflet și cu rațiune. Eu, *a priori*, n-am nimic contra polițiștilor.

Le Hucheur își amintea anumite buclucuri studențești care puteau să se termine mai rău. Cu o grimasă, se gândi și la unele manifestații care s-ar fi putut sfârși cu mult mai bine. Dar activitatea polițiștilor, își da seama, devenea aproape cu neputință de exercitat într-o lume insolită, în care dispozițiile primite oscilau, atât de ciudat, de la cea mai pripită brutalitate la cea mai scandaloaasă toleranță.

„Manneville nu mi-a făcut greutăți pentru a-mi furniza adresa pe care i-am cerut-o. Oamenii aceștia sunt foarte bine organizați. Laetitia Matelli. Fără îndoială o corsicană, în tot cazul o fiică a soarelui. Mansigny trebuie să-și fi ales amantele pe sprinceană! Cred că am făcut bine trimițându-l pe Rene Damiens la fată. Păcat că tentativa lui a eșuat...”

Repetă visător: „Laetitia Matelli!’. În sinea lui, el tot mai considera că tânăra femeie ar putea fi martora sa trăsnet. Și din moment ce Damiens nu realizase nimic, hotărârea era luată: o va vedea chiar el pe Laetitia, pentru a-i smulge mărturisiri... „Fără îndoială că toate acestea nu sunt tocmai reglementare, dar prea puțin îmi pasă. Dealtfel, nu văd de ce apărarea n-ar avea, când e vorba de investigații, aceleași drepturi ca procuratura. Există o lacună în acest blestemat dosar, ceea ce tot repet pisându-l pe judecătorul Thirel! Problema se limitează la a ști dacă noi suntem puși să aplicăm orbește legea sau să servim justiția.

Câteva ceasuri mai târziu, fu primit de domnul Senard-Baliviere. Acest maestru celebru accepta, la fel ca și cei mai mulți dintre avocați, să acorde o întrevvedere imediat ce era soliciat de un confrate, fie el și simplu stagiar. Le Hucheur, destul de emoționat, cerceta vastul salon în care tocmai fusese introdus. Luxul în care trăia Senard-Baliviere

era de foarte bun gust și fusese dobândit prin muncă. Dealtfel, nu făcea niciun secret din asta. Pe pereți figurau câțiva impresionisti care filtraseră cu osârdie efectele solare. Sub patina vremurilor regești diversele mobile, stil Ludovic al XV-lea, luceau discret prin bronzuri și marchetării. Fără a fi numeroase, bibelourile chinezești erau de bună calitate. Michel savura această ambianță, care era pe gustul lui. Se așezase pe marginea scaunului, cu mâinile pe genunchi, într-o atitudine pe care subit o găsi ridicolă. Prea târziu! Deschizând repede ușa, Senard-Ba-
1ivi ere intră cu mersul său sprinten, întinse amândouă mâinile și întrebă cu frumosul său glas grav:

— Ce mai faceți?

Le Hucheur sări în picioare. Îl salută pe maestru și-l urmă într-un birou spațios, tapizat cu țesături închise la culoare, pe care-l găsi foarte auster: o masă masivă de mahon, fotolii stil Empire, bibliotecă. De-a lungul unui perete erau orânduite, într-un fel destul de bizar, mai multe busturi reprezentând juriști sau rectori celebri și vădit preocupați: d'Aguesseau, Malesherbes, Monmerque, Rol lin. Și două generații ale grupării lui Berryer, se alăturau

J Antoine Berryer (1790—1868), avocat și orator legitimist, adversar al celui de-al doilea imperiu.

astfel, aliniați pe un singur rând. Pare-se că nu știau de glumă.

— Așadar, tinere? Dați-mi voie să vă scutesc de introducere. Sper că sunteți perfect sănătos, eu de asemenea,

Mulțumesc! Vă ascult.

Michel Le Hucheur observa figura maestrului care exprima forță, fața colorată, ochii albaștri ale căror pleoape se alungeau spre tâmpile când era furios sau când glumea, chipul sensibil și aprins, virând ușor spre roșu-violet, gura accentuată care știa să pronunțe cuvintele dând verbului, după loc și după caz, o înaripare desăvârșită sau o greutate strivitoare. Michel se simți ca în frumoasele zile ale cursurilor

de drept, fascinat de această sursă de elocvență, de misterul acestei voci care te purta mai spre înălțimi și mai departe decât altele. Își luă inima în dinți:

— Ei bine, maestre, am nevoie de dumneavoastră. Vă cer scuze... Permiteți-mi să vă întreb: ați auzit vorbindu-se despre cazul Mansigny?

Urechile ascuțite și păroase ale bătrânului avocat se înroșiră.

— Se înțelege! Dar n-o să-mi spui... N-o să-mi spuneți... Bine! O să te tutuiesc de acord?

— De acord, răspuse Michel, înseninându-se.

— N-o să-mi spui că ți s-a încredințat cazul?

— Ba da, maestre... Hm! Da, maestre, sunt... la drept vorbind... apărător din oficiu!

— Ia te uită? Frumoasa doamnă al cărei bărbat era bancher, dacă nu mă înșală memoria, n-a găsit printre relațiile ei un cât de neînsemnat avocat?

— Nu... de fapt pare ciudat. Dar veți vedea: face parte din caracteristicile personajului...

— Ei bine, atunci pentru un debutant ai un noroc de încornorat! Te-ascult.

Michel Le Hucheur se lansă într-un elogiu ditirambic la adresa clienței sale, improviză în onoarea ei o predică excesivă și pe chipul său tânăr pistruii se accentuară. Vorbi despre frumusețea Carolei, despre singurătatea Carolei, martiriul și nevinovăția Carolei. Se complăcu în a descrie „insuficiențele grave din dosarul de instrucție”, „apatia judecătorului Thirel”, „atitudinea sa negativistă în fața evidenței”, „denegarea de dreptate care se punea la cale”.

Deplânse eșecul demersului făcut de Rene Damiens pe lângă Laetitia, secretara-amantă (dar păstră tăcere în legătură cu hotărârea de a stăruii la rândul său). Căpătând mai mult curaj, ajunse să declare că domnul Rennenski, avocatul părții civile, este „un destul de mare ticălos”, mai înainte de a conchide printr-o perorație care spulbera, ca pe un fir de pai, metodele și efectele procedurii inchizitoriale.

Domnul Senard-Baliviere știa să asculte. Își aplecă într-o parte capul sangvin cu păr cărunt tăiat foarte scurt și, de bucurie, își închise pe jumătate ochii. Cu toate că năvala tânărului său coleg îi încurcase programul, se ferea să-l întrerupă. „Nu s-a dus de râpă meseria noastră!” gândi el.

Le Hucheur tăcu pentru a-și mai trage sufletul și chiar atunci un valet intră discret pentru a anunța „din partea doamnei” că „invitații sosiseră și că se va servi masa”.

Îl alungă cu un gest energic însoțit de un zâmbet. În locul său veni aproape imediat stăpâna casei, o frumoasă doamnă în vârstă, cu păr violet, care dădea semne de nerăbdare. Michel se ridică, se rezezi, îi sărută mâna care avea pielea uscată și bronzată.

— Gaspard, n-aș vrea să te deranjez în timp ce lucrezi dar musafirii sunt aici.

Vocea bătrânei doamne tremura ușor, melodios. La rânaui sau, Senard-Baliviere se ridică în picioare, își îmbrățișă soția și, cu delicatețe, o îndemnă să plece.

— Vin, vin! Încearcă să-i faci să aibă răbdare. Dacă mai zăbovesc, așezați-vă la masă. O să le spui că e vorba de viață și de moarte.

Doamna Senard-Baliviere surâse și plecă.

— E minunată, spuse maestrul.

Își privi tânărul discipol cu severitate.

— Bine! Ți-ai vărsat amarul. Te-am lăsat să vorbești.

Am și început s-o îndrăgesc pe această Carol a dragostei. Cum s-ar fi putut altfel după ce te-am auzit vorbind? Pe de altă parte, trebuie să te cred pe cuvânt. Sper că nu te-ai lăsat antrenat de entuziasmul tău și că ai cântărit bine lucrurile mai înainte de a-ți stabili convingerile intime. Bagă de seamă că adeseori este nevoie ca noi avocații să cre-

dem, fără a avea cea mai mică dovadă dar părăndu-ne drepte și adevărate, afirmațiile celor pe care am acceptat să-i apărăm. Asemenea risc reprezintă chiar o parte din farmecul

meseriei noastre. Bun! Să sintetizăm puțin situația. Îmi spui că această clientă a ta a fost înșelată, umilită. Persecutată în decursul anilor de către bărbatul ei, un om deosebit și deloc violent dar capabil de cruzime cerebrală, care a făcut în așa fel încât să nu lase nicio urmă a ticăloșiilor sale. În aleasa noastră societate burgheză asemenea caractere și astfel de comportamente în viața conjugală sunt mai răspândite decât am crede. Ah! De-aș putea eu, bătrân avocat, să-mi scriu memoriile fără să violiez secretul profesional!... Dar ascultă-mă: nu știu dacă ți-ai dat bine seama unde-i hiba. Iată: dosarul tău este gol ca balonul unui copil! Clienta nu invocă nimic, ceea ce este o situație destul de obișnuită în împrejurări de acest fel. În plus, ea mărturisește tot ce vrei, după care dă crimei sale un fel de fals mobil intelectual, ceea ce e exact tipul de explicație ce poate să displacă unui juriu! Toată lumea face depoziții care-i sunt defavorabile. Carol a ta nu cunoaște pe nimeni, n-are nici chiar o biată scrisoare cu care să probeze ceva. Și-mi mai spui că nici nu vrea să-și dezvăluie nefericirile conjugale pentru a nu întina memoria bărbatului ei? Oare n-o fi o pornire de orgoliu pe care o împodobește cu o excesivă fidelitate? Să arunci mânușa dar, chiar și după ce ai ajuns în poziție de apărare, să nu te recunoști încornorat...

Acest mod de-a vorbi, lipsit de menajamente, îi displăcu grozav lui Michel Le Hucheur care nu mai suporta acum să-i fie atins idolul. Tânărul avocat se arătă decis să se închidă într-o tăcere posacă. Intre timp valetul, tăcut și dezolat, își făcu iar o scurtă apariție.

— În orice caz clienta, această Carol a inimii tale, te asigur că va fi total desființată dacă mai persistă în ineptiile ei. Vrea sau nu vrea să scape cât mai ușor? Asta-i toată problema. Am cunoscut acuzați – și mai ales femei — care, în mod mai mult sau mai puțin conștient, doreau să se pedepsească...

13 – Acuzata-

Le Hucheur tresări nițel, deschise gura să vorbească dar,

până la urmă, se hotărî să tacă.

— Cele spuse te-au pus totuși un pic pe gânduri, nu-i așa? Bine. Orice ar fi, vād de pe acum ce capete vor face jurații când partea civilă le va citi constatarea de adulter contra clientei tale. Ea e cea care înșală, ea e cea care ucide... Bineînțeles că la audiere vei avea prilejul să pui în discuție constatarea, adresându-te ofițerilor de poliție care au făcut descinderea, dar impresia proastă va rămâne.

Și Rennenski își cunoaște meseria. Dă-ți seama, micuțul meu, că în societatea noastră burgheză, pe oricare treaptă socială, *femeia nu și-a găsit adevăratul ei loc* nici în fața legii care e făcută de bărbați pentru bărbați, nici în fața cetățenilor conștienți și organizați care continuă să le claseze printre ființele inferioare. Despre un bărbat care-și înșală nevasta se spune că este „un băiat de viață” sau

„un armăsar de soi”. Dar când o soție își încornorează bărbatul, atunci e „o târâtură” sau „o femeie de două parale”! în fața unui juriu obișnuit o ucigașă nu poate scăpa decât servind, cât mai fierbinte, o frumoasă dramă pasională, foarte patetică și foarte palpitantă. Nici vorbă de așa ceva în cazul nostru! Această nefericită Carol se va mulțumi să le spună domniilor lor: „Pentru a-mi salva copiii de la o decădere spirituală, pur spirituală, le-am ucis tatăl”.

Asta-i situația. Ei bine, nu! îți repet: dacă ea se menține pe această poziție cavaleriească și dacă tu nu vei găsi o soluție (este îngăduit întotdeauna avocatului să-și salveze clienții chiar împotriva voinței lor, ceea ce am făcut și eu nu numai o dată, ce dracu!) atunci, băiete, o să încaseze maximum de pedeapsă.

Printre pleoapele întredeschise privirea bătrânului maestru strălucea albăstruie ca un ghețar. Căci Senard-Baliviere era furios. Puternic stăpânit de pasiune pentru profesiunea sa, simțea că turbează din cauza acestei nefericite Carol. Cum de-și permitea ea sa zădărnicească, numai din încăpățănare, un caz atât de promițător? Și în plus, maestrul încerca un sentiment de simpatie pentru

avocățelul stagiar, „tu ciuful său rebel, care-și iubea atât de mult clienta.

— Nu-ți spun nimic nou afirmând că amanta-secretară rămâne unicul atu în mâinile tale. S-o lăsăm însă baltă din moment ce demersul a eșuat. Dealtfel sunt sigur că trimisul tău special – acest Rene nu mai știu cum – nu s-a des-

curcat cum trebuia! Ar fi vrut să-i reușească tentativa purtându-se dur. Parcă-l aud: „Datoria dumneavoastră”...

„Dacă nu sunteți cea mai josnică dintre lepădături...”

’ Senard-Baliviere se ridică, lovi cu mâna mahonul biroului.

— Iată ce-ți propun: vino să iei masa de prânz aici poimăine și adă-mi dosarul. „ voi ține la mine patruzeci și opt de ore. Mă voi ocupa de acest caz împreună cu tine, dacă nu voi găsi ceva care să-mi displacă și care ar fi putut să-ți scape ție. Te voi însoți la judecătorul de instrucție ori de câte ori vei vrea. La Curtea cu juri voi fi alături de tine pentru a interveni în cursul dezbaterilor, dacă-mi vei îngădui...”

Le Hucheur emise un soi de orăcăit:

— Cum, maestre, dumneavoastră...

— Da, da, eu... Dar ia aminte: *tu vei pleda.*

★

în închisoare, noaptea de vară era mai apăsătoare decât oriunde.

Lungită în patul ei, Carol nu dormea. Se gândea. Cu trecerea timpului își regăsise o anumită liniște care-i risipea coșmarul. Dar acesta era calmul disperării, al unei disperări acceptate mai întâi ca un oaspete inevitabil și pe care acum încerca s-o îndepărteze, cu tot ceea ce avea mai bun în sinea ei.

„Dacă n-ar fi mirosul de hazna, nici vocile stridente și aspre ale supraveghetoarelor, nici răutatea asta răspândită peste tot...”

Mă doare stomacul. Și totuși cantina lor e foarte costisitoare. Dar orice ne dau *de* e de proastă calitate,

inclusiv hrana!

Cum să suporti această mizerie fizică și morală rămânând intact? *Să-mi văd copiii chiar și o singu'ă clipă!*

Copiii sunt atât de luminoși. Copiii au un miros plăcut. Îmi apropiam fața de gura lor, atât de pură le este respirația.

Miroase a cireși și a frunziș fraged, a flori de câmp și a fân cosit. Dominique are corpul plămădit ca al unei micuțe nimfe a pădurilor, și cu ce plăcere aş sculpta-o în marmură. De ce nu m-au lăsat *de* să mă îndeletnicesc cu sculptura, sub supraveghere, cu toate controalele pe care *de* mi le-ar fi impus? Ce le păsa? Ghicesc aici o intenție distructivă. Nu există pe lume semn de corupție mai elocvent decât răutatea gratuită... Laurent... Nu cred să fie totuși chiar atât de rele ca Laurent, pentru că el le-ar fi strivit cu inteligența și cu intuiția sa. Restrânsese la propriile interese limitele malignității sale. Răutatea lui aprigă și răbdătoare în același timp, sadismul, incomparabila aptitudine de a distruge...”

În bezna celulei, Carol începuse să regrete așa de amar geniul rău și profund admirat încât subit o gătui spaima.

„Dar, dacă am ajuns eu însămi anormală?” Și pe urmă, din adâncurile ei, o voce care nu-i aparținea își impuse murmurul obsedant pe care Carol reușise până atunci să-l reprime:

— De ce l-ai ucis?

Repetă pentru ea însăși aceleași argumente pe care le invocase în fața celorlalți atunci când își motiva crima.

„Laurent reprezenta răul, o formă a răului complexă și vie. I-a despărțit pe copii de propria lor mamă! I-ar fi distrus așa cum a vrut să mă distrugă pe mine, puțin câte puțin, fără scăpare. I-ar fi destinat în mod irevocabil dezordinii, în toate sensurile. I-ar fi făcut să trăiască în ambianța concubinajelor sale succesive, simțind satisfacția de a tulbura apele pure. Nu puteam accepta așa ceva.

N-aveam dreptul!”

— De ce l-ai ucis?

Carol își amintea, mai des decât ar fi dorit-o, chipul

Laetitei, secretara cu păr negru instalată în domiciliul ei conjugal și care dormea în „camera de oaspeți”. Trăsăturile acestei fete erau delicate, avea o gură ca de copil și ochii triști. Față de Carol manifesta un respect sfios. Laurent îi spunea „dumneavoastră” fără să greșească vreodată. Se comporta cu ea așa cum se cade să se poarte un stăpân de viță aleasă. Dar parfumul subtil al fetei plutea în jurul său, degajându-se din ființa lui și din îmbrăcăminte. Într-o zi după cină, când secretara abia urcase în camera ei, Laurent se apropiase de Carol luând cu un gest studiat, de pe haina lui de culoare deschisă, un superb fir de păr brun.

Sub lumina lămpii, el examinase îndelung acel fir de abanos.

Copiii își iubeau tatăl. Geoffroy îl admira dincolo de orice limită iar Dominique se freca de el ca o pisică. Și cu toate astea, niciodată ei nu manifestaseră față de Laurent acele efuziuni tainice pe care copilăria – nesigură în privința sentimentelor, precisă în alegeri – le acordă celor care o respectă. Tatăl lor îi fermeca, îi surprindea și, mai mult încă, îi distra. Dar copiii se purtau cu el de parcă acasă ar fi fost un musafir privilegiat. „Laurent, matematician, literat, plin de îndrăzneală și competență în profesiunea lui, strălucitor, dur și profund în același timp ca un diamant. Laurent mincinos, himeric, plăsmuitor, în afara meseriei sale. Pentru mine era fascinant, așa cum fascinantă a fost la început chiar și perversitatea lui care-l

investea, în ochii mei, cu o dimensiune nouă. Dar eu, care nu stăpâneam nici a zecea parte din-calitățile lui, eram mai artistă decât el în dublu sens: al gustului și creativității.

O știa și, ca să se apere, s-a opus cu îndârjire să sculpez...

Acest geniu precoce al finanțelor era mai degrabă, în profunzimea eului său, un soi de artist ratat? În străfundurile fiecăruia există întotdeauna un beci umed, cu tavan scund, în care se află împrăștiate lucruri moarte și șobolani foarte vii care să le mănânce. Laurent avea dealtfel un foarte pronunțat germene de nebulie. /’

Juliette, care devenise de o nervozitate excesivă de când Ros'ie fusese pedepsită și lipsea, începu să geamă prin somn. În celulă mirosea urât. Prin fereastra brăzdată de gratii, luna, care ieșise din nori, proiectă o clipă spectrul unei raze.

„I-am acceptat latura de perversitate, m-a desfătat chiar până la pierzanie. Rene nu știe în ce hal m-am depravat. Nu-mi vine să cred că nu se vede. Și totuși, dacă n-ar fi fost decât asta...”

— *De ce l-ai ucis?*

„Dacă n-ar fi fost decât asta, mi-aș fi asumat răspunderea: într-o zi aș fi spus «nu!»! M-aș fi smuls de lângă Laurent, eliberată fizic și moral. Și aș fi reînceput să sculptez cu sau fără voia lui. Sau poate n-aș fi făcut nimic, n-aș fi spus nimic. Niciodată. Ori poate că el ar fi pus capăt mai întâi iubirii noastre fizice, singura care-mi mai rămăsese, de care nu mă săturasem încă, simplu, așa cum ai trânti o ușă. Dar...”

Dar oricum, Laurent reprezenta o primejdie pe care nu puteam s-o accept: distrugerea copiilor... O distrugere pur spirituală, altminteri, de care însuși Laurent fără îndoială că nu-și dădea seama. Distrugerea poate deveni un fel de funcție. De atâta timp Laurent se distra sfărâmând suflete (așa cum unii copii, care dau de gândit, se amuză torturându-și jucăriile) încât acest fel de-a fi îi intrase în sânge.

Cred că atinsese limita. Fără mine, doar cu el, copiii ar li fost iremediabil pierduți...”

— Nu, nu! strigă Juliette, din celălalt capăt al celulei, fără să se trezească.

Prin întuneric, Carol își întinse oasele.

„N-am îmbătrânit încă. Pielea mea, figura, sunt tinere. Dar dacă privirea n-arată vârsta de o mie de ani, e pentru că ochii unei ființe omenești nu-i exprimă în niciun fel adevărurile. Așa cum sunt, Laurent m-ar fi putut iubi încă mult timp, în felul lui. Un lucru e sigur: dacă aș fi continuat viața în comun aș fi fost pierdută. Instinctul de conservare,

iată că există! Instinctul de conservare poate acționa în afara noastră, peste limita de control a voinței?

Ah, bruna aceea parfumată, la mine acasă, luând parte la mese în fiecare zi, cu ochii ei de oaie râioasă. La douăzeci și patru de ani ajunsese lată în șolduri...”

Carol se sculă, găsi prin întunericul care se așternuse din nou mica lanternă deținută fraudulos, pe care o ținea ascunsă într-o spărtură a vechii sale saltele mucegăite, și se apropie de Juliette. Îndreptă spre tânăra prostituată o foarte slabă rază de lumină pe care o acoperi cu degetul.

Despuiată în căldura umedă, fata își azvârlise cuvertura iar trupul alb, cu multe alunițe și sâni foarte depărtați, se etala cu un fel de inocență. Schițând un gest matern,

Carol trase cuvertura peste ea. Apoi se aplecă. Și pentru că cealaltă dormea, făcu ceea ce nu mai făcuse niciodată până atunci: o sărută pe frunte.

„Ce se va întâmpla cu mine de acum înainte? Măcar de mi-aș mai dori ceva pe lume! Dacă ies din închisoare, copiii – care până acu. M nu și-au pierdut încrederea – nu mă vor mai putea suporta multă vreme. *Geoffroy, Dominique! La masă!* Și care mâini le vor fi pregătit mâncarea? Ale mele, acelea care le-au asasinat tatăl. După cum îi spuneam micului Le Hucheur, n-am nevoie de prea multă imaginație pentru a evoca viitoarele scene de familie! Să mă recăsătoresc, să le dau un alt tată? N-am nici cel mai mic curaj, nici cea mai mică dorință. Rene, cu trupul său deșirat, mărul lui Aaam atât de vizibil și pantalonii lui de velur. Dealtfel, ceea ce este posibil în anumite cazuri într-al nostru ar însemna o provocare. Și atunci, admitând că *ei* m-ar elibera mai înainte ca Dominique să aibă părul încărunțit, să trăiesc alături de copii până când nu mă vor mai putea suporta? Să le risc la întâmplare echilibrul, să mizez pe mai bine atunci când mereu mi se întâmplă tot ceea ce poate fi mai rău? Dumnezeuule!

Câtă nevoie am de acești copii, de glasurile lor, de micuțele lor guri!”

PARTEA A TREIA

În timp ce murmură ultima frază se aprinse becul din tavanul celulei. Un ușor scârțâit semnala deschiderea vizetei: rondul de control. „Rondul de noapte”, l gânde Carol surâzând amar. Așteptă să se stingă lumina pentru a se adânci din nou în gânduri. Juliette nu se trezise.

Iar am spus: *Dumnezeule!* Cum poate fi invocat atât de des ceva ce nu există. Suntem turnați într-un același tipar? Juliette mi-a spus că ea crede în Dumnezeu. Dumnezeuul târfelor? Dumnezeuul bărbaților care-și distrug soțiile, încetul cu încetul? Dumnezeuul femeilor care ajung în stare să ucidă pe cei pe care-i iubesc? Sau Dumnezeuul copiilor a căror răsufare este atât de pură? Dar nu există Dumnezeu, și nimeni nu răspunde. Gel mai bine ar fi să stau cât mai mult timp posibil în închisoare, laolaltă cu paznicele și gamela, cu etichetele, cu tot putregaiul. Sau mai nimerit ar fi, de vreme ce tot nu mai pot să fiu nimănui de niciun folos, să mă suprim într-o bună zi la fel cum eu...

— De ce *l-ai ucis?*

Dacă am ști, n-am mai judeca.

ANDRf MALRAUX

După șaisprezece luni de la uciderea soțului ei, în luna octombrie, Carol Mansigny se prezintă în fața Curții cu juri din Paris.

De când avusese loc drama și până la judecarea procesului trecuse destul de mult timp dar, cu toate acestea, avocatul Le Hucheur afirma că durata fusese relativ scurtă.

În închisoare, Carol suferise de foame, chiar dacă beneficiase de cantină; mirosul de hazna, de urină și de șobolan mort o pătrunsese în întregime; confecționarea periilor și a plaselor pentru cumpărături luase locul jocului cu etichete verzi și albe; trecuseră zile, anotimpuri; în timpul unei nesfârșite ierni suferise de frig în aceste locuri prost încălzite, în care nicio sobă nu funcționa cum ar fi trebuit.

Și sufletul îi era înghețat. Surghiunită din diminețile ei

luminoase și din serile ei tihnite, căutând în van câteva vrăbii înfoiate pe ramura unui arbore răsucit, nici nu și-a mai dat seama când a sosit primăvara. Pe urmă, odată cu căldura, în lunile iunie, iulie, august, *mirosul* închisorii devenise mai pătrunzător, mirosul care se clocea pe îndelete în lunile de vară, plesnind ca un cu stricat. Mai târziu, urmându-și ciclul neîntrerupt, zilele se scurtau din nou, după-amiezele deveniră mai puțin călduroase, în timp ce altundeva, foarte departe, pădurile erau poleite cu aur, iar și mai departe, toamna își scutura toți trandafirii.

20 octombrie, orele 13: Louis Mannendorfer intra în sala de audiere a Curții cu juri din Paris, un vast dreptunghi somptuos și de un gust cam îndoielnic. Gazetar celebru, Mannendorfer nu se ocupa de cronici judiciare. Dar interesul pe care îl manifesta față de problemele juridice îl determinase să urmă-rească vreo câteva „frumoase procese provinciale”. Aici venea însă pentru prima oară.

Tribuna presei era plasată în fața boxei acuzaților, într-un spațiu rezervat la care publicul, aflat îndărătul unei balustrade, nu avea acces. Mannendorfer vedea în stânga sa masa lungă a completului de judecată, destul de aproape vitrina cu obiecte constituind probe de culpabilitate, iar în imediata sa apropiere, izolată ca o insulă, bara martorilor.

Privirea gazetarului fu atrasă de un bust reprezentând-o pe Marianne, cu o înfățișare destul de năzdrăvană, plasat pe peretele din fundul sălii într-un fel de nișă din lemn sculptat. Predominau aici stilul pompos și stilul

„Banca Franței”. Sala era bogat ornamentată cu muluri iar șase lustre monumentale atârnavă de plafon ca tot atâtea amenințări. Mannendorfer nu putea să-și desprindă privirea de pe o frescă bizară, care împodobește peretele din față și care era binecunoscută obișnuiților Palatului de justiție. Stând în jilțul pe care de obicei îl ocupa regele în timpul ședințelor festive ale Parlamentului⁸, luminat de un câmp azuriu și cu

⁸Cea mai înaltă instanță judecătorească din Franța (Tribunal)

crini aurii, simbol al monarhiei, regele-copil primea omagiul mamei sale, regina care, stând îngenunchiată, îi oferea însemnele regalității.

În dreapta compoziției, pictorul realizase un triptic: Hristos pe cruce, Fecioara și sfințele femei; iar în stânga pictase, în manieră spaniolă, mercenari germani din secolul al XV-lea, în echipament cenușiu, cu coapse viguroase și forme răsucite, complicate. Un ogar alb mergea pe lângă ei, mândru și superb, mai regal decât însuși regele. Peste toate acestea se profila o coroană de aur în fața căreia se înclina Europa. „Marianne are aerul că nu știe pe ce lume se află”, gândea Mannendorfer.

Ora 13,15: acuzata, Carol Mansigny, însoțită de gardieni în uniforme și cu chipiu, purtând revolvere la cingătoare, luă loc în boxă. Era palidă, slăbită, îmbrăcată într-un taior bej și bluză de croială clasică. Întorcându-și capul pentru a observa sala cu vădită curiozitate, își clătină bretonul. Și Mannendorfer o găsi „extrem de emoționantă și simpatică!” în dreptul ei, puțin mai jos, pe o bancă, luă loc un tânăr avocat cu mișcări agere și un ciuf rebel, care părea să fie deghizat în roba-i neagră cu plastron alb și cu garnitură de hermină. Louis Mannendorfer nu-l știa. Imediat, un alt „om în negru” se așeză lângă colegul său mai tânăr și de astă dată gazetarul avu o tresărire: „Doi avocați dintre care unul e însuși Senard-Baliviere! Ei bine, ucigașa noastră nu-i fieștecine!” în partea rezervată publicului nu mai era niciun loc unde s-ar fi putut sta jos, și cei neinvitați se îngrămădeau în fundul sălii rămânând în picioare.

Ora 13,25: martorii își făcură cu discreție apariția, fiind și ei însoțiți de paznici în uniformă.

Ora 13,30: avocatul părții civile, în persoana căruia Mannendorfer îl recunoscuse pe maestrul Rennenschi ajuns celebru, își făcu intrarea însoțindu-și clienții, pe tatăl și pe mama lui Laurent Mansigny. Îi conduse până la locurile lor, care se aflau în fața completului de judecată, lângă vitrina cu

probe de culpabilitate. Le vorbea cu deosebit respect. Bătrâna pereche îi sorbea cuvintele.

Ora 13,35: jurații intrară pe o altă ușă, gravi și tăcuți.

Ora 13,40: răsună o sonerie însoțită de mârâitul ciudat al aprodului:

— *Curtea!*

Și președintele Saint-Galaix, în robă roșie, urmat de cei doi asesori ai săi și de procuror, care purta un guler amplu de hermină, intră în sala de audiere cu pas vioi.

Nici nu se așeză bine și spuse, cu glasul său puternic și răsunător.

— Acuzată, ridicați-vă!

Carol ascultă. Gazetarul îi admiră profilul delicat și grația mișcărilor...

— Numele dumneavoastră.

— Carol Mansigny, născută Rivon-Segrees.

— Profesiunea?

— Sculptor.

La acest răspuns președintele fu ușor surprins. Pe urmă îi adresă celelalte întrebări obișnuite, la care Carol răspunde cu vocea ei clară.

— Așezați-vă, doamnă.

Mannendorfer observă licărind blând ochii negri și calzi ai președintelui.

Ora 13,50: grefierul, cu vocea sa monocordă, făcu apelul juraților care nu erau învoiți sau scutiți. Pe măsură ce fiecare dintre ei răspundea „prezent”, un carton cu numele lor era introdus într-o urnă. După ce. Se îndeplini această scurtă formalitate, președintele luă urna, o clătină, o agită, o înclină și extrase cartoanele, unul cile unul, pentru a-i desemna pe cei nouă jurați. Aceia care erau astfel numiți se ridicau și se apropiau cu pași solemni de președinte.

Deodată se auzi: „*recuzat*”. Era vocea implacabilă a domnului Senard-Baliviere. Cel care făcuse obiectul refuzului era bancher de profesie, și Mannendorfer mai avusese ocazia să-l întâlnească. „Bătrânul avocat, gândi’

Mannendorfer, își cunoaște meseria. Laurent Mansigny era el însuși un tânăr pontif al finanțelor și maestrul Senard-Baliviere s-a temut de o supărătoare reacție de solidaritate profesională.” Pe urmă remarcă, nu fără să se simtă amuzat, un fenomen obișnuit: acest om care era sustras de la ocupațiile sale și care ar fi trebuit să se simtă mulțumit că nu mai trebuie să-și irosească prețioasele sale după-amiezi la Palatul de justiție luă, dimpotrivă, un aer profund jignit mai înainte de a se retrage...

Veni, în fine, rândul unei femei destul de frumoase, cu părul grizonant, a cărei figură exprima o maiestooasă severitate. Tânărul apărător al Carolei, Michel Le Hucheur, se ridică având, fără nicio îndoială, intenția s-o recuze. Cu un gest imperios, Senard-Baliviere îl determină să se reazeze. Întorcându-se către președinte își înclină capul, indicând astfel că apărarea o acceptă pe această persoană austeră, ca fiind ultima dintre cei nouă jurați. Procurorul nu făcu uz de dreptul său la recuzare.

Președintele Saint-Galaix dădu citire atunci, în fața juraților ridicați în picioare, textului consacrat, al cărui conținut era pe placul sufletului său de catolic fervent, mai bine zis de practicant al cultului.

„Jurați și promiteți în fața lui Dumnezeu și a oamenilor să analizați cu cea mai scrupuloasă atenție învinuirile care îi vor fi aduse lui Caroline Rivon-Segrees, căsătorită

Mansigny, să nu trădați nici interesele acuzatei, nici pe cele ale societății care o acuză; să nu comunicați cu nimeni mai înainte de a vă formula decizia; să nu vă lăsați in-

fluențați de ură sau de răutate, de teamă sau de simpatie; să decideți ținând seama de învinuiri și de argumentele apărării, în conformitate cu conștiința dumneavoastră, cu convingerile dumneavoastră intime – așa cum se cade să procedeze un om onest, liber – și să păstrați secretul deliberărilor chiar după ce vă va expira împuțernicirea. „

Fiecare dintre jurați depuse jurământul. Și președintele

declară: „Juriul definitiv constituit”. Mannendorfer, care-și netezea părul galben-pai cu un gest familiar, găsi că ceremonia era de-o solemnitate cu totul neobișnuită.

Apoi grefierul citi lista martorilor convocați de procuratură, de partea civilă și de apărare, iar vocea lui era cavernoasă ca a unui preot care ar fi pomenit morții din parohie.

După ce răspunseră la apel, martorii se retraseră în încăperea care le era rezervată. Louis Mannendorfer o observa pe acuzată, a cărei privire limpede era tot timpul îndreptată spre instanța de judecată, fixându-i pe cei trei bărbați în robe roșii, pe cei opt bărbați în haine civile și pe femeia cu păr cărunt care aveau să-i decidă, în curând, soarta.

— Acuzată, spuse președintele, fiți atentă la ceea ce veți auzi imediat...

Și grefierul, cu un glas mai monoton ca oricând, citi actul de acuzare, mai exact relatarea faptelor. Avea aerul că ține un discurs moralizator.

— Inculpata, în cutare zi, la cutare oră, a telefonat comisarului principal Manneville...

Carol urmărea această „prezentare pe tarabă”. Ochii ei reflectau un fel de uimire. Pentru prima oară avea aerul că-și dă seama de proporțiile nenorocirii sale; pentru prima oară părea să se vadă pe sine, așa cum era aici:

țintuită *la stâlpul infamiei*, expusă în toată goliciunea întrebărilor instanței, privirilor mulțimii, curiozității gazetarilor, aici în această sală, unde domnea o atât de grea așteptare. „*Mai mult decât goală*, gândea Mannendorfer, despuiată de secretele feminității ei, de mobilurile ei intime, de demnitatea sa de om. Mult mai rău decât goală: *jupuită de corp și de suflet*.” Și își mai spunea: „Această femeie pare să aibă tot ceea ce trebuie pentru a i se smulge din adâncuri, în această incintă și în fața publicului, *maximum de suferință posibilă*.”

Grefierul termină de citit fără să fi schimbat tonul:

„Această crimă a fost comisă cu sânge rece. Nu s-au

constatat la inculpată anomalia mintale de natură psihepatică ce ar fi putut determina comiterea crimei.

— Acuzată, ridicați-vă! Stați în dreptul microfonului.

Președintele Saint-Galaix vorbea categoric dar cu compasiune. Atunci când Carol se ridică, se stârni o agitație în publicul îngrămădit în sala de audiere. Căci chiar silueta Carolei, fragilitatea care se oferea privirilor, profilul supt, *aura* de puritate, acel colorit de un *blond aparte* dezlănțuia, în mod irezistibil, cele două instincte predominante în rândurile mulțimii: sadismul și mila.

— Ați rămas de timpuriu orfană de tată și de mamă, îi spuse Saint-Galaix Carolei. Tatăl dumneavoastră, funcționar la căile ferate din Paris, a murit când nu aveți decât doisprezece ani. Ați fost crescută de mama dumneavoastră pe care ați pierdut-o la optsprezece ani. Datorită bunăvoinței unui unchi ați terminat, între timp, învățământul secundar. Apoi ați urmat, vreme de doi ani, cursurile Școlii de la Luvru. Și într-o situație, și în cealaltă se pare că v-ați bucurat de prețuirea profesorilor și a colegilor. Cât despre unchiul care v-a ajutat, el a fost un sculptor de valoare, dacă nu de renume; de timpuriu, a început să vă învețe arta sa pentru care, de foarte tânără,

* v-ați dezvoltat aptitudinile. Cu ocazia unei expoziții deschise la Paris, acest unchi v-a îngăduit să participați cu câteva lucrări realizate de dumneavoastră pe care le-ați expus alături de creațiile sale. Aveți pe atunci nouăsprezece ani: criticii v-au remarcat și v-au adus laude. Într-o zi, în expoziție ați întâlnit un admirator care era cu zece ani mai în vârstă: Laurent Massigny, absolvent al Științelor politice și licențiat în litere, tânăr strălucit care lucra la o bancă. Foarte curând pare-se că Laurent a început să se intereseze mai mult de persoana decât de talentul dumneavoastră...

Președintele făcu o pauză. Pierdută, Carol gândea:

„*Dar ce le pasă lor de toate astea?*”

— Doamnă, în cazul în care mă înșel, nu ezitați să mă întrerupeți, să rectificați...

Carol tăcea fixându-și privirea asupra magistralului, îmbrăcat în robă roșie, care o interpela și care-i dezvăluia viața.

— La rândul dumneavoastră, sensibilă la farmecul lui Laurent Mansigny, care avea reputația unui băiat de vii-, tor, captivant, comunicativ, fantezist și în același timp capabil de un efort susținut în activitatea sa, v-ați îndrăgostit de el. Și Laurent v-a luat în căsătorie șase luni mai târziu. Prietenii care vă știu pe amândoi din perioada de atunci confirmă că reprezentați însăși imaginea cuplului ideal.

Saint-Galaix își continuă relatarea. Carol vedea desfă-, șurându-se momentele esențiale din viața ei, revăzute și corectate de reprezentanții justiției umane. Președintele aminti strălucitoarea carieră a lui Laurent Mansigny. Îl arătă oscilând între activitatea politică și cea financiară, într-un moment de răscruce din existența sa. Îl descrie, preluându-i trăsăturile de caracter din anumite piese aflate la dosar: scrisori și mărturii ale prietenilor lui Laurent.

Vorbi de copii, de grija pe care o manifesta Carol pentru educarea lor. Pe urmă ajunse la climatul de certuri și de tensiune care, încetul cu încetul, se instaurase în cămi-, nul lor.

— Începând din ce moment, aproximativ cam de la ce dată, lucrurile au început să meargă prost?

Carol, pe care închisoarea o sleise din punct de vedere fizic, nu găsi puterea să răspundă. Hăituită, gândi: „Nu se poate! Ce-o să mă mai întrebe? în fața tuturor... Oare ispășirea unei greșeli n-ajunge? Mai trebuie să ne și dezghiocăm, în public, ca nucile?”

O încerca un fel de amețală și, ca să nu se prăbușească, se cramponă de balustradă.

— Așezați-vă, doamnă, spuse imediat Saint-Galaix cu blândețe. Odihniți-vă o clipă. Știm că aceste ședințe pot să pună la încercare...

Un fel de freamăt surd străbătu mulțimea. Carol, care se lăsase istovită pe bancă, sprijinindu-și fața în mâini, redeveni

stăpână pe sine cât putu mai repede. Și președintele repetă întrebarea. De data aceasta Carol vorbi mai tare și vocea ei răsună în sala vastă, clară ca o trompetă de argint.

— Laurent nu putea fi niciodată, mai mult timp, constant. Avea calități... excepționale... fantezie... un grăunte de nebunie, poate... o pătimașă nevoie de schimbare, ca și cum s-ar fi răzbunat în viața personală de cerințele unei prea mari punctualități pe care i-o impunea meseria.

Dialogul dintre președinte și Carol deveni mai rapid, mai personal și din ce în ce mai viu.

— Precizați-vă gândurile! Considerăm că este important. Ce înțelegeți printr-o „nevoie pătimașă de schimbare”?

— Ceea ce am spus, domnule președinte.

— Precizați! Era vorba, după dumneavoastră, de o simplă schimbare de viață, de program sau de-o schimbare... de parteneră?

Carol își acoperi fața cu mâinile. După o clipă, își îndreptă spre Saint-Galaix chipul slăbit care redevenise calm și privirea ei atât de limpede.

— Nicio femeie nu l-ar fi putut satisface în mod absolut pe Laurent.

— Pe scurt, vă înșela?

— Nu pot răspunde la această întrebare.

— Și din motive temeinice! spuse atunci încet Rennenski.

Președintele Saint-Galaix își încruntă sprâncenele și chipul său, cu trăsături regulate, se aprinse.

— Vă rog, maestre! Veți avea numaidecât ocazia să puneți întrebări acuzatei!

întreruperea părții civile. Fusesse total nepotrivită. Dar președintele dori să se arate îngăduitor pentru a fi cu inima împăcată. Adăugă:

— Pot să vă cer, totuși, să vă clarificați gândurile?

încet, solemn, Rennenski se ridică în picioare. Vorbi punând în valoare fiecare silabă.

— Vreau să spun că această femeie care și-a ucis soțul insinuează – ați auzit-o chiar acum – că el o înșela, în timp ce

este absolut incapabilă să prezinte cel mai neînsemnat început de dovadă! mai vreau să adaug că o astfel de atitudine care se rezumă la a întina cu pete mărunte memoria celui ucis în mod laș îmi repugnă, nici nu pot spune în ce măsură!

Un nou murmur străbătu mulțimea. Avocatul schimbă o privire plină de satisfacție cu tatăl și mama lui Laurent.

Dar imediat maestrul Senard-Baliviere ceru cuvântul.

— Domnule președinte, țin să protestez cu toată energia împotriva aserțiunii confratelui meu! Partea civilă nu poate în niciun fel prezuma probele pe care le vom prezenta sau nu le vom prezenta! Ele depind de mărturiile care urmează. După studierea aprofundată a dosarului, în ceea ce mă privește, rămân convins că Laurent Mansigny a înșelat-o în mod rușinos pe *această*...

Spunând „*această*”, avocatul o arătă cu un gest pe Carol, care sta în boxa ei, palidă și dșteaptă, în timp ce soarele își cernea razele peste părul ei blond.

— Și deoarece confratelui meu nu-i place să fâe întinați oamenii, „îmi formulez aici speranța că-și va alege cu atenție cuvintele, cu mult mai multă atenție în ceasurile care vor urma, fiind vorba, iată, de femeia pe care o vedeți, a cărei viață n-a fost fericită și care și-a petrecut până acum șaisprezece luni în închisoare alături de vagaboande și prostituate!

Mai înainte de a se așeza din nou, bătrânul chip ridat a.1 lui Senard-Baliviere viră spre roșu iar ochii săi albaștri deveniră glaciali. Adăugă, nu fără a-l privi fix pe Rennenski!

— Ceea ce îmi repugnă mie – și nici nu pot să spun în ce măsură – este să jignești, în orice chip, pe cel lovit de soartă.

Izbucniră aplauze în rândurile publicului, imediat primite de președinte care izbi cu mâna în masă.

— Liniște! Domnilor avocați al părții civile și al apărării, vă rog să vă moderați tonul. Și vă mulțumesc cu anticipație.

Pe urmă, întorcându-se spre Carol, Saint-Galaix dădu pentru prima oară semne de nerăbdare.

— N-ați răspuns întrebării mele! V-am întrebat de când lucrurile n-au mai mers așa bine ca la început în căsnicia dumneavoastră. Și aștept să-mi răspundeți.

— Am fost fericită câteva luni. Apoi...

— Ce s-a întâmplat?

— Laurent s-a îndepărtat de mine. Nu-mi mai împărtășea emoțiile lui, nici gândurile. Cred că asta a l'ost, s-a înstrăinat.

— Atât de repede? Chiar înainte de împlinirea unui an de la căsătorie?

— Da, domnule președinte.

— N-a fost pricinuită această ciudată și rapidă... neînțelegere și de unele nepotriviri... fizice?

— Oh, nu!

Președintele se aplecă în față.

— Vreți să spuneți că au continuat să existe afinități de ordin fizic între dumneavoastră?

— Da!

— Au persistat tot timpul?

— Da!

Președintele făcu o pauză mai înainte de a declara pe un ton ceremonios care nu-i era firesc:

— Doamnă, ceea ce vă întreb este desigur penibil dar de-o importanță capitală pentru stabilirea adevărului. În dosar figurează depoziții și chiar schimburi de scrisori între soțul dumneavoastră și părinții săi care ar putea să demonstreze că până la urmă Laurent Mansigny s-a simțit plictisit de... pretențiile dumneavoastră.

Sub efectul șocului Carol își închise pentru o clipă ochii, îi redeschise, examinează cu o privire uimitor de îndepărtată sala de audiere, mulțimea, gazetarii, judecătorul și pe jurați, apoi lângă tribuna presei, pe procurorul care urmărea dezbaterile cu ochii întredeschiși, atent sub gulerul său de hermină ca un bătrân vultur sub penele-i albe.

— Am fost îndrăgostită de soțul meu până... până la sfârșit. Am mai spus-o judecătorului, comisarului. Nu vreau să fiu acuzatoarea sa. *Dar jur că niciodată nu i-am pretins nimic, în nicio privință, exceptând problemele care priveau educația copiilor.* Niciodată. Pe orice alt plan, inclusiv al relațiilor intime, l-am lăsat să facă din mine ceea ce a vrut...

Maestrul Rennenski se ridică.

— Credeți, doamnă, că Laurent Mansigny ar fi vrut să moară?

— Maestre, spuse aspru Saint-Galaix, vă repet că veți avea imediat cuvântul!

— Aș putea să-l cer acum, domnule președinte, pentru a atrage atenția juriului asupra unei piese importante care figurează la dosar... Rennenski se exprima cu extremă curtoazie. Și Saint-Galaix acceptă atunci, pentru a doua oară în aceeași zi, ceea ce nu acceptase în cinci ani de când prezida Curtea cu juri: consimți să-l lase să intervină în dezbateri întrerupându-și propriul său interogatoriu.

— Maestre Rennenski, aveți cuvântul.

— Vă mulțumesc. Aș vrea să vă citesc o scrisoare a lui Laurent Mansigny. Mi se pare că răspunde, cu destulă exactitate, întrebărilor care au fost formulate cu puțin timp mai înainte, aducând unele lămuriri de care toți avem mare nevoie în urma încâlcitelor explicații ale acuzatei! „*Dragii mei părinți... (trec peste amănunte... Așa!)*

De ieri, Carol îmi face mutre pe motiv că mi-am petrecut o parte din seară cu o prietenă din copilărie, dealtfel căsătorită legal. Am toate motivele s-o respect pe această veche prietenă, ceea ce știe și Carol. Asta n-o împiedică să se uite la mine cu ochii ei limpezi, chipul rămânându-i calm, așa cum virtutea ar contempla însuși viciul năvălind din infern. Ah, fără îndoială, Carol are calități dar mă obosește cu reproșurile ei mute, cu asiduitatea, pasiunea ei morbidă, exigențele de tot soiul. Niciun soț n-ar suporta... ”

Le Hucheur se ridică în picioare și, printr-un semn,

președintele îl autoriză să răspundă.

— Dați-mi voie, spuse tânărul avocat, să subliniez în fața dumneavoastră, caracterul destul de trivial al acestei scurte scrisori. Figurează într-adevăr la dosar, cu numărul „0. Să revenim la termeni. Dacă e să luăm în considerație data, acest bilețel oribil a fost scris după cinci ani de la căsătoria lui Laurent cu Carol. Acest domn s-a plictisit puțin cam prea repede de foarte tânăra sa soție pe care, cu cinci ani mai înainte, o urmărea eu asiduitate. Nu găsiți?

Președintele ridică mâna pentru a da cuvântul avocatului părții civile, care-l ceruse cu promptitudine.

— Este nevoie să reamintesc preatânărului meu coleg, respectul elementar pe care îl datorează unui mort? spuse Joseph Rennenski cu voce aspră.

— Și mai este nevoie ca eu să vă reamintesc respec-

— Tul elementar datorat unei femei care se află aici, în fața dumneavoastră?

Dar Le Hucheur se liniștește imediat. Și la gestul ferm al președintelui, Rennenski consimți să se așeze.

— Maestre Le Hucheur, vă rugăm să terminați ceea ce aveți de spus.

— Ei bine, reluă potolit Michel, să examinăm împreună scrisoarea. Despre ce ne vorbește, de fapt? Descrie „chipul calm”, „ochii limpezi” ai acuzatei. Se plânge de „reproșurile ei mute”. Ar fi trebuit, pentru ca Laurent să se simtă mulțumit, ca atunci când îi făcea curte unei alte femei, Carol să înceapă să zbiere? Dacă sunteți de acord, să revenim la termenii folosiți la urmă. Care sunt acuzațiile aduse de acest ciudat soț? Ei bine, se referă la asiduitatea soției sale, iar asta după cinci ani de căsnicie!

Și despre ce soție este vorba? De aceasta pe care o vedeți în fața dumneavoastră! În sală se află cu siguranță bărbați pe care i-ar putea surprinde o asemenea comportare în viața conjugală. Cât despre conținutul și forma în care a fost compusă această scrisoare, mi se par destul de nedemne pentru a mai fi nevoie să insist. E vorba de o ființă vie pe care

o judecați, doamnă și domnilor jurați. Celor morți, chiar lor, nu le datorăți decât adevărul.

În sala de audiere se așternu o tăcere penibilă și prelungită. Părinții victimei persistau în atitudinea lor impasibilă. Domnul Mansigny se mulțumea să-și clatine din când în când capul chel. Dar chipul bătrân al doamnei Mansigny, pe care suferința lăsase urme, părea să se fi alungit acum sub efectul mâniei.

— Să continuăm, vă rog, spuse președintele adresându-se Carolei. Ați afirmat puțin mai înainte că vă supuneați voinței soțului dumneavoastră, exceptând situația copiilor. Ce-ați vrut să înțelegeți prin asta?

Carol nu ezită nicio clipă:

— Laurent nu respecta nicio ordine. Nici în viața sa și nici când era vorba de viața pe care o impunea celorlalți. Cedam, în ceea ce mă privește, tuturor fanteziilor sale. Pot chiar să spun: tuturor nebuniilor sale. Dacă-mi veți cere și alte amănunte în privința asta, nu voi răs-

punde. Am comis o crimă și-mi merit pedeapsa. Dar mai sunt încă o ființă omenească, o *femeie*, și indiferent de ceea ce mi s-ar putea întâmpla n-o să dau pe față viața mea intimă.

Carol spusese ceea ce gândea cu voce egală, dintr-o suflare, pe nepregătite. În sinea sa nu mai putea să-și domine indignarea și emoția provocată de acest exhibiționism forțat. În zadar maestrul Senard-Baliviere, susținându-l pe Le Hucheur, o păvățuise. Pentru moment, ar fi preferat zece ani de închisoare acestor dezvăluiri publice.

Adăugă cu vocea ei proaspătă și simplă, schimbată de un imbold:

— Nu vreau să pară că-mi dau prea multă importanță. Știți bine că nu înseamnă cine știe ce biata mea poveste...

— Moartea unui om reprezintă, în ochii noștri, ceva cât se poate de important, replică imediat cu severitate președintele.

— Înțeleg, spuse Carol cu voce mai slabă, lăsând capul în jos. Și aș da orice pentru ca...

— Haide! spuse Saint-Galaix a cărui privire redevenea binevoitoare.

— Pentru a nu fi tras...

Carol mai adăugă câteva cuvinte care o condamnau și care răsunau ciudat în sala imensă.

— *N-ar fi trebuit să trag. Iubea atât de mult viața.*

Se făcu deplină liniște. Pe urmă interogatoriul continuă. Hotărât să nu mai tolereze nici cea mai mică întrerupere, președintele reluă, cu același calm prevenitor, relatarea vieții Carolei, nu fără a pune întrebări care să ducă la limpezirea situației. Carol dădu răspunsuri clare în legătură cu educația copiilor, Geoffroy și Dominique, despre relațiile pe care le întrețineau cu tatăl lor, relativ la lupta dusă de ea, cu bune rezultate, pentru a-și apropia copiii și pentru a combate ideile fanteziste nutrite de Laurent în ceea ce-i privea, ca și pentru a le asigura un minimum de ordine și de liniște. Îi răspunse cât putu mai bine președintelui, care cunoștea dosarul în cele mai mici detalii și care nu trecea nimic cu vederea comportându-se în același timp politicos și blând. Când sosi momentul să descrie amănunțit cum se desfășurase drama, Carol se prăbuși; imediat însă își redobândi stăpânirea de sine, ajungând fără să se mai piardă la capătul teribilei destăinuirii. Dar nu consimți să invoce decât două motive ale crimei: cruzimea cerebrală a lui Laurent și salvarea copiilor.

— Dacă ar fi uciși oamenii sub pretextul că nu sunt buni educatori n-ar mai rămâne nimeni în tot Parisul! îi spuse cu vioiciune președintele, repetând în felul său remarca pe care o făcuse judecătorul de instrucție.

Carol nu răspunse. Insuficiența mobilurilor declarate săreau în ochi tuturor, și Senard-Baliviere lupta contra pornirii de a se lua cu mâinile de cap! Cât despre Michel Le Hucheur, el aprecia, urmărind expresia juraților, efectul dezastruos produs de ceea ce bătrânul maestru numea

„atitudinea nesăbuită a Carolei”. Existau cu toate acestea două excepții: așezat în partea dreaptă a principalului asesor, primul jurat – un bărbat de cincizeci de ani, masiv, care avea pe suprafața nasului mici protuberanțe – n-o slăbea din ochi pe Carol; făcuse însemnări atunci când Michel se avântase în critica scrisorii și alte însemnări când Carol își exprimase refuzul de a calomnia memoria soțului ei. Cealaltă excepție fericită era femeia-jurat.

Părea că urmărește dezbaterile fără a pierde un singur cuvânt și, în timp ce ea o observa pe Carol, Michel surprinse de mai multe ori o expresie de simpatie luminând chipul calm al acestei femei. Așa că, schimbându-și starea de spirit, se simți îndemnat să se aplece spre Senard-Baliviere și să-i șoptească la ureche:

— Ați avut dreptate să n-o recuzați.

Senard-Baliviere înțelese imediat. Îi făcu cu ochiul tânărului său coleg murmurând:

— Ba bine că nu!

Președintele, care terminase de luat interogatoriul Carolei, întrebă dacă aveau întrebări de pus acuzatei. Rennenski se ridică și se întoarse spre Carol.

— Nu vreți să ne spuneți deschis dacă soțul dumneavoastră vă înșela sau nu? De vreme ce am ajuns unde-am ajuns, de ce să nu ne mărturisiți tot adevărul, nouă care suntem aici pentru a se face lumină și dreptate.

— Mi-am ucis soțul dar vreau să-i respect memoria.

— Vorbe, spuse atunci Rennenski.

Și Senard-Baliviere, mereu atent, ceru cuvântul.

— Am o lungă experiență în materie de audieri la Curtea cu juri. Niciodată însă n-am auzit ca vreun alt confrate să fi manifestat o asemenea îndârjire de prost gust, asemenea violență îndreptată sistematic împotriva unui acuzat, bărbat sau femeie. Iar noi suntem departe, foarte departe de a fi făcut totală lumină în privința actului fatal comis de inculpată. Consider că, cel puțin în cursul acestor dezbateri și pentru a nu coborî prea mult nivelul lor, s-ar fi

impus un minimum de respect față de Carol Mansigny. N-am venit aici decât pentru a-mi ajuta tânărul coleg care va pleda singur. Dar un anumit ton al părții civile mi se pare *indecent*. O vedeți pe această femeie stând în picioare în fața noastră, slăbită, istovită dureros de cele șaisprezece luni petrecute în închisoare. Și nu este o figură retorică, dragul meu coleg! A, permiteți-mi această paranteză, doamnă și domnilor jurați: aș fi vrut că dumneavoastră să fi vizitat, de la un capăt la altul, fie și numai o singură dată, închisoarea în care a stat această femeie; să vă fi impregnat de mirosul oribil pe care-l emană; să fi înțeles ce poate să însemne promiscuitatea; să cunoașteți, într-un cuvânt, barbaria sistemului penitenciar pe care l-a suportat mai mult de un an acuzată. În curând, doamnă și domnilor, acestei ființe va trebui să-i cumpăniți pedeapsa sau absolvirea de pedeapsă, după cum veți aprecia. Mai rețineți că femeia aflată în fața dumneavoastră și pe care ne-am asumat sarcina s-o apărăm nu ne ajută niciun pic pe noi avocații. „*Vorbel!*” i-a strigat, pe moment, confratele meu, reprezentantul părții civile, ca și cum i-ar fi scuipat în obraz! Cu toate acestea vedeți bine că, în loc să se apere, ea protejează memoria cuiva. Cu siguranță că e lipsită de abilitate și poate chiar puțin puerilă, ținând seama de ceea ce vor dezvălui aceste audieri. *Dar atitudinea ei este, în orice caz, generoasă*, dragul meu confrate, și acest fapt ajunge pentru a o situa mai presus de sarcasmele dumneavoastră!

Senard-Baliviere se întoarse, pentru o clipă spre Carol. Emoția îi răvășise bătrânul chip mobil și sensibil, îi coloră fața și-i îmblânzi albastrul plivirii. Vocea lui, fără a fi nevoie s-o forțeze vreodată, străbătea până în fundul sălii și până în substraturile cele mai obscure ale nepăsării omenești. Dar el știa foarte bine că șocul pe care îl produsese nu putea să aibă multă vreme efect asupra juraților, magistraților, gazetarilor și nu era de natură să impună punctul de vedere al apărării. *Însăși tăcerea Carolei era pe cale s-o piardă.*

Saint-Galaix nu crezu că e cazul să refuze „dreptul de a răspunde”^{*} pe care-l revendica avocatul părții civile.

Maestrul Rennenski se ridică deci, nepăsător ca o fiară și frumos ca însuși simbolul ispășirii. „Individul ăsta este diavolul în persoană”^{**}! șopti o mică jurnalistă de la rubrica judiciară care, stând alături de Louis Mannendorfer, fremăta de admirație...

— Am penibila impresie spuse pe îndelete Rennenski, că apărarea adoptă poziția acuzatei: amină fără motiv dezbaterile. Cu talentul său obișnuit, pe care astăzi îl stăpânește cu mai puțină iscusință, ilustrul meu confrate se crede, cu siguranță, ajuns în faza pledoariei. Nu m-a somai el, în mod foarte serios, să acord acuzatei – acestei femei care bravează instanța ae-o bună bucată de vreme —

toate semnele respectului care i se pare că l-ar merita? Nu, nu mă voi lăsa impresionat de acest soi de... cum să spun... de invitație la galanterie! Refuz să mă rătăcesc printre nuanțele dumneavoastră salonarde. Pentru că eu, dragul meu confrate, nu încerc să transform o vulgară ucigașă într-o eroină a lui Corneille. Mă aflu aici pentru a-i asista, în durerea lor, pe tatăl și pe mama unui fiu unic și preaiubit pe care această femeie l-a ucis. Dar acuzata, ați constatat-o dumneavoastră înșivă, refuză să răspundă invocând nu știu ce inviolabilitate a vieții sale private. Viața dumneavoastră însă și-a pierdut caracterul privat, doamnă, de când asasinarea soțului dumneavoastră a făcut-o publică. Existența dumneavoastră ne aparține de când ați dispus de a sa – de când l-ați ucis, cu sânge rece, pe Laurent Mansigny – vă amintiți: *pe el care iubea atât de mult viața...*

Senard-Baliviere vru să se ridice pentru a mai răspunde. Președintele îl opri. Un fel de strigăt scurt se făcu auzit din partea unde era vitrina cu probe de culpabilitate și Saint-Galaix se aplecă într-acolo: era doamna Mansigny, cu chipul împietrit și părul alb, care abia își înăbușise un hohot de plâns.

Începând de la ora 16, martorii defilară prin fața barei,

ceea ce făcea parte din ciudatul spectacol al Curții cu juri, ca vânturarea capelor într-o coridă. Ei își declinau identitatea, declarau dacă o cunosc sau nu pe acuzată, dacă nu erau rude apropiate sau mai îndepărtate, dacă fuseseră sau nu în slujba ei. Pe urmă jurau: „*să vorbească fără ură și fără teamă, sit. Spună adevărul și numai adevărul*” în fața tribunalului, se desfășura comedia umană. Cutare martor vorbea cu glas șovăielnic având chiar reacțiile unui vinovat prins în flagrant delict. Un orișicine, încântat că se află acolo, nu accepta să-i fie minimalizată ziua sa de glorie; instalat la bară ca lângă tejgheaua unei cârciumi familiare, atacându-i rând pe rând pe avocați, pe jurați și chiar pe magistrați, peroi'a simțindu-se ofensat atunci când președintele se arăta lipsit de curtoazie readucându-l

pe făgașul esențial al dezbaterilor. Iar un altul, agresiv, părea să se răfuiască personal cu *femeia* pe seama Carolei, împrôșcând-o cu foc, flăcări și fum...

Printre primii martori chemați figurau: expertul în balistică iar după el medicul legist, cel ce-i făcuse lui Laurent autopsia. În fața Carolei, care-și acoperi fața cu mâinile, acesta, un artist al meseriei sale, descrie traiectoria gloanțelor și amănunțit „fractura deschisă a umărului-l, „leziunile foarte grave de la plămâni” și „abdomenul perforat”. Curând se făcu nevăzut, spre ușurarea tuturor.

Psihiatra, care-i urmă, fu o apariție scurtă dar cu totul remarcabilă.

— Doamnă, o întrebă președintele, ați examinat-o pe acuzată?

— Da... de două ori!

— Puteți rezuma constatările pe care le-ați făcut?

— Domnule președinte, ne aflăm în fața unui subiect care depășește cu mult ceea ce am putea numi „nivel mediu”, în privința inteligenței, a energiei și stăpânirii de sine. Cultura sa artistică și literară este vastă. Gândește coerent. Nu minte, nu se contrazice. N-ar minți decât determinată de constrângeri care vizează violarea secretelor sale intime. N-

am reușit s-o determin să-mi facă nicio confidență privitoare la eventualele infidelități ale soțului ei. Dar declară în mod categoric că nu l-a înșelat niciodată.

Mi-a vorbit, fără violență sau ură, despre capcanele pe care soțul ei i le-ar fi întins, urmărind să-i smulgă pe copii de lângă ea. Să mai adaug că am crezut-o pe această femeie, că am crezut tot ceea ce mi-a spus?

— Doamnă, zise amabil președintele, afirmațiile dumneavoastră sunt grave și prea categorice...

Dar doctorița, o femeie durdulie cu părul tuns scurt, chip de păpușă și ochi miopi, nu se lăsă intimidată.

— Domnule președinte, nu vorbesc decât în calitate de psihiatră, doctor în medicină. Experiența mea, din păcate, nu datează de azi de ieri. Nu cred că în urma unei examinări atente o femeie cum este Carol Mansigny m-ar putea induce în eroare. Am ținut deci să declar că răspunsurile ei aveau rezonanța sincerității, așa cum le-au interceptat urechile mele de specialist. O repet. Când nu vrea să răspundă nu scapă prin tangență, nu umblă pe căi ocolite.

Nu! Ci declară în mod deschis că nu vrea să răspundă.

Are conștiința vinovăției sale – n-ar dori, cu niciun preț, să scape de pedeapsa pe care crede că-o merită – nu se gândește decât la copii. Mai ales pentru ei Carol Mansigny n-admite să fie atinsă memoria soțului său. Din punct de vedere medical, inclusiv în privința problemelor specifice femeilor, acuzata se bucură de o sănătate bună. Supusă testelor reacționează normal. Nu este de semnalat niciun element nevrotic. *O consider pe deplin responsabilă de acțiunile sale.* Îmi permit să adaug – de astă dată în calitate de femeie – că ea a fost profund afectată, fizic și moral, de promiscuitățile aberante și de sordidul regim al închisorii pe care le-a îndurat timp de șaisprezece luni și despre care lucrul cel mai puțin grav care s-ar putea spune...

Psihiatra, vădit emoționată, își lăsă fraza în suspensie.

— N-aveți de pus întrebări martorei? vorbi președintele. Doamnă și domnilor jurați? Domnule procuror?

Domnilor avocați ai părții civile și apărării?

Maestrul Rennenski se ridică și se întoarce către psihiatra care rămăsese la bară.

— Doamnă, n-ați făcut acum altceva decât să înlocuiți, și domnul președinte v-a atras atenția, un raport de expert cu un elogiu adus acuzatei, la care ați adăugat atacul împotriva actualului sistem penitenciar. De acord! Știu și eu ce se petrece în închisori și, pentru a nu fi închis, încep prin a respecta viața aproapelui meu. Acestea fiind zise, rețin din ciudatul dumneavoastră discurs un singur element precis: recunoașteți că este pe deplin responsabilă criminala, Carol Mansigny.

— Este exact. Ați înțeles bine, maestre, răspunse cu voce calmă psihiatra.

— Atunci, spuse Rennenski, cer instanței să binevoiască a lua act de această deplină responsabilitate...

Martorul următor nu era altul decât comisarul Manneville.

— Dumneavoastră personal ați vorbit la telefon cu acuzata atunci când a anunțat poliția despre drama care a avut loc?

— Da, domnule președinte.

Comisarul purta un costum corect, gri, fără pete; își tunsese părul de un blond-aprins. La bară, stând în picioare în fața instanței, părea mai impozant ca oricând. Descrise cu inteligență și concizie locul unde Laurent fusese ucis;

pătrunse în detaliile primelor constatări și relațiilor cu tehnicienii, poliția judiciară, parchetul. Pe urmă relată amănunțit discuțiile purtate cu ueigașa. Nu omise câtuși de puțin „cămășuța de noapte” neagră, străvezie, descoperită de Carol în sala de baie a lui Laurent. La întrebările precise ale președintelui răspunse fără nicio rezervă, exprimându-și convingerea că obiectul nu aparținuse Carolei. Nu putu spune nimic nou referitor la motivele care determinaseră comiterea crimei. Adăugă totuși:

— După afirmațiile acuzatei, atunci când își implorase soțul să-i redea pe micuții Geoffroy și Dominique, Laurent Mansigny s-a mulțumit să râdă. Refuzul și luarea ei în răs a

determinat...

— Da, spuse președintele. Asta confirmă ceea ce acuzata avea să declare mai târziu judecătorului de instrucție... Carol Mansigny a încercat, în cursul declarațiilor, să disimuleze o parte din adevăr?

— Nu... Ba da, domnule președinte, o dată! O singură dată: răspunzând unei întrebări directe a afirmat mai întâi, fără să ezite, că faimoasa cămășuță nu-i aparține.

Puțin mai târziu avea să-mi spună exact contrariu, că aceasta îi aparținea, adăugând chiar că nu dăduse dovadă de prea mult bun-gust cumpărând-o. Convingerea mea intimă este că prima versiune corespunde adevărului.

— De ce?

— Pentru că a fost o replică promptă, necontrolată, iată de ce! Dealtfel, chiar în fața mea acuzata a lăsat din mâini cămășuța cu vădit dezgust, aruncând-o pe dalele din baie...

— Fie, spuse președintele. Dar dacă această... cămașă de noapte nu-i aparținea acuzatei ar fi trebuit să aparțină, în mod indubitabil, altei femei care să fi fost în relații intime cu victima. Or, cercetările n-au dus la nimic probant în această direcție... Să trecem mai departe și să revenim la arma cu care a fost comisă crima. Este vorba de un revolver de opt milimetri, șase gloanțe, cu butoiaș. Ați găsit pe el amprentele acuzatei. Expertul în balistică ne-a furnizat, la rândul său, informații cu privire la datele tehnice ale crimei. După constatările făcute de dumneavoastră, acuzata putea să folosească singură această armă?

— Desigur. Ampretele sunt ale ei. Și mâna sa dreaptă purta, în momentele care au urmat dramei, semnele șocului produs de armă. Carol Mansigny n-a vrut să-mi spună de la cine deținea revolverul; n-a declarat-o, nici pe-atât, ofițerilor de la P. J. Dar numitul Rene Damiens, prietenul acuzatei, n-a căutat să se eschiveze recunoscând că el însuși a determinat-o pe Carol Mansigny să păstreze acest revolver în locuința din Câte Montespan. El a invocat motivul că în vilă nu era decât ea singură cu copiii și că mai multe spargerii

fuseseră comise în cartier, de doi-trei ani încoace; ceea ce este adevărat. Am verificat. Pe de altă parte, alibiul numitului Rene Damiens nu poate fi pus la îndoială.

Clătinând din cap, președintele întrebă:

— Acuzata v-a mărturisit ceva în legătură cu o eventuală premeditare?

— Da, mi-a spus că ducându-se să dejuneze cu soțul ei nu luase încă nicio hotărâre.

— Luase, cu toate acestea una: de-a lua cu ea revolverul!

— Dar nu și de a-l folosi împotriva victimei, după câte mi-a declarat de la început, domnule președinte. Și ținând seama de spontaneitatea mărturisirilor ei, nu văd niciun motiv...

Președintele schiță un gest de întrerupere.

— Vom mai vedea. Vă mulțumesc. Nimeni n-are de pus întrebări, martorului?

Senard-Baliviere se și ridicase în picioare.

— Maestre, aveți cuvântul.

De pe banca sa din tribuna rezervată presei, Louis Mannendorfer reținu tonul mai mult decât politicos, aproape condescendent, pe care-l folosea președintele când se adresa ilustrului avocat...

— Domnule președinte, spuse Senard-Baliviere, consider mărturia domnului comisar principal Manneville esențială și, după cum mi s-a părut, tot atât de concludentă ca și depoziția psihiatrei care l-a precedat la bară. Deși nu știau nimic despre acuzată mai înainte de a fi avut loc drama, amândoi cred în lealitatea, sinceritatea și nefericirea ei. În declarațiile sale domnul comisar Manneville se bazează pe o vastă experiență de polițist. Iar el afirmă categoric: *primo* – că acuzata nu l-a mințit decât o singură dată, *secundo* – că această minciună se referea la o cămășuță neagră, din material ultra-subțire, găsită în prezența comisarului în baia din locuința soțului ei pe care-l

părăsise de mai multe luni. Vedeți dumneavoastră, doamnă și domnilor jurați, aș vrea să vă atrag atenția:

clienta mea aplică ceea ce aș numi „sistemul ei de a trece sub

tăcere”, de îndată ce este în joc reputația victimei.

Pornind de-aici, se poate înțelege tot ceea ce privește acest caz, care pare la început atât de încâlcit. Am mai cunoscut astfel de situații – nu des, o dată sau de două ori – în decursul unei foarte lungi cariere! Și vă spun: *Atenție!*

Această generozitate, chiar dacă vi se pare că aparține unor vremi trecute, nu trebuie să se întoarcă împotriva Carolei Mansigny. Vă implor, doamnă și domnilor jurați, să țineți cont de acest lucru! Și vă cer acuma să nu vă limitați doar la mărturisirile clienței mele. Această femeie spune adevărul, dar nu tot-adevărul. Ea minte prin omisiune! Nu minte decât pentru o cauză bună, sau pentru ceea ce crede ea că ar fi astfel. Fapt este că – și cuvintele mele pot să sune ciudat în gura unui apărător – ea încearcă să vă înșele pentru a nu lăsa pradă fiarelor memoria soțului ei;

a acestui Laurent, care a persecutat-o, care i-a furat copiii, pe care l-a ucis, pe care l-a iubit! Situația poate părea bizară celor neobișnuiți cu acest lăcaș. Fără îndoială însă că pentru noi, oamenii legii care am îmbătrânit la bară, ea se prezintă mai puțin complicată. Dar vă atrag atenția:

mai rămân încă de ascultat multe mărturii. Și problema cămășutei negre – vreau să spun, pentru a mă exprima dar, a eventualei amante pe care Laurent Mansigny o primea în domiciliul său conjugal – va mai fi pusă pe tapet!

Când vechiul său maestru se așeză, Michel Le Hucheur îi strânse cu putere brațul în semn de recunoștință și de bucurie. Îl vedea făcând însemnări pe primul jurat, al cărui nas cu mici protuberanțe se colorase. Și chipul femeii-jurat câștigase în receptivitate tocmai ceea ce pierduse din calmul ei maiestuos.

Între timp, Rennenski se ridicase și el. Îl cântări câteva secunde pe comisarul Manneville, care se afla la bară.

— Aș vrea să ne întoarcem, spuse el în sfârșit, la problema premeditării. Nu mi se pare să fi fost rezolvată.

— O s-o reluăm când va fi audiat Rene Damiens, răspunse președintele. Dar putem să abordăm chiar acum această

problemă, care este de fapt capitală, dacă doriți.

Rennenski încuviință din cap și se întoarce spre Carol.

— Doamnă, i-ați declarat comisarului Manneville că nu luașeti nicio hotărâre ducându-vă la soțul dumneavoastră cu revolverul...

— Da, maestre.

— Ei bine, aș vrea o explicație în această privință...

Domnule comisar, acuzata n-a făcut nicio precizare în legătură cu hotărârea ei de a ucide?

— Nu.

— Mă miră că această problemă... capitală, după cum a spus chiar domnul președinte, n-a reținut mai mult atenția anchetatorilor...

— Ar fi trebuit, pentru a merge mai departe, să-i scotocim măruntaiele și sufletul ceea ce n-ar putea face niciunul dintre noi, îi replică răspicat Manneville.

Rennenski își temperă tonul.

— Vă rog să nu considerați spusele mele ca reprezentând o cât de neînsemnată critică la adresa dumneavoastră personal. Mi se pare că trebuie să ne dăm toată osteneala pentru a face aici deplină lumină. În ceea ce mă privește, am datoria să spun că în comiterea acestei crime premeditarea este evidentă și că trebuie considerată ca atare. Ei, da! Ar fi prea simplu: „Am luat cu mine revolverul dar nu mă dedsesem încă”. Iată ce pretinde această femeie pe care o veți judeca. Oricare acuzat poate spune asta. Landru putea zice: „Am atras la mine pe cutare persoană, am aprins un foc infernal sub cazan, este adevărat, dar nu luasem încă nicio hotărâre!” Nu trebuie să judecăm decât faptele, nu să facem speculații în legătură cu intențiile, așa cum foarte bine a precizat, puțin mai înainte, comisarul. Și atunci? Atunci, în cazul Carolei Mansigny, *premeditarea este evidentă*. Ia să vedem: acuzata își părăsește soțul, îi ia copiii, îl înșală cu numitul Damiens, intentează proces de divorț; la conciliere, judecătorul condamnă în toate privințele purtarea ei, încredințându-i lui Laurent supravegherea și întreținerea

micului Geoffroy și a micuței Dominique. Să-mi fie îngăduit ca, în trecere, să subliniez înțelepciunea judecătorului.. Profund rănită, Carol

Mansigny își ia revolverul, revolverul pe care Damiens, același Damiens – ca din întâmplare! – i l-a dat. Vom examina numaidecât rolul, destul de dubios, al acestui „mic prieten, „. Carol va lua deci masa la soțul ei, care o primește, așa cum a fost primit 'fiul risipitor. Laurent

— Reiese din dosar – n-a încetat niciodată să-i acorde infidelei, ingraterii sale soții iertarea și posibilitatea de a reveni în căminul conjugal. Nu-i de conceput cum ar fi putut proceda un soț, în situația sa, mai nobil și mai elegant! Pentru a-l recompensa, Carol acceptă pâinea și vinul acestui om, apoi îl ucide. Sunt femeile care seamănă cu Iuda...

Rennenski făcu o pauză mai înainte de a conchide scandând cuvintele:.

— Faptul că o femeie necredincioasă își pune în poșetă revolverul pe care i l-a împrumutat amantul, că merge astfel înarmată să ia masa cu soțul ei și că-l ucide pe acesta poartă în cod și în fața legii un nume. Și dacă acest nume nu este PREMEDITARE, vă întreb ce reprezintă verbul a premedita!

Mannendorfer se uita la președinte. Saint-Galaix părea nemulțumit de întorsătura dezbaterilor. „Fără îndoială, gândea gazetarul, ar trebui clarificată problema și atenuată această ambianță de încordare. Este vădit că publicul se află sub tensiune; la fel și partea civilă, apărarea, jurații. Nu-i prea văd pe asesori și pe procuror păstrând ordinea în rândurile vechilor combatanți. Și dacă președintele îi va lăsa pe avocați să se sfâșie pentru orice și pentru nimic, vom mai fi aici și peste o săptămână! Dealtfel, spectacolul merită osteneala! Până la urmă Rennenski și Senard-Baliviere se vor încăiera cu adevărat.

Fără să mai vorbim de tinerelul care și-a ieșit din fire!”

între timp Senard-Baliviere se ridicase.' Președintele vru să-l oprească.

— N-am decât un singur cuvânt de spus, domnule președinte!

— Fie. Și vă rog, maestre: fiți scurt.

— De acord. Nu voi face concurență ineputabilei elocvențe a confratelui meu, reprezentantul părții civile.

Dar pentru că vorbește cu atâta noblețe de îndatoririle sale, îmi permit să le invoc pe ale noastre. În consecință, nu avem dreptul să nu ripostăm împotriva afirmațiilor făcute cu puțin mai înainte. Nu putem fi de acord cu descrierea, în același timp sumară și fantezistă, a felului în care s-ar fi desfășurat drama, fapt pe care-l vom analiza cu de-amănuntul la momentul potrivit „nici cu afirmația, pe care o recuzăm categoric, potrivit căreia Damiens ar fi fost amantul Carolei, și, în fine, nici cu teza premeditării pe care confratele meu caută s-o impună juriului. Imaginația reprezintă o frumoasă calitate care nu-și are însă locul în incinta unui tribunal...

— Ei bine, unicul „cuvânt” pe care-l aveți de spus, maestre, nu s-o fi simțit prea singur! remarcă fără nicio răutate Saint-Galaix. Vom continua deci audierea martorilor. Chemați-l la bară pe domnul Rene Damiens, vă rog!

Rene înaintă, depuse jurământul. Apoi își răsuci silueta deșirată spre Carol pentru a-i zâmbi. Mustața blondă îi era tunsă cu dichis.

— Ați împrumutat sau ați dat acuzatei, cu două luni înaintea dramei, revolverul care a fost depus îndărătul geamului acestei vitrine? îl recunoașteți?

— Da, domnule președinte.

Rene Damiens dădu toate explicațiile în legătură cu proveniența armei, afirmă că nu poseda permis și expuse motivele care l-au determinat să lase în mâinile Carolei revolverul. Evocă zilele petrecute la sfârșit de săptămână în vila din Câte Montespan. Declară, cu o voce care vibra de indignare și sinceritate, că n-a fost pentru Carol decât un prieten credincios și devotat. „Nu sunt amantul ei, îmi dau cuvântul de onoare. „

întoarse capul spre acuzată pentru a adăuga cu o

amărăciune care răsună ciudat:

— E foarte simplu: *Carol n-a iubit niciun alt bărbat în afara soțului ei.*

Președintele îl observă o clipă, mai înainte de a-i pune întrebarea pe care Mannendorfer o aștepta.

— Carol Mansigny nu v-a spus niciodată nimic din care să reiasă intenția sa de a ucide?

— Nu. Nimic.

— Relatați-ne ce s-a petrecut în ziua în care ați fost surprins în Câte Montesperan, la Carol Mansigny, de polițiștii care au făcut descinderea.

Mânia aprinse din nou pomeții proeminenți ai băiatului. El arată felul în care se introduseseră polițiștii, spuse fără rezerve tot ceea ce gândea despre interpretările abuzive legate de prezența sa în vilă, adăugând că „procedeele de acest fel dezonoarează pe cei care le practică!” La care președintele îi ceru să se rezume la fapte.

— N-aveți de pus întrebări martorului?

Maestrul Rennenski se ridică de parcă ar fi fost împins de un resort și președintele oftă.

— Aș vrea, spuse avocatul, să dau citire constatării de adulter care a fost întocmită de poliție, după vizita matinală despre care tocmai s-a vorbit. Documentul figurează în dosar cu numărul 23.

Citi deci textul, eu voce tare, pronunțând deslușit frazele și nescutindu-i pe jurați de niciun cuvânt. Pe urmă se așeză și chipul său exprima o vădită satisfacție.

Dar Le Hucheur ceru cuvântul.

— Îndrăzniți, dragul meu coleg, să numiți acest petec de hârtie „o constatare de adulter”? De fapt ce s-a întâmplat? Rene Damiens este, în Câte Montesperan, singurul prieten al Carolei. Își petrece sfârșitul de săptămână la ea.

Am avut grijă să vizitez acest loc: ei bine, locuința este neîncăpătoare, de tip vechi și prea puțin practică. La parter, un mic vestiar, o cameră de zi, o bucătărie, două camere care dau dintr-una într-alta și o singură baie. La primul etaj:

două camere și o încăpere mai mare, care era folosită ea odaie de studiu pentru copii. Ceea ce știm în această privință ne face să credem că, fără doar și poate, n-au existat relații fizice între Carol și Rene Damiens.

Amândoi au persistat cu *tenacitate* în această versiune.

Polițiștii au găsit în baie, alături de lenjeria Carolei, un slip bărbătesc. Unde era să-și facă toaleta Rene Damiens?

Nu există în vilă decât o singură cameră de baie. Și dacă și-a uitat slipul, o greșală de neatenție ar reprezenta, ea singură, prezumția de adulter? Polițiștii au constatat că cele două odăi fuseseră folosite și cele două paturi erau desfăcute. Au așteptat la, ușă puțin cam prea mult, după părerea lor. Ne pare rău pentru ei, dar ce dovedește asta?

Au notat că Damiens era în pijama și Carol în halat. În ce ținută ar fi trebuit să se prezinte – vă întreb – la ora 6 dimineața? în rochie de seară și în smoching? Mi s-a întâmplat adesea să-mi petrec noaptea în micul apartament al bunicii mele. Dacă polițiștii ar fi sunat, la ora 6 dimineața, ar fi trebuit să aștepte mult și bine la ușă; ne-ar fi găsit pe mine și pe ea în rufărie de noapte; s-ar fi putut întâmpla să-mi descopere slipul în singura cameră de baie. Și cu toate acestea declar aici că nu m-am culcat niciodată cu bunica mea!

în mod vădit președintele ezita între zâmbet și dojană.

Alese prima alternativă. Senard-Baliviere își ridică degetul mare arătându-și deplina satisfacție. Și toată sala izbucni într-un râs nestăpânit, așa cum se întâmplă la Curtea cu juri de îndată ce destinderea ia locul unei prea puternice încordări.

Martorii continuară să defileze până la ora opt seara.

Cei citați de partea civilă, destul de numeroși, lăudau meritele și virtuțile lui Laurent Mansigny. Lăsând să se înțeleagă că nu fusesse fericit în căsnicie, îl prezentau ca pe un bun colaborator, bun șef, părinte atent, soț tandru, pe cât de fidel pe atât de generos. Și acest ansamblu de elogii,

înălțate de inși atât de diferiți, devenea copleșitor pentru Carol pe măsură ce orele se scurgeau. În seara aceea nu era acuzată numai Carol: învinuită era chiar *femeia* – ale cărei drepturi rămăneau vagi și ale cărei îndatoriri erau precise, atât în fața legii cât și 'a societății — femeia care era pusă sub acuzație cu o satisfacție răutăcioasă, ca și cum ar fi trebuit să se îplinească un străvechi blestem.

Rennenski nu mai intervenea; nici nu era nevoie. Le Hucheur părea foarte neliniștit, fiind dealtfel prea lipsit de experiență pentru a-și disimula starea de spirit. 'Cit despre maestrul Senard-Baliviere, el se. Mulțumea să stânjenească din când în când câte un martor, lansându-i întrebări eu două tăișuri...

Imitată și de o altă vecină din Câte Montespan, cetățeanca Pasturel își distila veninul adunat contra Carolei, dând asigurări că „programul ei era ciudat și că avea obiceiuri ciudate”. Tot puritanismul burghez, toată ipocrizia socială incitau această ființă cu sânge cald, cu inimă rece, a cărei mărturisire Rennenski se străduia s-o pună în valoare. Dar momentul vesel al serii a fost prezentat de portăreasa din bulevardul Foeh care avusese „discuții” cu familia Mansigny. Deținea informații nefavorabile în privința lor „de la o vânzătoare angajată la *Jeanne et Jeannette*, unde Doamna se ducea adeseori și care știa multe despre acest soi rău!” Ce știa? A fost cu neputință s-o determine pe martoră să precizeze. Dar portăreasa dezlănțuită declară până la urmă că îi punea pe Laurent și pe Carol „în aceeași oală”...

— Ei bine, scor egal, spuse *mezzo voce* Senard-Baliviere spre marele haz al gazetarilor.

La urmă fu ascultată însăși mama lui Laurent Mansigny. Moment greu pentru Carol, neliniștitor pentru Le Hucheur, penibil pentru toată lumea. Doamna Mansigny, îmbrăcată în taior negru, cu părul său alb, avea o ținută foarte demnă. Chipul ei, pe care pielea era lipită de oase,

reflecta un amestec de iremediabilă amărăciune, tandrețe maternă și ură.

Această mamă vorbea despre fiul ei în termeni simpli, direcți, exacti și drăgăstoși. Îi aduse elogi necondiționate și nelimitate, care în cazul ei erau firești. De data aceasta nu-și pierdu cumpătul. Vocea îi rămânea fermă, abia marcată de vibrația armonioasă a vârstei ei. Refuzase să-și depună mărturia stând jos și rămăsese foarte dreaptă în fața barei, înălțându-și profilul ascuțit: veche zeitate a răzbunării care cerea dreptate. În cele șaisprezece luni de suferință neîntreruptă, învățase să se domine. Tonul era potrivit și cuvintele alese fără îndurare. Rennenski știuse să-l înlocuiască pe președintele Saint-Galaix determinând acest suflet însângerat să reverse totul, mergând până la extrema limită a urii sale. Se așternuse o asemenea tăcere în cuprinsul vastei săli încât creionul unui ziarist căzând pe podea făcu un zgomot ce păru de-a dreptul scandalos.

Jurații își țineau respirația. Dar când Senard-Baliviere se ridică, la rândul său, pentru a se adresa bătrânei doamne, un murmur prelung străbătu mulțimea ca freamătul lanurilor înaintea furtunii.

— Doamnă, spuse maestrul, particip la durerea dumneavoastră. Particip din tot sufletul. Eu însumi mi-am pierdut un fiu care avea vârsta fiului dumneavoastră. Am învățat deci să îndur fără a-mi manifesta durerea, să-mi văd soția îndurerată fără s-o pot alina. Pierderea unui copil este o suferință care nu se vindecă.

Dar noi suntem aici, doamnă, pentru a judeca o ființă vie: *pe aceasta*. Îmi imaginez care sunt sentimentele pe care le încercați față de ea. Dar știți și dumneavoastră:

justiția nu-și propune niciodată ca scop o pedeapsă care să însemne perceperea unui tarif. Pentru a sancționa un anumit delict, ea urmărește să pună în balanță toate împrejurările care au contribuit la comiterea lui. Măine, cu ocazia depunerii unor mărturii, mă tem că vă voi face să suferiți. Dar dacă dumneavoastră aveți dreptul să pretindeți o

răzbunare, noi avem datoria să obținem dreptatea. Ascultându-vă însă am observat, cu profund regret, că nu-i acordați niciun merit Carolei, nora dumneavoastră: după cum prezentați situația, ea n-ar fi fost în toată viața ei nici mamă bună, nici soție bună, nici fiică bună; n-ar fi avut niciodată decât sentimente meschine, n-ar fi acționat niciodată decât sub impulsul unor motive destul de josnice. Noi, care nu suntem orbiți de aceeași justificată disperare, considerăm că este o imagine neconformă cu realitatea. Carol nu seamănă, în niciun fel, făpturii descrise mai înainte de dumneavoastră în culori atât de negre, cu aceea pe care pretindeți că o știți. Îmi permit, cu tot respectul, să v-o spun. Și nu cred, doamnă – martor îmi este Dumnezeu – că o nedreaptă și prea grea condamnare v-ar alina, oricât de puțin, suferința...

Doamna Mansigny, cu distincția sa de bătrână doamnă uscățivă, se întoarce către celebrul avocat pe care nu-l învrednicise cu nicio privire în timp ce el îi vorbise.

— Maestre, câți copii aveți?

— Nu mi-a mai rămas decât unul.

Vocea doamnei Mansigny căpătă atunci un ton deosebit. Se înalță ușoară, aeriană, trecând prin vasta sală ca un cântec al vântului printre trestii.

— Ei bine, maestre, așteptați ea el să fie asasinat de propria sa soție, după ce va fi încercat să-i fure copiii.

Așteptați să vă găsiți în fața ucigașei lui, care continuă să trăiască! Veți vedea, veți vedea ce mai înseamnă cuvântul justitie. Și veți înțelege, poate!...

în fine, vocea ei bătrânească hârâi:

— Veți înțelege atunci că nu mi-a mai rămas nimic altceva.

/

Pentru nimic în lume Louis Mannendorfer n-ar fi vrut să piardă cea de-a doua zi a procesului Mansigny de la Curtea cu juri. Tocmai își terminase masa de prânz, la bufetul Palatului de Justiție când, zărindu-i pe Senard-Baliviere și pe Le Hucheur, în robele lor cu plastron, făcu în

așa fel încât să le fie prezentat, urmărind să se întrețină cu ei câteva minute.

— După opinia dumneavoastră, întrebă cu franchețe, cum se prezintă situația?

— Rău, spuse bătrânul maestru, care acordase întotdeauna atenție jurnaliștilor. Cât se poate de rău. I-am hărțuit cât am putut ieri, dar nu suntem nici noi vrăjitori! Nu ne-a stat deloc în putință, chiar și cu două-trei incidente în cursul audierii, să contracarăm teribila defilare a martorilor care a marcat sfârșitul zilei. Și mai ales n-am putut umple golul creat de clienta noastră care nu spune nimic în privința aventurilor galante ale soțului ei. Fără îndoială că Rennenski n-a fost prea abil în cursul dezbaterilor și am încercat să exploatăm excesele sale verbale.

Dar pledează întotdeauna excelent și nu-mi fac nicio iluzie...

— Ce gândiți dumneavoastră despre cazul în sine, în privința fondului? îmi dau seama că sunt indiscret...

— Da, domnule, spuse Senard-Baliviere cu minunata lui voce gravă, sunteți indiscret. Dar cu toate acestea, vă voi răspunde, pentru că vă numiți Louis Mannendorfer și pentru că sunt, de zece ani, cititorul asiduu al reportajelor dumneavoastră! Cât despre fond – vă vorbesc atât în numele meu cât și al tânărului meu prieten Le Hucheur —

convingerea noastră intimă a fost stabilită: Laurent Mansigny era un ticălos, cum nu se mai află! *El a urzit în jurul soției sale, pe care începuse s-o urască de la o vreme, o capcană complicată și adâncă în care ea s-a lăsat prinsă.*

Dacă avem puțin noroc, dezbaterile vă vor dezvălui adevărul. Dacă nu vom avea, o să vedeți cum se va înfăptui o mare nedreptate în umbra simbolicei Marianne!

Perindarea martorilor continuă în după-amiaza celei de-a doua zi, luminată de un soare tomnatic și domol. Carol părea absentă. Era dar că n-asculta nici elogiile funebre, acele proslăviri care se înălțau în memoria soțului ei, nici criticile

tăioase, atacuri mai mult sau mai puțin directe și insinuări care o vizau, toate venind din partea unor persoane pe care abia dacă le cunoscuse sau pe care nu le văzuse niciodată. Unul dintre martori merse până acolo încât să afirme că i-a surprins pe Carol și pe Damiens. „Într-o postură care nu lăsa loc nici unui dubiu”. Strâns cu ușa de către apărare, până la urmă retractă. „Domnule, sunteți un calomniator și un sperjur”, îi strigă Michel Le

Hucheur. Dar impresia favorabilă produsă de această împrejurare se risipi foarte repede, de îndată ce alți prieteni ai familiei Mansigny susținură valoarea profesională și umană a lui Laurent și când bătrâna doamnă Mansigny se ridică pentru a mulțumi, unuia dintre ei, cu un tremur în voce.

Procurorul interveni, cerând prietenilor lui Laurent să-și completeze declarațiile. Încet-încet se contura imaginea unei Carol adulteră, calculată și prefăcută care premeditase crima pentru a-și reface viața cu amantul iubit în taină...

Temându-se de dezastru, Senard-Baliviere interveni, în mai multe rânduri, și schiță – de câte ori i se oferi prilejul – un portret al Carolei cu totul diferit. Dar Rennenski făcea noi eforturi pentru a o compromite. Pe urmă, cutare martor îngroșa pe loc rândurile celor care doreau s-o zdrobească pe Carol, și Laurent, deși asasinat, continua să-și proiecteze umbra pe chipurile bătrâne ale mamei și tatălui său, care așteptau acolo copleșiți de ură și amărăciune.

Louis Mannendorfer se gândea la spectacolul Curții cu juri și-l găsea extraordinar. „Acest președinte uman și în același timp categoric, care dirijează și descurcă dezbaterile cu dezinvoltura unui virtuos, asesorii tăcuți, jurații’ care nu au dreptul să-și manifeste opinia, această femeie-jurat, cu părul cărunt, care ar putea să pozeze pentru o efigie a justiției omenești. Și apoi publicul fremătând, perindarea martorilor, ziaristii mai mult sau mai puțin blazați, paznicii și grefierii impasibili. Da, ce mai teatru și ce spectacol; brutal ca o coridă, ritual ca o ceremonie liturgică, uzat ca un film vechi

și sângerând ca însăși viața!”

În timp ce asculta mai mult decât distrat spusele personajului care perora la bară, un individ mărunț, veninos și furibund ca o cobră sub capișonul ei, Mannendorfer căuta să-și clarifice propriile sentimente. Cunoștea teribila farsă a tribunalelor corecționale. „Așadar de ce, gândea el, justiția pare să se fi refugiat la Curtea cu juri ca în ultimul său templu? Fără îndoială, din pricina acestor simpli jurați, trași la sorti și lipsiți de orice experiență.

Nicio intervenție și nicio presiune nu sunt posibile! Și niciun apel împotriva deciziei acestui tribunal care hotărăște, în mod absolut, viața sau moartea, achitarea sau condamnarea. Nu poți să nu te minunezi!”

La bară, martorul încheiase ce avea de spus. Își trase înapoi limba și se duse ca o reptilă imediat după ce a mușcat.

Atunci veni rândul unei secretare-dactilografe, care fusese citată de partea civilă. Era frumoasă, brună cu ochi albaștri. „Cam prea frumoasă”, gândi Mannendorfer cu plăcere și neîncredere. Se numea Florence și-și spuse prenumele târăgănând silabele într-un fel languros. Depoziția ei fu discretă, tămâiată de laude emoționante la adresa

„domnului Mansigny”.

„Salariații de la bancă țineau mult la el. A fost dealtfel la început delegatul personalului. Era un patron exigent dar uman și bun. Moartea lui ne-a tulburat pe toți...”

Frumoasa Florence își ștergea ușor, cu vârful degetelor, albastrul ochilor ei care se aburise.

Saint-Galaix întrebă dacă nimeni n-avea de pus întrebări și Senard-Baliviere se ridică.

— Domnișoară, știți unde locuia șeful dumneavoastră?

— Da, maestre. M-am dus de mai multe ori la locu-

ința domnului Mansigny din bulevardul Foch, pentru lucrări urgente...

— Ce fel de lucrări?

Florence roși, aparent fără niciun motiv.

— Dar... asta n-are...

— Ce fel de lucrări? întrebă din nou Senard-Baliviere, și glasul său dur o făcu pe martoră să tresară.

— Nu-mi amintesc... Cred că erau scrisori...

— Pe la ce ore vă duceați astfel în bulevardul Foch?

Rennenski se ridică brusc dar președintele, printr-un gest, îl determină să tacă.

— Răspundeți, domnișoară, spuse magistratul.

— Ei bine... Nu-mi aduc aminte... cred că era...

Senard-Baliviere se întoarse spre Carol.

— Doamnă, o cunoașteți pe martora, aici prezentă?

Răspunsul fu dar și categoric:

— Nu, maestre.

Bătrânul avocat, stabilind o legătură între dialoguri, o interpelă pe Florence.

— N-o cunoașteți pe acuzată?

— Dar... nu, maestre. Eu...

— Ați fost deci, în bulevardul Foch, în zilele și la orele când nu se afla acolo.

— Da. Dar Laurent... Vreau să spun...

Urmă o tăcere.

— Chiar așa ați spus: *Laurent*? întrebă Senard-Baliviere privind-o pe tânără drept în ochi.

Ea își plecă fruntea fără să răspundă.

— Domnișoară, vorbi atunci Rennenski cu un glas cât se poate de firesc, nu vă lăsați intimidată. Oare nu este ceva obișnuit printre secretare ca într-o întreținere, așa cum este banca unde lucrați, să folosiți prenumele atunci când vorbiți despre patronul dumneavoastră? N-ar semăna cumva cu felul în care soldații mareșalului de Lattre îl numeau între ei „Jean”?

Senard-Baliviere schiță un gest de mânie și chipul său ridat se aprinse. Vru să intervină. Dar Florence izbutise să recupereze o bună parte din aplombul ei.

— Este exact, maestre. Așa vorbeam toate...

își întoarse capul spre Senard-Baliviere, în timp ce privirea îi deveni batjocoritoare.

— Sper, maestre, să nu vedeți nimic rău în asta.

— Sunt persoane care văd răul peste tot! spuse Rennenski așezându-se.

Senard-Baliviere încercă să ia atitudine, adresându-se juraților.

— Am sentimentul pe care fără îndoială îl împărtășiți și dumneavoastră – că am asistat chiar acum la o salvare a situației *in extremis*. Poate că folosiți prenumele patronului, *între dumneavoastră*, domnișoară. Dar aici nu sânteți într-un birou de dactilografe. Suntem la Curtea cu juri, în fața instanței și ați jurat să spuneți adevărul. Nu voi insista mai mult, mulțumindu-mă să subliniez cu tărie, pe de-o parte, că numele „Laurent” a înflorit prea ușor pe buzele dumneavoastră și, pe de altă parte, că v-ați dus de mai multe ori în apartamentul din bulevardul Foch, unde locuia *Laurent*, atunci când soția sa nu era acasă. Și am luat notă.

Se așeză, la rândul său, nu mai înainte de a-și încrucișa privirea cu primul jurat. Cât despre femeia cu păr grizonant, ea n-o scăpa din ochi pe Florence.

Atunci când bătrânul domn Mansigny fu la rândul său audiat, mulțimea se stârni agitându-și tentaculele sensibile și nervoase ca ale unei anemone-de-mare. Tatăl lui Laurent, mic de statură, oferea privirii lui Mannendorfer profilul distins și chelia. Gura bătrânului era apoasă și privirea rece. Vorbea încet, cu o voce lipsită de timbru, năpădită de-o tristețe înghețată.

— Fiul meu (*felul în care pronunța de două cuvinte, deopotrivă dramatic și posesiv, nu putea să lase nepăsător niciun juriu*) avea în fața lui perspectiva celui mai strălucit viitor. N-am avut alt copil și acesta... Pe scurt, noi n-am fost de acord cu mariajul său și certitudinea mea este că niciodată fosta noastră noră – vreau să spun Carol – nu l-a făcut fericit. Eu...

Se întoarse brusc spre boxa acuzaților și, privind-o în față pe Carol, îi strigă:

— Dar de ce ai făcut asta, nenorocito? Nu ți-a ajuns că l-ai dezamăgit, că l-ai înșelat, că l-ai părăsit? Ce-ți mai trebuia în plus? Viața lui? Dar de ce? Vreau să-mi spui de ce...

Zdruncinată de interminabila tragicomedie care se desfășura în jurul ei, Carol izbucni în hohote de plâns. Nu se putea opri, gâfâia; și aceeași exclamație i se revărsa ca sângele din gură: „oh, oh, oh, oh!” Era prea mult. Tensiunea dintre acest părinte lovit de moarte și această femeie rănită, care timp de două zile fusese azvârlită de icicolo ca o minge, devenise prea puternică. De acum înainte fiecare dintre spectatori și fiecare dintre actori încerca sentimentul trăirii în exces, al scufundării acestei drame în zonele disperării și insuportabilului. Spectacolul își depășise limitele.

— Nu mai aveți nevoie de mine, domnule președinte? vocea stinsă a bătrânului pronunța cuvintele cu greu.

Președintele nici nu mai întrebă „dacă avea ceva de pus întrebări”. Fără să mai spună nimic, domnul Mansigny se așeză lângă soția sa care, în tăcere, îl prinse de mână.

Și bătrâna pereche rămase astfel într-o lume în care nimeni nu mai putea să-i regăsească, nici să-i atingă, nici să-i liniștească.

Se mai perindară încă vreo câțiva martori. Ei se raliară admiratorilor victimei, cu excepția doamnei Niel și a profesorilor de la școala unde învățau Dominique și Geoffroy. Cât despre servitorii lui Laurent, laconici și discreți, ei nu contribuiau cu nimic la Stabilirea adevărului.

Pe urmă președintele ceru să fie chemată „domnișoara Laetitia Matelli”.

Senard-Baliviere și Le Hucheur schimbară o scurtă privire neliniștită. Mai înainte de a depune jurământul, bruneta care se prezentă la bară își declină numele, prenumele și calitatea. Părea. Neliniștită și crispată.

— Erați secretara particulară a lui Laurent Mansigny în

perioada în care a avut loc drama?

— Da, domnule președinte.

— Nu făceați parte din personalul băncii domnului

Mansigny?

— Nu.

— Cu cât timp mai înainte a recurs la serviciile dumneavoastră?

— Cu șase luni, aproximativ...

— Cum v-a... angajat?

— Prin intermediul unor prieteni.

— Explicați-mi mai amănunțit. Este important.

Laetitia se arată încurcată. Trăsăturile delicate, părul întunecat, ochii negri pe care oboseala sau îngrijorarea îi încercănase exprimau, în același timp, blândețe și pasiune.

„Ei drăcie! gândi Mannendorfer, ca un cunoscător ce era și a cărui urâțenie nu-i înfrânase niciodată elanurile.

Iată o secretară pe care aș angaja-o fără să am nevoie de niciun certificat!”

Laetitia Matelli tăcu un anumit timp înainte de a-i răspunde președintelui, cu un glas cam nesigur în care putea fi perceput accentul unor regiuni însorite.

— Într-o seară eram într-un mic cabaret unde mă dusesese un camarad. Domnul Mansigny lua și el masa acolo cu niște prieteni englezi, clienți de-ai băncii sale, cred. Camaradul meu și domnul Mansigny se cunoșteau puțin. Am.

făcut masă comună. Iată...

— Nu înțeleg prea bine, spuse calm președintele. Întâlnirea cu o persoană frumoasă într-un cabaret nu duce prea des la angajarea sa ca secretară particulară!

— Ei bine, da! replică Laetitia, care prinsese puțin curaj. Exact așa s-au petrecut lucrurile.

— Bun... Și în ce consta munca dumneavoastră?

— Primeam și băteam la mașină corespondența particulară, clasam arhiva personală a domnului Mansigny, îi stabileam întrevederile care nu erau strict profesionale...

— Înțeleg. Dar din moment ce nu făceați parte din personalul băncii pe care o conducea, unde vă exercitați activitatea?

— Eu... am lucrat mai întâi în incinta altei întreprinderi pe care o patrona. Pe urmă la el acasă.

— Cum găsea timpul necesar să vă folosească serviciile din plin de vreme ce își petrecea nouă-zece ore pe zi la birou?

— Oh! Nu-și petrecea zece ore pe zi la birou, nici gând! răspunse Laetitia. Domnul Mansigny avea obiceiul să spună că numai imbecilii muncesc atâta. El nu era dispus să consacre afacerilor sale mai mult de câteva ore zilnic. Mai zicea că Talleyrand...

— Bun! spuse prompt președintele. Aș vrea să vă pun o întrebare dificilă, penibilă, și vă rog să-mi răspundeți fără ocolișuri și fără să uitați jurământul pe care l-ați depus, puțin mai înainte, în fața Curții. Anumite mărturii lasă să se înțeleagă că au existat între dumneavoastră și Laurent Mansigny relații intime. Așa este, domnișoară?

Un nou schimb de priviri între Michel Le Hucheur și Senard-Baliviere. Mannendorfer îi observă o clipă: parcă și unul și celălalt ar fi fost cu sufletul la gură.

— *Nu-i adevărat*, spuse în fine Laetitia Matelli, cu voce atât de stinsă încât președintele îi ceru să repete răspunsul.

— Nu lăsați ochii în jos, domnișoară. Vreți să vă uitați la mine, vă rog... Vă voi adresa o întrebare importantă: este adevărat că, într-o perioadă care a precedat drama, v-ați instalat în apartamentul familiei Mansigny, din bulevardul Foch, luând masa împreună cu ei și dormind în camera de oaspeți?

— Da...

— De ce acest... aranjament, mai degrabă bizar și care

— Permiteți-mi să v-o spun – putea s-o indisponă pe soția șefului dumneavoastră?

Laetitia își scutură părul negru. Nu-l slăbea din ochi pe președinte la care se uita ca fascinată.

— Nu știu. Domnul Mansigny mi-a cerut-o. Nu-mi rămânea nimic de făcut decât să-l ascult...

— În activitatea dumneavoastră, fie! Dar în viața dumneavoastră particulară nimeni nu putea să vă constrângă să faceți altceva decât ceea ce doreați!

— Mi-am spus că... în fine, cred că mi s-a părut mai simplu să fiu cât mai aproape de locul unde-mi desfășuram activitatea, domnule președinte.

— Și familia dumneavoastră?

— Părinții mei locuiesc la Ajaccio. Sunt singură la părinți! Apoi adăugă, nu fără o anumită nuanță de sfidare.

— Și majoră!

— Cât timp ați rămas în bulevardul Foch, mai înainte de plecarea doamnei Mansigny?

Laetitia se. Gândi puțin.

— Vreo zece zile, cred.

— *Trei săptămâni și două zile*, preciză Carol cu voce calmă și clară.

Laetitia se întoarse brusc spre ea, schițând un zâmbet sfios.

— Eu... poate... aveți desigur dreptate, doamnă.

Președintele adoptă atunci un ton grav, aproape solemn, care contrasta cu obișnuita lui vioiciune.

— Laetitia Matelli, vă rog ca încă o dată să-mi răspundeți la o întrebare al cărei răspuns poate duce, după cum estimează instanța, la elucidarea unor probleme capitale:

n-a fost niciodată nimic, nici cea mai neînsemnată legătură între domnul Mansigny și dumneavoastră? Precizez că dacă veți considera de datoria dumneavoastră să retractați afirmația anterioară nu vi se va aplica nicio sancțiune...

Laetitia își întoarse spre Saint-Galaix ochii întunecați pe

care îi năpădise subit panica. Avea privirea înnebunită a unui cal care se îneacă.

— Eu... Nu, v-am mai spus-o. Nimic. Nu a... niciodată, nimic... între el și mine... niciodată.

Din nou tăcere prelungită. În fine, președintele Saint-Galaix, își aplecă ochii asupra hârtiilor sale. Fără să-și manifeste vreun sentiment, spuse cu o voce neutră:

— Nu sunt întrebări de pus martorei?

Și atunci, cel care se ridică în picioare fu Michel Le Hucheur.

— Domnișoară, ce reprezintă pentru dumneavoastră un jurământ?

Laetitia își înclină capul, de parcă ar fi fost tras în jos de greutatea părului ei. Nu răspunse nimic.

— Vă rog, la rândul meu, să mă priviți în față, domnișoară, spuse Le Hucheur. Aveți douăzeci și trei de ani.

Eu am douăzeci și cinci. Pot înțelege ce se petrece în sufletul dumneavoastră. Dar cunoașteți miza dramei care se desfășoară aici! Libertatea unei ființe omenești. Și această ființă este o mamă pe care copiii ei o așteaptă. V-o pot spune în cunoștință de cauză: i-am văzut ieri pe cei doi copii, Geoffroy de paisprezece ani și Dominique de doisprezece ani. *De șaisprezece luni sunt lipsiți de mama lor.*

li duc din tot sufletul dorul, vă dau cuvântul meu de onoare, și știind că urma s-o văd, au alergat după mine până în stradă strigându-și toată marea lor iubire, pe care trebuia să i-o împărtășesc. Acești copii spun în numai câteva cuvinte atât de mult, atunci când sunt lipsiți de mama lor, dar nu există nicio carte destul de cuprinzătoare pentru a exprima fie și numai jumătate din ceea ce simt! *Nu vă cer să spuneți decât adevărul, nimic altceva decât adevărul.* Dar am sentimentul că nu l-ați spus...

— Maestre Le Hucheur, vorbi președintele, aveți dreptul să puneți întrebări martorei. Puteți, fără îndoială, să amintiți implicațiile cazului care face obiectul dezbaterilor. Puteți cere, în mod imperios, să fie spus adevărul.

Dar nu uitați niciun moment că nimeni aici nu este autorizat să exercite presiuni asupra martorului, nici să-l intimideze și, mai ales, n-are dreptul să-i sugereze răspunsurile!

Michel se înclină.

— Îmi dau prea bine seama, domnule președinte.

Dar cum Rennenski se ridicase, Saint-Galaix îi dădu cuvântul.

— Doamnă, domnilor jurați, asistați la o încercare disperată a apărării de a determina martora să-și retracteze declarațiile! Protestez cu îndârjire față de asemenea procedee...

— Tocmai am pus lucrurile la punct și cât se poate de dar! declară Saint-Galaix pe un ton sec.

— Am luat notă și vă mulțumim, domnule președinte, spuse Rennenski. Aș vrea să adresez martorei o întrebare sau două. Domnișoară, după câte ați putut constata, domnul Laurent Mansigny era apreciat de colaboratorii săi, de micii funcționari, de exemplu?

— Da, desigur maestre.

— Cât timp ați continuat să mai locuiți la familia Mansigny după ce a plecat Carol?

— Am părăsit bulevardul Foch a doua zi după plecarea doamnei Mansigny. Domnul Mansigny n-a considerat convenabil ca...

— Vă mulțumesc, domnișoară, spuse Joseph Rennenski așezându-se.

Michel Le Hucheur rămăsese în picioare arătând, în acest fel, că el însuși mai avea întrebări de pus.

— Laetitia Matelli, spuse el cu blândețe, răspundeți-mi. *A existat o legătură intimă între dumneavoastră și*

Laurent Mansigny?

Surveni atunci un fapt neobișnuit: fără să spună o vorbă, tânăra fată îl privi pe Michel, iar ochii ei negri se umplură de lacrimi. Și tăcerea aceasta, în care privirea ei dăinuia așa la nesfârșit, persista chinuitoare, se amplifică și cuprindea enorma sală în care nimeni nu mai cuteza nici să vorbească,

nici să se miște. Mannendorfer observa scena: Carol încremenită, palidă și încordată; președintele aplecat puțin înainte; procurorul urmărind ceea ce se petrece cu privirea sa de om care văzuse multe; jurații mai atenți ca niciodată; Michel Le Hucheur, în picioare, cu fața spre Laetitia, și Senard-Baliviere, stând jos, examinându-și propriile mâini încleștate ca niște vietăți; părinții victimei ale căror chipuri se brăzdau mai adânc; Rennenski, în fine, cu figura înăsprită ca a unui alergător la locul de pornire așteptând semnalul. Această persistență a unei tăceri și a unei priviri depășea limitele permise, era împinsă până la imposibil și până la absurd.

întreaga sală părea vrăjită.

— *Eram de mai multe luni amanta lui Laurent*, spuse în fine Laetitia Matelli, cu voce egală, fără să-i piardă din ochi pe Le Hucheur și fără să se ostenească să-și maișteargă lacrimile care începuseră să-i curgă pe obraji.

Apoi fu văzută cramponându-se de bară, ținându-se de ea cu amândouă mâinile, din răsuputeri, așa cum un alpinist cuprins de amețeală s-ar fi prins de ultimul său punct de sprijin.

Președintele tuși, rupând vraja.

— Repetați ceea ce ați spus mai înainte, vă rog.

— *Eram de mai multe luni amanta lui Laurent...* Vreau să spun: la data când doamna Mansigny a părăsit bulevardul Foch luând cu ea copiii...

— Bine! spuse președintele, cu o voce pe atât de netulburată, de firească, pe cât era posibil. Relatați-ne, domnișoară... Cum a început legătura dintre dumneavoastră și Laurent Mansigny?

— Din momentul... în care m-a întâlnit la cabaret...

Laurent nu mi-a mai dat pace. Scrisori, trandafiri, telefoane, invitații... Eu știam că este însurat pentru că mi-a spus-o din prima seară. Și n-aș fi vrut... Dar nu i-am putut rezista. Dealtfel cine ar fi putut?

Făcu o mișcare cu mâna.

— Era... însăși întruchiparea farmecului! Lucram ca vânzătoare într-un magazin de lux. M-a smuls mai întâi, acesta este cuvântul... pentru a mă instala într-un mic apartament din strada Taitbout, nu departe de biroul lui... Până la urmă... m-a înrobii c-u totul! Eram obiectul lui. Eu... nu mai trăiam prin mine însămi. Îi așteptam telefoanele cu atâta ardoare încât nu mai îndrăzneau nici să părăsesc apartamentul pentru... După trei sau patru săptămâni, nu mai știu, a început să mă caute mai rar... Invoca tot felul de motive, fără să-și dea cât de cât osteneala ca explicațiile lui să fie convingătoare sau măcar verosimile... Pe urmă a revenit la mine. Aș fi făcut *orice* pentru a-l păstra, orice! Mi-a spus: dacă vrei să rămân cu tine...

Laetitia nu mai plângea. Vorbea cu o voce înăbușită care slăbea la sfârșitul fiecărei fraze, și ceea ce spunea lăsa impresia că-i solicită infinite eforturi. Din când în când era vădit că se silea să-și recapete suflul, strădanie care făcea să i se taie respirația mai rău, fără îndoială, decât dacăar fi urcat cea mai interminabilă dintre scări. Era ca o personificare a deznădejdii care nu mai așteaptă nimic, nici de la oameni, nici de la Dumnezeu.

— Mi-a spus: Dacă vrei să mă păstrezi, vino să stai la mine în bulevardul Foch. Vei găsi acolo mica mea familie, pe Carol, soția mea, și cei doi copii. Vreau să vii pentru că...

— Nu vă grăbiți, domnișoară. Odihniți-vă. Curtea, dacă doriți, admite să stați jos.

Făcu un semn de refuz, fără a mai fi în stare să mulțumească.

— *Vreau să vii tu pentru că vreau ca ea să plece.*

Laetitia tăcu. Se sprijini eu amândouă mâinile desfăcute de bară. Apoi conchise:

— Așa... Am venit. Ea a plecat cu copiii. Și după ce ea a plecat, Laurent m-a gonit. Nu l-am mai revăzut. Niciodată.

Privirea președintelui era plină de atenție și de bunăvoință.

— Era deci atât de crud?

— *Laurent era cruzimea însăși. Și-a... torturat moralmente*

soția atât timp cât m-am aflat în bulevardul Foch... evitând cea mai mică imprudență în fața prietenilor și a copiilor dar etalând legătura noastră în fața, sub ochii Carolei, de îndată ce eram împreună numai noi trei... zi de zi... Și mai apoi pe mine, când am încetat să-i mai fiu de folos, m-a alungat așa cum a alungat pe atâtea altele.

M-am interesat la prieteni comuni, căci tot ceea ce-l privea pe el mă privea. Cu inimile se juca la întâmplare, așa cum se joacă la ruletă. Știam prea bine că deveneam josnică acceptând să locuiesc în bulevardul Foch dar el o dorea. Cred că așa fi...

Președintele nu încercă să afle ce ar fi fost în stare

Laetitia să facă. Dar îi puse o întrebare care-i sta pe buze:

— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, domnișoară. Am mai vrea să știm însă de ce ați refuzat la început – cu puțin mai înainte ca și în timpul cercetărilor – să recunoașteți legătura pe care ați întreținut-o și să ne spuneți adevărul.

— Pentru că era secretul meu.

încă traumatizată de ceea ce abia mărturisise, Laetitia Matelli adăugă, aruncând o privire vagă și rătăcită spre publicul din sală:

— *Toate femeile de aici mă vor înțelege.*

Președintele Saint-Galaix o examinează o clipă. Pe urmă se hotărî să nu mai continue.

— Nu mai sunt alte întrebări de pus martorei? Domnișoară, vă mulțumesc. Și vă rog să rămâneți la dispoziția Curții.

Laetitia fu văzută părăsind bara, scoțând din buzunarul taiorului ei un plic pe care-l întinse președintelui mai înainte de a se îndrepta spre fundul sălii...

Plicul nu era lipit. Saint-Galaix scoase o scrisoare pe care o citi mai întâi încet.

Apoi, președintele își înălță glasul și, în tăcerea apăsătoare, declară:

— Domnișoara Laetitia Matelli ne-a înmănat, chiar acum,

un document de mare importanță. Este o scrisoare pe care i-a trimis-o Laurent Mansigny, cu câteva săptămâni înaintea dramei. Iată-o:

„Iubito, îmi promiseseși că vei veni să te instalezi la mine în bulevardul Foch, ieri, luni. O anunțasem pe Carol, care dealtfel nu mi-a răspuns, așa cum obișnuiește acum să procedeze de câte ori vrea să mă stingherească. O privire intensă, limpede, și tăcere; acestea sunt, de la o vreme, reacțiile preaiubitei mele Carol. Fără ca ea însăși să fie conștientă, este puternică și nu trebuie s-o subestimez. Din fericire, nu știe nici să prevadă nici să acționeze.

Laetitia, vreau să vii și totul să se desfășoare așa cum am hotărât: făcând-o martora iubirii noastre, Carol va trebui să plece și voi putea să mă dedic, în fine, ție...

Dar fii sigură: nu voi suporta să dai înapoi pentru a doua oară. Vino să te instalezi aici acasă, poimâine, joi, altfel între mine și tine totul s-a sfârșit; pentru că în acest caz voi avea dovada că m-ai mințit și că nu mă iubești!”

O tăcere profundă urmă acestei lecturi. După câteva clipe întreaga sală începu să fiarbă, fiind imediat chemată la ordine de președintele Saint-Galaix. Michel Le Hucheur îl apucase de braț pe Senard-Baliviere și îl strângea cu toată puterea. În boxa ei, Carol părea gata să leșine.

— N-aveți de pus întrebări martorei?

Senard-Baliviere folosi cel mai grav ton al frumoasei sale voci:

— Nu, domnule președinte. *Această scrisoare spune îndeajuns.*

Saint-Galaix se întoarse spre tatăl și mama lui Laurent, îl chemă pe aprod să le ducă scrisoarea și îi rugă să constate dacă era scrisă ori nu de mâna fiului lor. Bătrânul cuplu citi de două ori acest document. Și domnul Mansigny, posomorit, distrus, afirmă cu voce tremurătoare că era vorba, „fără nicio îndoială, de scrisul și de semnătura lui Laurent!”

Atunci, președintele se ridică pentru a anunța suspendarea ședinței...

Procurorul îl urmă în biroul lui. Preocupat, obosit, se prăvăli cu toată greutatea într-unul din fotoliile stil „Empire”.

— Ei bine, spuse el, cum apreciați cazul?

El și președintele Saint-Galaix se cunoșteau de mult și nu-i îndepărtase faptul că unul dintre ei activa în cadrul Procuraturii.

— După mine, situația se prezintă total schimbată, răspunse simplu Saint-Galaix, ștergându-și fruntea.

Procurorul se ghemui în el însuși: bătrână pasăre puternică și zgribulită.

— Dacă n-ar fi fost decât depoziția fetei, v-aș fi cerut o anchetă suplimentară...

— Și nu puteam decât să accept! replică Saint-Galaix.

Acum, însă avem scrisoarea lui Laurent. Dealtfel, nu mă surprinde. Astfel de oameni simt, mai devreme sau mai târziu, nevoia să scrie. Cu toate acestea n-a lipsit mult ca fata să nu vorbească la bară; și cred că lucrurile au atârnat de-un fir de păr. În fine! Carol Mansigny a și făcut șaisprezece luni de închisoare... Mai doriți o anchetă suplimentară?

— Pe legea mea, nu! răspunse celălalt oftând.

★

Cum era de așteptat din partea sa, pledoaria susținută de maestrul Joseph Rennenski împotriva Carolei a fost neîndurătoare.

— *Această femeie a ucis.* Știu prea bine: Laurent Mansigny avea o amantă cu care ar fi vrut să-și înlocuiască soția legitimă. Apărarea vă va vorbi, de asemenea, despre urzirea unui complot împotriva Carolei, de o capcană machiavelică etc.! Nu vă lăsați induși în eroare: Laurent — și nenumăratele scrisori, mărturii, depoziții v-au arătat-o fără nicio ambiguitate — da, Laurent era un om exasperat, care nu mai putea să suporte! „Niciun bărbat n-ar rezista”, scria părinților săi. Și cine ar îndrăzni să insinueze că e vorba aici de prefăcătorie? într-o scrisoare adresată unui tată și unei

mame? Nici gând! Este sufle-

tul unui om care vorbește, care se eliberează, care explodează! Adevărul, iată-l: prin pretențiile ei isterice, prin scenele neîntrerupte pe care i le făcea, prin gelozia sa morbidă manifestată în toate privințele, Carol a făcut ca viața lui Laurent să devină un infern. Laurent, de acord, nu era un sfânt! Nu, era un bărbat încă tânăr, foarte sensibil, crunt dezamăgit, iritat pe deasupra – mai mulți martori v-au spus-o – de prezența mult prea stăruitoare în propriul său cămin a acestui tânăr, Rene Damiens, care pare-se că-i plăcea atât de mult Carolei!

Să vorbim puțin, cu voia dumneavoastră, despre acest Damiens. În viața Carolei Mansigny pe cine vedem apărând, în prim plan, după ce a fugit de la domiciliul conjugal și a luat cu ea copiii ca o hoată? Pe Rene Damiens! Și cine face obiectul constatării de adulter, document e. Are v-a fost citit, atunci când poliția a surprins-o, în Câte Mantespan, pe Carol într-o companie galantă? Damiens. Și cine a furnizat arma cu care a fost comisă crima? Iar Damiens, mereu Damiens! Toate acestea n-ajung ca să prezinte, în fața ochilor dumneavoastră, deosebit de suspecte relațiile dintre Carol și Rene? Gândiți-vă! Pentru că astfel veți putea reconstitui adevărata față a lui Laurent Mansigny, aceea a unui om abandonat, trădat...”

Pe această temă, Rennenski dovedi o vervă ineputabilă. El rezumă numeroasele mărturii care-l proslăveau pe Laurent. Vorbi mult timp: aborda câte un subiect, îl abandona, îl relua, în așa fel încât anumiți jurați clipeau din ochi ca păsările de noapte surprinse de fasciculele de lumână ale unui far. Pe urmă avocatul părții civile își continuă perorația, descriind într-o versiune proprie, impresionantă, înfiorătoare, felul în care fusese comisă crima, imaginând o victimă rănită care se clătina, implora, mai înainte ca necruțătorul revolver al Carolei să-i dea lovitura de grație. „O femeie poate să aibă trăsături pure, un chip luminos și în

același timp un suflet diabolic. Să golești astfel încărcătorul, glonț după glonț, împușcând un soț, cu trupul acoperit de răni și care se împleticește în fața ta!

Oh, asta nu poate să fie fapta unei femei copleșite de soartă, disperate, distruse... Nu, asta este acțiunea implacabilă și gândită a unei ființe voluntare ce și-a premeditat fapta și a dus-o la îndeplinire cu sânge rece. Ucigașa, pe care o aveți în fața dumneavoastră, s-a stabilit că este perfect sănătoasă, având un echilibru mintal mult peste nivelul mediu și fiind pe *deplin responsabilă de faptele sale*. Știți acum ce disimulează privirea sa limpede și calmul înșelător. Martorii v-au spus-o *și părinții victimei sunt aici lângă dumneavoastră*. Doamna Mansigny are șaptezeci și cinci de ani, domnul Mansigny șaptezeci și opt, și v-o declar, cu toată cuviincioasa mea milă: această bătrână pereche, pierzându-și unicul fiu, nu mai are astăzi nici măcar forța de a plânge. Ah, doamnă Mansigny, ne-ați făcut să înțelegem ieri și în felul cel mai impresionant cu putință: pedeapsa pe care o cereți astăzi, în nenorocirea dumneavoastră, această dreptate pe care v-o datorăm este, de acum înainte, tot ceea ce v-a mai rămas pe lume...”

Rechizitoriul procurorului fu scurt. Vorbind, bătrânul n-o scăpa din ochi pe Carol, al cărei chip era acum și mai brăzdat. Dar ea, care părea să se fi detașat, nu-i aruncă nicio privire magistratului cu guler de hermină, care o acuza și care își îndeplinea misiunea imbinând, într-un fel foarte personal, moderația cu fermitatea. Procurorul conchise, după ce prezentă cazul cu multă abilitate:

— În ceea ce mă privește, voi fi indulgent. *În același timp însă, nu trebuie să uităm că viața omului este extrem de depreciată în zilele noastre*. Se ucide și nu se ispășește vina! Această femeie are toate justificările pe care, mai înainte, le-am subliniat. Dar ea s-a răzbunat întrerupând firul unei vieți care pentru mulți era prețioasă și mai ales pentru părinții săi. Aceștia, lipsiți de unicul lor fiu, vor fi condamnați să

îmbătrânească de acum înainte singuri. Să nu uitați! Pentru crima comisă, vă cer condamnarea Carolei Mansigny la închisoare, de la cinci până la opt ani.

*

Michel Le Hucheur care luă la urmă cuvântul, conform dreptului imprescriptibil al apărării, își începu pledoaria cu o voce puțin tremurătoare. Senard-Baliviere n-a găsit de cuviință să-i mai dea decât aceste câteva sfaturi:

„Vei vorbi după cum îți va dicta conștiința, ținând seama de faptele care vin în sprijinul apărării și pe care le vei sublinia cu tărie. Cum Laetitia a făcut mărturisirile pe care le-am dorit, dă-i drumul: cere achitarea! Dealtfel, n-ai s-o obții. În orice caz nu-l lăsa pe Rennenski să deruteze juriul. Și mai ales *nu lungi vorba!*”

După o scurtă expunere a cazului, rezumându-se la certitudini și azvârlind peste bord tot ceea ce nu i se părea probant, declarând că nu dorea să urmeze exemplul „confratelui său, avocatul părții civile, cu relatările sale imaginare și romanțioase ca niște scene din film”, Le Hucheur atacă direct problemele esențiale. Așa cum se întâmplă în cazul oratorilor înnăscuți, timiditatea i se risipi foarte re-

pede; faptul că alături de el se afla celebrul Senard-Baliviere nu numai că nu-l inhiba dar reprezenta chiar un ciudat stimulent. Și, în continuare, pledoaria sa fu însuflețită de un adevărat val de elocvență. Îi prezentă pe

Laurent sub adevăratul său chip, așa cum apăruse în lumina celei de-a doua zi; izbuti s-o zugrăvească pe Carol în contururi clare, obiective; căută și descoperi în ea *mama*, care supraviețuise „soției trădate”, amăgite, atrase în capcană”.

„Căci, în fine, doamnă și domnilor jurați, dacă nu trebuie, desigur, să-i uităm pe părinții victimei pe care în nenorocirea lor îi compătimim din toată inima, de ce se vorbește atât de puțin despre copii? Nu au și ei drepturi?”

Carol Mansigny este, repet, o mamă în cea mai minunată

accepție a cuvântului! Ați ascultat mărturiile familiei Niel, cele ale unor profesori cu care au învățat micul Geoffroy și micuța Dominique, mai înainte și după ce a avut loc drama. *Acești copii vorbesc fără încetare de mama lor*, de care nu se pot lipsi fără urmări dintre cele mai grave.

Absența Carolei, care durează de șaisprezece luni, are asupra lui Geoffroy și Dominique *efecte traumatizante!*

Să nu ne sperie cuvintele: copiii cunosc totuși, în esență, tragedia care le-a devastat căminul. Dar cine oare s-a ocupat de ei, de când s-au născut? Numai Carol. Pentru Geoffroy și Dominiqueș tatăl nu era decât un vizitator captivant. Dealtfel, doamna Niel a putut să vă declare, ceea ce v-o repet eu însumi angajându-mi propria o» oare:

copiii simt, mai mult ca oricând, nevoia de a fi alături de mama lor. Mărturisesc că, în ceea ce mă privește, nu mi-ar plăcea să-mi asum un timp prea îndelungat răspunderea de a le refuza prezența sa de neînlocuit...”

Michel Le Hucheur combătu în continuare, cu aprindere, faimoasa constatare de adulter; luă apărarea lui

Rene Damiens; înfieră „acuzățiile lipsite de temei și desconsiderarea nemotivată”. Pe urmă, pentru a încheia, aminti mărturiile făcute de Laetitia Matelli și trase, pornind de la acest fapt, cea mai bună dintre concluziile sale:

„Știu bine că există libertatea cuvântului, doamnă și domnilor jurați. Dar cum de-a putut cineva îndrăzni să vi-l descrie pe Laurent ca pe un om «exasperat, victima geloziei morbide a soției sale»? în scrisorile care v-au fost prezentate, gravele învinuiri aduse Carolei se referă la tăcerea acestei femei, la claritatea privirii sale. Cine este oare tras pe sfoară? Când însă se pune în discuție viața particulară a lui Laurent Mansigny, atunci lucrurile se schimbă.

Am auzit-o pe bruna Florence, cu ochii albaștri, dactilografă care lua Curtea cu juri drept un birou de secretare de bancă, numindu-și la început patronul cu formula ceremonioasă «domnul Mansigny», mai înainte ca, luând-o gura pe dinainte, să folosească numele mic. După care se bălbâie, se

zăpăcește, lasă ochii în jos. Iată ce numesc o prezumție serioasă! Prezumție pe care tocmai au confirmat-o, printr-o adevărată lovitură de teatru, mărturiile unei alte «secretare», Laetitia Matelli, care declară că a fost amanta lui Laurent, instalată de el în căminul familiei Mansigny. Nu mai e nici măcar nevoie să insist. Este prea evident, prea grav! Și cum putea Laurent să sfideze astfel respectul cel mai elementar pe care îl datora propriilor săi copii, carne din carnea lui? Vă închipuiți ce a fost nevoită să îndure Carol Mansigny *timp de douăzeci și trei de zile? Vă imaginați de câtă josnicie sufletească este nevoie pentru a juca teatru în fața tuturor, în afara propriei isoții pe care dorea s-o țină la curent cu toate amănuntele nefericirii ei. Și pentru ce? Ca să plece!*

Doamnă, domnilor, nu eu v-o spun. A spus-o Laurent într-o scrisoare pe care părinții săi au recunoscut-o, puțin mai înainte, ca fiind autentică. Și-atunci când, în fine,

Carol pleacă, asmute pe urmele ei polițiștii unei agenții particulare: falsă constatare de adulter. Așa am spus, falsă! Toate aparențele sunt împotriva Carolei: la ședința de conciliere judecătorul îi aplică o sancțiune gravă, și acestei mame îi sunt smulși copiii.

Le Hucheur își șterse fruntea și răsufală puțin. Vocea îi deveni gravă, contrastând cu ciuful rebel și cu aspectul său tineresc.

— Intre timp Laurent a gonit-o pe Laetitia și cercul s-a închis. Aș vrea într-adevăr să știu din ce aluat trebuie să fie plămădit cineva pentru a urzi un astfel de plan și pentru a-l executa cu abilitate, punct cu punct, fără nicio ezitare, fără nicio eroare, îngrămădind așa în joacă victimă peste victimă.

Brusc, glasul lui Le Hucheur deveni mai puternic.

— Și pentru a-și satisface din plin, ce fel de sumbră bucurie, ce plăcere solitară, vă întreb? Și vă mai întreb: oare această femeie n-a plătit îndeajuns? Cincisprezece ani de viață nefericită împreună cu el, o știți! Pe urmă insuportabilul concubinaj și, mai apoi, în sfârșit, drama. Ca după toate astea, adăugându-se anilor pentru totdeauna

pierduți ai tinereții ei, să fie silită să-și mai petreacă încă șaisprezece luni în această cavernă a decăderii și viciului, denumită penitenciar! Vă întreb iar: nu credeți că această femeie a plătit până acum prea mult?

Retras în Camera de consiliu, juriul delibera de mai bine de-o oră. Se făcuse șapte și jumătate seara și nimeni nu părăsise sala de audieri, nici măcar un gazetar blazat. Vastul lăcaș fremăta de șușoteli.

Mannendorfer se întreținea cu avocații Carolei.

— Michel a înduioșat inimile juraților, dacă or fi având așa ceva, îi spunea cu glas scăzut Senard-Baliviere. Eram sigur că așteptarea noastră va fi lungă; nu-i semn rău.

Dar nu se știe niciodată! Dacă o vor trimite pe Carol la închisoarea Centrală – cu o condamnare pentru crimă de șase ani, să zicem – este pierdută iar copiii de asemenea! Și dați-vă seama: Laetitia n-ar fi mărturisit niciodată, nici n-ar fi arătat scrisoarea fără acest dat naibii de Michel Le Hucheur, căci el și numai el a determinat-o să mărturisească, ducându-se la ea acasă s-o zguduie, demers pe care, teoretic vorbind, n-ar fi trebuit să-l facă în calitatea sa de avocat! Asta ar fi intrat în obligația poliției și a judecătorului...

În camera de consiliu, președintele Saint-Galaix era tracasat de jurați agresivi care nu reușeau să cadă de acord. Pe poziția indulgenților se situaseră bărbatul în vârstă de circa cincizeci de ani care avea pe nas protuberanțe și femeia cu păr cărunț. Dar ei se aflau față în față cu trei alți membri ai juriului, care înclinau spre o extremă severitate. Micul discurs pe care-l rostise la început președintele și sfaturile magistraților-asesori, exprimate cu moderație, nu reușiseră să potolească spiritele.

— Așadar nu găsiți, zise primul jurat, că într-adevăr această biată micuță femeie a înghițit destule în viață? Vreți să mai adăugați ceva? Ce-ați mai dori? Să fie condamnată pe veci?

Principalul său adversar, un bărbat bine îmbrăcat, cu privirea înghețată, replică fără să ezite niciun pic.

— De ce nu? Șaisprezece luni de închisoare pentru uciderea soțului ei, nu, nu-i destul de scump plătit! Ba nici pe departe. Ar însemna prea multă indulgență și, dacă oricare femeie și-ar putea ucide soțul oricând i s-ar năzări și s-ar alege cu felicitări din partea Curții, n-am mai fi nicăieri în siguranță...

Iar unul dintre cei doi camarazi ai săi – un bărbat gras de-o falsă jovialitate care se mândrea că lucrează în domeniul alimentației publice – făcu imediat front comun:

— Eu aș vota pentru zece sau cincisprezece ani de închisoare...

Saint-Galaix interveni cu fermitate pentru a calma juriul.

— N-am ajuns încă să vorbim despre pedeapsă. Îmi permit să readuc în discuție cele trei întrebări care ne sunt puse. Primo: *„Caroline Rivon-Segrees, căsătorită Mansigny, s-a făcut vinovată – mai exact în departamentul Senei și înainte de trecerea a zece ani – de provocarea voluntară a morții lui Mansigny Laurent, soțul ei?”*

La această întrebare s-a răspuns, în unanimitate, „da”.

Secundo: *„Menționata omucidere voluntară, mai sus specificată, a fost comisă cu premeditare?”* Tertio: *„Există circumstanțe atenuante în favoarea acuzatei?”* Avem de răspuns la aceste ultime două întrebări și cred că...

Femeia-jurat interveni cu vocea ei calmă:

— Cea de-a doua întrebare, ce se referă la premeditare, mi se pare de o importanță capitală. Eu spun că n-a existat premeditare. Închipuiți-vă un Laurent care, în loc s-o amenințe și s-o ia în zeflema, s-ar fi lăsat înduioșat măcar o clipă: *Carol n-ar fi tras niciodată*. O privim, trăim de două zile alături de ea. Eu ca femeie afirm că, din tot sufletul ei, Carol dorea chiar să și uite că ar fi existat revolverul.

— Atunci de ce a tras?

— Pentru că s-a simțit pierdută... prinsă în capcană... s-a văzut lipsită de copiii ei sau condamnată la alți ani de

sclavie. Dacă Laurent n-ar fi înaintat spre ea, dacă ar fi luat în serios amenințările Carolei...

— Dacă, dacă, dacă! replică omul cel gras ridicând greoi din umeri.

— Ei bine, propun să punem la vot cea de-a doua întrebare! spuse președintele.

Trei mărunți gazetari, din presa judiciară, se pisiceau pe lângă procurorul general care revenise pentru o clipă în sala de audieri.

Bătrânul le răspundea cu bunăvoință și aceste scurte dialoguri făceau parte dintr-un ritual la care el ținea foarte mult. Michel Le Hucheur își rodea unghiile...

în încăperea învecinată cu sala vastă, acolo unde clienta sa era ținută sub pază în așteptarea reluării ședinței, Senard-Baliviere discută pe șoptite cu Carol.

— Gândiți-vă numai la copiii dumneavoastră! spunea bătrânul maestru. V-au simțit atât de dureros lipsa încât niciodată nu se vor gândi la altceva în afara bucuriei de a vă avea alături! Copiii sunt ființe posesive. Cât despre imaginile lugubre, de se vor risipi din fața lor ca umbrele la soare.

— La cea de-a doua întrebare, spuse președintele Saint-Galaix, după ce desfăcu buletinele scoase din urnă, avem șapte voturi pentru premeditare și cinci voturi contra. Vă repet că pentru orice hotărâre defavorabilă acuzatei este necesară o majoritate precumpănitoare de opt voturi. Deci premeditarea cade.

Pe la ora opt seara în sala, de audieri răsună clopoțelul, pe urmă mârâitul aprodului.

— Curtea!

Mannendorfer îl auzi ca prin vis pe președinte care da citire sentinței Curții cu juri. Nu percep, în mod dar, decât sfârșitul:

„... o condamnă pe acuzată la cinci ani de închisoare, aplicându-i-se prevederile articolului 734 din Codul de

procedură penală. Dacă într-un interval de cinci ani, începând cu ziua de astăzi...”

Louis Mannendorfer clătină din cap, încercând să pătrundă întreaga semnificație a cuvintelor pe care le auzise chiar atunci. Însă toate dubiile sale se risipiră când observă în ce fel se manifestau Le Hucheur și Senard-Baliviere, care-și cuprinseseră unul altuia umerii mai înainte de a se întoarce spre Carol pentru a o felicita și a o îmbrățișa.

— Cinci ani cu suspendare! *Sunteți liberă, vă veți revedea chiar astă-seară copiii!* strigă Michel Le Hucheur.

Foarte palidă, Carol nu spunea nimic. Toate privirile din sală se îndreptară spre ea. La cuvântul „liberă” nu reacționează în niciun fel. Dar când Le Hucheur îi aminti de „copii”, o expresie de mare duioșie lumină, ca licărirea unei raze, chipul ei încremenit. Stătea acolo în picioare, ascultându-și avocații, fixându-i cu ochii ei limpezi năpădiți de lacrimi. Și-n încordarea câtorva secunde privirile celor din sală nu se desprinseseră de pe fața ei imobilă. Pe

CUPRINS

. 5

13

109

.. 199

Prefață..

Partea întâi..

Partea a doua.

Partea a treia.

urmă, brusc, Carol păru copleșită și-și acoperi fața cu mâinile.

Puțin mai târziu mulțimea aplaudă, vag încântată de propria sa generozitate. Și abia dacă-i mai observă cineva pe părinții lui Laurent Mansigny, care se îndreptau spre ieșire, cu spinările încovoiate, istoviți de parcă bătrânele lor picioare n-ar mai fi vrut să-i poarte.

1 Tabel de avansare întocmit periodic pentru cadrele juridice..

1 Sportiv care folosește ambarcația cu vele (iaht).